

پوختىك لىزىياننامە پىشە واپان

www.igra.ahlamontada.com

مىنتى اقرا الثقافى

- سەئىدى نورسى
- ئەبۇئەلەلەي مەودودى
- ھەسەن بەننا
- سەيىد قوطب
- ئەھمەدى موفتى زادە
- ناصرى سوبحانى

ھەردى مابىر

كۆپكەردۆتەو ۋ نامادەي كەردوۋە

پوخته يهك
له ژيان نامه ی پيشه وایان

منتدى اقرأ الثقافي

www.igra.ahlamontada.com

پوخته يه ك له ژيان نامه ی پيشه وایان

سه عیدی نوورسی
ئه بوئه عالی مه وودودی
حه سه ن به ننا
سه یید قوتب
ئه حمه دی موفتی زاده
ناصری سوبجانی

همردی صابر
کوچکردوتهوه و نامادهی کردووه

ناوی کتیب به کوردی: پوخته په ک له ژباړننامه ی پېښه وایان
 ئاماده کړدنی: همدی صابر
 بلاو کړدنه وهی: نویښته ی تهفسیر بو بلاو کړدنه وهو
 راځه یانندن/ ههولیر
 نهخشه سازی ناوه وه: مصعب ملا یوسف
 خه ت: نهوزاد کوئی
 بهرک: امین مخلص
 نوره و سالی چاپ: په کم ۱۴۳۴ک - ۲۰۱۳ز
 تیراژ: ۱۵۰۰ دانه

له بهرینه به رایه تی گشتی کتیبخانه گشتیه کان -

ژماره ی سپاردن

(۲۷۹) سالی (۲۰۱۲) پیندراوه

مافی له چاپدانه وهی پارنیزاوه بو
نویښته ی تهفسیر

نویښته ی تهفسیر
 بو بلاو کړدنه وهو راځه یانندن
 همولیر - شفقام دادگا - زیر نوښته ی شیرین پلاص
 Mob: 00964 760 460 51 22
 Tel: 0964 760 25 18 138
 www.tafseer-pub.com
 tafseeroffice@yahoo.com

پیشکەشە :

- (۱) بە پۆحی ھەر شەش زانای گەورە:
(نورسی و مەودودی و بەننا و سەییید و موفتی زادە و سوبحانی)
- (۲) بە پۆحی ھاوپی و برای کۆچکردووم (کاک مصطفی) ی
خەمزەیی .
- (۳) بە ھەموو ئەوانە ی لە پینا و سەرخستنی ئایین و پێبازی
خواناسین ژیان و گیانیان بەخت کرد .

پيشه‌کی :

إن الحمد لله، نحمده و نستعينه و نستغفره، ونعوذ بالله من شرور انفسنا
وسيئات اعمالنا من يهدي الله فلا مضل له، ومن يضلل فلا هادي له، واشهد ان
لا إله إلا الله وحده لا شريك له، واشهد ان محمداً عبده ورسوله..
﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ وَلَا تَمُونَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ﴾ (آل
عمران : ١٢) ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ
مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا﴾
(النساء : ١) ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا * يُصْلِحْ لَكُمْ
أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا *﴾
(الأحزاب : ٧٠ - ٧١)

اما بعد، فإن اصدق الحديث كتاب الله، وخير الهدي هدي محمد (ﷺ) وشر
الأمور محدثاتها، وكل محدثة بدعة، وكل بدعة ضلالة، وكل ضلالة في النار.
زۆر خۆم به بهخته‌وه‌ر ده‌زانم كه‌وا توانیبیتم له‌م پوخته ژياننامه‌دا ژيانی
كه‌وره پیاوانی مه‌یدانی بانگه‌واز و جیهاد و تیکۆشان وه‌ك پيشه‌وا (سه‌عیدی
نوورسی) و (ئه‌بوئه‌علا‌ی مه‌ودودی) و (حه‌سه‌ن به‌ننا) و (سه‌یید قوتب) و
(ئه‌حمه‌دی موفتی زاده) و (ناصری سوبحانی) بخمه‌ به‌ر دیدی موسولمانی کورد
زمان كه‌ ببیته‌ هوی به‌کپیزی و پیکه‌وه ژيانی موسولمانانه و، تیگه‌یشتنی دروست
له‌ پۆحی ئه‌و په‌یامه‌ی كه‌ ئه‌وان گه‌یاندوویانه‌و ژيانی خۆیانیان تیدا به‌خت کردووه‌.
وه‌ هه‌ولبده‌ین له‌وه‌ تێ بگه‌ین كه‌ ئه‌و پيشه‌وا به‌رزانه‌ بۆ بلاوکردنه‌وه‌ی ئایینی

خوا و گہ یاندنی پہ یامی ئیسلام بہ مہردوومان تووشی چ زہحمہت و ناپہحہتی و
 ئەشکەنجە یەکی زۆر ھاتوون تا وردە وردە خەلکی لە ئیسلام تئ بگہ یەنن و بیئ
 بہرەو لای خواپہرستی و شوینکەوتنی حەق و راستی.. وە ھەر وہا دەبی ئەو ھەمان
 لە یاد نہ چئ کہ ئەم زانا بہ پێزانە چ ھەولێکیان داوہ بۆ یە کپیزی موسولمانان و
 لە ناو بردنی جیاوازی و دووبەرەکی نێوانیان و، ھەر وہا ئاراستە کردنیان بہرەو لای
 یە کخوا و شوینکەوتنی پیغەمبەر ی ئیسلام (ﷺ) و گہ پانەو ھیان بۆ لای (قورئان و
 سوننەت) ، ئیتر ھەر کامیکیان بہ پیی توانای زانستی خۆی و بہ پیی تیگە یشتنی بۆ
 ئایینی ئیسلام کہ ئەمەش ئەگەر بہ جوانی تئ بپروانی ھەمووی مایە پەحمەت
 بووہ بۆ موسولمانان و بووہ تە ھۆی پیشخستنی کاری ئیسلامی ھەرکەسە لە ولات و
 شوینی خۆیدا..

ھەر وہا دەمەوی ئەو ھەرزێ خۆینەرانی ئازیز و خۆشەویست بکەم کہ
 ناوھێنان و باس کردنی ئەو پیشەوا بہ پێزانە بہو پێزبەندیەکی کہ ھێناوہ
 دەگەر پێتەوہ بۆ کات و سالی بانگەواز کردنیان کہ (پیشەوا نوورسی) لە پووی سال و
 بہر وارەوہ لە پیشەوہی ئەوانی تردایە و دواتر (مەودودی و بہننا) یە و پاشان
 (سەبید) ھ و دواتر (کاک ئەحمەد) و (کاک ناصر) ھ.

ھەر بۆیە نابئ ھیچ کەسئ وا تئ بگات کہ ئەم پێزبەندییە مەبەست و
 ئامانجیک تری لە پشتەوہیە و بہ نیازیک تروا دانراوہ، ئیمە تەنھا مەبەستمان
 پەزامەندی خوا و ناساندنی کورتەیک لە ژیاننامەکی ئەو پیشەوایانە بہ
 موسولمانان و خزمەتیک بہ بانگەوازەکیان و ھیچی تر..

ھەر وہا ھەولمداوہ کہ بۆ ھەر ناو و شوینیک وینەکی کەسە کہ یا شوینەکہ بہینم
 بۆ ئەوہی خۆینەرانی بہ پێز باشتەر سوود لە بابەتەکہ وەر بگرن و زیاتر لی تئ
 بگەن.

هه‌روه‌ها پێويسته ئه‌وه‌ش بڵێم: كه ئه‌م پياوه گه‌ورانه به‌چى وا گه‌وره‌بوون؟ به‌چ شتى ئاوا ناوو ناويانگيان له‌ناو خه‌لكدا بڵاوبۆته‌وه و پێزى تايبه‌تيان بۆ داده‌نرێ؟ بێگومان ئه‌مه هه‌مووى به‌هۆى عيبادەت كردنى خواى تاك و ته‌نيايه و، گوێراپه‌ل بوون بۆ فه‌رمانه‌كان و فه‌رمایشته‌كانى كه قورئانى پيرۆزه و، هه‌روه‌ها شوێنكه‌وتنى راست و دروستى پێغه‌مبه‌ره‌كه‌ى (ﷺ) و گوێراپه‌ل بوون بۆ ئامۆژگارى و فه‌رمایشته‌كانى و، وه دووركه‌وتنه‌وه له گونا مه گه‌وره‌كان و په‌وشته ناپه‌سه‌نده‌كان كه ئه‌مانه هه‌مووى ده‌بنه هۆى نزىك بوونه‌وه له خوا و به‌ده‌ست هه‌ينانى خۆشه‌ويستى خوا و پێغه‌مبه‌ره‌كه‌ى (ﷺ) و پێزى موسولمانان و سه‌رجه‌م خه‌لكيش..

كه‌واته هه‌موو كه‌سى، هه‌موو موسولمانێ ده‌توانێ ئه‌و پێز و حورمه‌ت و گه‌وره‌ببيه‌ى ئه‌وان به‌ده‌ست به‌يێنى به‌ مه‌رجێ ته‌نها مه‌به‌ستى په‌زامه‌ندى خوا و شوێنكه‌وتنى پێغه‌مبه‌رى خوا بێ (ﷺ) ...

وه داواكارم له خواى كاربه‌جێ كه پۆحى ئه‌م پيشه‌وا و زانا به‌پێزانه به به‌هه‌شتى به‌رين و فيرده‌وسى بالا شاد بكا و بيانخاته ژيەر په‌حمه‌ت و سۆزو ميه‌ره‌بانى خۆيه‌وه و، هه‌ول و ماندوو بوونيان به‌ زايه نه‌چێ و په‌يامه‌كه‌يان بگاته به‌ره‌م... (ئامين .. ئامين) .

باوكى كه‌وسه‌ر

هه‌ردى صابر

(٧) ى په‌مه‌زانى ساڵى (١٤٣٣) ى كۆچى

پوختەيەك

لە ژياننامەى سەعیدی نوورسی

- (۱) ناوی تەواوی و شوینی لە دایک بوونی
 - (۲) ناوی باوک و دایک و برا و خوشکەکانی
 - (۳) قۆناغەکانی خۆیندن و پلەى زانستی و لیھاتووی
 - (۴) قۆناغەکانی ژيانى سەعید نوورسی
 - (۵) هاوسەرگرتنى سەعید نوورسی
 - (۶) ھەئسوکەوتى مامۆستا نوورسی لەگەڵ کەسانى چواردەوریدا
 - (۷) چاکسازییەکانى مامۆستا نوورسی
 - (۸) ئەو ھەواڵەى کە سەرلەبەرى مامۆستا نوورسی گۆرى و پاشان کەوتە ھەول و تیکۆشان بۆ بلاوکردنەوى پەيامى ئیسلام کە دواتر ناوی دەرکرد بە (کۆمەئى نوور)
 - (۹) دانراو و نووسینەکانى مامۆستا نوورسی
 - (۱۰) میژووی کۆچى دواى
 - (۱۱) ئەو خزمەتە نایابانەى کە بە مامۆستا نوورسی کراوە لە دواى وەفات کردنى
 - (۱۲) ئەو کتیبانەى کە لەسەر (سەعید نوورسى) نووسراون بە زمانى عەرەبى ، بە زمانى ڕەسەنى کوردیش ئەم بابەتانەى لەسەر نووسراوە
 - (۱۳) ھەندئى لە وێنەکانى پيشەوا نوورسى
- سەرچاوەکانى ئەم ژياننامەيه

پوختە يەك
 ئە ژياننامەى پېشەوا سەئیدى نورسى

(۱) ناوی ته‌واوی و شوینی له دایک بوونی :

(سه‌عید) ی کوی سؤفی (میرزا) ی کوی (ع‌لی) یه، له سلې (۱۸۷۲) ی زاین به‌رام‌به‌ر (۱۲۹۰) ی کؤچی له گوندی (نورسی) سر به پاریزگای (به‌دلیس) ی کوردستانی تورکیا له بنه‌ماله‌یه‌کی کوردی ناین په‌روه چاوی به دنیا مه‌لپناوه.

گوندی نورس

(۲) ناوی باوک و دایک و برا و خوشکه‌کانی :

۱- باوکی : ناوی سؤفی (میرزا) ی کوی (ع‌لی) کوی (خضر) ی کوی (میرزا خالید) ی کوی (میرزا رشان) ه ، له ع‌شیره‌تی (إسباریت) ه ، نه‌م پیاوه له‌به‌ر خواناسی و ژور له خواترسانی ناو‌نراوه به (سؤفی) ، وا ده‌گیړنه‌وه لیی : کاتیځ مه‌پو مالاتی پی‌یووه که له شوانی ده‌گه‌پایه‌وه ، ده‌می مه‌پو مالاته‌که‌ی ده‌به‌ست، بؤ نه‌وه‌ی کشتوکالی خه‌لکی تر نه‌خوا ^(۱).

له ده‌وربه‌ری ساله‌کانی (۱۹۲۰ م) دا له گوندی (نورس) کؤچی دوا‌یی کردووه و هر له گورستانی نه‌ویش به خاک سپ‌یردراوه، وه له‌سر کیلی گؤږه‌که‌شی نووسراوه (میرزه) .

ب- دایکی : ناوی (نوریه کچی مه‌لا تاهیر) ه ، له گوندی (بلکان) له دایک

(۱) (سعید النورسي- السنة النبوية سنة كونية وحقيقة روحية ، ترجمة : إحسان قاسم

المالحي/ ص ۵) .

بووھ كە سى سەعات لە گوندی (نورس) ە وە دوورە، وە لە عەشیرەتى (خاكيف) ە ، كە ھەردوو عەشیرەتى خۆى و مېرزای مێردى دەچنەوھ سەر كوردەكانى ھەكارى.

ج- خوشگەكانى: مامۆستا نورسى سى خوشكى ھەبووھ ، يەكەم : (دورىە) كە دايكى (عوبەيد) بووھ و لە پيش جەنگى جىھانى يەكەمدا كۆچى دوايى كردووھ، دووھ ميان : (خانم) كە ئافرەتێكى زانا بووھ و لە ساڵ (۱۹۴۵ م) دا لە مەوسمى ھەجدا لە كاتى تەوافدا كۆچى دوايى كردووھ ^(۱) ، وە سێھەميش (مەرجان) ە كە لە ھەمويان بچووكتر بووھ ^(۲) .

د- براكانى: مامۆستا نورسى سى براى ھەبووھ ئەويش بریتىھ لە (مەلا عبدالله) كە برا گەرەى بووھ و، يەكێك بووھ لە زانا گەرەكانى كورد لە كوردستانى توركيا ^(۳) ، وە باوكى (عبدالرحمن) ە كە قوتابى و منائى مەعنەوى مامۆستا نورسى بووھ. لە ساڵى (۱۹۱۴ م) دا كۆچى دوايى كردووھ ^(۴) . ھەرۆھە دووھ ميان ناوى (محمد) بووھ كە لە مامۆستا بچووكتر بووھ ، لە ساڵى (۱۹۵۱ م) دا كۆچى دوايى كردووھ ^(۵) .

ھەرۆھە سێھە ميان ناوى (عبدالمجيد) ە كە برا گچكەى مامۆستا بوو، زۆر لە پەيامەكانى مامۆستای بۆ زمانى عەرەبى ھەرگى پراوھ، بەلام كاتى خۆى لە بوارى

(۱) (الشعاعات / ص ۳۲۲) .

(۲) (سيرة ذاتية للأستاذ سعيد النورسي / ص ۳۶) .

(۳) (أحمد بهجت - سعيد النورسي الرجل والدور ، بديع الزمان سعيد النورسي في مؤتمر عالمي حول تجديد الفكر الإسلامي / إستانبول ۱۹۹۲ م) .

(۴) (سيرة ذاتية للأستاذ سعيد النورسي / ص ۳۶) .

(۵) ھەمان سەرچاوەى پيشوو.

ته سګدا بلاوکراونه ته وه و په یامه عه ره بیه کانیښی (إشارات الإعجان) و (المثنوي العربي النوري) وه رګړیا بۆ تورکی، مامۆستای زمانی عه ره بی بووه و، دواى ئه وه موفتی، دواى ئه وه ش مامۆستای زانسته ئیسلامیه کان بوو له په یمانګای پیش نویژ و وتاریژه کان و په یمانګای ئیسلامی بالا له (قونیا) .

له سالی (۱۹۶۷ م) و له ته مه نی هشتا و سئ (۸۳) سالیډا کۆچی دواىی کردووه، بهر په حمه تی به لیښاوی خواى گه وړه بکه وئ^(۱) .

که واته منداله کانی (میرزا علی) به یئى گه وړه و بچو وکیان بهم جوړه به:

(دورییه ، خانم ، عبدالله ، سه عید ، محمد ، عبدالمجید ، مه رجان) .

به خښی (نیجازه عیلمی) له لایه ن مامۆستا نورسییه وه به

(عبدالمجید) ی برای گچکى

مامۆستا (عبدالمجید) نیجازه نامه ی له مامۆستا نورسی برا گه وړه ی وه رګرتووه جا هر بۆ زانین پیمان خوښوو ئه و (نیجازه نامه) یه وه ک خوی بلاوبکه ینه وه :

((الحمد لله رب العالمين، والصلاة والسلام على رسوله سيدنا محمد وعلى آله وصحبه أجمعين، أما بعد: فقد قرأ وتدرّس عندي أخي الصغير (عبد المجيد بن ميرزا) النورسي العلوم الآلية والعقلية وأكمل النسخ التي جرت عادة العلماء على إقرائها وقراءتها في مملكتنا، ولما نظرت إلى استعداده وذكاؤه، وفتشت عن معلوماته ومحفوظاته، وجربت اقتداره على التدريس والتعليم وتبين لي لياقته للوظيفية التدريسية، وكفاية معلوماته

(۱) (چند چه پکئ بیره وه ری سه باره ت به سه عیدی نورسی / (أسید إحسان قاسم) چه پکی

کردوون و له تورکیه وه کردوونی به کوردی — (حبيب محمد سعيد) یش له عه ره بیه وه

کردوونی به کوردی / سالی چاپ (۱۹۹۵ م) ، ل ۸۵) .

للإرشادات العلمية أجزته حسب ما جرت عليه العادة من إعطاء الأساتيد "الإجازة" لمن استكمل النسخ من التلاميذ في تدريس وتعليم ما قرأ عندي من العلوم، إلى يوم الوقت المعلوم كما أجازني أستاذي المولى محمد الجلالى رحمة الله عليه، وهو قد أخذ الإجازة من مولاه ذي النفع العميم، والقلب السليم، السيد فهيم قدس سره، وهو قد أخذ الإجازة من أعلم علماء دهره، وأفضل فضلاء عصره، الشيخ عبید الله الشمدناني قدس سره، وهو قد أجاز من أكابر العلماء، وأشهر الفضلاء، واحدا بعد واحد متسلسلا إلى الإمام محمد الغزالي قدس سره، وهو قد رخص وأذن له في إرشاد العباد ظاهرا وباطنا من قبل السادة العظام، والقادة الكرام، منتھيا إلى المعداد من الأئمة الاثني عشر- مولانا حضرة جعفر الصادق، رضي الله عنه، وهو قد أخذ الفيض معنى وباطنا من الإمام أمير المؤمنين علي بن أبي طالب رضي الله عنه. وكما أجازني علامة زمانه، ومصباح أوانه أستاذي فتح الله الإسعدي، وهو قد نال رتبة التدريس في العقلیات والنقلیات بالإجازة والرخصة، عن والده عمر، وهو عن جده الأكبر محمد خليل الإسعدي، وانتهى المجيزون له بالواسطة إلى العلامة الشهير سعد الدين التفتازاني، ومنه إلى الإمام فخر الدين الرازي^(۱).

(۳) قۇناغەكانى خۇيىندىن و پەلەى زانستى و لىئاھاتووى :

مەر لە تەمەنى ھەوت (۷) سالىيەوھ مامۇستا نوورسى چۆتە ھوجرەكان و، لای باوکی ھوجرەى تەواو کرد، وە لە تەمەنى تۆ (۹) سالىدا لای مەلا (عبدالله) ى برا گەوردەى زانستى (نحو) و (صرف) ى خۇيىندووه، وە دەگىرپنەوھ کە زۆر زىرەك و بلىمەت بووھ لە دەرځ کردنى وانەكان و موتالاکردنيان^(۲)، وە ھەموو کتیبى (جمع الجوامع) کە سەر بە زانستى (أصول الفقه) ە لەبەر کردووه، وە ھەروھما

(۱) لە پىنگەى (الأكاديمية للقراءات العشر والسنة النبوية) وەرگىراوھ.

(۲) (حسن عبدالرحمن بکیر- بديع الزمان سعيد النورسي وأثره في الفكر والدعوة/ ۱۸۷۷-

فەرھەنگی (محیط) ی فەرھەنگی زانابادی لە پیتی (س) ه وە لە بەرکردووە، لە بەر ئەو بوو کە زانایانی ئەو سەر دەمە ناویان ناوێ سەعیدی مەشھوور (بدیع الزمان) ^(١) .

ھەر بۆیە لە تەمەنی چوار دە (١٤) سالییدا پڕوانامەی زانستی ئایینی (إجازة علمی) وەرگرتوو، وە لە سالی (١٨٩٣ م) لە شاری (وان) لە زانستەکانی وەکو : (بیرکاری و ، فیزیا و ، کیمیا و ، زەوی ناسی و ، فەلسەفە و ، میژوو) ی خویندوو ^(٢) و، لە ھەندیکیشیاندا کتیبی داناو.

مامۆستا نوورسی لە تەمەنی ھەژدە (١٨) سالییدا زانستە ئایینیەکانی وەرگرتوو لە زانستە ئەقڵیەکان، وە کاری وانەبیژی بوو بۆ ماوێ پانزە (١٥) سال لە شاری (وان) ^(٣) .

بۆ مەبەستی مۆتالاکردن و خویندەوێ ئەو کتیبانە ی پتویستی بوون سوودی لە کتیبخانە پڕ لە کتیبەکانی (عومەر پاشا) ی والی بەدلیس و (تایەر پاشا) ی والی (وان) وەرگرتوو کە پێزی زۆریان لێناو و بایەخیان پێداو ^(٤) .

٤) قۆناغەکانی ژباڕی سەعید نوورسی :

قۆناغی یەگەم: کە لە سالی (١٨٧٣ م) بۆ سالی (١٩٠٧ م) دەست پێ دەکات کە بریتییە لە قۆناغی لەدایک بوون و مندالی و فیزیوونی زانست و بلۆبۆنەوێ ناوبانگیەتی لە نیوان خەڵکدا و لە نیوان لادێ و شارەکانی کوردستانی تورکیادا ^(٥) .

(١) (بدیع الزمان سعید النورسي - مختارات من المثنوي العربي النوري / ص ٥) .

(٢) (بدیع الزمان سعید النورسي - حقيقة التوحيد والتوحيد الحقيقي - ترجمة : إحسان قاسم الصالحی / ص ٥) .

(٣) (الطرق الصوفية ظروف النشأة وطبيعة الدور - ممدوح الزوي / ص ١٨٧) .

(٤) (پوختە ی چەند لایەنکی ژباڕی زانای گەورە ی کورد سەعیدی نوورسی - نووسینی : فاروق پەسولێ یەحیا / ل ٧) .

(٥) (سعید النورسي حركته ومشروعه الإصلاحی في تركيا - آزاد سعید سمو / ص ٦٤ - ٦٥) .

قۇناغى دووھە: كە لە سالى (۱۹۰۷ م) بۆ سالى (۱۹۲۳ م) دەست پى دەكات كە برىتتە لە قۇناغى گواستەنەوہ بۆ ئەستەنبول و مومارەسەى كارى سياسى و بەشدارى لە پىكەيتانى كۆمەلەكان و ، كارى پۇژنامەگەرى و سەفەرکردنى بۆ ولاتانى (شام) و (بەيروت) ، وە بەشدارى كردن لە جەنگى يەكەمى جىيەنى ^(۱) .

قۇناغى سىيەم: كە لە سالى (۱۹۲۳ م) بۆ سالى (۱۹۴۹ م) دەست پى دەكات كە برىتتە لە قۇناغى ناپەهەتى و پووبەپووبوونەوہى لەگەڵ دۆژمنانى ئايىن و دادگايى كردن و زىندانى كردن و لە كۆتايى دا دوورخستەوہى و دانانى پەيامەكانى نوور ^(۲) .

قۇناغى جوارەم: كە لە سالى (۱۹۴۹ م) بۆ سالى (۱۹۶۰ م) دەست پى دەكات كە برىتتە لە قۇناغى كۆتايى هاتن بە زىندانى بۆ ماوہى چارەكە سەدەيەك و جىگىربوون، واتە قۇناغى كۆتايى هاتنى دادگايەكانى بوو، وە چاپکردنى پەيامەكانى نوور بوو، وە نزيكبوونەوہ لەكۆتايى هاتنى تەمەنى پىرخىرى بوو ^(۳) .

(۵) هاوسەرگرتنى سەعید نوورسى :

مامۇستا نوورسى لە ژيانيدا هاوسەرى نەگرتووه .

(۶) ھەلەسوكەوتى مامۇستا نوورسى لەگەڵ كەسانى جوارەدەوریدا ^(۴) :

پىشەوا نوورسى لەناو قوتابىيەكانيدا چ لە پووى بىرکردنەوہ و چ لە پووى

(۱) (ھەمان سەرچاوەى پىشوو / ص ۹۴ - ۹۵) .

(۲) (ھەمان سەرچاوەى پىشوو / ص ۶۴ - ۶۵) .

(۳) (ھەمان سەرچاوەى پىشوو / ص ۱۲۳) .

(۴) (چەند چەپكى بىرەوہرى سەبارەت بە سەعیدى نوورسى / (أسيد إحسان قاسم) چەپكى

كردوون و لە توركيەوہ كردوونى بە كوردى - (حبیب محمد سعيد) يش لە عەرەبىيەوہ

كردوونى بە كوردى / سالى چاپ (۱۹۹۵ م) ، ل ۸ - ۹ ، ۱۲ - ۱۳ ، ۱۹ - ۲۰ ، ۲۶ -

پەفتارەو پابەندبوو بە ئاکارە ئىسلامیەکانەو، هەمیشە پێنمایى کردوون بۆ بەندایەتى راستەقینە و بەردەوام بوون لەسەر یەكخواپەرستى و پابەندبوون بە پەوشتى خواناسان و باوەردارانەو.

● (مەلا حەمید) کە یەكێکە لە قوتابییه بە ئەمەك و دڵسۆزەکانى مامۆستا نوورسى و لە خزمەتى مامۆستادا لەكۆی (ئەرەك) و لە مزگەوتى گوندی (نوورشین) ی نزیک شارى (وان) ژيانى بردۆتە سەر، بۆمان دەگێرێتەو و دەلێ: کە نوێژم لە دواى مامۆستاو دەکرد زۆر دڵم دەکرایەو، چونکە نوێژکردنى سام و خشوعى مەرفى زیاد دەکرد.

پێنمایى دەکردین بۆ ئەو کە زیكرى دواى نوێژ وەك ناوك و تۆوى نوێژەكە وایە. ئەو بوو بە دەنگێكى نەرمى غەمگینەو تەسبیحات و زیكرى خواى دەکرد... كاتى کە دەیوت: (سبحان الله ... سبحان الله) بە شیوەیەك لەسەر خو و لە قولایى ناخى دلیه و دەردەهات و دەمان بیست.

من خۆم هەرچەند مامۆستا و زانای زۆرم دیون، تا ئیستا كە سیكەم نەدیو وەك مامۆستا بەم خشوع و غەمگینییه نوێژ بەجى بێنى و زیكر بكا.

كاتێكیش کە دەیوت: (لا إله إلا الله) و دەستى بە تەسبیحات دەکرد و لە سەرى بەردەوام دەبوو، لە هیز و توندی دا دەنگى وەك گرمەى تۆپى لى دەهات، جا ئەگەر كە سیكى ئەهلى تەریقەتى صوفى لە لايدا بوایه ئەوا حالى لى دەهات.

● هەروەها بۆمان دەگێرێتەو و دەلێ: مامۆستا هەموو شەوى هەلدەستا بۆ شەونوێژ... جار جارى کە چاوم لى بوو نوێژى دەکرد، خەوم لى دەزپا... ئەویش کە دەیبینیم بەخەبەرم، پێمى دەوت: مادام بە خەبەرى وەرە لە پارانەو دا بەشداریم بکە. بەلام من هیچ نزایەكم پەوان نەبوو، بۆیه پێى دەوتم: من دەپارێمەو و تۆیش بە دواما ئامین بلى. من بە نزاکەى سەردارمان یونس پێغەمبەر (سەلامى خواى

لەسەر بى) ، نزاكەى ئوۋەيسى قەرەنى دەپارپمەۋە و بە ھەردووكيان لە دەرگانەى پەحمەتى خوا دەدەم.

لە كاتى پارانەۋەكەدا جار بە جار ئىكش وەنەوز دەپىردمەۋە، ئەۋىش سەيرى دەكردم و دەبوت: منىش ۋەك تۆ بووم، تۆىش پادىت.

● (شوكت دىمىر آى) ، ئەۋ سەربازەى گواستەنەۋەى مامۇستا نورسى بۆ (بارلا) خرايە ئەستۆى، بۆمان دەگپىتەۋە و دەلى: لە شارى (ئەگرىدىر) بووم، بەيانىەكيان بانگ كرام بۆ بىكەى شارەۋانى، چووم دەبىنم ۋا فەرماندار ۋا فەرماندەى ژاندرمە (دەرەك) ۋ ئەندامانى دەستەى شارەۋانى ۋا پىاۋىكى مېزەر بەسەر، كە جەبەيەكى لەبەردايە ۋاۋەنى ھەيئەت ۋاۋىقارىكە، لەۋىن.

فەرماندەى ژاندرمە پوۋى تى كىردم: كوپم گوى بگرە، پىۋىستە ئەم مامۇستايەمان كە بە (بىدىع الزمان) ناسراۋە بىبەيت بۆ (بارلا) . ئەم كارەت زۆر گرنگە، كاتى لەۋىش بە پۆلىسخانەى دەسپىرى با لە سەر نووسراۋە پەسمىەكان ئىمزاى بىكەن ۋاۋى ئەۋە ئىمەشى لى ئاگادار بىكە. ۋەم: زۆر چاكە گەۋرەم..

لەگەل مامۇستا كەۋتىنە پى .. لە پى دا پىم ۋەم: مامۇستا گيان، جەنابت لە جىى باۋكىمى ئەمەش كارە ۋاۋەتە ئەستۆم. ھىۋادارم لىم نەپەنجى.

دۋاى ئەۋە باسى گەشتەكەيان بە بەلەمى چارۋەدار دەكا ۋاۋەلى: زۆر سارد بوو.. ۋەرزى زىستان بوو.. ئاۋى دەرياچەكەش بەينا ۋاۋەىن بەستىۋى، يەكى لە سەۋل لىدەرانى بەلەمەكە لە پىشەۋە بە داردەستىكى گەۋرە سەۋلەكەى دەشكاند ۋاۋە پى بۆ بەلەمەكە دەكردەۋە.

مامۇستا (بىدىع الزمان) ھەندى مېۋى ۋاۋەىرىنى بەسەرماندا داۋەش كىرد.. مەن بە ۋەدى سەرنىم دەدا، دەبىنم تەۋاۋەىم ۋاۋەىزەۋە.. لە دەرياچەكە ۋاۋە چىپاكانى دەۋرە بەرمان ۋەدەۋە.. جا چۈنكە پۆزگار كورت بوو، خىرا نۆىزى

عەصر ھاتە كايەو ۋە ۋىستى بە پىۋە نوپۇزەكەي بەجى بىنى، بەلەمەكەمان پۈۋ بە قىبىلە ۋەستاند ۋە دەنگىكم بىست: (الله أكبر!) لى ھەموۋ ژيانمدا (الله أكبر) ى ۋا پىر لى سام ۋە ھەببەت ۋە خشوعم نەبىستىۋو.. ھەستىم بە كرژىۋونى موۋى لى شىمان دەكرد، ھەلسوكەوت ۋە پەفتارەكانى لى پەفتارى مامۇستايانى تر نەدەچۈ.

ئەۋپەپى ھەۋلمان دەدا بەلەمەكە پۈۋ لى قىبىلە بوەستىنن. كاتى مامۇستا لى نوپۇزەكەي بۆۋە، ئاۋپى بۆ لامان دايەو ۋە وتى: سوپاستان دەكەم، براكانم! ماندووم كردن!

بەپاستى پىۋاۋىكى نەرم ۋە نىيان ۋە پەۋشت جوان بوۋ. دۋاى گەشتىكى دوۋ سەعاتى بە بەلەم گەشتىنە (بارلا)، كاتى مامۇستا خاۋەنى بەلەمەكەي بىنى ۋا ھەۋلى پۈۋى كەۋ دەدا، كە لى ۋاۋچانەدا زۆرن، ئاگادارى كرد ۋە پىۋى وت: ۋا بەرەۋ بەھار دەپۆين ۋە ئەم گياندارانەش كاتى ھىلكە ۋە بىچۈۋەكردنىانە. خۆزگە ۋازت لىم كارە بەئىنايە. بەم وتە نەرمە لى پۈۋەكەي ۋازى پى ھىنا.

• (خلوصى يحيى گيل)^(۱) دەلى: لى يەكەم سەردانمدا بۆلای مامۇستا نوۋرسى، ۋام دەزانى شىخىكە لى شىخەكانى تەسەۋوف، كەچى بەر لەۋەى من ھىچ بلىم، پىۋى وت: براكەم! من شىخ نىم، من ۋەك (غەزالى) ۋە ئىمامى (پەببانى) ئىمام، چۈنكە چەرخەكەمان چەرخى پارىزگارى ئىمانە نەك پارىزگارى تەرىقەت..

(۱) (خلوصى) يەككە لى قوتابىانى دىزىنى مامۇستا نوۋرسى لى (بارلا) كە ئەۋ دەمە ئەفسەر بوۋە لى پلەى (نەقىب) دا. ھەر پىرسىارىكى بىۋايە سەبارەت بابەتە ئىمانىيەكان دەيناردن بۆ مامۇستا نوۋرسى، ئەۋىش ۋە لىمى بۆ دەنوۋسىيەۋە. پاشان بەپىنمايى خۆى ئەم ۋەلامانە كۆكرانەۋە ۋە ئاۋنران: (مەكتۇبات). ئاۋىراۋ لى سالى (۱۹۸۶ م) ۋە تەمەنى (۹۱) سالىدا كۆچى دۋاىى كىردوۋە (پاشبەندەكان / بەرگى ۵، لاپەرە ۱۷).

لە يەككى لە سەردانەكاندا بۆلای مامۆستا چامان لەلای خوار دەو، بەلام من چای ناو پيالەكەم تەواو نەکرد و كەمىكى تىدا ماپەو، مامۆستا پىيى وىم: براكەم! تۆ لە سوننەت ئاگادار نىت.

مەبەستى ئەو بوو پىنمووييمان بكا بۆ ئەو، كە تەواو كەردى ئەو، و لە ناو پيالەكەدا سوننەتتەكە لە سوننەتەكانى پىنمەبەر و مانەو، فەزەلە تىايدا ئىسرافە و ئىسرافىش پىنچەوانەى سوننەتە.

لە بارەى دلوڤانى و بەزەى مامۆستاو بەرامبەر بە گيانداران و زىندەو، ران چىروك و رووداوى زۆر ھەن، بەلام تەنھا ئامازە بە يەك دوانىكيان دەكەين:

• (مەلا ھەمىد) بۆمان دەگىرپتەو، دەلى: لە پۆزىكى خەملاو، لەسەر كىوى (ئەرەك) مامۆستا پىيى وىن: من دەستم بە زىكر و تەسبىحاتەكەم، ھەو گىراو، ئىو، بۆن بۆ سەيران و پىاسەى ئەم دەشت و دەرە سەو، ھە.

كاتى بەرپۆ، چووين، قوم قومەيەك بەسەر بەردىكەو، بەدى كرد و كوشتم.. كە گەراپنەو، مامۆستا لە بارەى ئەو شوپىنانەى كە پۆشستىن و ئەو كارانەى كردمان پىرسىارى لى كردىن. منىش باسى سەيرانەكەمان بۆ كرد، كە گەيشتمە باسى قوم قومەكە توو، ھەو، بەلایەو، زۆر گران بوو و پىمى وى: ئەو بەستە زمانەت كوشت؟ پىم وى: و تەيەكى بە ناوبانگمان ھەيە ئەلى: ھەركەس ھەوت قوم قومە بكوژىت پاداشتى ھەجىكى دەست دەكەو، وىت! (مامۆستا) فەرمووى باشە دانىشە، با موناھەشە بكەين و بزەين كاميان پاستە؟

دواى ئەو، وى: ئايا ئەو گياندارە پىيى لى گرتوو، وىت؟ وى: نەخىر. وى: ئايا ھىچى لى داگىر كردوو، وىت؟ وى: نەخىر. وى: ئايا تۆ پۆزى دەدەيت؟ وى: نەخىر. وى: ئايا لە زەوى و زارتا سووراپەو، وى: نەخىر. وى: ئايا تۆ بەدىت ھىناو؟ وى: نەخىر. وى: ئايا دەزانى ئەم گياندارانە بۆچى بەدەيتنارون و كارى سەرشانىان چى يە؟ وى: نەخىر. وى: ئايا بەدەيتنەر ئەم گياندارانەى بۆ ئەو بەدى ھىناو، تۆ

بيان كۆزيت؟ كى پىي وتى بىكوژە؟ لە بەدیهتانی ئەم گیاندارانەدا ھەزار دانایی خوایی ھەبە. جا براكەم بە كوشتنى ئەم گیاندارە تۆ ھەلەت كردووھ.

• ھەروھە بۆمان دەگێرپیتەوھ و دەلێ: بەرە بەرە دنیا ساردی دەکرد و زستانیش نزیک دەبۆھ... ئیمەش ھیشتا لەسەر کێوی ئەرەك بووین و، بە تەمای بارینی بەفر و بارانیکی زۆر بووین... ئەو شوینەش کە تیایدا دەژیاین لە شیۆھى گردۆلەبە کدا بوو... مامۆستا ویستی لەسەر ئەو بەرزاییە ژووریک دروست بکەین. کاتى بناغەمان لێ دا شارە میروولەبەك دەركەوت، کە مامۆستا میروولەکانی بینی نەبەشت لەو شوینەدا چال ھەلکەنین، کە پرسیارمان لێ کرد، وتی: ئایا دروستە خانووبەك بە پووختانی خانووبەكی تر دروست بکەین؟ مالى ئەم گیاندارانە وێران مەکەن. لە شوینێکی تردا چال ھەلکەنن.

کە لە شوینێکی تردا دەستمان بە ھەلکەندن کردوھە دیسان شارە میروولەبەكی ترمان ھاتوھ بەردەم، بۆ سێھەم جار قوتابیەك کە یارمەتی دەدام لێی پرسیم: ئایا ئەمە ھەر وا بەردەوام بێت؟ با لە شوینێکدا چال ھەلکەنین، جا ئەگەر میروولە دەركەوتن بە خۆل دایان دەپۆشین تا مامۆستا نەیان بینی، ئەگینا ھەتا عیشا ھەروا دەمیننەوھ و ھیچمان نەکردووھ، خۆ لەم شوینەشدا بستیک نەبە شارە میروولەى تیدا نەبێ.

بە ھەر حال ژووریکى بچووکمان بۆ مامۆستا دروست کرد، ئیتەر مامۆستا ھەرچی میروولە و شارەکانی بدایە ساوەر و شەکر و پارچە نانێ پیشکەش دەکردن.

لە ھۆی شەکر پێدانیان پرسیارمان لێ کرد، بە پێ کەنینەوھ وتی: تا ئەو شەکرە چایی بێ بۆیان (مەبەستی ئەوھە: ببیتە خواردنێکی سەرەکی بۆیان).

(۷) چاكسازىيەكانى مامۇستا نوورسى:

يەكەم : چاكسازى لە بواری پەرورەدەيى ۱۵ :

شىۋازى چاكسازىيەكانى نەرم و نىيان و دانايى مەرجى سەرەككىيە بۇ چاكسازى، بە برپاى سەئىدى نوورسى مۇڭ بە سروشتى خۇى ئارەزووى لەوەرگرتنى شتى باشە و كاتىك وشەى زىرو پەق دەبىستىت لىي پادەكات، وە مۇڭى سەرپىچىكار كاتىك وتارى بۇ دەدرىت بە شىۋازىكى نەرمونيان و دانايىانە و ئامۇزگارى باش كارى لى دەكات ، بەلام ئەگەر لەگەلدا شىۋازىكى تىزو تاوانبارانەى لەگەل بكاربەيتىت بە دور نازانرىت لەسەر ئەو سەرپىچىيەى بەردەوام بىت و تاوان ئەنجام بدات ^(۱).

لەو ئامرازانەش كە مامۇستا نوورسى بەكارى دەيتا بۇ چاكسازىيە برىتى بوون لە ^(۲) :

۱- دلىيى لەسەر دلىسوزى و پەيوەندى بەخواوە.

۲- پشتىوانى پابەندبوون بە ئايىنى پىرۆزى ئىسلام.

۳- دوركەوتنەو لە پەخنە و موناقةشەى زۆر.

۴- شىۋازى دەستنىشان كردن.

بىگومان باشتىن ئامراز بۇ جى بەجى كردنى چاكسازىيە لە ھەموو كۆمەلگايەك

بە چاكسازى تاك و پەرورەدەكردن دەست پى دەكات.

يەككە لە پىگاكانى مامۇستا نوورسى بۇ تاكەكانى كۆمەلگا ئەو يە كە دەلى :

خۆت بە گەرە نىشان مەدە، با بچوك نەبىتەو، ئەئى ئەوكەسەى (ئەنا) يەكى دوو چەندانەى تىدایە و گرفتارى خۆ بە گەرە زانين و لە خۇبايى بوون بوو ! پىويستە

(۱) (ھەمان سەرچاوەى پيشوو / ص ۲۲۶) .

(۲) (ھەمان سەرچاوەى پيشوو / ص ۲۴۹) .

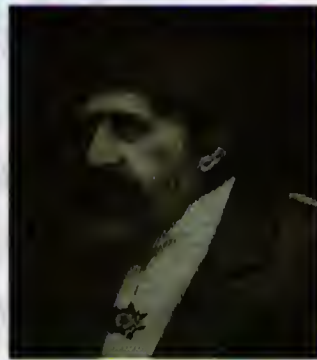
شارەزای ئەم پێوەرە بیت : هەموو کەسێک پەنجەرە یەکی هەیه، چ بۆ سەیرکردن و چ بۆ خۆپیشاندان، لێیەو دەپوانیته کۆمەڵ، ئەو پەنجەرە یەش پێی دەوتریت (پله و پایە) جا ئەگەر ئەو پەنجەرە یە لە بالای نرخ و بەهای خۆی بەرزتر بوو ئەوا بە (تکبر) بالای نرخ و بەهای خۆی درێژ دەکات تا کۆ لەم پەنجەرە یەو دەربکەوێت، بەلام گەر پەنجەرە کە لە بالای هیممەتی ئەو نزمتر بوو ئەوا بە (تواضع) ه وە خۆی بچووک دەکاتەو و دادەنەوێت تا لەو ئاستەدا دەبینیت و دەشبینیت، پێوەری مەزنایەتی لە مرقفانی کامڵدا (تواضع) ه، بەلام کەسانی بوودەلە و ناتەواو پێوەری بچووکیان (تکبر) ه ^(۱).

دووهم : چاکسازی لە بواری زانستی دا :

کاتێ مامۆستا نوورسی سەردانی (ئەستەمبول) ی کرد لە سیال (۱۸۹۶ م) پرۆژە یەکی پیشکەش کرد بۆ دانانی زانکۆ یەکی ئیسلامی لە پۆژەلاتی (ئەنادۆل) بەناوی (زانکۆی زەهرا) لەسەر شێوازی (زانکۆی ئەزەم) ی میصر، سولتان (عبدالحمید) ئەم پرۆژە یە ی پەسەند کرد، بەلام بەهۆی سەرھەڵدانی جەنگی یەکەمی جیھانی ئەم پرۆژە شکستی هێنا ^(۲).

(۱) (بریسکەکان - نووسینی: سەعیدی نوورسی ، وەرگێڕانی بۆ زمانی کوردی: فاروق پەسول یەحیا / بەرگی ۳ ، ل ۸۰۲) .

(۲) (بدیع الزمان سعید النورسی - حقيقة التوحید - د. محمد سعید رمضان بۆتانی/ ص ۵-

سولتان عبدالحمیدی دووهم

مامۇستا نوورسی دەربارەى گرنكى زانست دەلئىت : بە زانست و ژىرى، بەلكو بە
 بىنن چەسپاۋە كە: پەيوەندى ياساكانى لەمەپ تەن و قەبارە بەرزەكان وەك :
 (كۆشكەر و پالەنەر) ، ھەرۋەھا گۆيزەر ھەو ۋە بۆلۆكەر ھەو ۋە ھەيزانەى كە لە ماددەدا
 ھەن وەكو (پووناكى و، گەرمى و، كارەبا) ۋە شەتەى كە ھەرىكە لە و كارانە
 پادەپە پىئىت لە پاستىدا ماددەى كە لە فەزادا ھەى و، ماددەى ھەلم لە گەل ۋە ھەشدا
 ھەر بە ماددەى ھەلم دەمىنئىتە ۋە، كەچى ۋەكو ماددەكانى تر چەند جۆر شىۋەى كە
 جيا جيا لە خۆ دەگرئىت، چونكە ھەرسى شىۋەى گازى و شلەمەنى و پەقى، كە تەنھا
 يەك ماددە دروست دەبئىت، وەك : ھەلم و سەھۆل و ئاۋ، بەھەمان جۆر ژىرى ھىچ
 پىگرمەن نابئىت و ناپازىشى لە ۋەنىيە كە ماددەى كە ھەلم ھەوت جۆر چىن ھەبئىت، گەر
 بە وردى سەيرى تەن و قەبارە بەرزەكان بگرئىت، جياۋازى لە نىۋان چىنەكانى دا
 دەبىنرئىت، چونكە ھەرۋەك ۋە چىنەى پى كاكىشانى تىداپە و ۋە كۆمەلەى ھەر
 ديارە، ھەرگىز لە چىنى ئەستىرە چەسپىۋەكان ناچئىت، تەنانەت ئەستىرەكانى چىنە
 نە چەسپىۋەكان بە ۋىنەى ميوەى ھاۋىن كامىل و پىگەىشتوۋ دەردەكەن، كەچى گەل
 ئەستىرەى بى سنورى پىگەى كاكىشان كە وەك ھەر دەبىنرئى تازەكى پىكدىنن و
 بەرەو پىگەىشتن و كامىل بون دەپۆن، ھەرۋەك بە پووداۋىكى راست دەزانرئىت كە چىنى
 ئەستىرە نە جۈولەكان لە كۆمەلەى خۆر ناچئىت بەمبۆرە، لە پى پووداۋ و ھەستە ۋە،

واتا خیرایی زهینی مړوډ له تیگه یشتندا جیوازی نیوان حوت کومه له که و حوت چینه کان هه ست پیده کریت^(۱).

سیهم : چاکسازي له یواری کومه لایه تی دا :

ماموستا نورسی چاکسازي کومه لایه تی له کومه لگادا له خیزانه وه ده ست پی د ه کات و ده لیت : خیزان مالیکي بچوکه بۆ مړوډ ، کومه لگاش له و پیکهاتوه و ژبانی مړوډ مالیکي بچوکه سهره پای نه وه ی که نارام و سهره خو دروستکراو بیت، له سهر بنچینه ی چاک، مړوډ کوپی ژینگه که یه تی که کاری تیده کات، وا ده پوانه نه ژینگه یه چاک بیت یان خراب بیت له بهر نه وه پیویست بوو له سهر بانگه وازکاران که هول و تیکو شانی گهره بخنه گهر بۆ چاکسازي کومه لگا بۆ گونجاندن له نیوان تاکه کانی پاراستنیان له پهرش و بلاوی و دووبه ره کی و دور له غه ش و هه مو نه خوشییه کومه لایه تییه کانی تر، ماموستا نورسی له چاکسازي دا پیگای دکتوره کانی گرتبوه بهر بۆ چاره سهرکردنی نه خوشییه کان، هه روه ک چون دکتور هه لده ستیت به دیاری کردنی نه خوشییه کان و دانانی چاره سهر به شیوازیکی سووک و ئاسان، به م شیویه ماموستا نورسی له سهره تای کاره کی دا هه لده ستا به دیاری کردنی نه خوشی کومه لگا و دانانی چاره سهر بوی^(۲).

چوارهم : چاکسازي له یواری ئابووری دا :

ماموستا نورسی له چاکسازي ئابووریدا کومه لیک پینمایي گرت بهر وه کو :
۱- هاندان له سهر زه کاتدان به وه ی که زه کات گرنگییه کی گهره ی هیه و به شداری پاسته وخوی هیه له سهر چاره سهر کردنی کیشه ئابووریه کاند.

(۱) (بریسکه کان - نویسنی: سعیدی نورسی ، وه رگیپانی بۆ زمانی کوردی: فاروق په سول / بهرگی ۲ ، ل ۱۳۲ - ۱۳۳) .

(۲) (سعید النورسی حرکت و مشروع الإصلاحی فی ترکیا - د. آزاد سعید سمو / ص ۲۷۰) .

۲- ھاندان لەسەر کاسبی و کارکردن و پەیداکردنی پۆزی، ئیسلام نۆر ھانمان دەدات لەسەر کاکردن و پەیداکردنی پۆزی، ھەرۆھە ئیسلام موسوڵمان ھان دەدات کە ببیتە پەگەزێکی بەسوود و بەرھەمھێن لە کۆمەلگاکەیدا و نەبیتە کەسیکی بار بەسەریانەو و پشت بێستێ بە کەسانی تر لە پەیداکردنی بژێوی ژیان و ھەموو پێداویستەکانی تری...

۳- پێنمایی بەکاربەر و ھەڵدان بۆ بەرھەمھێنانی سەرچاوەی وزە و پێویستی... بەپای مامۆستا نوورسی پێنمایی لە بەکاربردن سوودی زۆری ھەیە بۆ تاک و کۆمەلگا لەسەر شتوانێکی یەکسان، لەم سوودانەش :

أ- ھاتنە خوارەوێ خێرو بەرھەکت و پارێزگاری لەسەر پێزی مۆف، پێویستە لەسەر بەکاربەر کە تاک بێت یان دەوڵەت بێت ھاوسەنگی بکات لە نێوان ئەو کەسانە و دەچنە ناوی، چونکە ئەو نەکات تووشی گیروگرفت دەبێت لە بودجە کەیدا...

ب- سوپاس کردنی خوا لەسەر نێعمەتەکانی، ئەو مۆفە پابەندە لە پێنوینی لە بەکاربردندا، ئەو کەسە سۆپاسی خۆی گەرۆ دەکات لە نازو نێعمەتەکانی کە بەسەریدا پێژاوە، نێعمەت ئەو شتە کە خۆی گەرۆ دەیدات بە بەندەکانی، وە پێویستە لەسەر مۆف بەفەرۆی نەدا.

ج- بێگومان ھەموو تاکەکانی کۆمەلگا لەسەر یەک پلە نین لە پووی ئابوورییەو، لەبەر ئەوە چینی ھەژار بە بەردەوامی چاویان لە دەوڵەتە مەندە بەوێ دەوڵەتە مەند دەیبەخشیت یان بە فەرۆی دەدات بە ئاسانی^(۱) ..

(۱) (سەئید النورسی حرکتە و مشروعە الإصلاحی فی ترکیا - د. آزاد سەئید سمو / ص ۳۱۵ - ۳۱۷) .

پېتجەم : چاگسازى لە بواری سياسى دا :

مامۇستا نوورسى كاتىك باس لە سەركردهكان دهكات، دهلێت : تەنها يەك رەوشت لە سەر يەك شێوہ لە چەند جێيەكى جياجيا دا جۆراو جۆر دەر دەكەوێ ، تاوێك ناشيرين و تاوێكى تريش بە مەلائىكە تىكى پۇج سووك دەر دەكەوێت، جارێك باش و جارێك خراپ دەبينرێت، ئەمانەى خوارەوہ نمونەى پوونكردنه وەن، ئەو دەروون بەرزىەى كە لاوازە بەرامبەر بەهيزان هەستى پى دەكەن گەر لە مرۆفى بەهيزدا بێت بە (تكبر) و لە خۆبايى بوون دادەنرێت، هەروەها ئەو (تواضع) هەش كە مرۆفى بەهيز بەرامبەر لاواز هەستى پى دەكات گەر لە باباى لاوازا بێت بە زەليلى دادەنرێت ^(۱).

جدديەت و ليبرانى كاربە دەستان و حوكمرانان لە پى و شوێنى كارەكانياندا (ويقار) و نەرم و نيانى لەويدايە بە (زەليلى) لە قەلەم دەدرێت، بەلام ئەگەر ئەو جدديەتە لە مالهەدا دەريپرێت ئەوا دەبێتە بەلگەى (تكبر) و گەر نەرم و نيانيش بێت ئەوا بەلگەى (تواضع) ^(۲).

۸) ئەو هەوالەى كە سەرلەبەرى مامۇستا نوورسى گۆرى و پاشان كەوتە هەول و تىكۆشان بۆ بلاوكردنەوہى پەيامى ئىسلام كە دواتر ناوى دەرکرد بە (كۆمەلى نوور) :

لە سالى (۱۸۹۷ م) دا مامۇستا سەعیدى نوورسى ئەو هەوالەى لە پۆژنامە ناوخۆيیەكاندا خوێندەوہ كە : (گلاستون) ى وەزیری موستەعمەراتى بەريتانيا لە

(۱) (بريسكەكان - نوورسینی: سەعیدى نوورسى ، وەرگێڕانى بۆ زمانى كوردی: فاروق پەسول یەحیا / بەرگی ۳ ، ل ۸۰۳) .

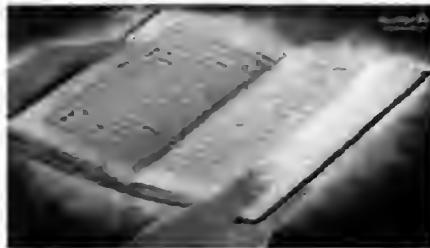
(۲) (هەمان سەرچاوەى پێشوو / بەرگی ۳ ، ل ۸۰۴) .

پەرله مانى ولاته كهيدا نوسخه يه كى (قورئانى پيرۆز) ى به دهسته وه گرتووه و به ئەندامانى پەرله مانى وتووه : (ههتا ئەم قورئانه له ناو موسولماناندا بيمىنىت ئيمه ناتوانين حوكمرانيان بكهين، كهواته چارته نها ئه وه يه كه قورئان له سهرزه ويدا نه هئلين، ياخود په يوه ندى موسولمانه كانى پتوه بچپرين) !

وینهى گلا دستون و السیر أنتونى

ئەم ههواله ته زوى به جهسته ى (سه عیدی نوورسى) دا هئناو حهوانه وه و سرهوتى لى بپى و، بۆ هه موو كه سانى ده وروبهرى خوى به ئاشكرا راگه ياند كه : (دهبى به به لگه بۆ هه موو جيهانى بچه سپيتم و پتيان بسه لميتم كه "قورئانى پيرۆز" خۆريكى مه عنهوى يه، تيشكى ئه و خۆره هه رگيز كز نابيت و پووناكيه كه شى به هيج كه سيك ناكورتيته وه) ^(١).

(١) (پوخته ى چهند لايه نيكى ژيانى زاناي گهره ى كورد سه عیدی نوورسى - نووسيني: فاروق ره سول يه حيا / ل ٨) .

(۹) دانراوو نووسینه‌كانى مامۆستا نوورسى :

شایانى باسە مامۆستا سەعیدى نوورسى بە چەند زمانى پەيامەكانى نووسیوه له‌وانه (تورکى ، عەرەبى ، کوردى) ، له‌ سەرەتادا ئەم پەيامانه دەست‌نوس بووه و به‌ شیوه‌ى نامیلکه‌ بلۆى کردوونه‌ته‌وه ، ئەمەش له‌ سالانى (۱۹۲۷ - ۱۹۵۰) ی میلادیدا بووه ، بە‌لام دواى ئەوه‌ى حکومه‌ت دوو لیژنه‌ له‌ پیاوانى خۆى و مامۆستایانى ئایینى داده‌نئى بۆ پێداچوونه‌وه و چاوخشاندن به‌ بابەت و باسە‌كانى ناو ئەم پەيامانه‌دا ئەویش بۆ دوو مە‌به‌ست :

یه‌که‌م : بزائن ئایا ئەم پەيامانه‌ دژ به‌ بنه‌ما ئایینیە‌كانى ئیسلام نه‌نووسراون و پێچه‌وانه‌ى ده‌قه‌ قورئانییه‌كان نین . ؟

دووه‌م : بزائن له‌ پ‌ووى فیکرى و ئایدۆلۆژیاوه هیچ زیانێکى بۆ دارو ده‌سته‌که‌ى حکومه‌ت تێدا نیه‌ . ! ؟

دواى ئەوه‌ى هەردوو لیژنه‌که‌ گە‌یشتنه ئەو قه‌ناعه‌ته‌ى که ئەم پەيامانه‌ بئى خه‌وشن و سه‌رچاوه‌ى له‌ قورئانه‌وه‌ گرتووه و دوورن له‌ سیاسه‌ت و ته‌داخولاتى حیزبى ، بریاریاندا که مافى چاپ کردن بدرئى به‌م پەيامانه و به‌ شیوه‌یه‌کى پ‌ه‌سمى بلۆبک‌رینه‌وه .

له‌ پاش ئەو بریاره ئیتر مامۆستا له‌ سالانى (۱۹۵۶ - ۱۹۵۹) میلادى هه‌ستا به‌ کۆکردنه‌وه‌ى سه‌رجه‌م (پەيامە‌كانى نوور) له‌ دوو توپى چەند به‌رگێکدا که ئەویش بریتین له‌مانه‌ :

ئەو کتیبانه‌ى که‌ ته‌نها به‌ زمانى (تورکى) نووسیونى بریتین له‌ :

۱. سۆزله‌ر (واته‌: وته‌گان) : که پێک‌دێت له‌ (۳۳) نامه ، له‌لایه‌ن مامۆستا (إحسان قاسم صالح) ه‌وه وه‌رگێردراوه‌ته‌ سه‌ر زمانى (عەرەبى) و ، دواتریش له‌لایه‌ن مامۆستا (فاروق پ‌ه‌سول یه‌حیا) وه‌ وه‌رگێردراوه بۆ زمانى (کوردى) .

۵. **لاحقەلەر (واقە: پاشبەندەگان) :** لەلایەن مامۆستا (إحسان قاسم صالح) ه وه وهرگێردراووته سەر زمانی (عەرەبی) و، دواتریش لەلایەن مامۆستا (فاروق پەسولێ یەحیا) وه وهرگێردراووته سەر زمانی (کوردی) . (پاشبەندەگان) که سێ کتیی جیا جیا و سەر بەخۆن، که بریتین لە: یەكەم: (پاشبەندی بارلا) : ئەو نامانەی لەخۆ گرتوووە که لە سەرەتای پەهەندە بوونی مامۆستا نوورسی بۆ (بارلا) لە ساڵی (۱۹۲۷ م) و نیشتهجێ کردنی زۆرەملیی لەوێ، نووسران.. تا ئەو دەمەی که ساڵی (۱۹۳۵ م) لەگەڵ قوتابیانی دا بران بۆ دادگای گەورە جەزا لە شاری (ئەسکی شەهر) و بە بەندیخانە ی ئەوێ سپێران. دووهم: (پاشبەندی قەستەمۆنی) ئەو نامانەی نێوان مامۆستا نوورسی و قوتابیانی ئەوی لەخۆ گرتوووە که دوا ی بەسەر بردنی ماوێ حوكمەكە ی لە بەندیخانە ی (ئەسکی شەهر) و ئەفی کردنی بۆ (قەستەمۆنی) لە ساڵی (۱۹۳۶ م) و نیشتهجێ کردنی زۆرەملیی لەوێ، دەگریتهوه.. هەتا بردنی خۆی و قوتابیانی نوور بۆ دادگای (دەنیزلی) لە ساڵی (۱۹۴۴ م) دا. سێهەم: (پاشبەندی ئەمیرداغ) ئەمیش دوو بەشە: بەشی یەكەمیان :

نو نامانهی ماموستا نورسین که دوی دهرچوونی بریاری بی تاوانی له دادگای (دهنیزلی) سالی (۱۹۴۴ م) و نیشته جی کردنی زوره ملیتی له شاری (نهمیرداغ) نووسیونی. نهم به شه به ته و اووونی سالی (۱۹۴۷ م) کوتایی پی دیت، که له و به رواره دا بردران بویه ندیخانه ترسناکه کی (نافیون) . به شی دوه میشی : له سالی (۱۹۴۸ م) یه وه ده ست پی ده کات، واته دوی نازاد بوونی ماموستا نورسی و قوتابیانی له به ندیخانهی (نافیون) و گه پانه وهی بو (نهمیرداغ) و نیشته جی کردنی زوره ملیتی له وی هتا کوچی دوی^(۱) .

۶. تاریخچه حیات : (واته : میژووی ژیان) سیره ی زاتی ماموستا خو په تی^(۲) .

۷. سنو حات : (نهم کتیبه له لایه ن ماموستا (احسان قاسم صالح) ه وه وه رگیژدراو ته سهر زمانی عره بی به ناوی "سانحات") .

۸. طلوعات .

۹. اشارات .

۱۰. رموز .

(۱) (هه مان سهرچاوه ی پیشور به لام / ص ۱۲۳) .

(۲) (پاشبه نده کان / نویسنی : ماموستا سه عیدی نورسی — وه رگیژرانی له عره بیه وه بو

کوردی : فاروق په سول یه حیا / به رگی ۵ ، ل ۶ — ۷) .

ئەو کتیبەنەى كە بە زمانى (توركى و عەرەبى) ش نووسىونى و لە ژۇرنالونىشانى
(آثار بديعية) ^(۱) لە بەرگى (صیقل الإسلامى) دا كۆى كروونهتەوہ بریتىن لە :

۱. المحاکمات عقلية.

۲. المناظرات.

۳. الخطبة الشامية: بریتىه لەو وتارەى كە لە سەئال (۱۹۱۱ م) دا لە
سەردانى بۆ ولاتى (شام) ، لەسەر مینبەرى مزگەوتى (ئەمەوى) لە دیمەشق
بە زمانى عەرەبى داى و ئاراستەى زانایانى ئەو ولاتەى كەردبوو، كە دواتر
بە ناوونىشانى (الخطبة الشامية) ناویانگى دەركرد و چەند جارێك چاپ كراو،
پاشان ھەر خۆى بە درێژەپێدانەوہ وەرگێژرا بۆ زمانى (توركى) ^(۲) .

۴. الخطوات الست: ئەو نامىلكەىە بوو كاتێك ئینگلیزەكان
ئەستەمبولیان داگیركرد لە ئازارى (۱۹۲۰ م) سەئیدی نوورسى ئەو
نامىلكەىەى دانا، كە تیايدا زۆر بە تووندى ھێرشى كرده سەر ئینگلیزەكان
و، ھۆكارەكانى ئاتۆمىدى تیدا پووجەل كەردبووہوہ و ھانى خەلكیدا كە نا
ئومىد نەبن ^(۳) .

ئەو كتیبەنەى كە تەنھا بە زمانى (عەرەبى) نووسىونى بریتىن لە :

۱. قول إيجاز على سلم المنطق.

۲. تعليقات في المنطق.

(۱) (واتە: ئەسەرەكانى پێشین) .

(۲) (وتەكان / نووسىنى : مامۆستا سەئیدی نوورسى — وەرگێژرانى : فاروق پەسول یەحیا /
بەرگى ۱ ، ل ۹۸۰) .

(۳) (سەرچاوەى پێشوو / بەرگى ۱ ، ل ۹۸۱) .

٣. اشارات الإعجاز في مغان الإيجاز: ئه م كتيبه له گهرمه ي جهنگدا دايناهه (كه ئيستا له بهشي خويندني دوكتوراي وانه ي "تفسير" له زانكوي نه زهه ر به ده رس ده خوئيريت) ^(١).

٤. المشوي العربي النوري.

ئه وهش كه به زماني (كورد ي) ش نووسيويه تي ته نها بره تيه له م بابته كه به ناوي: (ئه ي گه لي كوردان) له ژماره يه كي گوڤاري (تعاون ترقي كورد) سالي (١٩٠٨) له ئهسته نبول بلاوي كردوته وه ^(٢).

فاروق رسول يه حيا

إحسان قاسم الصالح

(١٠) ميژووي كوچي دوايي ^(٣):

له سهعات سي و نيوي (شهوي قه در) ي مانكي په مه زاني سيلا (١٣٧٩) ي كوچي به رامبه ر (٢٣ / ٣ / ١٩٦٠) زاييني به ده م بانكي په روه ردگاريه وه پويشت و

(١) (سه رچاوه ي پيشوو / به رگي ١ ، ل ٩٨١) .

(٢) ئه م زانباريه م له ده مي ماموستا (فاروق په سول يه حيا) خو يه وه بيست ، كه له پوژي چوارشه ممه ، به روار ي : (١١ / ٧ / ٢٠١٢) له سه ردانيكه دا بؤ ماله وه يان پئي پاگه ياندم .

(٣) (پوخته ي چه ند لايه نيكي ژياني زاناي گه و ره ي كورد سه عيدي نوورسي - نووسي ني: فاروق په سول يه حيا / ل ٢٠) .

كۆچى مائىتاۋايى لەم دىنيا فانيه كرد.

خوای گەورە و مېهرەبان نوقمى پەحمەتى فراوانى خۆى بکات و بە بەهەشتى
بەرىن شادى بکات (ئامىن) .

شايانى وتنە چەند مانگىك دواى كۆچى دوايى، كاربەدەستان لە گۆرەكەى
دەريان ھىنا و لە شوئىنىكى نەزانراودا ناشتياىنەو!

ئەوھى لىزەدا جىگەى سەرنجە ئەویش ئەوھى : كە مامۆستا نوورسى پىش
ئەوھى كۆچى دوايى بکات داواى لە خوا كەردبوو كە گۆرەكەى نەبىتە نەزرگای
موسولمانان و بەھۆى ھاتنە سەر گۆلگۆكەى تووشى گوناھ بىن.

(۱) ئەو خزمەتە ناپابانەى كە بە مامۆستا نوورسى كراوھ لە دواى وھفات
كردنى پىرىتىن لە (۱) :

يەكەم : تا ئىستا لە (توركيا) نۆ دانە كۆنگرەى جىھانى و دەيان كۆپ و
سىمىنارى ناوخۆيى لەسەر ژيان و بىرى مامۆستا نوورسى گىراوھ.

ھەروھە لەسەر ئاستى جىھانىش چەشنى (مىصر و، مەغرىب و، جەزائىر و،
ئەردەن و، مالىزىا و، ئوستراليا و، ئەندونىسيا و، يەمەن و، چاد و، ئەلمانىا و، بۆسنە
و، فلىپپىن و، سوودان و، باشورى ئەفرىقىا و، شوئىنانى تىرىش ..) كۆنگرەى جىھانى و
كۆپ و سىمىنارى زانستى لە ئاستە ئەكادىمىيەكاندا لەسەر پىشكەش كراوھ.

دووھم : لە كوردستانى عىراقىش ھەتا ئىستا سى سىمىنار تايبەت كراوھ بە
مامۆستا نوورسى و پەيامەكانى، لە شارەكانى (ھولېر ، سلىمانى ، سۆران) .

سېيھەم : تا ئىستا سى مزگەوت بە ناوئەوھە ناوئراوھ لە شارەكانى (سلىمانى ،
سۆران ، كەركوك) .

(۱) (پوختەى چەند لايەنىكى ژيانى زانای گەورەى كورد سەئىدى نوورسى – نووسىنى: فاروق
پەسول يەحيا / ل ۲۰ – ۲۳) .

چوارەم : لە چەند زانکۆیەکی جیهاندا هەندێ بەرھەمی "مامۆستا نوورسی" لە ناوەندی مەنھەجە پەسمیەکان و سەرچاوە زانستییەکاندا دانراون و بە دەرس دەخوێندریڤ، وەك : زانکۆی (ئەزھەری میصر) و، زانکۆی (محمد الخامس) لە مەغریب و، زانکۆی (ئیسلامی جیهانی) لە مالیزییا.

پینجەم : وەرگێڕانی (پەيامەکانی نوور)^(۱) بۆ ژۆربەى زمانەکانی جیهان لەوانە : (عەرەبى ، ئینگلیزى ، ئەلمانى ، فەرەنسى ، پووسى ، ئۆردى ، فارسى ، ئیتالى ، کۆجاراتى ، مەلایا ، پۆمانى ، چینی ، بولگارى ، پورتوگالى ، ئەلبانى ، بۆسنى ، ئیسپانى ، مەقەدۆنى ، کوردی) ھەروەھا هەندێ زمانى تریش کە کۆى ھەموویان تا ئیستا گەشتووەتە پەنجا و دوو (۵۲) زمان.

(۱۲) ئەو کتێبانەى کە لەسەر (سەعید نوورسی) نووسراون بە زمانى عەرەبى بریتین لە :

- ۱- في ظلال رسائل النور - د. مأمون فريز جزار.
- ۲- سعيد النورسي رجل الإيمان في محنة الكفر والطفیان - د. أدیب إبراهيم الدباغ.
- ۳- الإدراك الروحي بين التصوف والنورسي - مجموعة من الأساتذة.
- ۴- التربية السلوكية عند بديع الزمان النورسي - مجموعة من الأساتذة.

(۱) شایانی وتە: یەكەم كەسیك كە ھۆلى وەرگێڕانى (پەيامەکانى نوور) یدا بۆ زمانى عەرەبى مامۆستا (مەلا عبدالله) ى برا گەورەى مامۆستا نوورسى بوو. پاشان یەكێك لە قوتابییەکانى مامۆستا نوورسى كە ناوی (لەفیف) بوو لە ساڵ (۱۹۷۴ م) بەشێك لە پەيامەکانى وەرگێڕاووەتە سەر زمانى عەرەبى. ھەروەھا مامۆستا (إحسان قاسم الصالحى) تەواوى (پەيامەکانى نوور) ى لە تورکیەو وەرگێڕاووەتە سەر زمانى عەرەبى.

- ٥- النورسي أديبا - مجموعة من الأساتذة.
- ٦- الجمالي في الفكر الإسلامي المعاصر - مجموعة من الأساتذة.
- ٧- فقه المقاصد والحكم - مجموعة من الأساتذة.
- ٨- من قضايا القرآن والإنسان في فكر النورسي - أ. د. زياد خليل الدغامين.
- ٩- المعنى القرآني في رسائل النور - أ. د. عشراتي سليمان.
- ١٠- الإسلام في تركيا الحديثة بديع الزمان النورسي - شكران واحدة.
- ١١- سؤال الأخلاق في مشروع النورسي.
- ١٢- التعليم في ضوء فكر النورسي - د. إبراهيم أبو محمد.
- ١٣- الصور والمرايا - أديب إبراهيم الدباغ.
- ١٤- البعد العقدي - د. الشفيع الماحي أحمد.
- ١٥- أسس الوحدة الفكرية - د. عبدالكريم عكيوي.
- ١٦- النورسي في رحاب القرآن - أ. د. عشراتي سليمان.
- ١٧- سيرة ذاتية مختصرة - إحسان قاسم الصالحي.
- ١٨- الأمثال في رسائل النور - د. الشفيع الماحي أحمد.
- ١٩- مقاصد رسائل النور - أ. د. عمار جيدل.
- ٢٠- رسالة الاجتهاد ، قراءة تحليلية - أ. د. قطب مصطفى سانو.
- ٢١- بحوث في الإعجاز والتفسير - د. أحمد خالد شكري.
- ٢٢- النورسي أديب الإنسانية - أ. د. حسن الام.
- ٢٣- الإمام النورسي والتعامل الدعوي مع القومي - د. ليث سعود جاسم.
- ٢٤- ذكريات عن سعيد النورسي - ترجمة : أسيد إحسان قاسم.
- ٢٥- ماهية الإنسان - د. عمار جيدل.
- ٢٦- في آفاق النور - أديب إبراهيم الدباغ.
- ٢٧- اصدااء النور - أديب إبراهيم الدباغ.
- ٢٨- معالم التجديد عند النورسي - أ. د. محسن عبد.

پوخته يه له ژياننامه ي پيشه واپان

- ۲۹- مفتح النور - د. فريد الانصاري.
- ۳۰- البديع الزمان النورسي سيمياء الشكل - ا.د. عشارتي سليمان.
- ۳۱- النورسي وإثبات الحقائق الإيمانية - د. عمار جيدل.
- به زمانى ره سەنى كوردیش ئەم بابەتانهى له سەر نووسراوه:
- ۱- كورته پیناسه يه كى په يامه كانى نور - حبيب محمد سعيد.
- ۲- چەند چەپكی بیرەوهری سەبارەت بە مامۆستا سەعیدی نوورسی - نووسینی: اسید إحسان قاسم / وەرگێڕانی: حبيب محمد سعيد.
- ۳- پوخته ی چەند لایه نیکى ژيانى زانای گه وهری كورد (بديع الزمان سەعیدی نوورسی) - فاروق ره سول يه حيا.
- ۴- چاكسازييه كانى سەعید نوورسی و هه لۆیسته كانى به رامبه ر به ده سه لاتدارانى تورکيا - نووسینی: خالد دوستی.
- ۵- په يامى پوچ - نووسینی: د. خه ديجه نه براوى / وەرگێڕانی: زانا ناجى.

(۱۳) هەندى له وینه كانى پيشه واپان نوورسی :

وينه ي مامۆستا سەعیدی نوورسی

كاتى هه لاهاتنى له سه ر بازگه ي ديله كان له روسيا (۱۹۱۸ م)

وېنەنى مامۇستا سەئىدى نوورسى
لە سەرەتاي يەكەم جەنگى جىھانیدا

وېنەنى مامۇستا سەئىدى نوورسى
لە سەرەتاي پۇشتىنى بۇ بارلا

وېنەنى مامۇستا سەئیدی نوورسى

لە گەل عبدالرحمن برازاس

Halikhatun Halik 'Narai'min Afyon mahkumati akmata a qaharlig bir fevde afa.

وېنەنى مامۇستا سەئیدی نوورسى

لە كاتى نوپۇز كوردنا

سەرچاۋەكان:

۱. پوختەى چەند لايەننىكى ژيانى زاناي گەۋرەى كورد سەئیدى نوورسى / نووسىنى: فاروق رەسول يەحيا.
۲. سەردانىكى مەيدانى بۇ مائى مامۇستا (فاروق رەسول يەحيا) كە ئە دىياری كوردنى نووسراۋەكانى مامۇستا نوورسى زانىياری پىدام (خوای گەۋرە پاداشتى بداتەۋە و لەسەر كاری خیر بەردەۋامى بکات) .
۳. وتەكان / نووسىنى: مامۇستا سەئیدى نوورسى - ۋەرگىپرانى ئە ەرەببەۋە بۆ كوردى: فاروق رەسول يەحيا.
۴. برىسكەكان / نووسىنى: مامۇستا سەئیدى نوورسى - ۋەرگىپرانى ئە ەرەببەۋە بۆ كوردى: فاروق رەسول يەحيا.
۵. تىشكەكان / نووسىنى: مامۇستا سەئیدى نوورسى - ۋەرگىپرانى ئە ەرەببەۋە بۆ كوردى: فاروق رەسول يەحيا.
۶. پاشبەندەكان / نووسىنى: مامۇستا سەئیدى نوورسى - ۋەرگىپرانى ئە ەرەببەۋە بۆ كوردى: فاروق رەسول يەحيا.
۷. چەند چە پكى بىرەۋەرى سەبارەت بە سەئیدى نوورسى / (أسيد احسان قاسم) چە پكى كوردون و ئە توركىيەۋە كوردونى بە كوردى - (حبیب محمد سعيد) یش ئە ەرەببەۋە كوردونى بە كوردى / سائى چاپ (۱۹۹۵ م) .
۸. چاكسازىيەكانى سەئید نوورسى / نووسىنى (خالىد دوستى) .
۹. يەك دوو سەرچاۋەى نەنتەرنىت.

پوختەمەك

لە ژياننامەى پيشەوا مەودودى

- (١) ناوى تەواوى
 - (٢) شوێنى لە دايك بوونى
 - (٣) ناوى باوك و دايك و برا و خوشكەكانى :
 - (٤) شىوازى پەروەردەكردن و پيگەياندى ئىمام مەودودى
 - (٥) قۇناغەكانى خویندن و پلەى زانستى و لیھاتوویى
 - (٦) ئىمام مەودودى و كارى رۆژنامەوانى
 - سەرپەرشتى كردنى گۆڤارى (ترجمان القرآن)
 - (٧) ھاسەرگرتنى مەودودى
 - (٨) ھىجرەت كردنى پيشەوا مەودودى بۆ (دار الإسلام)
 - (٩) ھەول و تىكۆشان بۆ دامەزراندنى كۆمەڵگەى ئىسلامى
 - (١٠) زیندانى كردنى پيشەوا مەودودى
 - (١١) دانراو و نووسینەكانى مەودودى
 - (١٢) میژووى كۆچى دواى
 - (١٣) ئەو كەتیبانەى كە لەسەر (مەودودى) نووسراون بە زمانى عەرەبى لەوانە
 - (١٤) ستایشى زانایان لە بارەى پيشەوا (مەودودى) یەوە
 - (١٥) پەيوەندى نیوان ئیخوان موسلیمین و پيشەوا مەودودى:
 - (١٦) ھەندى لە وێنەكانى پيشەوا مەودودى
- سەرچاوەكانى ئەم ژياننامەى

پوخته یه ك له ژياننامه ی پيشه و مەودودی

(١) ناوی ته وای :

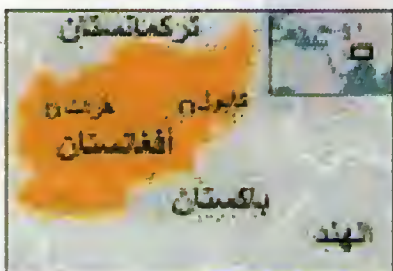
ناوی (نەبو نەعلا) ی کوپی سەید (نەحمەد) ی کوپی (حەسەن) ی مەودودی یه .

(٢) شوێنی له دایك بوونی :

پۆژی جومعه له بهرواری (٢) ی په جەبی سالی (١٣٢١) ی کۆچی به رامبه ر (٢٥ / ١١ / ١٩٠٣) ی زاین له شارۆچکه ی (جیلی بوره) نزیک شاری (نورهنج ئاباد) که سه ر به ولایه تی (حهیده ر ئاباد) ی باشوری ولاتی هندستانه له بنه ماله یه کی موسولمان و ئیسلام پهروه ر له دایک بووه و چاوی به دنیا هه له یناوه ^(١) .

(١) نەم میژوو له سایتی (المکتبه الشاملة) وه رگه راوه .

بەلام لە پاستیدا ئەصل و بنەچەى (مەودودى) دەگەرێتەو سەر جەزیرەى عەرەب، چونکە باپیرە گەرەى کە ناوی شیخ (قطب الدین بن مودود) بوو نزیکی هەزار ساڵ پيش ئیستا کۆچى کردوو بەرەو (جشت) ی نزیك شارى (هیرات) ی ولاتى ئەفغانستان، کە لە بنەپەتدا نەسەبیان دەگەرێتەو سەر پيشەوا (حسین) ی کورپى (عەلى)، دواتر باپیرە گەرەى (ضواجه مودود) لە کۆتایى سەدەى نوێ هيجریدا چوو تە شارۆچکەى (برناس) کە دەکەوێتە باکورى پۆژئاواى (دەلهى) پایەتەختى (هیندستان) ه وە، وە دواتر لە زەمانى (شا عالیم) دا کە یەکیک بوو لە پادشاکانى مەغول لە (هیند) دا کۆچ دەکا بۆ (دەلهى)، ئیتر لەوێ دەمێننەو هەتا ئەوکاتەى سەید (ئەحمەد) ی باوکى (نیمام مەودودى) کۆچ دەکا بۆ (ئورەنج ئاباد) کە دەکەوێتە باشورى هیندستانەو^(١).

نەخشەى ئەفغانستان

نەخشەى ھندستان

(١) (أبو الأعلى المودودي عصره، حياته، دعوته، مؤلفاته - تأليف: أليف الدين الترابي / ص ١١٦).

(۳) ناوی باوک و دایک و برا و خوشکه‌گانی :

۱- باوکی:

ناوی سه‌ید (ئه‌حمەد) ی کوپی (حه‌سەن) ی مه‌ودودی یه، سالی (۱۸۵۰) ی زاین له شاری (ده‌له‌ی) له‌دایک بووه و، یه‌کێک بووه له خوێندکاره‌گانی زانکۆی (علیکرة) که (سیر سید أحمد خان) ^(۱) دامه‌زێنه‌ری بووه. دواي ئه‌وه‌ی که یه‌کێ له خزمه‌ نزیکه‌گانی چاوی پێ ده‌که‌وێ که سه‌ید (ئه‌حمەد) خه‌ریکی یاری کاراته‌یه و پۆشاکێ ئینگلیزی له‌به‌رکردووه، پاشان ئه‌م هه‌واله به باوکی ده‌گه‌یه‌نێ، دواتر باوکیشی به په‌له سه‌ید (ئه‌حمەد) ی له زانکۆی (علیکرة) ده‌ره‌ینا و خسته‌ی زانکۆی (ئاله ئاباد) ه وه تا له‌وێ وانە‌ی پارێزه‌ری (مه‌حامات) بخوینێت.

جا کاتی سه‌ید (ئه‌حمەد) خویندنی ته‌واوکرد بووه مامۆستای (وه‌لی عه‌هد) له ویلایه‌تی (دیوکه‌ره) و، بۆ ماوه‌ی چه‌ند سالی له‌وێ مایه‌وه و، کاتی (وه‌لی عه‌هد) یش مرد ئیتر ده‌سته‌به‌جێ (دیوکه‌ره) ی به‌جێ هێشت و پووی کرده کاری پارێزه‌ری له شاره‌گانی هندستان وه‌ک (میرت) و (غازی ئاباد) و (بڵند شه‌هر) .

(۱) (سید أحمد خان بهادر) له (۱۷ / ۸ / ۱۸۱۷) ی زاین له‌دایک بووه و، له (۲۷ / ۳ / ۱۸۹۸) کۆچی دوا‌ی کردووه، مامۆستایه‌کی فی‌رخوا‌زی موسوڵمانی هیندی بووه، له‌بنه‌چه‌دا نه‌سه‌بی ده‌گه‌پێته‌وه سه‌ر ئیمام (عه‌لی کوپی ئه‌بی تالیب) ، سالی (۱۸۶۳) ی زاین دامه‌زێنه‌ری (جمعیه علمیة أدبیة) بووه له شاری (غازی بور) ه، هه‌روه‌ها کاتی چووه شاری (علیکرة) په‌یمانگایه‌کی ته‌علیمی دامه‌زراند له (۲۴ / ۵ / ۱۸۷۵) ی زاین، پاشان په‌یمانگایه‌ پێشه‌که‌وتنی به‌خۆیه‌وه بینیه‌وه و بوو به کوللیه به‌ناوی (الکلیة الشرقية الأنجلو إسلامیة) ، دواتر ناوی بوو به زانکۆی (علیکرة) ، شایانی باسه ته‌ئسیری هوکمرانی مه‌غۆله‌کان و فیکره‌ی پۆژئاوای له‌سه‌ر بووه، ئه‌ویش به نییه‌تی خزمه‌ت کردن به موسوڵمانانی هندستان.

سید احمد خان بهادر

دواتر له سالې (١٨٩٦) ی زاین سەفه‌ری کرد بۆ شاری (نوره‌نج ئاباد) که سەر به ویلايه‌تی (حه‌یده‌ر ئاباد) ه بۆ کاری پارێزه‌ری، پاشان له‌وێ چاوی ده‌که‌وێ به شیخ (محي الدين خان) که سەرۆکی (ئه‌نجومه‌نی قه‌زاق) بوو له (نوره‌نج ئاباد)، ئیتر به‌هۆی وه‌رع و ته‌قوای شیخ (محي الدين) ه وه ئه‌و فیکره پۆژئاواییه‌ی که که‌مێ کاریگه‌ری له‌سه‌ری هه‌بوو وازی ئی هێناو به ته‌واوی گه‌رايه‌وه بۆلای خوا و توانی پێره‌وی ژيانى خۆی بگۆڕی و، وه له‌گه‌ڵ کاری پارێزه‌رییه‌که‌یدا ده‌ستی دا به بانگه‌وازی ئیسلامی و بلۆک‌کردنه‌وه‌ی ئایینی خوا، ئه‌م گۆرانه‌ش پێکه‌وتی سه‌اڵ (١٩٠٠) ی زاین به‌رامبه‌ر (١٣١٨) هه‌جری بوو.

ئیت‌ر له‌دوای ئه‌وه‌ی که ته‌وبه‌ی کرد و به‌جوانی گه‌رايه‌وه بۆلای خوا پارێزه‌ری له قه‌زییه‌یه‌ نه‌ده‌کرد که حق نه‌بوایه، هه‌ر بۆیه به‌هۆی ئه‌م هه‌لۆسته‌یه‌وه باری ده‌رامه‌تی زۆر لاوازبوو به ته‌واوی نه‌یده‌توانی بژێوی خێزانه‌که‌ی ده‌ربکات تا وای لیها‌ت له سالې (١٣٣٣) ی هه‌جریدا (نوره‌نج ئاباد) ی به‌جی هه‌شت و پوویکرده (حه‌یده‌ر ئاباد) ئه‌و ده‌مه‌ش باری ته‌ندروستی زۆر ته‌واو نه‌بوو، وه به‌ره‌و خراپه‌ی ده‌چوو، له‌وێش ته‌نها شه‌ش مانگ خۆی بۆ گه‌راو پاشان ئه‌وێشی به‌جی هه‌شت و پوویکرده شاری (به‌وه‌بال) که کۆره‌ گه‌وره‌که‌ی سه‌ید (ئه‌بو محمد) ما‌لی له‌وێ بوو،

وه به پړوه به یری ده سستگای شاره وانی (بهوبهال) بوو، پاشان تووشی شه له ل بوو، وه به و جوړه مایه وه له لای (نه بو محمد) ی کوپی هه تا چوار سال، دواتر له سالا (۱۳۳۹) ی هیجری به رامبه ر (۱۹۲۰) ی زاین کوچی دواپی کرد و گه یشته وه خزمه ت خوای به رز و بالا^(۱).

شاری بهوبهال

ب- دایکی : ناوی (پوقیه بیغم) کچی (میرزا قوربان) ی کوپی (عالی بیک خان) ه، له بنه چه دا ده گه پینه وه سر (تورک) هکان، باپی ره گه وره ی (میرزا طولک بی) له زهمانی (عالمگیر) که یه کیک بووه له پادشاکانی مه غوله کان له ولاتی هندستان هاتوته شاری (دهلهی) یه وه و له وی نیشه جی بووه.

باوکی (پوقیه خان) شاعیر و ئه دیب بووه و، یه کی بووه له قوتابی هکانی شاعیری گه وره ی هیند (میرزا غالب)^(۲)، هه روه ها خاوه ن ئیمتیازی پوژنامه ی (مخزن الفوائد) بووه، که پوژنامه یه کی کون بووه و به زمانی (نوردی) ده رچووه.

(۱) (هه مان سه رچاوه ی پیښوو/ ص ۱۱۷ - ۱۱۸) .

(۲) ناوی (میرزا اسد الله خان) ه، و، نازناوه که شی (میرزا غالب) ه، سالی (۱۷۹۷) له شاری (ناغرا) ی سه ر به ناوچه ی (بنجاب) له بنه ماله یه کی موسولمان له دایک بووه و، سالی (۱۸۶۹) له شاری (دهلهی) کوچی دواپی کردووه، یه کیکه له شاعیره گه وره کانی زمانی (فارسی) و (نوردی) له هندستاندا.

شاعیر هیرزا غالب

(پوقیه خان) نافرته تیکی خواناس و زاهید بووه و، هه میشه یارمه تی هه ژاران و بی نه وایانی داوه و، زۆر گرنگی به په روه رده کردنی مناله کانی داوه و، هه روه ها نافرته تیکی به نه مه ک بووه بۆ میرده که ی و له کاته کانی ده ست کورتی و هه ژاریدا زۆر کۆمه کی بووه و پشتی تی نه کردووه هه تا له ژياندا بووه. وه له گه ل هه ردوو کپه که ی (أبو الخير) و (أبو الأعلى) مه ودودی له هندستانه وه کۆچی کردوو (پاکستان) و له گه ل نه واند له شاری (لاهور) نیشته جی بووه و له وی ماوه ته وه هه تا کۆچی دوا یی کرد له سالی (۱۹۵۸) ی زاییندا ^(۱).

ج- خوشکه کانی: باوکی (مه ودودی) خاوه نی دووژن بووه، له هاوسه ری یه که می دوو کوپ و دوو کچی بووه و، له هاوسه ری دووه میشی که دایکی (مه ودودی) یه دوو کوپری بووه.

خوشکی یه که می که دوا ی (أبو القاسم) له دایک بووه هه ر به مندالی کۆچی دوا یی کردوو و، خوشکی دووه میشی شوی کردوو و خاوه نی چه ند مندالی که ^(۲).

د- براگانی: پیشه وا (مه ودودی) له به ره ی باوکی سی برای بووه که بریتین له ^(۳):

(۱) (هه مان سه رچاوه ی پیشوو/ ص ۱۱۸ - ۱۱۹).

(۲) (هه مان سه رچاوه ی پیشوو/ ص ۱۱۹).

(۳) (هه مان سه رچاوه ی پیشوو/ ص ۱۱۹ - ۱۲۰).

یه‌که‌م: (أبو محمد) که برا گه‌ورده‌ی بووه و، له شاری (بهوبه‌ال) ی پاکستان به‌پیره‌به‌ری ده‌ستگای شاره‌وانی (بهوبه‌ال) بووه .
 دووه‌م : (أبو القاسم) هیچی له‌باره‌وه نازانین.
 سییه‌م : (أبو الخیر) به سئ سال له (أبو الأعلى) به ته‌مه‌نتر بووه و، له سللا (۱۹۰۰) ی زاینندا له دایک بووه .

له باره‌ی ئه‌م برایه‌وه پیشه‌وا مه‌ودودی ده‌فهرموئ : له مائی باوکما من منالّه بچوکه‌که‌یان بووم، برایه‌کم هه‌بوو سئ سال له‌خۆم گه‌ورده‌تر بوو، جا ئه‌وه‌ی که بۆمان داده‌نرا له خواردن من به‌شه‌که‌ی خۆم ده‌خوارد، به‌لام براکه‌م هه‌لی ده‌گرت و له کاتی پێویستدا ده‌یخوارد، وه ئه‌گه‌ر پاره‌یان پێ بداینایه ئه‌وه من خێرا خه‌رجم ده‌کرد، به‌لام براکه‌م هه‌لی ده‌گرت و کۆی ده‌کرده‌وه بۆ شتی که گران به‌هابی، جا له‌به‌ر ئه‌وه من زۆر جار ده‌مویست له به‌شه‌که‌ی ئه‌و به‌رم و بیخۆم یا له پاره کۆکراوه‌که‌ی به‌رم و خه‌رجی بکه‌م، هه‌ر بۆیه زۆر جار له‌سه‌ر ئه‌و په‌فتاران‌ه‌م ده‌بووه ده‌مه‌ قاله‌مان، به‌لام زۆری نه‌ده‌خایه‌ند و به‌شی ده‌دام، وه سه‌ره‌تا وام ده‌زانی که من برده‌ومه‌ته‌وه و توانیومه ئه‌و شته‌ی لێ بسینم به‌لام دوا‌یی بۆ من ده‌رکه‌وت که نه‌خێر وانیه، به‌لکو راستیه‌که‌ی ئه‌وه بوو که براکه‌م منی خۆش ده‌ویست و ته‌نها بۆ خۆشی ئه‌و ململانییه‌ی له‌گه‌ڵدا ده‌کردم.

(أبو الخیر المودودی) دوا‌ی ئه‌وه‌ی قوناغی سه‌ره‌تایی له‌سه‌ر ده‌ستی باوکی به‌سه‌رکه‌وتوویی ته‌واو‌کرد ئیتر ده‌چیتته خویندنگای (الفوقانیة) له (ئوره‌نج ئاباد) ، به‌لام به‌رله‌وه‌ی ئه‌م قوناغه له خویندن ته‌واو بکات ته‌ندروستی باوکی تیکده‌چێ و تووشی شه‌له‌ل ده‌بێ له سللا (۱۹۱۶) ی زاینندا، له‌به‌ر ئه‌وه (أبو الخیر) ناچار ده‌بێ و هه‌ستی به‌رپرسیاریه‌تی وای لێده‌کات که خویندن به‌جێ به‌یلا و پوو بکاته کاروکه‌سابه‌ت ، هه‌ر بۆیه له ته‌مه‌نی (۱۸) سالیه‌وه که‌وته جموجۆلی نووسین بۆ

گۆڤار و پۆژنامەکان، سەرەتا لە ساڵی (١٩١٨) دا لە پۆژنامەي (مەدینە) کە پۆژانە لە شاری (بجنور) دەردەچوو دەستی کرد بە نووسین، بەلام زۆری نەخایاند دواي دوو مانگ وازی لەم پۆژنامەيە هیئاو پووێکردە پۆژنامەي (تاج) ی هەفتانە، کە لە شاری (جبل بور) دەردەچوو، بەلام بەداخووە ئەم پۆژنامەيەش زۆری نەخایاند بۆ ماوہی چەند مانگی دەرچوو ئیتر دواي ئەو داخرا ، لەبەر ئەوە ناچار بوو وازی لە کاری پۆژنامەوانی هیئاو پووێکردە (دار الترجمة العثمانية) لە (حەیدەر ئاباد) ، ئیتر لەوئ مایەوہ هەتا ساڵ (١٩٤٨) ، دواتر کۆچی کرد بۆ پاکستان و لە شاری (لاهور) نیشتەجئ بوو هەتا کۆچی دوايی کرد لە (٢٨ / ٨ / ١٩٧٩) ی زاین ، وە هەر لە شاری (لاهور) یش بە خاک سپێردرا ^(١) .

زانکۆی عوسمانی

(١) (هەمان سەرچاوہی پيشوو/ ص ١٢٠) .

۴) شىۋازى پەرۋەردەگەردن و پىگەيانەندى ئىمام مەھەلەسى^(۱) :

باۋكى پىشەۋا (مەھەلەسى) ھەر سوۋرىۋە لەسەر ئەۋەى كە ئەخلاق و پەۋشىتى
جۋان فېرى كۈپەكەى بىكەت، جا لىرەدا پىمان باش بوۋكە ئەۋەۋە
پەرۋەردەيانەى باۋكى بىخەنە پۈۋ كە لەگەل (مەھەلەسى) كۈپىدا ئەنجامى داۋە :

۱- نەبەشتۈۋە لە كۆلان و شەقام يارى بىكەت، بەلكو لە مائەۋە شۈننىكى بۆ
خۆى و بىراكەى دىارى كۈدبۈۋ كە لەۋىدا پىكەۋە يارى بىكەن.

۲- بە بەردەۋامى ھەۋلىداۋە لەگەل خۇيدا بى، بە تايىبەت كاتى دەچۈۋ بۆلەى
برادەرەكانى، چۈنكە لەۋ دانىشتانەدا باس و خۋاسى زانستى و ئەخلاقى لى دەكرا.

۳- ۋە سەرگۈزەشتە و مېژۋى پىغەمبەرەن و مېژۋى ئىسلامى بۆ دەگىرپاۋە
ۋ، ھەرۋەھا چىرۋكى ئەخلاقى بۆ دەگىرپاۋە كە ئەمانە ھەمۋى بوۋنە
دروستكردنى كەسايەتى ئىمام مەھەلەسى.

۴- ۋە پىگەى نەدەدا كە دەست بەرزىكەتۋە بۆ كەسانى لاۋاز و بى دەسەلات
ۋ، ۋە نەيدەھىشت كە سەتم و زولمىان لى بىكەت. ۋە ئەگەر شىتى ۋاى لى
بۈەشاپاۋەتەۋە يەكسەر سەرزەنشتى دەكرد و ۋانەى دادەدا، جا لەم بارەيەۋە
ئىمام مەھەلەسى خۆى بۆمان دەگىرپىتەۋە و دەفەرمۈى: جارىكىان لە منالى
خەزمەتكارەكەم دا، دواتر باۋكم بەۋەى زانى ھەر بۆيە داۋاى لە منالەكە كەرد كە
ئەۋىش تۆلەى خۆى بىسېننىتەۋە و لىم بەداتەۋە.

۵- پىنچ فەرزە لەگەل خۇيدا دەيىرد بۆ مزگەۋت و فېرى نوپىزى جەمەتەتى
دەكرد و پاى دەھىنا لەسەر ھاموشكۈردنى مزگەۋت.

۶- پىشتىۋانى لى دەكرد لەۋ كارە چاكانەى كە ئەنجامى دەدا و دەيىكرد،
ئەۋىش لەبەر ئەۋەى كە زىاتر پابەندى كارى چاكە و خىرخوايى بى، ۋە سوۋر بى

(۱) (ھەمان سەرچاۋەى پىشۋا/ ص ۱۲۳ - ۱۲۴).

لەسەر ئەو جۆرە کارانە و، متمانەي زیاتریشی بەخۆی بێت.

لەم بارەيەوه (أبو الخير) ی برا گەورەي بۆمان دەگێڕێتەوه و دەڵێ: جاريکیان لە مزگەوت دەبێ لەگەڵ باوکمدا و بانگ بێژەكە لەوێ نابێ تا بانگەكەي بدا، هەر بۆيە باوکم لەو کاتەدا بە (ئەبوئەعلا) دەڵێ: هەستە کوپم بۆ بانگەكەمان بۆ بدە، ئەویش خێرا دەچێ بانگەكەيان بۆ دەدا، ئەو کاتە (ئەبوئەعلا) تەمەنی لە پێنج سالی تێپەڕی نەکردبوو.

۵) قۇناغەكانى خۇيۇندىن و پەلەى زانستى و لېھاتووىى ^(۱) :

باوكى پېشەوا (مەودودى) ھەر سووربوو لەسەر ئەوھى كە جارى نەچىتە خۇيۇندىنگاى حوكومى بۇ ئەوھى ئەخلاق و پەوشتى جوانى فېرىكا و فېرى پەوشتى ناپەسەند نەبى، ھەرۈھە دەگىرنەوھ كە باوكى نەيھىشتوۋە (مەودودى) بچىتە خۇيۇندىنگاى ئىنگلىزەكان و ھەر خۇى لە مالەوھ وانەى زمانى (ئوردى) و (فارسى) و (ەرەبى) و (قورئانى پىرۇز) و (فەرموودە) و (فېقھ) ى پىتوتتەوھ و بە جوانى فېرى كردوۋە .

ھەرۈھە مامۇستاي بۇ گرتوۋە تا بەجوانى فېرى بكەن و لەژىر چاودىرى خۇيدا پەرۋەردەيەكى ئىسلامى ۋەربگىرى و لەپى ئىسلام و ئەخلاقى راست و دروست لانەدات.

وھ دەگىرنەوھ كە كەسىكى زۆر بلىمەت بووھ و ھەر لەو تەمەنى منداللىيەدا (موطأ) ى ئىمام مالىكى لەبەر كردوۋە .

ھەرۈھە بەھۇى يارمەتى باوكى و ھاموشۇى زۆرى مزگەوتەوھ ھەر لە تەمەنى پىنچ سالى دا زۆرىك لە ئايەتەكانى قورئانى پىرۇزى لەبەر كردوۋە و، وھ ھەولېداوھ وردە وردە زانستە ئىسىلامىيەكان فېرىبى و تىاياندا شارەزا بېيت.

ھەرۈھە بەھۇى ئەو گرنگى پىدانەى بە زمانى ەرەبى پېشەوا (مەودودى) توانى لە تەمەنى سىانزە سالىدا كىتېبى (الإسلام والإصلاح) ى شىخ (عبدالعزیز جاویش) لە زمانى ەرەبىيەوھ ۋەربگىرېتە سەر زمانى (ئوردى) ، كە ئەمەش سەرکەوتىكى زۆر گەرە بوو بۇ (مەودودى) لەو تەمەنەدا .

(۱) (ھەمان سەرچاۋەى پېشور/ ص ۱۲۶) .

شیخ عبدالعزیز جاویش

بەم شیوه‌یه پێشه‌وا (مه‌ودودی) هه‌تا ته‌مه‌نی نو سالی له ماله‌وه له‌گه‌ڵ باوکی و مامۆستاگانیدا له‌ خوێندنی وانه سه‌ره‌تاییه‌کاندا به‌رده‌وام بوو، وه‌ك : زانستی (صرف) و (نحو) و (زمانی عه‌ره‌بی) و (فقه) .

پاشان له‌ ته‌مه‌نی نو سالی چوو له‌ خوێندنگای (الفوقانیة) ی (ئوره‌نك ئاباد) و له‌وێ بووه قوتابی.

پرۆگرامی خوێندنی ئه‌م قوتابخانه‌یه تێكه‌له‌یه بوو له‌ قوناغی (ناوه‌ندی) و (سانه‌وی) ، هه‌روه‌ها به‌ئیزافه‌ی وانه‌ی زمانی (عه‌ره‌بی) و (فیه) و (فه‌رمووده) و (منطق) كه‌ خوێندنی ئه‌م وانه‌ ئیجباری بوو.

له‌ سالی (۱۹۱۴) کاتێ ته‌مه‌نی (مه‌ودودی) گه‌یشته‌ یانزه‌ سالان، هه‌ر له‌ خوێندنگایه‌ پۆلی (مه‌وله‌وی) به‌سه‌رکه‌وتویی بێی، ئه‌م پۆله‌ له‌گه‌ڵ ئه‌ وانه سه‌رده‌میانه‌ی كه‌ له‌ سانه‌وی ده‌خوێنران، ئه‌م وانه ئایینیانه‌شی تێدا ده‌خوێنדרان له‌ زانستی (منطق) دا کتێبی (المرقاة) ده‌خوێندرا و، له‌ زانستی (فقه) دا کتێبی (القدوري) ده‌خوێندرا و، له‌ زانستی (فه‌رمووده) دا کتێبی (سنن الترمذي) ده‌خوێندرا و، ئه‌مه‌ش له‌لایه‌ن کۆمه‌ڵی مامۆستایانی به‌ توانا و خاوه‌ن ئه‌زموون ده‌وترانه‌وه .

وه‌ك وتمان کاتێ باوکی تووشی شه‌له‌ل بوو له‌ سالی (۱۹۱۶) بۆ (۱۹۲۰) ی

زايىندا بۇ پېشەۋا مەھدودى و (أبو الخير) ى براى سالانىكى گران و ناپەھەت بوو لە ھەموو پەوئەكەۋە، چۈنكە بارى گوزەرانىان تېكچوو و وازيان لە خويىندىن ھېناو پەويان كرده كارى پۇژنامەۋانى، نووسىنەكانىشى خۇيان لە پارىزگارى خىلافەى ئىسلامى و يەككىتى موسولماناندا دەبىنىيەۋە، جا بۇ ئو مەبەستە ھەر لە و كاتەدا كىتېبىكى نووسى بەناوى (النشاطات التبشيرية في تركيا) .

جا ئو كاتەى لە سالى (۱۹۲۱) ى زايىندا چوۋە (دەلھى) و لەوى لە پۇژنامەى (المسلم) بە خاۋەن ئىمتىيازى پۇژنامەكە دامەزرا، جارىكى تر دەرفەتى ئوۋەى بۇ پەخسا كە بگەپتەۋە سەر خويىندەكەى و لەوى لە گەل كارى پۇژنامەۋانىيەكەيدا سوود ۋەرىگىرئ لە زانستە ئايىنىيەكان لەلاى مامۇستايان و زانايانى ئو ناۋچەيە، لە زانستانەش :

زانستى (بلاغە) و (أدب العربي) و (منطق) و (فلسفة) و (علم الكلام) لەلاى شېخ (عبدالسلام نيازى) ، لە كاتەدا شېخ سەرۋكى (دار العلوم الأمينية) بوو لە (دەلھى) و، شارەزاش بوو لە زمانى (عەرەبى) و (فارسى) و (ئىنگلىزى) و (ئەلمانى) و (فەرەنسى) و (سەكستىرى) و ھەندى زمانى تىرىش. شايانى باسە ئىمام مەھدودى ئو واناھى لە پېش نوپۇزى بەيانىيەۋە دەخويىند.

ھەرۋەھا واناھى (فەرەموودە) شى ۋەك : كىتېبى (جامع الترمذى) و (الموطأ) و كىتېبەكانى تىرى فەرەموودەى لەلاى شېخى محدث (إشفاق الرحمن الكاندهلوي)^(۱) خويىندوۋە و، ھەرۋەھا واناھى تەفسىر و فىقھىشى لەلاى شېخ (شريف الله خان) خويىندوۋە، بەم شىۋەيە ئىمام مەھدودى لە خويىندىن بەردەۋام دەبى ھەتلىسالا (۱۹۲۸) ى زايىن..

(۱) ناوى: (إشفاق الرحمن) كوپى (عناية الرحمن) حەنەفى كاندەھلەۋى يە ، خاۋەنى كىتېبى (الطبيب الشذى شرح جامع الترمذى) و ، (حاشية على سنن ابن ماجه) و ، (كشف الغطا عن وجه الموطأ) ە و، سالى (۱۳۷۷) ى ھىجرى كۆچى دوايى كىرەۋە.

جا کاتي پوښنامه ي (المسلم) له سالي (۱۹۲۳) ي زاييندا له لايه ن حکومت ه داخرا ، نيتړ نيمام مه ودودي دهسته پاچه دانه نيشته به لکو خوي خه ريك کرد به خويندنه وه و ديراسه کردني زانسته نيسلاميه کان و ئاداب و زماني عه ره بي و ، هه روه ها ديراسه کردني زماني نينگليزي که به فه زلي خوا تواني له ماوه ي چوار مانگدا بي هه ولي که ساني تر زماني نينگليزي فير بي ، هه روه ها دهستي کرد به ديراسه کردني فه لسه فه و زانسته کومه لايه تي تا بتواني به راورد بکات له نيوان پوښنبيري نيسلامي و پوښنبيري پوښناو ادا .

(۶) نيمام مه ودودي و کاري پوښنامه واني ^(۱) :

پيشه وا (مودودي) دواي نه وه ي تهن دروستي باوکی تيکده چي و تووشي شه له ل ده بي له سالي (۱۹۱۶) ي زاييندا ، له بهر نه وه خوي و (أبو الخير) ي برا گه وره ي ناچار ده بن که خويندن به جي بهي لن و پوو بکته کارو که سابهت ، هه ر بويه له ته مهن ي (۱۵) ساليه وه که و ته جموجولي نووسين بؤ گوښار و پوښنامه کان ، سه ره تا له سالي (۱۹۱۸) دا له پوښنامه ي (مه دينه) که پوښانه له شاري (بجنور) دهرده چوو له گه ل (أبو الخير) ي براي دا ده ستيان کرد به نووسين ، به لام زوري نه خاياند دواي دوو مانگ وازيان له م پوښنامه يه هيناو پوويان کرده پوښنامه ي (تاج) ي هه فتانه ، که له شاري (جبل بور) دهرده چوو ، به لام به داخه وه نه م پوښنامه يه ش زوري نه خاياند بؤ ماوه ي چهن د مانگي دهرچوو نيتړ دواي نه وه له لايه ن حکومت ه داخرا .

له سالي (۱۹۲۱) ي زايين پيشه وا (مه ودودي) پتيکه و ته (ده له ي) پايت ه ختي

(۱) (هه مان سه رچاوه ي پيشوو / ص ۱۲۷ - ۱۲۸) .

ھىندىستان، ۋە لەۋى چاۋى كەۋت بە موفتى ۋىلاىتى ھىندىستان (كفاية الله) ^(۱) ۋە شىخ (ئەھمەد سەئىد سەھبان) ، كە ئەم دەۋى بە پىزە لە گەۋرە زانا يانى (جمعية العلماء) ى ھىندىستان بوون، ھەر لەۋى داۋاي لىكرا كە بىيىتە خاۋەن ئىمتىيازى پۇرنامە كەيان كە (جمعية العلماء) بە ناۋى (المسلم) ھەفتانە دەريان دەكرد، دواتر (مەۋدودى) بە داۋاكەيان پازى بوو، ۋە بەم شىۋەيە بەردەۋام بوون تا سالى (۱۹۲۳) ، ئىتر پاش ئەۋ سالى، ۋاتە سالى (۱۹۲۴) (جمعية العلماء) بېريارناندا پۇرنامەيە دەريكەن بە ناۋى (الجمعية) ۋ، پىشەۋا مەۋدودىش بىيىتە خاۋەن ئىمتىيازى پۇرنامە كەيان، بەم شىۋەيە بەردەۋام دەبى تا كۆتايى سالى (۱۹۲۹) ى زايىن، ئىتر داۋى ئەۋە ۋاز لە كارى پۇرنامەۋانى دەھىنىت.

ھەرۋەھا شايدانى ۋتنە: لەۋ ماۋەيەدا پىشەۋا مەۋدودى ھەر خەرىكى كارى پۇرنامەۋانى نەبوۋە، بەلكو خەرىكى نووسىن ۋ ۋەرگىپانى چەند كىتەبى بوۋە لەۋانە:

۱- نووسىنى كىتەبى (النشاطات التبشيرية في تركيا) .

۲- ۋەرگىپانى كىتەبى (المجازد اليونانيين في سمرنا) لە زمانى ئىنگلىزىيەۋە بۇ زمانى ئوردى، ئەمەش لە سالانى (۱۹۱۸) بۇ (۱۹۲۰) ى زايىن.

۳- نووسىنى كىتەبى (مصدر قوة المسلم) لە سالى (۱۹۲۵) ى زايىن.

۴- نووسىنى كىتەبى (الجهاد في الإسلام) لە سالى (۱۹۲۸) ى زايىن.

دواتر بېريارنەدا كە ۋاز لە كارى پۇرنامەۋانى بىنى ۋ خۇي تەرخان بىكات بۇ

(۱) ناۋى تەۋاۋى: (محمد كفاية الله) ى كوپى (عناية الله) ى كوپى (فيض الله) ھەنەفى دەھلەۋىيە ۋ، سالى (۱۸۷۵) ى زايىن لە شارۋچەكى (شاهجھانپور) لە دايك بوۋە ۋ، سالى (۱۹۱۹) زايىن (جمعية العلماء بالهند) ى دامەزاندوۋە، زانا يەكى ئايىنى ۋ شاعىرىكى موسولمان بوۋە ۋ، بە موفتى (كفاية الله) ناسراۋە ۋ، بە پەگەز خەلكى ھىندىستانە ۋ، سالى (۱۹۵۲) لەۋ شۆينەى لىي لە دايك بوۋە كۆچى داۋايى كىردوۋە.

پوخته يمه له ژياننامه ي پشه وايان

کاري بانگه واز و ده عوه ي ئيسلامي، بۆ ئه و مه به سته ده چيته شاري (حه يده ر ئابادي ده کهن) و له وي له لاي (أبو الخير) ي برا گه وره ي که له (دار الترجمة العثمانية) کاري ده کرد ده مي ني ته وه و خوي سهرقال ده کات به خويندنه وه و ديراسه کردنه وه، نه مه ش له سالي (١٩٢٨) بۆ (١٩٣٢) دا بووه .

وه له م ماوه يه دا که سهرقالي خويندنه وه و ديراسه کردن بوو چه ند کتيبي کي نووسي و وه رگيړا بۆ زماني (ئوردی)، له وانه ي که نووسيوني :

١- تاريخ السلاجقة .

٢- تاريخ الدکن .

وه له و کتيبانه ش که وه ريگيړان بۆ زماني (ئوردی) بريتي بوون له :

١- تاريخ ابن خلکان (ئه و به شانهي که په يوه ندي به فاطميه کانه وه هه يه) .

٢- (الأسفار الأربعة) دانراوي شيخ (صدرالدين الشيرازي) له زانستي

فه لسه فه دا .

ابن خلکان

صدرالدين الشيرازي

سهرپه رشتی کردنی گوڤاری (ترجمان القرآن) ^(١) :

سالی (١٩٣٢) ی زاین ههستا به سهرپه رشتی کردنی گوڤاریکی مانگانه ی سهرپه خو له شاری (ههیدره ئاباد) به ناوی (ترجمان القرآن) ، که سهد (أبو محمد مصلح الدین) ده ریده کرد، نه مهش بو ئه وه نه بوو که بگه پیته وه سهر بواری پوژنه مه وانی ، به لکو ته نها بو ئه وه بوو که له پیتی ئه م گوڤاره وه بانگه وازی ئیسلامی بلأوبکاته وه، که به راستی ئه م گوڤاره ده ورکی بالای هه بوو له بلأو کردنه وه ی بزوتنه وه ی ئیسلامی له قاره ی هیندستاندا.

که ئه م راستیهش له ژماره یهکی گوڤاره که (ترجمان القرآن) دا به پوونی دیاره که تئیدا نووسیویه تی: ((إن هذه المجلة تضع اليوم قدمها في طريق محفوف بالمصاعب والمحن، وتولى عبثها رجل يعترف بالحقيقة لا بالمجاملة بأنه ضعيف فاقد القيمة صفر اليدين، ولكنه على رغم وعورة الطريق استعد لحمل هذا العبء على يقين واضح بأن الله الذي نور قلبه بالإسلام، وخلق في نفسه حب الدعوة إليه هو الذي سوف يؤازره، وينصره بنصر- من عنده ويمنحه الرسوخ في العلم والصحة في الفكر والسلامة في القلب والطهارة في النفس والسمو في الروح)).

ئه و بابه تانه ی که له م گوڤاره دا بلأوی کردنه وه بریتی بوون له ^(٢) :

- ١- عن الحضارة الغربية.
- ٢- الحضارة الاسلامية وأسسها ومبادئها ١٩٣٣م.
- ٣- الاسلام في مواجهة التحديات المعاصرة.
- ٤- مفاهيم اسلامية حول الدين والدولة.
- ٥- حقوق الزوجين.

(١) (هه مان سهرچاوه ی پیتشو/ ص ١٢٨ - ١٢٩) .

(٢) له سایی (من إعلام المسلمين) وه رگیراوه .

- ٦- حرکت تحديد النسل.
- ٧- مبادئ الاسلام.
- ٨- الحجاب.
- ٩- أسس الاقتصاد بين الاسلام والنظم المعاصرة.
- ١٠- مشكلة الجبر والقدر.
- ١١- ملكية الأرض في الاسلام.
- ١٢- نظرية الاسلام السياسية.
- ١٣- موجز تاريخ تجديد الدين وحيائه.
- ١٤- المصطلحات الاربعة في القرآن.
- ١٥- منهج جديد للتعليم والتربية.
- ١٦- معضلات الانسان الاقتصادية وحلها في الاسلام.

(٧) هاوسه رگرتنی مهودودی :

له سالی (١٩٣٧) ی زاین کاتیک پېښه واهودودی له (دهلې) بوو، له خیزانیکي ناین په روهی ئه وی ، هاوسه ری ژيانی خوی دوزیه وه به ناوی (مهموده ی کچی نصیرالدین شه مسی) ، مآلی (نصیرالدین) ی خه زووریشی هر له شاری (دهلې) بوو، ئه مهش به هوی ئه و په یوه نندییه ی که له نیوان دایکی ئیمام مهودودی و دایکی (نصیرالدین) دا هه بوو، له و هاوسه ره ی ته نها ناوی دوو منالیمان دهستکهوت، له کچ ناوی: (حمیراء) مهودودی و، له کوپیش ناوی: دکتور (أحمد فاروق) مهودودی که (دکتور بووه له شاری «بفالو» ی ئه مریکا له سالی ١٩٧٩) .

٨) هیجرت کردنی پیشه‌وا مه‌ودودی بۆ (دار الإسلام) ^(١) ،

سالی (١٩٣٧) شاعیرو فه‌یله‌سوفی ناودار (محمد إقبال) ^(٢) ده‌عه‌تنامه‌یه‌کی ئاراسته‌ی پیشه‌وا مه‌ودودی کردبوو تا بیته شاری (لاهور) بۆ شه‌وه‌ی له‌وی چاوی پئی بکه‌وێت، پیشه‌وا مه‌ودودیش هه‌ستا سه‌فه‌ری کرد بۆ (لاهور) و له‌وی چاوی که‌وت به (محمد إقبال) ، له‌و چاوپیکه‌وتنه‌دا (محمد إقبال) داوای له‌ پیشه‌وا مه‌ودودی کردبوو که (حه‌یده‌ر ئاباد) به‌جی به‌یژی و پوو بکاته شاری (بنجاب) بۆ شه‌وه‌ی پیکه‌وه هه‌ولبده‌ن ئایینی ئیسلام به‌ خه‌لکی بگه‌یه‌نن و پێنموویان بکه‌ن بۆ

(١) (هه‌مان سه‌رچاوه‌ی پیشوو/ ص ١٣١ - ١٣٢) .

(٢) ناوی ته‌واوی: (ئیقبال) ی کورپی شیخ (نور محمد) ه ، له‌ به‌رواری (٩ / ٢ / ١٨٧٧) ی زاین له‌ شارۆچکه‌ی (سیالکوٲ) سه‌ر به‌ پارێزگای (بنجاب) ی غه‌ربی له‌دایک بووه ، زمانی ئوردی و فارسی و عه‌ره‌بی به‌باشی زانیوه ، دواتر بۆ ته‌واو کردنی خوێندن پووده‌کاته ولاتی (ئه‌لمانیا) و له‌وی له‌ زانکۆی (میونخ) شه‌ها ده‌ی دکتۆرا به‌ ده‌ست دێنی و، دواتر ده‌گه‌رێته‌وه بۆ (هندستان) و له‌وی به‌ کاری شه‌ده‌بی و شیعه‌وه خه‌ریک ده‌بی و پاشان ده‌بیته سه‌رۆکی حیزبی (العصبة الإسلامية في الهند) و ، هه‌روه‌ها یه‌کێ ده‌بی له‌و که‌سانه‌ی که‌ داوای دامه‌زراندنی ولاتیکی ئیسلامی ده‌کا بۆ موسوڵمانان به‌ناوی (پاکستان) و جیا‌بونه‌وه‌ی یه‌کجاره‌کی له (هندستان) ، هه‌روه‌ها له‌ بواری نووسیندا ده‌ستیکی بالای هه‌بووه و توانیویه‌تی له‌ بواره‌کانی (ئابووری و سیاسه‌ت و په‌روه‌رده و فه‌لسه‌فه و فیکر) دا شت بنووسی ، له‌ به‌ره‌مه‌ چاپ کراوه‌کانیشی بریتین له‌: [رسالة المشرق (بیام مشرق) ، زبور العجم (زبور عجم) ، والان ماذا ينبغي ان نفعل يا أمم الشرق ، الفتوحات الحجازية (أرمغان حجاز) ، جرس القافلة (بانک درا) ، أسرار معرفة الذات (أسرار خودي) ، رموز بيخودي (أسرار فناء الذات) ، مسافر ، جناح جبریل (بال جبریل) ، ضرب کلیم (الکلیم موسی)]، له‌ به‌رواری (٢١ / ٤ / ١٩٣٣) ی زاین کاترژمیر پێنجی سه‌ر له‌ به‌یانی کۆچی دوا‌یی کردوه .

سهر پړيگا پاسته كه ي خواي موته عال، جا بؤ ئه و مه به سته پيشه و مه ودودي داواكه ي (محمد اقبال) ي قبول كرد و چوه گونديكي نزيك شاري (بتانكوت) كه دواتر ناوي لينرا (دار الاسلام)، به مه به ستي نيسته جي بوون و دروستكردني مه ركه زيك بؤ بانگه واز و نووسيني چهند كتيبتيك بؤ دياريكردني ياساي به پړوه بردني حكومه تيكي نيسلامي و پيگه ياندني چهند كه سانتيكي چاكه خواز و موصليح بؤ سهرپه رشتي كردني موسولمانان له پووي فيكر و زانسته وه، وه برياريش درا كه دكتور (محمد اقبال) هه موو ساليك بؤ چهند مانگيكي له و مه ركه زده د بمينيته وه تا پيگه وه ده ست بده نه بانگه واز و بلاوكردنه وه ي ثابيني خوا به ولاتي هندستاندا و ورياكردنه وه ي خه لكي له نافاتي گومپايي و دووريي له خواي گه وړه، هه ربؤيه كوليان نه دا هه تا دامه زړاندني ولاتي (پاكستان) و دروستبووني ده وله تيكي نيسلامي له و ولاته دا.

نه م كچ كردنه ي نيمام مه ودودي بؤ گوندي (دار الاسلام) له به رواي (١٥ / ٣ / ١٩٣٨) ي زاييندا بوو، به لام مانگ و نيوپكي نه خاياند دكتور (محمد اقبال) ي هاوپي كچي دوايي كرد كه ده كاته پيگه وتي (٢١ / ٤ / ١٩٣٨) ي زابين، جا به هؤي كچي له ناكايي هاوپي يارمه تيده ري نه م يه ك ديپره ي نووسي : ((فقدت اكبر سند لي في الدنيا بموت الدكتور محمد اقبال)).

شاعيري نيسلام / محمد اقبال لاهوري

(أبو الخير) ى برای بۆمان ده‌گيرځته‌وه و ده‌لئى ^(١) : نه و کاته‌ى که (محمد إقبال) داواى لښکرده که بښته ناو (بنجاب) ه وه، له هه‌مان کاتدا (زانکۆى عوسمانى) له (حه‌یده‌ر ئاباد) یش داوايان لښکرده‌بوو که ببښته مامۆستا له زانکۆکه‌يان به پارتبښکى زۆر، به‌لام مامۆستا مه‌ودودى نه‌و داوايه‌ى په‌تکرده‌وه له کاتښکدا که بارى ئابوورى خيژانه‌که‌شى زۆر باش نه‌بوو، هه‌ر بۆيه زۆر هه‌ولم له‌گه‌لئى دا تا له‌و زانکۆيه دامه‌زړئ و نه‌يه‌ت بۆ (بنجاب) ، به‌لام کۆلئى نه‌داو له‌سه‌ر بۆچوونه‌که‌ى خۆى به‌رده‌وام بوو، وه نه‌و به‌لښنه‌ى که دابووى به (محمد إقبال) برديه سه‌رو چووه گوندښکى دووره ده‌ست که ژيانى په‌فایى و شارستانښتى تښدانه‌بوو به ناوى (دار الإسلام) ، له‌وئ مایه‌وه هه‌تا حالئى حازر.

زانکۆى عوسمانى له حه‌یده‌ر ئاباد

شایانى باسه پښه‌وا مه‌ودودى به‌ر له‌وه‌ى کۆچ بکا بۆ گوندى (دار الإسلام) له گۆفارى (ترجمان القرآن) دا بانگه‌وازيکى بۆ هه‌موو لایه‌ک بلالوکرده‌وه که نه‌ویش به‌مجوړه بوو ^(٢) :

(١) (أبو الأعلى المودودي عصره، حياته، دعوته، مؤلفاته - تأليف: أليف الدين الترابي / ص ١٢١) .

(٢) (هه‌مان سه‌رچاوہى پيشوو/ ص ١٣٢ - ١٣٣) .

ګوندی (دار الإسلام) ګوندیکه ژيانی ټاک و ګومہ لې پیکه وه ګریداوہ و له سہر بناغہ ی ئایینی ئیسلام دہ چئ بہ پیوہ، جا ہرکہ سئ ئہم پروژہ یی پی خوشہ ئوہ دہ توانئ ہجرت بکا بؤ ګوندی (دار الإسلام) و بیتہ پال ئیمہ و لیترہ خزمہت بہ ئیسلام بکات، جا ئوہکہ سانہی کہ ئہم بانگہ وازہ یان قبول کرد و چوونہ ګوندی (دار الإسلام) لہم قوناغہ دا بریتی بوون لہ:

۱- شیخ (صدرالدین الإصلاحی) .

۲- شیخ (محمد صدیق) .

۳- سہید (محمد شاہ) .

۴- شیخ (عبدالعزيز الشرقی) .

۵- ماموستا (نعیم الصدیقی) .

جا بؤ بلاوکردنہ وہی بناغہ کانی ئایینی ئیسلام و تیگہ یاندنی موسولمانان پیشہ و مہودودی لہ ګوندی (دار الإسلام) ہستا مزگہ و تہکہ ی کرد بہ شوینی بانگہ واز و، ہموو جومعہ یہ کیش و تار ی جومعہ ی تیدا دہ دا و مہ سہ لہ کانی بیروباوہ پی ئیسلامی و مانا و حیکمہ تہ کانی تیدا پوښن دہ کردہ وہ بہ شیوازیکی زور ئاسان و نایاب کہ ہموو موسولمانئ لیئ تی بکات، وہ دواتر ئہم و تارانہ لہ ګوفاری (ترجمان القرآن) دا کہ مانگانہ دہ ردہ چوو بلاودہ کرایہ وہ .

بہ لام زوری نہ خایاند دوا ی دہ مانگ لہ سہر ئہم شیوازہ لہ بانگہ واز پیشہ و مہودودی و هاوہ لانی لہ گہل خواوہن زہویبہ و ہقفہ کہ دا^(۱) جیاوازیان تیگہ و ت، خواوہن زہویبہ و ہقفہ کہ بؤ چوونی وابوو کہ ګوندہ کہ تہنہا مہرکہ زیک بی بؤ

(۱) شایانی و تہ: کاتی خوی ګوندی (دار الإسلام) و زہویبہ کانی دہ وروبہری ہی پیاویک بوو بہ ناوی (الشوری نیاز) کہ و ہقفی کردبوو لہ سہر هاوپیہ کی دکتور (محمد إقبال) بؤ خزمہ تی ئایینی ئیسلام و بانگہ وازہکہ ی .

وەرگرتنى زانست و زانىارى و تىگەشتن لى بناغە و پاىەكانى ئىسلام، پىشەوا مەودودى و ھاوۋەلانىشى بۆچوونيان وابوو كە گوندەكە بېيتە مەرەكەزىك بۆ بزوتنەو ەيەكى ئىسلامى، جا لى كۆتايىدا مامۇستا مەودودى و ھاوۋەلانى گەشتنە ئىو برىارەى كە كۆچ بىكەن بۆ شارى (لاهور) و لىوئى ئىو ئامانجەى خۇيان بېئىنەدى و، گوندەكەش وەك خۇى بىئىنەتەو ە بېيتە مەرەكەزىكى تەلىمى.

(۹) ھەول و تىكۇشان بۆ دامەزراندنى كۆمەللىكى ئىسلامى ^(۱) :

ھەر لى تەمەنى لاوتىتەو ە ئىمام مەودودى ەزى بى چالاكى ئىسلامى و دروستبوونى كۆمەللىكى ئىسلامى ھەبوو ە ئىوئىش بىھۆى ئىو پەرەردە ئىسلامىەى كە لى مالى باوكىدا كرابوو، ھەر بۆىە لى سالى (۱۹۱۸) ى زايىن كاتى تەمەنى پانزە سالان بوو دەبىستى كۆمەللىك ھەن بىناوى (بزوتنەو ەى خىلافە) دەچىتە پىزەكانى ئىم بزوتنەو ەىە و دەست دەكات بى چالاكى ھەتا كۆتايى بزوتنەو ەكە لى سالى (۱۹۲۴) ى زايىن.

لى دواى بلاوكرەنەو ەى بانگەوازى ئىسلامى لى پىى گۇقارى (ترجمان القرآن) ە وە بۆ ماوۋەى ەشت سال، ھەر بۆىە پىشەو ەتە بانگەوازىك بۆ ھەموو لايەك بلاودەكاتەو ە بۆ دامەزراندنى (كۆمەللىكى ئىسلامى) ، بۆ ئىو مەبەستە لى (۱) ى شەعبانى سالى (۱۳۶۰) ى كۆچىدا بى رامبەر (۲۵ / ۸ / ۱۹۴۱) ەفتاوپىنج كەس لى زانايان و مامۇستايان كۆدەبنەو ە و پىكدەكەون لى سەر دامەزراندنى (جەماعەىەكى ئىسلامى) ، وە لى (۲) ى شەعبانى سالى (۱۳۶۰) ى كۆچى بى رامبەر (۲۶ / ۸ / ۱۹۴۱) ى زايىنى كۆمەللى ئىسلامى (الجماعة الإسلامية في باكستان) لى شارى (لاهور) دامەزرا و بى كۆى دەنگى برايانى ئىو دانىشتنە پىشەوا مەودودى بوو ەيەكەم ئىمىرى جەماعەكە.

(۱) (ھەمان سەرچاوۋەى پىشەو / ص ۱۳۵ - ۱۳۹) .

پوښتنيكه له ژياننامې پيشهوايان

نامانچ له دامه‌زاندنې هم جهماعه‌يه به كورنۍ بريتي بوو له:

يه‌كه‌م: به‌رپاكردنې چاكسازۍ له ژيانې موسولماناندا.

دووه‌م: گټرپانه‌وه‌ي موسولمانان بو تېگه‌يشتنې سه‌له‌في صالحه‌ح.

جا بو نه‌و مهبسته له گوزاره سه‌ربه‌خوكه‌ي خويه‌وه (ترجمان القرآن) داواي

له موسولمانانې هيندستان كرد كه بيته ناو نه‌م جهماعه‌يه‌وه و پټي وتن:

((لابد من وجود جماعة صادقة في دعوتها إلى الله، جماعة تقطع كل صلاتها بكل شيء

سوى الله وطريقه، جماعة تتحمل السجن والتعذيب والمصادرة، وتلفيق الاتهامات، وحياسة

الأكاذيب، وتقوى على الجوع والبطش والحرمان والتشريد، وربما القتل والإعدام، جماعة تبذل

الأرواح رخيصة، وتتنازل عن الأموال بالرضا والخيار)).

نارمې كؤمه‌لي نيسلامې پاكستان

دواتر پيشه‌وا مه‌ودودي له سېالا (١٩٤١) بو (١٩٤٧) ته‌ركيزي خسته سه‌ر

چند بابه‌تيكي گرنګ و هه‌ستيار بو جهماعه‌كه‌ي، كه نه‌م قوناغه ناو‌نرا به قوناغي

دروستبوون و خو‌ن‌اماده‌كردن و په‌روه‌رده‌كردنې نه‌فس له سه‌ر بنه‌ماكانې ئيسلام،

هه‌ر بويه پيداگري كرد له سه‌ر سټ شتي زور گرنګ:

يه‌كه‌م: پيگه‌ياندنې پياو‌نايې كه ده‌بنه هه‌لگري نالاي بزووتنه‌وه‌يه‌كي ئيسلامي

تا به جواني خو‌پاگربن و نه‌سره‌ون نه‌گه‌رچي پيگه‌كه‌شيان قورس و گران بيت، وه

هه‌روه‌ما ژيان و هه‌لسوكه‌وتيان موتا‌بقې نه‌و بانگه‌واز و بزووتنه‌وه ئيسلامي به بيت

كه هه‌ولي بو ده‌ده‌ن و ده‌يگه‌يه‌نن.

دووهم: پێخستنێ جەماعە بە باشترین شیوە و شیواز تا بە تەواوی بەرگەی

هەموو هەل و مەرج و بارو زێوی بگرن لە پێناو بانگەوازی کەدا.

سێهەم: دانان و نووسینی چەند کتێبیکی ئیسلامی گرنگ لە هەموو بوارە جیا

جیاکانی ژبانی تاکە کەسی و ئیجتیماعیدا، ئەویش بە شیواکێکی مۆدێرن و سەر دەمیانه.

دواتر بارەگای سەرەکی (کۆمەڵەی ئیسلامی) یان گواستەوێ بۆ گوندی (دار

الاسلام) ئەویش بە پەرزامەندی خاوەن زەوییه وەقفە کە.

دواتر پیشەوا مەودودی لە کۆنگرەکانی سالانەی جەماعە و مونسەبەتەکانی

تردا چەند لێدوان و وتار و بابەتیکی پیشکەش کرد و پاشان لە دووتویی چەند

کتێبێکدا بە چاپ گەیەنران کە بریتی بوون لە:

١- طریق الإسلام.

٢- الدين القيم.

٣- الأسس الأخلاقية للحركة الإسلامية.

٤- الجهاد في سبيل الله.

٥- شهادة الحق.

٦- الدعوة الإسلامية ومتطلباتها.

٧- دعوة الجماعة الإسلامية.

٨- الصلاح والفساد.

٩- عقوبة المرتد في الإسلام.

نووسينی ته‌فسیری (تفهيم القرآن) ^(۱) :

ه‌روه‌ها پيشه‌وا مه‌ودودی بیرى له نووسينی ته‌فسیری کرده‌وه بۆ قورئان که موسولمانان بتوانن جوانتر لیى تیڭگه‌ن و په‌یره‌وی لى بکه‌ن، بۆ ئه‌وه‌به‌سته له مانگی (۲) ى سالى (۱۹۴۲) ى زاین ده‌ستیدایه ته‌فسیرکردنی قورئان به‌ناوی (تفهيم القرآن) ، واته شه‌ش مانگ دواى دامه‌زاندنی کۆمه‌لى ئیسلامی، دواتر به‌فه‌زل و که‌ره‌مى خوا له دواى سى سالى و چوار مانگ که پیکه‌وتی (۲۴) ى (ربیع الثاني) ى سالى (۱۳۹۲) ى هيجری به‌رامبه‌ر (۷ / ۶ / ۱۹۷۲) ى زاین توانی ئه‌م ته‌فسیره پر به‌هره‌یه ته‌واو بکات.

به‌ره‌لستی گردنی دوژمنانی ئیسلام و هه‌لۆستیکى جوامیرانه له‌لایه‌ن مه‌ودودییه‌وه ^(۲) :

پاریزه‌ریکی به‌ناویانگی پاکستان به‌ناوی (أ.ك. بروهي) پرپاگه‌نده‌یه‌کی ب‌لوكرده‌وه و وتی: هه‌ركه‌س بتوانی و بۆم به‌سه‌لمیتى كه قورئان هه‌موو مه‌بادینو پره‌نسیپه‌كانی ده‌ستووری له‌خۆگرتووه ئه‌وه من وه‌ك خه‌لاتى پینچ هه‌زار پوبیه‌ی پى ده‌ده‌م.

جا كاتى حكومه‌ت به‌م هه‌واله‌ی زانى خیرا خۆی گه‌يانده ئه‌م پاریزه‌ره‌و له‌خۆشیاندا كرده‌ به‌ وه‌زیری (قانون و یاسا) .

به‌لام پيشه‌وا مه‌ودودی هه‌ستی به‌و خه‌ته‌ره‌یه له‌سه‌ر ئیسلام كرد، زانى كه چ پیلانیکی ژه‌هراوی به‌دوادا دى هه‌ر بۆیه بریاریدا كه كتیبيکی ناوازه له‌م مه‌یدانه‌دا بنووسى به‌ناوی (أسس الدستور الإسلامي في القرآن) ، هه‌روه‌ها له‌هه‌مان كاتدا

(۱) (هه‌مان سه‌رچاوه‌ی پيشو / ص ۱۶۱) .

(۲) (هه‌مان سه‌رچاوه‌ی پيشو / ص ۱۴۱ - ۱۴۲) .

لەيدوان و تارىكى دا لە (كەراتشى) پايتەخت لە ژۆر ناوئيشانى (تدوين الدستور الإسلامي) ، دواتر كتيبي (أسس الدستور الإسلامي في القرآن) گەيشتە دەستى پاريزەر بروهي و ئويش داني نا بە گەورەيى قورئان و خاوەنەكەى و ئەو ياسا و پيساينەى كە لە قورئاندا هاتوو و خواى گەورە دايناو و بۆ بە شەرىيەت، ھەر ھە داني نا بە فەزڵ و بېرمەندى مامۇستا مەودودى دا كە توانىويەتى ئەم كتيبي لە ژۆر پۆشنایى قورئاندا بنووسى و دەلى: ((إنه قد عمل في باكستان مالم يستطع أن يعمل أي حزب من الأحزاب ، وعلى الشعب الباكستاني كله أن يعترف له بهذا الجميل)).

(۱۰) زېندانى كردنى پيشەوا مەودودى ^(۱) :

لە سەرۆبەندى دامەزراندنى (حکومەتى پاکستان) لە سالى (۱۹۴۷) ى زايين و، جەماعەى ئىسلامى بوون بە سى دەستەو:

دەستەى يەكەم : خۆيان تەرخان کرد بۆ بانگەوازکردنى خەلکى ھىندستان، ئەويش بە بانگەوازکردنى خەلکە موسولمانەكە و ئەوانەش كە غەيرە موسولمانن، و دەستيان کرد بە بلاوکردنەوہى پۆژنامە و گۆڤار و كتيب بە زمانە جۆراوجۆرەكانى ھىندستان و، ھەر ھەا کردنەوہى خويندنگا و پەيمانگای ئىسلامى و، تىگەياندى موسولمانان و وەرگىپرانى (قورئانى پيرون) بە زمانە جۆراوجۆرەكانى ھىندستان و تىگۆشان بۆ كۆکردنەوہى موسولمانان لە دەورى يەكتر.

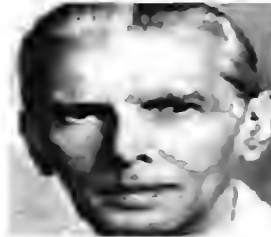
دەستەى دووہم : خۆيان تەرخان کرد بۆ بانگەوازکردنى خەلکى جامۆكشمير، ئەم دەستەيەش لە ھەول و تىگۆشان و بانگەواياندا نەفسى پىگای دەستەى

(۱) (ھەمان سەرچاوەى پيشوو / ص ۱۳۷ - ۱۳۹) .

یه که میان گرته بهر بۆ بانگه وازکردن و به میزکردنی بیروباوه پی موسولمانانی جامو کشمیر.

دهسته ی سیهم : خوین ته رخاڼ کرد بۆ بانگه وازکردنی خه لکی پاکستان، نه م دهسته یه که و تنه خه می دامه زرانندی دهوله تیکی ئیسلامی له سه ره ئه ساسی (قورئان و سوننه ت) .

به لام به داخه وه زوری نه خایاند دامه زریڼه ری ولاتی پاکستان (محمد علی جناح) له سالی (۱۹۴۸) ی زاییندا کۆچی دواپی کرد و، سه رکرده کانی پاکستانیش که و تنه مقومقوی ئه وه ی که لاده ن له و پیره وه ی که پاکستانی بۆ جیا بۆته وه که ئه ویش دامه زرانندی حکومه تیکی ئیسلامیه له سه ر بناغه ی (قورئان و سوننه ت) ، به لام ناحه زان و دوژمنانی ئیسلام نه یان نه یشت ئه م ئامانجه گه وره یه بیته دی و موسولمانان بجه وینه وه له سایه ی حوکمی ئیسلامدا، هه ر بۆیه ئه و شیوعیانه ی که چوو بوونه پیزی (حیزبی پابیطه ی موسولمانان) ه وه و قادیانیه کان و ناحه زانی سوننه ت که و تنه پیلان گێړان دژ به جه ماعه ی ئیسلامی و له ناو بردنیان.

محمد علی جناح

ئه وه بوو حکومه ت که و ته بلأو کردنه وه ی تۆمه ت و درۆده له سه بۆ جه ماعه ی ئیسلامی، یه کئ له و بوختان و درۆیانه ئه وه بوو ده یانوت: پيشه و مه وودودی و توو یه تی: جیهاد کردن بۆ پزگارکردنی (جامو کشمیر) حه رامه و موسولمانان نابێ ئه و کاره بکه ن.

به لّام له پاستیدا خوی وانه بوو به لکو پېشه واهودودی و جه ماعه که ی هه ولاندا له پټی رادیو پوژنامه و گوڤاره کانپانه وه جیهاد پابگه یه نن بۆ پزگارکردنی برا موسولمانه کانپان له جامو کشمیر، به لّام حکومت قه دهغه ی کردن و نه یه یشت نه و کاره بکه ن تا بیانوی به دهسته وه بئ و بیانخاته زیندانه وه، هه ر بویه حکومت خوی بۆ نه گیرا و له به رواری (۴ / ۸ / ۱۹۴۸) ی زایندا پېشه واهودودی و زوړیک له هاولانی و یاریده ده رانی ده ستگیرکرد و خستنیه کونجی زیندانه وه، وه ئازادی نه کردن هه تا بیست مانگ به سه ر زیندانی کردنیاندا تیڼه په پری.

پریاری له سیداره دانی پېشه واهودودی له لایه ن ده سه لانه وه^(۱):

دوا به دوا ی ئو ئاشوب و فیتنه طائفیه ی که شاری (لاهور) ی گرته وه له سالی (۱۹۵۳) دا جاریکی تر پېشه واهودودی ده ستگیر کراو به په له حوکمی له سیداره دانی درا به سه را به تۆمه تی هه لگیرساندنی فیتنه ی طائفی، به لّام نه و هه ر سوور بوو له سه ر نه وه ی که دانبنی به ئاوا تاوانیکدا و نکۆلی کرد که تاوانی ئاوا ی نه نجام دابی و هه ولی له و شیوه ی دابیت، وه نه وه شی په تکرده وه که دوا ی لیبوردن و عه فو له ده سه لات بکات، وه وتی: ((إِنَّكَ تِلْكَ إِرَادَةُ اللَّهِ فَإِنِّي أَتَقَبَّلُهَا بِكُلِّ فَرَحَةٍ، وَإِنْ لَمْ يَكْتُبْ لِي الْمَوْتُ فِي الْوَقْتِ الْحَاضِرِ فَلَا يَمْنِي مَا يَحَاوِلُونَ فَعَلَهُ فَإِنَّهُمْ لَنْ يَسْتَطِيعُوا إِحْلَاقَ أَقْلٍ ضَرَرِي)).

هه روه ها فه رمووبوی: ((لَا أُسْتَرْحَمُ أَحَدًا سِوَى اللَّهِ لِأَنَّ أَحْكَامَ الْمَوْتِ لَا تُصَدَّرُ فِي الْأَرْضِ وَإِنَّمَا تُصَدَّرُ مِنَ السَّمَاءِ)).

دواتر به هوی زه ختی ناوخوی موسولمانانی پاکستانه وه و، هه روه ها چه ند که سایه تی و موفتی و زانایانی جیهانی ئیسلامیه وه وه ک: شیخ (محمد بشیر

(۱) (هه مان سه رچاوه ی پېشو / ص ۱۴۳ - ۱۴۴).

پوښتنيك له ژياننامه ي پيشهوايان

ابراهيمی الجزائري) و، شيخ (امين الحسيني) موفتي فلهستيني گوره و سه روکي کونگره ي ئيسلامي و، شيخ (امجد الزهاوي) موفتي عيراق و، (آية الله محمد الخالص) موجهه هيدى شيعه له عيراق و، شيخ (عيسى الأنصاري) به نوينه رايه تي هه موو حيزه کاني ولاتي نه نده نوسيا و، (نيخوان موسليمين) ي ميصرو، موسولماناني دانيشتووي (ننگلته را)، ده سه لاتداران حوکمه که يان بو دابه زاند بو زينداني هه تا هه تايي و، پاشان له سالي (۱۹۵۵) ي زاييندا به ته ووي نه و حوکمه شي له سه ر لابر او کوتايي به زيندان کردنه که ي هينرا.

شيخ أمجد زهاوي

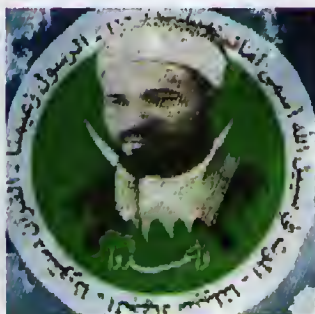
شيخ أمين الحسيني

محمد بشير إبراهيمي

مه رکه زي ئيسلامي له ننگلته را

نيخوان موسليمين

آية الله محمد الخالسي

پیشه‌وا مه‌ودودی و سه‌فهری مائی خوا^(١) :

له به‌رواری (٣ / ١١ / ١٩٥٩) ی زایین پیشه‌وا مه‌ودودی بواری بۆ په‌خسا که سه‌فهری مائی خوا بکاو چاوی که شبیته‌وه به‌و شوینانه‌ی که قورثانی پیروزی تیدا دابه‌زیوه و پیغه‌مبه‌ری خوای تیدا ژیاوه، وه بۆ نووسینی ته‌فسیره‌که‌ی سوودیکی زۆری له‌م سه‌فهره‌ی بینی و له ته‌فسیره‌که‌شیدا په‌نگی داوه‌ته‌وه، هه‌روه‌ها بواری بۆ په‌خسا که زۆر شوینی تری مه‌مله‌که‌ی عه‌ره‌بی سعودی ببینی و، وه سه‌ردانی مه‌مله‌که‌ی هاشمی ئوردنی بکا و، هه‌روه‌ها سه‌ردانی ولاتی (فه‌له‌ستین) و، (سوریا) و، (میسر) بکات، هه‌روه‌ها هه‌ولێ دابوو که سه‌ردانی ولاتی (عێراق) یش بکات به‌لام کاربه‌ده‌ستان پێیان پێ نه‌دابوو بجیته‌ خاکی (عێراق) ه وه.

ده‌وری پیشه‌وا مه‌ودودی له دامه‌زراندنی چه‌ند کۆمه‌له و ده‌زگایه‌کی ئیسلامی دا^(٢) :

یه‌که‌م: پیشه‌وا مه‌ودودی ده‌وریکی بالای هه‌بوو له دامه‌زراندنی (جمعية الجامعات الإسلامية) وه‌ک پێکخراویکی هه‌میشه‌یی.

دووهم: ده‌وریکی بالای هه‌بوو له دامه‌زراندن و دانانی به‌ردی بناغه‌ی (زانکۆی ئیسلامی) له (مه‌دینه‌ی منه‌وه‌ره) له سالی (١٩٦١)، هه‌ر بۆیه له‌و کۆبوونه‌وه‌یه‌دا پیشه‌وا مه‌ودودی کرا به ئه‌ندامی ئه‌نجومه‌نی (زانکۆی ئیسلامی مه‌دینه).

سیه‌م: ده‌وریکی بالای هه‌بوو له دامه‌زراندنی (رابیطة‌ی جیهانی ئیسلامی) له ولاتی (سعودیه) له سالی (١٩٦٢) ی زاییندا، وه له‌و کۆنگره‌یه‌دا هه‌لبژێردرا به ئه‌ندامی ده‌سته‌ی دامه‌زرێنه‌ری (رابیطة‌ی جیهانی ئیسلامی).

چواره‌م: دامه‌زراندنی (جمعية الطلبة الإسلامية).

(١) (هه‌مان سه‌رچاوه‌ی پیشوو / ص ١٤٦).

(٢) (هه‌مان سه‌رچاوه‌ی پیشوو / ص ١٤٧).

هه لوه شانده وهی جه ماعه ی ئیسلامی و ده ستگیر کردنی پیشه واپان مه وودودی ^(۱) :

به هوی دواکردنی گۆرپانکاری له ده ستووری ولاتدا به ده ستویریکی ئیسلامی و، هه روه ها گۆرپینی ناوی ده ولت له (پاکستان) ه وه بۆ (جموریة پاکستان الإسلامية) و، گۆرپانه وهی مافی به شخوړاوانی خه لکی پاکستان و، هه لېژاردنیکي شه فافانه له لایه ن کۆمه لای ئیسلامی پاکستانه وه، حکومت به هه لی زانی که گورزیکی کوشنده بدا له جه ماعه که، هه ر بۆیه له به رواری (۶ / ۱ / ۱۹۶۴) دا برپاریدا به هه لوه شانده وهی جه ماعه که و یاساغ کردنی له ولاتدا و، هه روه ها ده ستگیر کردنی پیشه واپان مه وودودی و چل که س له نه ندامانی شواری نه و جه ماعه یه، هه روه ها داخستنی بنکه و باره گاگانیان له سه رجه م ولاتدا و، ده سگرتن به سه ر هه موو مولک و مالی جه ماعه که دا، جا بۆ نه م به سه ر لیژنه یه کی سه رپه رشتیاری دانا بۆ جیبه جی کردنی نه و برپارانه ی که له ده ره قی جه ماعه که دا ده رچوون، نه مه ش ناوی نه وکه سانه یه که له لیژنه که دا به شداربوون و هیه تانه یه کیان نه دا له برپاره که و به وپه ری پتخوشحالیه وه جی به جیپان کرد :

۱- سید محمود : نه ندامی لیژنه (نه مه نه وکه سه یه که کاتی خوی له و لیژنه تایبه ته ی که سالی (۱۹۵۳) برپاری له سیداره دانی ده رکرد بۆ پیشه واپان مه وودودی موسته شاری قانونی لیژنه که بوو) .

۲- شهزاده عالمگیر : نه ندامی لیژنه (نه مه نه وکه سه یه که برپاری ده ستگیرکردنی پیشه واپان مه وودودی و هاوکارانی ده رکرد به سیفته ی به پتوه به ری ده زگای ئاسایشی ولات) .

(۱) (هه مان سه رچاوه ی پتیشو / ص ۱۵۱) .

بەرەنگارىيە ۋە ھۆكۈمەت لە مەسەلەي بىننى مانگ و ھاتنى جەژندا ^(۱) :

لە سالى (۱۹۶۷) بۆ جارى چوارەم ھۆكۈمەت بىريارى دەستگىركردنى پىشەوا مەودودى دا لە بەر بەرھەستى كىردنى ھۆكۈمەت لە دىارى كىردنى جەژنى پەمەزاندە بە بى گەپانە ۋە بۆ بىننى مانگ، چونكە ھۆكۈمەت بىريارى دابو كە يەكەم پۆزى جەژنى پەمەزان دەكە ۋىتە پۆزى پىش بىننى مانگى يەكشە ۋە، بەلام پىشەوا مەودودى ئەو بىريارەي ھۆكۈمەتى بە ناشەرەي لە قەلەمدا و داواي كىرد كە بە پىي بىننى مانگ جەژن پابگە يەنن نەك بە ئارەزووي خويان، ھەر بۆيە ھۆكۈمەت ئەم بەرھەستىيەي مەودودى قبول نەكرد و بىريارى دەستگىركردنى داو خستىيە بەندىخانە ۋە بۆ ماوہى دور مانگ، لەو ۋەدوا بەناچارى ئازادى كىرد.

وازيەتەن لە ئەمىرى (جەمەئەي ئىسلامى پاكستان) ^(۲) :

لە بەروارى (۴ / ۱۱ / ۱۹۷۲) ي زايىن پىشەوا مەودودى بەھۆي نەخۆشى و باش نەبوونى بارى تەندروستى و خۆ يەكلایى كىردە ۋە بۆ تەواوكىردنى كىتەيى (سىرە) كەي وازى لە پۆستى ئەمىرى جەمەكە ھىناو، بۆ پىكرىدە ۋەي شۆيەنەكەشى مامۇستا (طفيل محمد) كرا بە ئەمىرى جەمەكە.

بەخىشى مەدالىي (مەلىك فەيىسەل) بە پىشەوا مەودودى ^(۳) :

لە سالى (۱۳۹۹) ي كۆچى جائىزەي (مەلىك فەيىسەلى جىھانى) ي پىدرا ۋەك پىزلىتەننىك بەھۆي ئەو مەمو ۋەل و تىكۆشانەي كە كىردوويەتى لە پىناو خزمەتى ئىسلام و موسولماناندا، كە ئەو خەلاتە بىرىتى بوو لە ۋەدە زار پىالى سەودى و

(۱) (ھەمان سەرچاۋەي پىشور / ص ۱۵۴) .

(۲) (ھەمان سەرچاۋەي پىشور / ص ۱۶۱) .

(۳) (ھەمان سەرچاۋەي پىشور / ص ۱۶۱ - ۱۶۲) .

مه‌داليابه‌كى ئالتونى، به‌لام پيشه‌وا مه‌ودودى ئەم خه‌لاته‌ى بو‌ خۆى مه‌ئنه‌گرت، به‌لكو برپارى دا كه بيبه‌خشى به (مجمع المعارف الإسلامية) كه‌له شارى (لاهور) بوو، تا بتوانى پيداويستيه‌كانى خۆى دابين بكا و سوودى لى وه‌ربگرى، وه‌ فه‌رمووبوى: ئەم خه‌لاته‌ى كه پي‌مدراوه له‌به‌ر خزمه‌ت كردنم بووه به ئيسلام له‌به‌ر ئەوه دروست نيه كه خه‌رج بكرى ئيللا له خزمه‌تى كردنى ئيسلامدا نه‌بى.

مه‌ليك فه‌يمه‌ل كورى عبدالعزیز

(١) دانراوو نووسینه‌کانی مه‌ودودی^(١) :

بیگومان ئەم پیشه‌وا مه‌زنه خوای گه‌وره توانایه‌کی سه‌یر و سه‌مه‌ره‌ی پئی به‌خشیبوو له نووسیندا، وه هه‌رکه‌سی چووبیته ناو نووسینه‌کانیه‌وه ئەم پاستیه‌ی بۆ ده‌رکه‌وتوو، جا ئیمه به کورتی ئاماژه به‌وه‌خه‌صله‌ت و تاییه‌تمان‌دیانه ده‌که‌ین که له نووسینه‌کانی پیشه‌وا مه‌ودودی دا به‌دی ده‌کریت :

١- به زۆری پشته به به‌لگه‌ی (قورئان و سوننه‌ت) ده‌به‌ست بۆ قه‌ناعه‌ت پئی هینانی خوینه‌ران و موسولمانان، هه‌روه‌ها به‌لگه‌ی زانستی و گومان بپ.

٢- هینانی به‌لگه‌ی زانستی و عه‌قلیه‌کان له‌لایه‌ن (مه‌ودودی) یه‌وه بۆ ئه‌وه ده‌که‌پشته‌وه که پۆژانه هه‌موومان به‌وه‌شته حسسیانه‌دا تیده‌په‌پین و هه‌ستی پئی ده‌که‌ین و کاریگه‌ری له‌سه‌رمان هه‌یه .

٣- خوای گه‌وره دلسۆزیه‌کی بئی وینه‌ی پئی به‌خشیبوو هه‌ریۆیه قسه و نووسینه‌کانی کاریگه‌ری ته‌واویان هه‌بوو له‌سه‌ر نه‌فس و دلی ئه‌وه‌که‌سانه‌ی که خویندووایانه‌ته‌وه .

٤- خۆی به‌دوور گرتوو له وشه و (مصطلحات) ی زانستی که ته‌نها زانایانی بواری خۆی لئی تی ده‌گه‌ن، چونکه بانگه‌وازه‌که‌ی بۆ هه‌موو خه‌لکیه و نابئی لئی تی نه‌گه‌ن.

٥- هه‌ر کاتێ ویستبیتی له‌بابه‌ت شتی‌که‌وه بنووسی ئه‌وه چوو ده‌راسه‌ی هه‌موو ئه‌وه‌کتیپانه‌ی له‌کۆن و تازه‌دا له‌و باره‌وه کردوو نجا ئه‌وه‌شته‌ی نووسیوه، ئه‌مه‌ش وای کردوو که نووسینه‌کانی له‌نووسه‌ره‌کانی تر جیاوازتر بیت.

(١) (أبو‌الأعلى المودودي عصره .. حياته .. دعوته .. مؤلفاته / تأليف : أليف الدين الترابي /

۶- هه‌ولیداوه‌ ئه‌و کتیبانه‌ی که ده‌یان نووسیت قه‌باره‌ی که‌م و پڕمانابی ، بۆ ئه‌وه‌ی هه‌م ئاسانکاری بێ له‌ کاتی چاپ و بڵاوکردنه‌وه‌دا، وه‌ هه‌م ئاسان بێ بۆ خوێنه‌ران له‌ کاتی خوێندنه‌وه‌یدا.

۷- له‌ نووسینه‌کانیدا وردبینی و دیق‌ه‌تی زۆری تیدا کردووه‌ تا له‌ هه‌له‌و که‌موکۆپی دووبی و، هه‌روه‌ها گرنگیه‌کی زۆریشی به‌ باب‌ه‌ته‌کانی داوه‌ تا به‌ته‌واوی ئامانج و مه‌به‌سته‌کانی ببنیته‌دی که‌ بڵاوکردنه‌وه‌ی پڕبازی ئیسلامه‌.

جا بۆ زیاتر تیگه‌یشتن له‌ نووسینه‌کانی پيشه‌وا مه‌ودودی پیمان باش بوو هه‌ر کتیبه‌ له‌ شوینی تایبه‌تی خۆیدا باسبکری و ته‌صنیفیش بکری :

یه‌که‌م: ئه‌و کتیبانه‌ی که‌له‌ باب‌ه‌تی (ته‌فسیر و فهرمووده) دا نووسیونی :

۱- تفهیم القرآن : ئه‌م کتیبه‌ بریتیه‌ له‌ ته‌فسیری قورئان که‌ ماوه‌ی سی سالی خایاندووه‌ (۱۹۴۱) ده‌ستی پیکردووه‌ و (۱۹۷۲) کۆتایی پێهێناوه‌، له‌ شه‌ش (جوزه) پیکهاتوووه‌. له‌م ته‌فسیره‌ ته‌نها سوڤه‌تی (الفاتحه) و (البقرة) و (آل عمران) وه‌رگێرداووه‌ ته‌ سه‌ر زمانی عه‌ره‌بی.

۲- ترجمة القرآن : بریتیه‌ له‌ وه‌رگێڕانی قورئان به‌ زمانی ئوردی، سالی ۱۹۷۱ ده‌ریکردووه‌.

۳- مباديء اساسية لفهم القرآن : بریتیه‌ له‌ پيشه‌کیه‌ک بۆ ته‌فسیره‌که‌ی (تفهیم القرآن) که‌ سه‌ربه‌خۆ به‌چاپ گه‌یه‌نراوه‌ و، دواتر له‌ سلای (۱۹۶۸) ی زایین له‌لایه‌ن مامۆستا (خلیل الحامدی) یه‌وه‌ وه‌رگێرداووه‌ ته‌ سه‌ر زمانی عه‌ره‌بی.

۴- تفسیر سورة النور: مامۆستا (عاصم الحداد) وه‌ریگێرداووه‌ ته‌ سه‌ر زمانی عه‌ره‌بی.

۵- القرآن والسنة : بریتیه‌ له‌و نووسینه‌نه‌ی که‌ له‌ سه‌ره‌تای بانگه‌وازیه‌وه‌

مهتا سالی (۱۹۵۳) ی زاین که له دیفاع له سوننه دا نووسیویه تی و، ههروه ها نه و په یوه ندیانه ی که له نئیوان قورنن و سوننه دا هه یه.

۶- فضائل القرآن : نه م کتیبه سالی (۱۹۷۷) به چاپ گه یه نراوه.

۷- المصطلحات الأربعة في القرآن: الإله - الرب - العبادة - الدين: سالی (۱۹۴۱) نووسیویه تی ، نه م کتیبه وه رگێڤدراوه ته سه ر زمانى عه ره بى و زمانى کوردیش.

۸- كتاب الصوم : بریتیه له و وانانه ی که له سه ر کتیبی (مشكاة المصابيح) به ده رس وتویه تیه وه ، وه ماموستا (حفيظ الرحمن الحسن) هه ستاوه به ئاماده کردنی و به چاپی گه یاندوه له سالی (۱۹۷۳) .

۹- مكانة السنة في التشريع : سالی (۱۹۶۳) نه م کتیبه ی له دژی (حركة إنكار حجة السنة النبوية) نووسیوه ، نه م بزوتنه وه یه به وایان وایه که سوننه ت وه ک به لگه له ته شریعه دا به کارناهینری و پشتی پی نا به ستری . تا ئیستا نه کراوه به عه ره بى .

۱۰- تفهيم الحديث : بریتیه له مه وسوعیه کی ژۆرگه وه له (فه رمووده کانی پیغه مبه ر) که له ته فسیره که ی و سه رجه م کتیبه کانی تری وه رگیرون ، له لایه ن (مجمع المعارف الإسلامية) وه کۆکراونه ته وه و به چاپ گه یه نراون .

ماموستا خلیل الحامدی

دووه: نهو کتیبانه‌ی که له بابته‌ی (سیره‌ی نه‌به‌وی) دا نووسیونی :

- ۱- سيرة سيد العالم : بریتیه له مه‌وسوعه‌یه‌کی زورگه‌وره که هه‌موو نه‌و کتیب و نامیلکانه ده‌گریته خو که له باره‌ی (ژیانی پیغه‌مبه‌ر) ه وه نووسیونی، سالی (۱۹۷۰) ده‌ستی پیکردوه و دواتر له یه‌ک دوو به‌شی لی به‌چاپ گه‌یه‌نرا هه‌تا سالی (۱۹۷۲) و، به‌شی یه‌که‌م : باس له مه‌بادینه‌ نه‌ساسیه‌کانی بابته‌ی سیره ده‌کا و، به‌شی دووه‌میش: باس له سه‌رده‌می مه‌ککی ده‌کا و، به‌شی سییه‌میش: باس له سه‌رده‌می مه‌دینه‌وه ده‌کات، به‌شی یه‌که‌م و دووه‌می وه‌رگړېدراوه‌ته سه‌ر زمانی عه‌ره‌بی، به‌لام به‌شی سییه‌می تا نیستا نه‌کراوه به‌عه‌ره‌بی.
- ۲- النبوة المحمدية في محکمة العقل : بریتیه له کتیبکی بچوک که باس له پاستیتی پیغه‌مبه‌ریتی (محمد) ده‌کا به‌به‌لگه‌ی عه‌قلی تا جیلی نوئی قه‌ناعت پی بیئی، سالی (۱۹۳۷) به‌زمانی (شوردی) به‌چاپ گه‌یه‌نراوه و، دواتر ماموستا (خلیل الحامدی) له سالی (۱۹۷۸) دا کردوویه‌تی به‌عه‌ره‌بی.
- ۳- رسالة السيرة النبوية : بریتیه له نامیلکه‌یه‌کی بچوک سالی (۱۹۷۶) به چاپ گه‌یه‌نراوه.
- ۴- سيرة الرسول : بریتیه له نامیلکه‌یه‌کی بچوک سالی (۱۹۷۰) به چاپ گه‌یه‌نراوه.
- ۵- سيرة خاتم المرسلين : بریتیه له نامیلکه‌یه‌کی بچوک سالی (۱۹۷۶) به چاپ گه‌یه‌نراوه.
- ۶- السيرة الطاهرة : بریتیه له نامیلکه‌یه‌کی بچوک سالی (۱۹۷۸) به چاپ گه‌یه‌نراوه.
- ۷- القرآن والرسول : بریتیه له نامیلکه‌یه‌کی بچوک سالی (۱۹۵۴) به چاپ گه‌یه‌نراوه.

۸- سيد العالم : بریتیه له نامیلکه‌یه‌کی بچوک که کڅمه‌له باسټک بډوه له رادیو پېشکېشی کردون، سالی (۱۹۴۱) به چاپ گه‌یه‌نراوه.

سپه‌م: ټو کټبانه‌ی که‌له بابته‌ی (بیروباوهری ئیسلامی و بناغهی ثابین) دا نووسیونی:

۱- مبادی الإسلام : سالی (۱۹۳۷) نووسیویه‌تی، وهرگټ‌دراوته سهر زمانی عهره‌بی.

۲- الخطب : بریتیه له ووتارانه‌ی که‌له پڅی جومعه‌دا له سالی (۱۹۳۸) دا له گوندی (دار الإسلام) دا وتویه‌تی، دواتر له دوو توی کټبیکدا له سالی (۱۹۴۰) دا به‌ناوی (الخطب) به‌چاپی گه‌یاندوه، بابته‌کانیشی بریتی بون له: باسی حقیقه‌تی ئیمان و ئیسلام و نویژ و زه‌کات و پڅو و حج و جهاد.

۳- نظرة فاحصة على العبادات الإسلامية : سالی (۱۹۳۹) نووسیویه‌تی.

۴- حطب الحرم الشريف : بریتیه له ووتاره‌ی که له سه‌فه‌ری حه‌جدا له حهره‌می مه‌که‌دا وتویه‌تی له سالی (۱۹۶۳) دا.

۵- الإسلام والجاهلية : نامیلکه‌یه‌کی بچوک، بریتیه له وتاریک که له (الکلیة الإسلامية) له (پیشاوه‌ر) وتویه‌تی له سالی (۱۹۴۱) دا، وهرگټ‌دراوته سهر زمانی عهره‌بی.

۶- طريق السلام : بریتیه له وتاریک که وتویه‌تی له سالی (۱۹۴۰) دا، دواتر وهرگټ‌دراوته سهر زمانی عهره‌بی.

۷- الحضارة الإسلامية ، أسسها ومبادئها : سالی (۱۹۳۳) نووسیویه‌تی، دواتر له لایه‌ن (دار الخلافة للطباعة والنشر) وه وهرگټ‌دراوته سهر زمانی عهره‌بی.

۸- الدين الحق : بریتیه له وتاریک که له (الجامعة الملّية) له (ده‌له‌ی) وتویه‌تی له سالی (۱۹۴۳) دا، دواتر له لایه‌ن (مؤسسة الرسالة) وه له (به‌یروت) وهرگټ‌دراوته سهر زمانی عهره‌بی.

۹- البعث بعد الموت : بریتیه له نامیله که یه کی بچوک که کومه له باسیک بووه له رادیو پیشکه شی کردون له سېال (۱۹۴۱) دا، دواتر له لایه ن ماموستا (خلیل الحامدی) یه وه له سالی (۱۹۷۸) دا وه رگپدراوته سهر زمانی عهره بی.

۱۰- مسألة الجبر والإختیار : سالی (۱۹۳۳) له بهرپرچی یه کئ له سهرکرده کانی (حرکة جحود حجة السنة النبوية) دا نووسیویه تی که ناوی (الشودی غلام أحمد بروین) ه.

۱۱- في محكمة العقل: بریتیه له و بابه تانه ی که نووسیونی له باره ی (التوحید، الرسالة، البعث، مسألة الجبر والإختیار) له لایه ن ماموستا (خلیل الحامدی) یه وه کؤکراونه ته وه و کراون به عهره بی و پاشان به چاپ گه یه نراون.

۱۲- برالأمان : وه رگپدراوته سهر زمانی عهره بی.

جواره م: ئو کتیبانه ی که له بابه تی (بانگه وازی ئیسلامی و پیوستیه کانی) دا نووسیونی :

۱- الدعوة الإسلامية ومتطلباتها : بریتیه له کومه له وتاریک که له (کؤنگره ی سالانه ی کومه لی ئیسلامی) دا پیشکه شی کردوه، سالی (۱۹۴۵) به چاپ گه یه نراوه، دواتر له لایه ن ماموستا (خلیل الحامدی) یه وه وه رگپدراوته سهر زمانی عهره بی، وه کتیبی (تذکرة دعاة الإسلام) ی له گه لدا چاپ کراوه.

۲- دعوة الجماعة الإسلامية : بریتیه له وتاریک که له (کؤنگره ی کومه لی ئیسلامی) دا پیشکه شی کردوه، سالی (۱۹۴۷) به چاپ گه یه نراوه.

۳- الأسس الأخلاقية للحركة الإسلامية : بریتیه له وتاریک که له (کؤنگره ی کومه لی ئیسلامی) دا پیشکه شی کردوه، سالی (۱۹۴۵) به چاپ گه یه نراوه، دواتر له لایه ن (الإتحاد العام لطلاب مصر) وه وه رگپدراوته سهر زمانی عهره بی.

۴- تجديد الدين وإحيائه : سالی (۱۹۴۰) نووسیویه تی.

۵- شہادۃ الحق : بریتہ لہ وتاریک کہ لہ (کۆنگرہی کۆمہ لی ئیسلامی) دا پیشکەشی کردووہ، سالی (۱۹۴۶) بہ چاپ گہ یہ نراوہ، دواتر لہ لایہن (مؤسسۃ الرسالۃ) وہ لہ (بہ بیروت) وہرگیترپراوہ تہ سہر زمانی عہرہ بی.

۶- الصفات اللازمة للعاملين في مجال الدعوة الإسلامية : بریتہ لہ وتاریک کہ لہ (کۆنگرہی گشتی کۆمہ لی ئیسلامی) دا پیشکەشی کردووہ، سالی (۱۹۵۱) بہ چاپ گہ یہ نراوہ، دواتر لہ لایہن مامؤستا (خلیل الحامدی) یہ وہ وہرگیترپراوہ تہ سہر زمانی عہرہ بی، وہ کتیبی (تذکرۃ دعاۃ الإسلام) ی لہ گہ لدا چاپ کراوہ.

۷- الشروط اللازمة لنجاح الحركة الإسلامية : بریتہ لہ وتاریک کہ ئاراستہی ئہ وکە سانہی کردووہ کہ لہ (بوارى بانگہ وان) دا خہریکن، سالی (۱۹۶۷) بہ چاپ گہ یہ نراوہ.

۸- واقع المسلمين وسبيل النهوض بهم : بریتہ لہ وتاریک کہ لہ (کۆنگرہی کۆمہ لی ئیسلامی) دا سالی (۱۹۵۱) پیشکەشی کردووہ، دواتر لہ لایہن مامؤستا (عاصم الحداد)^(۱) وہ کراوہ بہ عہرہ بی و لہ لایہن (مؤسسۃ الرسالۃ) لہ (بہ بیروت) بہ چاپ گہ یہ نراوہ.

۹- الجماعة الإسلامية - هدفها ، تاريخها ، وبرنامجها : سالی (۱۹۵۱) نووسیویہ تی.

(۱) ناوی (محمد) ی کوپی (عاصم) حدادی یہ و، یہ کیکہ لہ وکە سانہی کہ بہ پیی توانا ہہ ولیداوہ کتیبہ کانہی (نیام مہوددی) لہ زمانی (ثوردی) یہ وہ وہرگیترپیتہ سہر زمانی عہرہ بی، لہ وانہی کہ وہرگیترپراوہ تہ سہر زمانی عہرہ بی بریتین لہ: { ۱- الربا : ۱۹۵۸ ، ۲- الحیاۃ بعد الموت ، ۳- مبادئ الاسلام : ۱۹۵۷ ، ۴- اسس الاقتصاد بين الاسلام والنظم المعاصرة ومعضلات الاقتصاد وحلها في الاسلام : ۱۹۷۱ ، ۵- نظام الحیاۃ في الاسلام : ۱۹۵۸ ، ۶- تفسير سورة النور ، ۷- مسألة ملكية الارض في الاسلام : ۱۹۶۹ ، ۸- واقع المسلمين وسبيل النهوض بهم : ۱۹۵۶ } .

۱۰- دور المرأة المسلمة في الحركة الإسلامية : بریتیه له وتاریک که له (کونگره‌ی خوشکان) دا به سهرپه رشتی (کومه‌لی ئیسلامی) پېښکه شی کردووه له سالی (۱۹۴۸) .

۱۱- مصدر قوة المسلم : ئەم کتیبې له سها (۱۹۲۵) دا نووسیوه کاتې ته مه‌نی (۲۲) سال بووه، دواتر بۆ یه که مجار له سالی (۱۹۶۹) به چاپ که یه نراوه .

۱۲- ماهي الدعوة الإسلامية : نامیلکه یه کی بچوکه .

۱۳- مستقبل الحركة الإسلامية في الهند : بریتیه له وتاریک که له (کونگره‌ی کومه‌لی ئیسلامی) دا له سالی (۱۹۴۷) پېښکه شی کردووه، له پېښ نه وهی هیندستان و پاکستان دابه شېن بۆ دوو ولاتی سهرپه خو .

۱۴- الدعوة الإسلامية ومنهجها : بریتیه له وتاریک که له (کونگره‌ی کومه‌لی ئیسلامی) دا له سالی (۱۹۴۵) دا پېښکه شی کردووه .

۱۵- منهج الحركة الإسلامية للمستقبل : بریتیه له وتاریکی دوورودیژ که له (کونگره‌ی گشتی کومه‌لی ئیسلامی) دا له سالی (۱۹۵۶) دا پېښکه شی کردووه .

۱۶- الجماعة الإسلامية خلال (۲۹) عاما : بریتیه له وتاریک که به هوی دامه‌زاندنی (کومه‌لی ئیسلامی) یه وه له سالی (۱۹۷۰) پېښکه شی کردووه .

۱۷- تذكرة دعاة الإسلام : وه‌رگیراوه له و نووسینانه‌ی که باس له بانگه‌وازی ئیسلامی و پېویستیه‌کانی ده‌کات، له لایه‌ن ماموستا (خلیل الحامدی) یه وه کۆکراونه‌ته وه و پاشان وه‌ریگی‌پراوه‌ته سهر زمانی عهره‌بی و، دواتر له‌گه‌ل کتیبی (الصفات اللازمة للعاملين في مجال الدعوة الإسلامية) به چاپی که یاندووه .

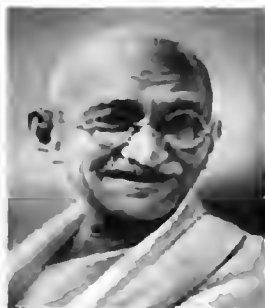
۱۸- العلم والعمل : وه‌رگیراوه له و نووسینانه‌ی که باس له بانگه‌وازی ئیسلامی و پېویستیه‌کانی ده‌کات، له لایه‌ن ماموستا (عاصم النعمانی) یه وه کۆکراونه‌ته وه و پاشان وه‌ریگی‌پراوه‌ته سهر زمانی عهره‌بی و به چاپی که یاندووه .

۱۹- هلموا بنقوم بتغيير هذا العالم : بریتیه له نامیلکه یه کی بچوک، وه رگپراوه له و نووسینانه ی که باس له بانگه وازی ئیسلامی و پئویستیه کانی ده کات، له لایه ن مامۆستا (کوکب الصدیقی) یه وه کۆکراونه ته وه و وه رگی پراوه بۆ سه ر زمان ی ئینگلیزی و دواتر به جایی گه یاندو وه .

۲۱- تقرير عن الجماعة الإسلامية : پڙڪهاتووه له شهن بهرگ، باس له هه موو چالاكيه ڪاني (ڪومه لئ نيسلامي) دهڪات هه ر له سائي دامه زرانديوه (۱۹۴۱) تا سالي (۱۹۵۱) .

پېنجه م: نه و کتیبانه ی که له بابته ی (جیهاد و ټیکوښانی نیسلامی) دا نووسیونی :

۱- الجهاد في الإسلام : (هؤکاری نووسینی نه م کتیبه ده که پښته وه بؤ قسه که ی (مه هاتما غاندی) که وتبووی: نیسلام به زه بری شمشیر بلاوېوته وه. جا به و بونه وه نیمام (محمد علی جه وه ری) سه رۆکی (بزوتنه وه ی خيلافه له هیند) له مزگه وتی که وره ی (ده لهی) وتاریکی گرنکی له و باره وه داو وه لامی نه و جوړه پروپاگاندانه ی دایه وه و، وتبووی: بریایه که سی له موسولمانان ه ستایه به په رچدانه وه ی قسه ی هندو سه کان که دهره ق به نیسلام و موسولمانان ده یکن. جا مه ودودی پتی خوش بوو که نه و موسولمانه خوی بی، هر بویه دهستی کرد به لیکنولینه وه یه کی زور ورد و هرچی کتیبی که له و باره یه وه نووسرابو کوی کردنه وه و خویندیه وه و، پاشان دهستی کرد به نووسین له و باره یه وه و له پوژنامه ی (جمعیه) که زمان حالی (جمعیه العلماء) یو به چه ند ژماره یه کی یه که له دوی یه که بلاوی کرده وه، پاشان له سالی (۱۹۲۷) له دوو تویی کتیبیکدا به چاپی که یاند، وه و تراوه: که نه مه یه که م کتیبی پېشه و مه ودودی که نووسیپیتی و بلاوکراپیتته وه، دکتور (محمد اقبال) یش له بهر گرنکی نه م کتیبه به رده وام ناموژگاری که نجانی موسولمانانی ده کرد که نه و کتیبه بخویننه وه و سوودی لی وه رېگرن، شایانی باسه نه م کتیبه وه رگړدراوه ته سه ر زمانی عه ره بی ته نها دوو بابی کوتایی نه بیت.

مه هاتما غاندی

۲- الجهاد في سبيل الله : بریتیه له وتاریک که داویه تی، سالی (۱۹۳۹) به چاپ

که یه نراوه، وه رگړېدراو ته سهر زمانی عهره بی.

شه شم: ټو کتیبانه ی که له بابته تی (حکومه تی ئیسلامی و حوکمرانی) دا

نووسیونی:

۱- كيف تقام الحكومة الإسلامية : بریتیه له وتاریک که له زانکوی (علی کره

الإسلامية) له سالی (۱۹۳۹) پیشکه شی کردوه، دواتر له لایه ن (دار العروبة للدعوة

الإسلامية) که سهر به (کومه لی ئیسلامی له پاکستان) ه وه رگړېدراو ته سهر زمانی

عهره بی و له سالی (۱۹۴۶) به ناوی (منهاج الانقلاب الإسلامي) به چاپ که یه نراوه.

۲- نظرية الإسلام السياسية : بریتیه له وتاریک که له شاری (لاهور) دا

پیشکه شی کردوه له سالی (۱۹۳۹)، دواتر له لایه ن (دار العروبة للدعوة الإسلامية)

یه وه وه رگړېدراو ته سهر زمانی عهره بی و له سالی (۱۹۴۶) به چاپ که یه نراوه.

۳- استفتاء ذو بال : بریتیه له نامیلکه یه کی زور گرنګ، له سالی (۱۹۴۰)

نووسیویه تی.

۴- الشريعة الإسلامية وطرق تنفيذها في باكستان : بریتیه له وتاریک که له

(كلية الحقوق) له شاری (لاهور) له سالی (۱۹۴۸) دا پیشکه شی کردوه، دواتر

له لایه ن ماموستا (عاصم الحداد) ه وه وه رگړېدراو ته سهر زمانی عهره بی به ناوی

(القانون الإسلامي وطرق تنفيذه في باكستان) .

۵- أسس الدستور الإسلامي في القرآن : سالی (۱۹۵۲) نووسیویه تی، بریتیه

له به رپه رچدانه وه ی قسه که ی پاریزه ری به ناوبانګ (بروهی) که وتبوی: قورئان

بنه ماکانی ده ستوری ئیسلامی تیدا نیه.

۶- تدوين الدستور الإسلامي : بریتیه له وتاریک که سالی (۱۹۵۲) له

به رپه رچدانه وه ی قسه که ی پاریزه ری به ناوبانګ (بروهی) داویه تی، دواتر له لایه ن

ماموستا (عاصم الحداد) هوه وهرگيډراووته سهر زمانى عهره بى و سېلا (۱۹۵۳) به چاپى گه ياندووه.

۷- عقوبة المرتد في الشريعة الإسلامية : سالى (۱۹۴۳) نووسيويه تى.

۸- حقوق اهل الذمة في الدولة الإسلامية : سالى (۱۹۴۸) نووسيويه تى، وهرگيډراووته سهر زمانى عهره بى.

۹- المقترحات الدستورية : بريته له و (پېشنپاره دهستوريپانه ي) كه پېشكه شى كړدووه بؤ دانانى دهستوريكى ئيسلامى بؤ پاكستان له سالى (۱۹۵۲) دا.

۱۰- حقوق الإنسان الأساسية : بريته له و تاريك كه له شارى (لاهور) پېشكه شى كړدووه له سالى (۱۹۶۳) دا.

۱۱- حول تطبيق الشريعة الإسلامية في باكستان : بريته له گفتوگويه كى نيوان مهودوى و نوينه رى ئيزاعه ي جمهورى پاكستانى ئيسلامى سه باره ت به ته تبقيق شهريعه تى ئيسلامى له پاكستاندا، سالى (۱۹۷۸) وهرگيډراووته سهر زمانى عهره بى.

۱۲- نظام الحياة في الإسلام : بريته له كومه له و تاريك كه له ئيزاعه ي پاكستانه وه سالى (۱۹۴۸) پېشكه شى كړدوون، دواتر له لايهن (مؤسسة الرسالة) وه وهرگيډراووته سهر زمانى عهره بى.

۱۳- الخلافة والملك : بريته له باسى جياوازيپه كانى نيوان خيلافه تى راشيده و مهليكه كان، له سالى (۱۹۶۶) بؤ يه كه مجار به زمانى (نوردى) به چاپ گه يه نرا و، دواتر له لايهن ماموستا (أحمد إدريس) هوه وهرگيډراووته سهر زمانى عهره بى و له (قاهره) سالى (۱۹۷۸) به چاپ گه يه نراوه.

۱۴- الإسلام والديمقراطية العلمانية : بريته له و تاريك كه له (كونگره ي كومه لى ئيسلامى) له سالى (۱۹۴۷) دا پېشكه شى كړدووه.

۱۵- المطالبة بإقامة النظام الإسلامي : بریتیه له وتاریك كه له كاتى

تېكۆشانى بۆ (ھېنانەدى ياسايەكى ئىسلامى) له سالى (۱۹۴۸) دا وتوويهتى.

۱۶- نظام الحياة للإسلام ومبادئه الأساسية : بریتیه له كۆمەلە وتاریك كه

كاتى خۆى له شوئنه جياجياكاندا له و بارەوہ پېشكەشى كړدوہ.

۱۷- الدولة الإسلامية : بریتیه له كۆمەلە نووسينېك كه له (حكومەتى

ئىسلامى) يەوہ له سەرەتای بانگەوازەوہ ھەتا سالى (۱۹۶۲) نووسيونى، دواتر

پروفیسۆر (خورشید أحمد) ^(۱) ھەستاوہ بە كۆكردنەوہ و وەرگێرانیشى بۆسەر

زمانى عەرەبى و بە چاپ گەياندى.

پروفیسۆر خورشید أحمد

(۱) ناوى تەواوى: پروفیسۆر (خورشید ئەحمەد) ى كوپى (محمد نذیر) ى قوپەیشى بە، یەكێك

بووہ له قوتابىەكانى پېشەوا (مەودودى) و، دواتر دەچیتە پىزى پێكخستەكانى (جمعية

الطلبة الإسلامية بباكستان) ەوہ و، دواتر لە سالا (۱۹۵۳) دا ھەلدەبژێرى بە سەرۆكى

(جمعية الطلبة الإسلامية) و، وە لە سالا (۱۹۵۵) دا ماجستىر بە دەست دەھێنى لە

زانكۆى (كراتشى) لە بوارى (ئابوورى) دا، پاشان دەچیتە پىزەكانى (كۆمەلى ئىسلامى)

یەوہ و دەبیتە ئەندامى شورای جەماعەكە و، ھەروەھا ئەمیندارى گشتى (مجمع المعارف

الإسلامية) ى سەر بە (كۆمەلى ئىسلامى) لە سالى (۱۹۶۸)، پاشان وازى لە كارى زانكۆ

ھێناو ھەستا بە دامەزراندنى (المؤسسة الإسلامية بإنجلترا) و، پاشان لە سالا (۱۹۷۸) دا

بووہ وەزیری (پلاندانان) لە حكومەتەكەى جەنرال (ضياء الحق) دا و، دواتر ئىستىقالەى

كرد بە ھۆى كشانەوہى (كۆمەلى ئىسلامى) لە حكومەتەكەى جەنرال.

۱۸- حقوق الإنسان الأساسية في الإسلام : بریتیه له کومه‌له نووسینیک که له باسی (مافی مړوف له ئیسلام) دا نووسیونی، دواتر له‌لایه‌ن (ایم ایم شریف) ه‌وه کۆکراونه‌ته‌وه و ه‌ریک‌پ‌دراوه‌ته س‌ه‌ر زمانى ئینگلیزى و به‌چاپى گه‌يان‌دوون.

۱۹- مفاهيم إسلامية حول الدين والدولة : له‌لایه‌ن ماموستا (خلیل الحامدی) یه‌وه ه‌ریک‌پ‌دراوه‌ته س‌ه‌ر زمانى عه‌ره‌بى و به‌چاپ گه‌یه‌نراون.

۲۰- نظرية الإسلام وهدية في السياسة والقانون والدستور : بریتیه له کومه‌له نووسینیک که له‌و باره‌یه‌وه نووسیونی، دواتر له‌لایه‌ن (عاصم الحداد) ه‌وه له سالى (۱۹۶۰) دا کۆکراونه‌ته‌وه و ه‌ریک‌پ‌دراوه‌ته س‌ه‌ر زمانى عه‌ره‌بى.

حه‌وته‌م: ئەو گ‌تیبانه‌ی که‌له باب‌ه‌تى (ئابوورى و بژئوى) دا نووسیونی :

۱- معضلات الإنسان الاقتصادية وحلها في الإسلام : بریتیه له وتاریک که له زانکۆی (علی کره الإسلامیه) له سالى (۱۹۴۱) پيشک‌ه‌شى کردووه، دواتر له‌لایه‌ن ماموستا (مسعود الندوى) یه‌وه ه‌ریک‌پ‌دراوه‌ته س‌ه‌ر زمانى عه‌ره‌بى و له‌لایه‌ن (دار العروبة للدعوة الإسلامية) که س‌ه‌ر به (کومه‌لى ئیسلامى پاکستان) ه‌ به‌ چاپ گه‌یه‌نراوه.

۲- أسس الاقتصاد بين الإسلام والنظم المعاصرة : سالى (۱۹۳۷) نووسیویه‌تى، دواتر له‌لایه‌ن (عاصم الحداد) ه‌وه ه‌ریک‌پ‌دراوه‌ته س‌ه‌ر زمانى عه‌ره‌بى و له‌لایه‌ن (دار السعودية للنشر) ه‌وه به‌چاپ گه‌یه‌نراوه.

۳- الريا: سالى (۱۹۳۷) نووسیویه‌تى، دواتر له‌لایه‌ن (عاصم الحداد) ه‌وه ه‌ریک‌پ‌دراوه‌ته س‌ه‌ر زمانى عه‌ره‌بى و له‌لایه‌ن (مؤسسة الرسالة) له (به‌یروت) و، (دار الأنصار) ه‌وه به‌چاپ گه‌یه‌نراوه.

۴- مسألة ملكية الأرض في الإسلام : سالى (۱۹۳۴) نووسیویه‌تى، به‌لام بۆ یه‌که‌مجار له سالى (۱۹۵۰) بلاوکرایه‌وه و، دواتر له‌لایه‌ن (خلیل الحامدی) یه‌وه

وهرگړېدراوه ته سهر زمانى عهره بى و له لايهن (دار القلم) ى (كوهيت) يه وه به چاپ
گه يه نراوه .

۵- مباديء الاقتصاد في القرآن : سالى (۱۹۶۹) نووسيويه تى .

۶- مباديء اساسية للاقتصاد الإسلامى : بریتیه له وتاریک که له زانکوی
(بنجاب) له سالی (۱۹۶۵) دا پېشکه شى کردووه .

۷- الرأسمالية والشيوعية : سالى (۱۹۵۳) به چاپ گه يه نراوه و بلاوېوته وه .

۸- الإسلام والعدالة الإجتماعية : بریتیه له وتاریک که له (کونگره ى نيسلامى
له مهککى پېرؤن) له سالى (۱۹۶۲) دا پېشکه شى کردووه، دواتر له لايهن (مکتبه
دار البيان) ى (كوهيت) يه وه وهرگړېدراوه ته سهر زمانى عهره بى و به چاپ
گه يه نراوه .

۹- نظام الاقتصاد الإسلامى : بریتیه له کومه له نووسينکى ه لېز تراو که له
بوارى (نابورى نيسلام) دا نوسيونى، دواتر له لايهن پروفيسور (خورشيد أحمد)
ه وه کؤکراونه ته وه و وهرگړېدراوه ته سهر زمانى عهره بى و له سالى (۱۹۶۹) به
چاپى گه ياندووه .

هه شتم: نهو کتبانې که له بابته تى (نه خلاق و تهزکيه) دا نووسيونى :

۱- نظرية الإسلام الأخلاقية : سالى (۱۹۴۴) نووسيويه تى، دواتر له سالی
(۱۹۵۵) به چاپ گه يه نراوه .

۲- الصلاح والفساد : بریتیه له وتاریک که له (کونگره ى گشتى کومه لى
نيسلامى) له سالى (۱۹۴۷) دا پېشکه شى کردووه، دواتر له لايهن (خليل الحامدى)
يه وه وهرگړېدراوه ته سهر زمانى عهره بى و له سالى (۱۹۷۶) دا به چاپى گه ياندووه .

۳- الإسلام والعناية بتركیة النفس : کتیبىکى گرنگه و له ژيتر سهرپه رشتى
(کومه لى نيسلامى له هيندستان) سالى (۱۹۶۷) به چاپ گه يه نراوه .

نۆيەم: ئەو كتيبانهى كه له بابەتى (ژيانى كۆمهلايهتى) دا نووسىونى :

۱- الحجاب : سالى (۱۹۳۹) نووسيوهتى، سالى (۱۹۵۶) وهرگيڤدراوهته سهر زمانى عهره‌بى.

۲- حقوق الزوجين - دراسة نقدية لقانون الأحوال الشخصية : سالى (۱۹۳۵) نووسيوهتى، دواتر له لايەن مامۆستا (أحمد إدريس) هوه وهرگيڤدراوهته سهر زمانى عهره‌بى و، سالى (۱۹۷۹) له لايەن (المختار الإسلامى) له (قاهيره) به چاپ گهيه نراوه.

۳- حركة تحديد النسل في الميزان : سالى (۱۹۳۵) نووسيوهتى، دواتر له لايەن (مؤسسة الرسالة) هوه وهرگيڤدراوهته سهر زمانى عهره‌بى و به چاپ گهيه نراوه.

۴- الإسلام وتنظيم الأسرة : بريتيه له كتيبيكى بچوك و، سالى (۱۹۶۰) نووسيوهتى.

۵- مسألة اللباس : بريتيه له باسيكى زۆر ناياب له باره‌ى پۆشاكه‌وه، سالى (۱۹۲۹) نووسيوهتى، دواتر له لايەن مامۆستا (خليل الحامدى) به‌وه وهرگيڤدراوهته سهر زمانى عهره‌بى و له سالى (۱۹۷۶) به چاپى گه ياندووه.

۶- مسألة تعدد الزوجات : سالى (۱۹۶۳) نووسيوهتى.

ده‌يه‌م: ئەو كتيبانهى كه له بابەتى (فێركارى و پۆشنېرى) دا نووسىونى :

۱- منهج جديد للتعليم والتربية : بريتيه له وتاريك كه له (دار العلوم لندوة العلماء بلكهنو) له سالى (۱۹۴۰) دا پيشكه‌شى كردووه، دواتر به چاپ گهيه نراوه.

۲- المنهج الإسلامى للتعليم وطرق تنفيذه في باكستان : بريتيه له وتاريك كه له كۆنگره‌ى گشتى (جمعية الطلبة الإسلامى) له سالى (۱۹۵۲) دا پيشكه‌شى

کردووه، دواتر به شیوهی نامیله که یه ک به چاپ گه یه نراوه.

۳- منهج التعليم الإسلامی : سالی (۱۹۶۳) نووسیویه تی، که بریتیه له وه لآمی پرسیاریکی (اللجنة التعليمية) .

۴- خطبة توزيع الشهادات : بریتیه له وتاریک که له ئاههنگی ده رچوانی یه کئی له (کولیه ئیسلامی) یه کاندایه سالی (۱۹۴۰) دا پیشکشی کردووه، دواتر به شیوهی نامیله که یه ک به چاپ گه یه نراوه.

۵- التعليمات : سالی (۱۹۶۳) نووسیویه تی.

یانزه یه م: ئهو کتیبانه ی که له بابته ی (پنگری له به رهنکار بوونه وه ی دوژمانی ئیسلام) دا نووسیونی :

۱- نحن والحضارة الغربية : سالی (۱۹۳۲) بۆ (۱۹۳۸) له گۆفاری (ترجمان القرآن) نووسیویه تی و، دواتر له دوو توپی کتیبیکدا کۆی کردنه وه و ناوی لینا (التنقيحات) به زمانی (ئوردی) ، پاشان که وه رگێپرایه سهر زمانی عهرهبی ناوی لینا (نحن والحضارة الغربية) .

۲- الإسلام والمدنية الحديثة : سالی (۱۹۴۷) نووسیویه تی، دواتر له لایه ن (خلیل الحامدی) یه وه وه رگێپدراوه ته سهر زمانی عهرهبی و له لایه ن (دار السعودیه للنشر) له (جده) و، (دار الأنصار) له (قاھیره) به چاپ گه یه نراوه.

۳- الإسلام اليوم : بریتیه له وتاریک که له سالی (۱۹۶۳) پیشکشی کردووه، دواتر له لایه ن مامۆستا (خلیل الحامدی) یه وه وه رگێپدراوه ته سهر زمانی عهرهبی و، له لایه ن (دار العربیة للدعوة الإسلامیة) له شاری (لاهور) به چاپ گه یه نراوه.

۴- المحاضرات في أوروبا : بریتیه له وتارانیه که له ئه مریکا و ئه وروپا له مونسه به جیاوازه کاندایه پیشکشی کردوون، سالی (۱۹۸۱) له لایه ن ئیداره ی گۆفاری (ترجمان القرآن) وه له شاری (لاهور) به چاپ گه یه نراوه.

۵- الإسلام في مواجهة التحديات المعاصرة : بریتیه له هه لبراردی کومه له نووسینیکی مه وودی که له و باره یه وه نووسیونی، دواتر له لایه ن مامؤستا (خلیل الحامدی) یه وه کۆکراونه ته وه و وه رگێڤرداوه ته سهر زمانی عهره بی و پاشان به چاپی گه یاندوه.

دوانزه یه م: ئەو کتیبانه ی که له بابته ی (لاوان و گهنجان) دا نووسیونی :

۱- واجب الشباب المسلم اليوم : بریتیه له وتاریک که له سالی (۱۹۶۲) له مه وسمی حه جدا بۆ کومه له گه نجیکی موسولمان له مزگه وتی (ده له وی) له (مه ککه ی پیروژ) دا پیشکه شی کردوه، دواتر له لایه ن (المکتب الإسلامی) یه وه له (به بیروت) وه رگێڤرداوه ته سهر زمانی عهره بی و، به چاپ گه یه نراوه.

۲- تحديات العصر الجديد والشباب : بریتیه له وتاریک که له سالی (۱۹۷۵) له کۆنگره ی سالانه ی (جمعية الطلبة الإسلامية) دا پیشکه شی کردوه، دواتر له لایه ن مامؤستا (خلیل الحامدی) یه وه وه رگێڤرداوه ته سهر زمانی عهره بی و، له لایه ن (دار العربیة للدعوة الإسلامية) له شاری (لاهور) به چاپ گه یه نراوه.

۳- دور الطلبة المسلمين في بناء مستقبل العالم الإسلامي : بریتیه له وتاریک که له سالی (۱۹۶۶) له کۆنگره ی سالانه ی (جمعية الطلبة الإسلامية) دا پیشکه شی کردوه، دواتر له لایه ن مامؤستا (خلیل الحامدی) یه وه وه رگێڤرداوه ته سهر زمانی عهره بی و، له لایه ن (الإتحاد الإسلامي العالمي للمنظمات الإسلامية) له ولاتی (کوهیت) به چاپ گه یه نراوه.

۴- دور الطلبة في بناء مستقبل دولة باكستان الإسلامية : بریتیه له وتاریک که له سالی (۱۹۶۵) له کۆنگره ی سالانه ی (جمعية الطلبة الإسلامية) دا پیشکه شی کردوه، دواتر به چاپ گه یه نراوه.

۵- التصريحات : کومه له پرسیاریکی خویندکارانی (جمعية الطلبة الإسلامية)

که‌له کۆنگره‌ی خویندکاران و مونسه‌به جیاجیاکاندا له (پیش‌ه‌وا مه‌ودودی) یان کردووه و دواتریش ه‌ر له‌لایه‌ن خۆیا نه‌وه کۆکراوه‌ته‌وه و به‌چاپ گه‌یه‌نراوه.

۶- بین یدی الشباب : ه‌له‌بژاردی کۆمه‌له‌ ته‌وجیهاتیکی (پیش‌ه‌وا مه‌ودودی) یه‌ بۆ خویندکاران که‌ مامۆستا (خلیل الحامدی) ه‌ه‌ستاوه به‌ کۆکردنه‌وه و وه‌رگێڕانی بۆ عه‌ره‌بی و دواتر به‌چاپی گه‌یاندووه.

سیانزه‌یه‌م: ئه‌و کتێبه‌ی که‌له‌ بابته‌ی (مه‌سه‌له‌کانی جیهانی ئیسلامی) دا نووسیویته‌ی :

۱- مسألة الخلافة : نامیلکه‌یه‌که‌ سالی (۱۹۲۲) نووسیویته‌ی، ئه‌و کاته‌ی که‌له‌ پیزنی (حركة المحافظة على الخلافة الإسلامية) دا ئه‌ندام بوو.

۲- مجازر اليونانيين في سمرنا : ه‌ر له‌و سالانه‌ی (۱۹۲۲) بۆ (۱۹۲۴) دا نووسیویته‌ی.

۳- النشاطات التبشيرية في تركيا : به‌ ه‌مان شێوه ه‌ر له‌و سالانه‌ی (۱۹۲۲) بۆ (۱۹۲۴) دا نووسیویته‌ی.

۴- قضايانا الداخلية والخارجية : بریتیه له‌ وتاریک که‌ له‌سالا (۱۹۵۱) له‌ کۆنگره‌ی سالانه‌ی (الجماعة الإسلامية) دا پیشکشی کردووه، دواتر به‌چاپ گه‌یه‌نراوه.

۵- بين الدعوة القومية والرابطة الإسلامية : بریتیه له‌ نووسینیکی په‌خنه‌ ئامیز که‌ سالی (۱۹۳۹) نووسیویته‌ی و، ئاراسته‌ی قه‌ومه‌ی ه‌یندی کردووه که‌ حیزبی (کۆنگره‌ی نیشتیمانی ه‌یندی) ئالا ه‌ه‌لگری بووه، دواتر له‌لایه‌ن مامۆستا (خلیل الحامدی) یه‌وه وه‌رگێڕدراوه‌ته‌ سه‌ر زمانی عه‌ره‌بی و، له‌لایه‌ن (دار العربیة للطباعة والنشر) له‌ (به‌یروت) سالی (۱۹۶۷) به‌چاپ گه‌یه‌نراوه.

۶- أضواء على حركة التضامن الإسلامي : بریتیه له‌ وتاریک که‌ له‌سالا (۱۹۶۵) له‌ (کۆنگره‌ی ئیسلامی) له‌ (لاهور) دا پیشکشی کردووه، دواتر له‌لایه‌ن

مامؤستا (خليل الحامدي) يه وه وهرگيډدراووته سهر زماني عهره بي و، سالي (۱۹۶۷) له لايه ن (الدار السعودية للنشر) به چاپ گه يه نراوه.

۷- مأساة الشرق الأوسط : باسيكه له سالي (۱۹۶۷) نووسيويه تي له باره ي داگيركردن و له ده ستداني (بيت المقدس) ه وه له لايه ن جووله كه وه، دواتر له لايه ن مامؤستا (خليل الحامدي) يه وه وهرگيډدراووته سهر زماني عهره بي و، له گه ل كتيبي (طائفة من قضايا الأمة الإسلامية) به چاپي گه ياندووه.

۸- فاجعة المسجد الأقصى : بريتيه له وتاريك كه سيال (۱۹۶۹) له كؤبوونه وه يه كي (كؤمه لي ئيسلامي) له (لاهور) كه سازياندا بوو به بؤنه ي سوتاندن و گرگرتني (مزگه وتي نه قصا) وه پيشكه شي كردووه، دواتر له لايه ن مامؤستا (خليل الحامدي) يه وه وهرگيډدراووته سهر زماني عهره بي و، به چاپ گه يه نراوه.

۹- قضية کشمير المسلمة : باسيكه له سالي (۱۹۶۵) نووسيويه تي له باره ي هه لگيرساندنې جهنگ له نيوان (هندستان) و (پاکستان) دا ، دواتر له لايه ن مامؤستا (خليل الحامدي) يه وه له هه مان سالدو وهرگيډدراووته سهر زماني عهره بي و، له لايه ن (دار العروبة للدعوة الإسلامية بلاهور) به چاپ گه يه نراوه.

۱۰- نحن وبنغلاديش : باسيكه له سالي (۱۹۷۲) نووسيويه تي له باره ي له ده ستداني (پاکستاني شهرقي) ، كه له سيال (۱۹۷۱) دا ده وله تي (به تغلادي) شي تيډا دامه زرا، دواتر له لايه ن مامؤستا (خليل الحامدي) يه وه وهرگيډدراووته سهر زماني عهره بي و، به چاپ گه يه نراوه.

۱۱- عرض الموجز للوضع الذي تعيش فيه الأقلية الإسلامية في الهند : ناميلكه يه كه كاتي خو ي مه قاله يه ك بووه كه نووسيويه تي بؤ يه كه م (كؤنگره ي قيمه ي ئيسلامي) له (رباط) و له وي پيشكه شي كردووه، دواتر له لايه ن مامؤستا

(۱۹۵۳) : بریتیه له نو سینیک که تیدا پەخه له قازی (محمد منیر) دهگری له سەر ئو ته علیقانهی که گرتوویه تی له خۆپیشانده کانی موسولمانان له سلای (۱۹۵۳) دا، دواتر به چاپ گهیه نراوه .

۵- مکانة السنة في تشريع : نوو سینیکه له دژی پەخه کانی (منکری السنة) نوو سیویه تی .

۶- إثبات الذبح بآیات الذبح : نوو سینیکه سالی (۱۹۳۲) له وه لامی پەخه کانی (منکری السنة) نوو سیویه تی له باره ی قوربانیه وه .

۷- الذبح - في محكمة العقل والشريعة : نوو سینیکه پەخه ئامیزه سلای (۱۹۵۰) له بهرامبه ره لویست و بۆچوونه کانی (منکری السنة) له باره ی قوربانیه وه نوو سیویه تی .

۸- بين المودودي والبابا : نامیلکه یه که باس له (الأنشطة التبشيرية في العالم الإسلامي) دهکات، که وه لامیکه بۆ (بابای فاتیکان) ، دواتر له لایه ن ماموستا (خلیل الحامدی) یه وه وه رگێدر اوته سه ر زمانی عه ره بی و، به چاپ گهیه نراوه .

۹- مسألة القومية : کتیبیکه زۆر گرنگه له سالی (۱۹۳۹) دا نوو سیویه تی، که پەخه یه بۆ سه ر (حركة القومية الوطنية الجاهلية) یه، که زۆرێک له پۆشن بیرانی ولات پیی موعجه ب بوون، دواتر وه رگێدر اوته سه ر زمانی عه ره بی و، به چاپ گهیه نراوه .

۱۰- شؤون باكستان الداخلية والخارجية.

پانزه یه م: ئو کتیبانه ی که له بابته ی (مه سه له کانی ناو خۆی ولات) دا نوو سیونی :

۱- حركة تحرير الهند والمسلمون : کتیبیکه زۆر گرنگه له سالی (۱۹۳۷) دا

نوو سیویه تی .

۲- النشاط الانتخابي : سالی (۱۹۵۱) دا نوو سیویه تی .

- ۳- الإنتخابات المختلطة .. لماذا لا ؟ : سألې (۱۹۵۶) دا نووسیویه تی.
- ۴- الحركة لإعادة الديمقراطية : نامیلکه یه ، سألې (۱۹۶۸) دا نووسیویه تی.
- ۵- مقتضيات الحرية والإسلام : نامیلکه یه ، سألې (۱۹۴۸) دا نووسیویه تی.
- ۶- التعليق على التوصيات الدستورية : نامیلکه یه ، سألې (۱۹۵۰) دا نووسیویه تی.

- ۷- تحليل الأوضاع باكستان الشرقية : بریتیه له راپورتيك كه سألې (۱۹۵۵) دا نووسیویه تی له و کاته ی که سهردانی (پاکستاني شهرقي) کردووه.

شانزدهم: نهو کتیبانه ی که له بابه تی (مهوسوعاتی ئیسلامی) دا نووسیونی :

- ۱- التفهيمات - ثلاث مجلدات: بریتیه له نووسینانه ی که له سهره تای بانگه وازیه وه هه تا کۆچی دوايي نووسیویه تی له باره ی (هه لویستی ئیسلام) له مه پ (شارستانی پوژناووه) که هیناویه تی بۆناو موسولمانان.
- ۲- الرسائل والمسائل - خمسة مجلدات : کۆمه له وه لایمکی پیشه وا مه وودیه بۆ پرسیاره جوړاوجۆره کان له بابه ته جیاوازه کاند.
- ۳- المقابلات الصحفية : بریتیه له چاپیکه وتنه پوژنامه وانیه کان که له گه لیدا کراوه، له لایه ن (أبوطارق) هوه کۆکراونه ته وه و به چاپ گه یه نراون.
- ۴- المحاضرات - مجلدين : بریتیه له لیدوان و تاره جوړاوجۆره کانی که داویه تی له مونسه به جیا جیا کاند، له لایه ن (ثروت صولت) هوه کۆکراونه ته وه و به چاپ گه یه نراون.
- ۵- الرسائل : جیا یه له کتیبی (الرسائل والمسائل) ، تا ئیستا دوو به رگی ئی ده رچووه، له لایه ن سکرتریه که ی (عاصم النعمانی) یه وه کۆکراونه ته وه و به چاپ گه یه نراون.

۶- رسائل من الزنزانة : بریتیه له و نامانه‌ی که له زنداندا نووسیونی، له لایه‌ن شېخ (محمد شریف) هوه کۆکراونه‌ته‌وه و به‌چاپ گه‌یه‌نراون.

۷- الخطب الإذاعية : بریتیه له و وتارانه‌ی که له ئیزاعه‌وه وتویه‌تی، دواتر کۆکراونه‌ته‌وه و به‌چاپ گه‌یه‌نراون.

۸- في جلسات الأستاذ المودودي العصرية : بریتیه له و وتارانه‌ی که له دوا‌ی نو‌یژی عه‌صره‌وه له کتیبخانه‌ی (کۆمه‌لی ئیسلامی) دا وتویه‌تی، دواتر له لایه‌ن دکتۆر (رفیع الدین الهاشمی) و مامۆستا (مظفر بک) هوه کۆکراونه‌ته‌وه و به‌چاپ گه‌یه‌نراون، تا ئیستا دوو به‌رگی لێ ده‌رچوه‌وه.

هه‌فته‌یه‌م: ئه‌و کتیبانه‌ی که له بابته‌ی (چه‌ند باسیکی جیاواز) دا نووسیونی :

۱- کسوة الکعبة المشرفة - تأريخها وحكمها الشرعي : باسیکه تاییه‌ته له و باره‌وه و سالی (۱۹۶۳) نووسیویه‌تی.

۲- الشخصيات الإسلامية المعاصرة : له باره‌ی (که‌سایه‌تیه ئیسلامیه موعاصیره‌کانه‌وه) له بۆنه جیا‌جیا‌کاندا نووسیویه‌تی، سالی (۱۹۸۷) له شاری (لاهور) به‌چاپ گه‌یه‌نراوه.

۳- المراسلة بين الأستاذ المودودي والسيدة مريم جميلة : بریتیه له و نامانه‌ی که له نیوان پېشه‌وا مه‌ودودی و کیژی تازه موسولمانی ئه‌مریکی (مريم جميلة) ^(۱) دا ئالوگۆپکراوه، به مه‌به‌ستی زیاتر شاره‌زابوون له ئیسلام و تیگه‌یشتن له بنه‌ماکانی.

(۱) ناوی (مارجريت مارکوس) ه، له سالی (۱۹۳۴) ی زاین له شاری (نیویورک) ی ئه‌مریکا له بنه‌ماله‌یه‌کی (جوله‌که) به بنه‌چه (ئه‌لمانی) له دایک بووه، ده‌گێڤنه‌وه که پېش ئه‌وه‌ی موسولمانیش بێ: قه‌ت مه‌شرووبی نه‌خواردۆته‌وه، وه په‌یه‌ه‌ندی له‌گه‌ل پیاواندا نه‌به‌ستوه، وه ئاماده‌ی ئاهه‌نگه‌کانیشیان نه‌بووه..

مهریام جه‌میله

۴- مباديء الإسلام الإقتصادية والسیاسية بریتیه له و نووسنانه‌ی که له باره‌ی (ئابووری و سیاست) له (بۆنه جیاجیاکان) دا نووسیویه‌تی، دواتر له لایه‌ن (ایم. ایم. شریف) هوه کۆکراونه‌ته‌وه و کراوه به ئینگلیزی و به چاپ گه‌یه‌نراون.

۵- الإمامان الجلیلان ابوحنيفة وابویوسف بریتیه له باره‌ی ئه‌و دوو ئیمامه به‌پێژه‌وه نووسیویه‌تی، دواتر له لایه‌ن (ایم. ایم. شریف) هوه کۆکراونه‌ته‌وه و کراوه به ئینگلیزی و به چاپ گه‌یه‌نراون.

۶- اليهود والنصارى بریتیه له و نووسینانه‌ی که له باره‌ی (جووله‌که) وه نووسیونی له‌سه‌ر جه‌م کتێبه‌کانی دا، دواتر له لایه‌ن مامۆستا (نعیم الصدیقی) هوه کۆکراونه‌ته‌وه و کراوه به عه‌ره‌بی و به چاپ گه‌یه‌نراون.

۷- إلى اي شيء يدعو الإسلام؟ بریتیه له باسیکی تیروته‌سه‌ل که له لایه‌ن (ئه‌نجومه‌نی ئیسلامی ئه‌وروپا) وه داوا‌ی لێکرا‌بوو بینووسێ، دواتر له (کۆنگره‌ی ئیسلامی ده‌ولی) له (له‌نده‌ن) پێشکشی بکات، ئه‌م کۆنگره‌یه له سالی (۱۹۷۶) له (له‌نده‌ن) به‌ستراوه.

۸- ذبائح اهل الكتاب ئه‌م کتێبه به زمانی (ئوردی) نووسیویه‌تی به‌ناو (التفهيمات)، دواتر له لایه‌ن مامۆستا (خلیل الحامدی) یه‌وه وه‌رگێردراوه‌ته‌سه‌ر زمانی عه‌ره‌بی و، له لایه‌ن (دار العربیة للدعوة الإسلامیة بلاهور) سالی (۱۹۷۵)

به چاپ گهيه نراوه .

- ۹- المسلمون والصراع السياسي الراهن : (سى به شه) .
- ۱۰- مطالب الإسلام تجاه المرأة المسلمة: سالى (۱۹۵۳) نووسيويتى .

هه زده بهم: ئەو کتیبانهى که پيش بانگهوازی ئىسلامى نووسيونى :

۱- کتیب و دانراوه کانی :

- ۱- مجازد اليونانيين في سمرنا .
- ۲- النشاطات التبشيرية في تركيا .
- ۳- مسألة الخلافة .
- ۴- الأخلاق الاجتماعية وفلسفتها .
- ۵- مصدر قوة المسلم .
- ۶- الجهاد في الإسلام .
- ۷- مسألة اللباس .
- ۸- الدولة الصفوية والإستعمار البريطاني .
- ۹- تاريخ السلاجقة .
- ۱۰- تاريخ الذكن السياسي .

ب- وهه گيرانه کانی له زمانى عهه به بهمه بو زمانى ئوردى :

- ۱- الإسلام والإصلاح للشيخ عبدالعزيز الجاويش .
- ۲- تحرير المرأة للأستاذ قاسم أمين .
- ۳- تاريخ الإسلام لابن الخلكان .
- ۴- الأسفار الأربعة للشيخ صدرالدين الشيرازي .

نېمەنە مەھدودى لى كاتى نووسىندا

۱۲) مېژوۋى كۆچى دوايى ^(۱):

لە مانكى (۵) ى سالى (۱۹۷۹) بەھۆى تىكچوۋنى بارى تەندروستى و بە مەبەستى سەردانى دكتور دەچىتە شارى (بفيلو) ى ئەمىرىكا بۆلای دكتور (ئەحمەد) ى كوپى و لەوئ دەمىنئەوہ تا لە بەروارى (۳۰) ى (ذوالقعدة) ى سالى (۱۳۹۹) ى كۆچى بەرامبەر (۲۲ / ۹ / ۱۹۷۹) ى زايىن لە نەخۆشخانەى (بافلدى) لە شارى (نيويورك) ى ئەمىرىكا كۆچى دوايى دەكات و پۆجى پىرۆزى شاد دەبىتەوہ بە خوائ بەرزو بالا.

دواتر لە مەراسىمىكى پىرشكۇدا بە فرۆكەيەكى تايىبەت تەرمەكەى لە ئەمىرىكاوہ دەھىننەوہ بۆ (پاكىستان) و، لە گەرەكى (الأجهره) لە شارى (لاهور) لە (۲۶ / ۹ / ۱۹۷۹) دەينىژن.

(۱) (مەمان سەرچاۋەى پىشور / ص ۱۶۲).

سید مودودیؒ کا جنازہ قذافی سٹیڈیم لے جایا جارہا ہے۔
تہ رسی نیمام مہودودی لہ پوڑی ناشتیدا

علامہ یوسف القرضاوی جنازے سے قبل سید مودودیؒ
کو خراج عقیدت پیش کر رہے ہیں
وتاری یوسف قہرزاوی پیش ناشتنی تہ رسی نیمام مہودودی

۱۳) نهو کتیبانه‌ی که له‌سهر (مه‌ودودی) نووسراون به زمانی عه‌رمبی له‌وانه :

- ۱- ابو الأعلى المودودي: حیات‌ه وفکره‌ العقدي: حمدي بن صادق الجمال. دار المدني للطباعة والنشر والتوزيع، جدة (۱۴۰۱هـ = ۱۹۸۶م).
- ۲- ابو الأعلى المودودي فکره ودعوت‌ه: د. سمير عبد الحميد إبراهيم، دار الأنصار. القاهرة ۱۳۹۹هـ = ۱۹۷۹م .
- ۳- ابو الأعلى المودودي والصحة الإسلامية: د. محمد عمارة، دار الشروق بالقاهرة. ۱۴۰۷هـ = ۱۹۸۷م.
- ۴- النهضة الإسلامية في سير اعلامها المعاصرين: د. محمد رجب البيومي، ج/ ۳، مجمع البحوث الإسلامية بالقاهرة ۱۴۰۲هـ .
- ۵- من اعلام الحركة والدعوة الإسلامية المعاصرة. المستشار عبد الله العقيل.

۱۴) ستایشی زانایان له باره‌ی پی‌ش‌ه‌وا (مه‌ودودی) په‌وه :

به‌گه‌م : (نه‌بول‌حه‌سه‌نی نه‌ده‌وی) :

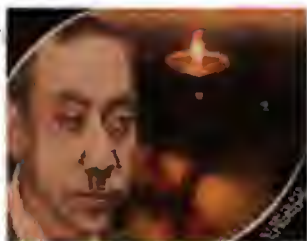
به‌پاستی من که‌سی نانا‌سم که‌ وینه‌ی (مه‌ودودی) کاریگه‌ری له‌سهر نه‌وه‌ی نویی ئیسلامی مه‌بووبی، هم له‌ پووی فیکری و هم له‌ پووی کرداریه‌وه، وه به‌پاستی بانگه‌وازه‌که‌ی له‌سهر بنچینه‌ی عیلم و زانست داپشتبوو..

(أبو الحسن الندوی)

دووه م : شهيدى ئىسلام (سهيده قوتب) :

هميشه ماموستاى شهيد كاتى بيوستايه ناوى (مه‌ودوى) بهينى به
(موسولمانه مه‌زنه‌كه) ناوى ده‌يتا ^(۱) .

سهيده قوتب

سيه م : (محمد ئقبال) :

ده‌لى : (إن هذا الشيخ يعرض دين الرسول ﷺ) بقلم مداده الدم .

محمد إقبال

(۱) پېښه‌وا (مه‌ودوى) ش له‌سه‌ر ماموستاى شهيد (سهيده قوتب) قسه‌يه‌كى به‌ناويانگى مه‌يه و ده‌لى : (إن ما ورد في كتاب معالم في الطريق هو نفس ما أراه، بل كأني أنا الذي كتبته، فقد عبّر عن أفكاري بدقة) واته : به‌راستى شه‌وى كه له كتيبي (معالم في الطريق) دا هاتوه كتومت شه‌ويه كه من باوه‌پم پييه‌تى، به‌لكو نه هه‌ر شه‌وه ده‌لى شه‌ر خوم شه‌و كتيبه‌م نووسيوه، بيگومان زود به جوانى و به وردى له و كتيبه‌دا ته‌عبرى له فيكو و بيركردنه‌وى من كړيوه .

چوارهم : (عومەر تەلمەسانی) :

دەلێ : (إنهما بحق إماما الجيل الظاهران المنفردان.. وإنهما استمدا كل معلوماتهما ومناهجهما وأساليبهما ووسائلهما في الدعوة إلى الله من القرآن وسنة الرسول ﷺ) ، دون أخذ من هذا الفيلسوف أو استمداد من ذلك الكاتب، فجاءت مدرستهما بعيدة كل البعد عما قد يعيب الدعوة الإسلامية بأي فهم أو تفكير لا صلة له بالإسلام. والناظر إلى ما لاقاه البنا من عنت وتهجم وإيذاء يرى نفس الشيء بالنسبة للإمام المودودي .. وكأنهما على ميعاد) .

عومەر تەلمەسانی

پنجهم : (راویژکار عبدالله عوقەیل) :

دەلێ : عەللامە مەودودی یەکیکە لە زانا ناودارەکانی ئیسلام ، وە یەکیکە لە بیرمەندەکانی ناو ئیسلام ، وە یەکیکە لە بانگەوازاکارەکانی ئیسلام ، چونکە خوای گەورە حیکمەت و دانایی پێ بەخشیوە، ھەرۆھا تێگەشتنیکی زۆر قوڵی پێ بەخشیوە، وە ئارامی و خۆپراگری لەسەر عیلم و زانستی پێ بەخشیوە، وە وردبوونەو و تێپامانی لە واقع پێ بەخشیوە..

موسەشار عبدالله عوقەیل

(۱۵) په پوهنډی نیوان ئیخوان موسلیمین و پيشه واهودودی،

له و نامه یه ی که (نه حمه دی کوړی پيشه واهننا) بؤ کونگره ی (کومه لی
ئیسلامی پاکستان) ی ناردووه تییدا هاتووه ^(۱) :

ئیمه له لای خؤمانه وه زؤر پیز و ئیحتیرام له فیکر و کاری ئیمام مهودودی
ده گرین و به سهرمه شقی سهرکرده ئیسلامیه کانی هه موو ولاتانی جیهانی ده بینین،
وه سووربوونی بزوتنه وه ئیسلامیه کان له سهر یادکردنه وه ی سهرکرده کانیاں واتای
قولی خؤی هه یه، وه مه به ست له و یادکردنه وانه به گه وره کردن و پیروزکردنی نه و
جؤره که سانه نیه، به لکو بؤ نه وه یه که بکړینه سهرمه شق و چاویان لی بکړی، جا
زیندووکړدنه وه ی یادی نه م جؤره که سانه به نییه تی ئیشکردن بؤ ئیسلام له وپه پری
بایه خ و گرنګیدایه.

وه به پاستی من زؤر له میژه له نزیکه وه به دوا داچوونم کردووه بؤ فیکر و کاری
ئیمام (نه بوئه علای مهودودی)، وه له دوا ی شه هیدکردنی ئیمام (حه سەن بهننا) له
سالی (۱۹۴۹)، وه دهرکردنی بریاری هه لوه شانده وه ی کؤمؤلی (ئیخوان
موسلیمین)، وه گرتن و راپیچکردنی نه نداهه کانی بؤ زیندان، وه قه ده غه کردنی
ناهه نگ گیاران به بؤنه ی شه هیدکردنی به نناوه، تاکه جه ماعیه که (کومه لی
ئیسلامی پاکستان) بوو به سهرکرده تی ئیمام (نه بوئه علای مهودودی) هه موو
سالی له پؤزی (۱۲) ی فیبرایه هه لده ستا به یادکردنه وه ی شه هیدکردنی ئیمام
(حه سەن بهننا)، وه هه رگیز نه م کاره ی ئیمام (نه بوئه علای مهودودی) مان
له بیرناکه یین و له بیر ناچیته وه.

(۱) له سایتی (دار الأنصار) وه رګیراوه.

وه له سالی (۱۹۶۸) مامؤستا مهودودی سهردانی (قاهره) ی کرد و، منیش له پیشوازی به خیرهاتنیدا له پیشه وهی خه لکه که بووم، وه ئه و ماوه یه ی که له (سیناء) بوو زور خوشحال بووم که له خزمه تیدا بووم، وه هندی سهردانم بوو رښکښت بوو شوینه پیروزه کان له (طور سیناء) ، وه ئه وهی له یادمه سهردانی (ئه هرامه کان) و (شوینه واری فیرعه ونه کان) ی په فزکردو نه هات، وه له کوتایی سهردانه کهیدا وینه یه که له کتیبی (الفتح الربانی) باپیرم به هدی پيدا، وه له دوی ئه وهی که گه پرايه وه بوو پاکستان نامه یه کی سوپاس نامیزی بوو ناردم به هوی ئه و میوانداریه ی که له (قاهره) لیم کردبوو.

کاتیکیش که کوچی دوی کرد داوام له مامؤستا (عومر تلمه سانی) کرد - که له و کاته دا مورشیدی ئیخوان موسلیمین بوو - که دمه وئ سهره ی پاکستان بکه م بوو سهره خوشی کردن له که س و کاری ئیمام مهودودی، وه فیعلن ئه ویش پازی بوو، وه مامؤستا (که مال سهنانیری - په حمه تی خوی لی بی) نارد له گه لما تا له و سهره دا هاوه لیم بکات.

وه سهاره ت به (کؤمه لی ئیسلامی پاکستان) و سهرکرده که ی قازی (حسین ئه حمه د) ، په یوه ندیه کی پته وو به هیزمان پیکه وه هیه و، وه له زوربه ی ئه و کؤنگرانه دا که له (لاهور) و (لندن) و (نسته نبول) ده به سترئ هر کاتی دهره ت بی به یه که ده گه ین و چاومان به یه که ده که وئ.

پوښتنيك له زياننا مهی پيشه وایان

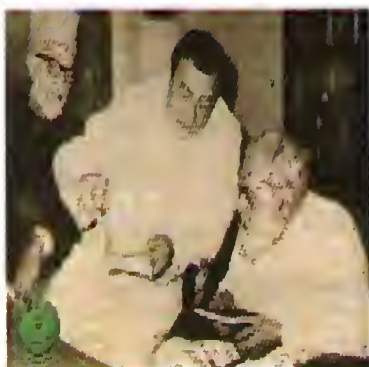
کهمال سنانیری

نوحمد حسن بهننا

(۱۶) همندی له وینهکانی پێشهوا مهودودی :

سہرچا وہ کان :

١. أبو الأعلى المودودي عصره .. حياته .. دعوته .. مؤلفاته / تأليف : أليف الدين الترابي، الطبعة الأولى (١٤٠٧ هـ - ١٩٨٧ م) .
٢. أبو الأعلى المودودي: حياته وفكره العقدي / حمدي بن صادق الجمال - دار المدني للطباعة والنشر والتوزيع، جدة (١٤٠١ هـ = ١٩٨٦ م) .
٣. أبو الأعلى المودودي فكره ودعوته / د. سمير عبد الحميد إبراهيم، دار الأنصار - القاهرة (١٣٩٩ هـ = ١٩٧٩ م) .
٤. أبو الأعلى المودودي والصحة الإسلامية / تأليف: د. محمد عمارة، دار الشروق بالقاهرة (١٤٠٧ هـ = ١٩٨٧ م) .
٥. من أعلام الحركة والدعوة الإسلامية المعاصرة / تأليف: المستشار عبد الله العقيل.
٦. چند سہرچا وہی کی ٹینتہ رنیت.

پوختەيهك

له ژياننامەى پيشه‌وا حەسەن بەننا

(۱) ناوى تەواوى

(۲) شوێنى له دايك بوون و پەرومردەبوونى

(۳) ناوى باوك و دايك و برا و خوشكەكانى

(۴) هۆناغەكانى خوێندن و پلەى زانستى و لياھاتووى

(۵) ھاوسەرگرتنى پيشه‌وا بەننا

(۶) ھەتسوكەوتى پيشه‌وا بەننا لەگەڵ كەسانى چواردەورى

(۷) دید و تیروانینی پيشه‌وا بەننا بۆ چەمكە ئایینیەكان

(۸) ھەول و تێكۆشان بۆ دامەزراندنى كۆمەڵ و بزووتنەوێهەكى ئیسلامى كە

دواتر ناوئرا بە كۆمەڵى برايانى موسوڵمان (الإخوان المسلمون)

(۹) دانراو و نووسینەكانى

(۱۰) میژووى شەھیدبوونى

(۱۱) ئەو دە وەسیئەتى كە (پيشه‌وا بەننا) بۆ برايان و دۆستانى كردبوو

(۱۲) ئەو كەتیبانەى كە لەسەر (پيشه‌وا بەننا) نووسراون

(۱۳) ھەندى لە وێنەكانى پيشه‌وا بەننا

سەرچاوەكانى ئەم ژياننامەيه

پوختە یەك

لە ژياننامەى پيشه‌وا حەسەن بەننا

(۱) ناوی تەواوی :

(حەسەن) ی کۆپی (ئەحمەد) ی کۆپی (عبدالرحمن) ی کۆپی (محمد) ی
بەنناى ساعاى یە.

(۲) شوێنى لە دایك بوون و پەروەردەبوونی :

لە بەروارى : (۱۴ / ۱۰ / ۱۹۰۶) زایینی بەرامبەر (۲۵) ی شەعبانى سالى
(۱۳۲۴) کۆچى لە شارى (مەحمودیه) ی سەر بە پارێزگای (البحیره) ، که (۱۵۰) کم
لە باکوورى خۆرئاوای (قامبیره) وه دووره، لە بنه‌ماله‌یه‌کى ئایین پەروەروەر و
خواناس لە دایک بووه و چاوى به دونیا هه‌ڵبێتاوه.

پيشه وابه ننا سهر به خيزانتيكي دپهاتي مام ناوهند بووه ، كه له گوندي
(شمشيره) ي نزيك شاري (په شيد) ي كه نار دهر يا له دهلتي (نيل) دا به
كشتوكاله وه خهريك بووه .

شاري مه حموديه

۳) ناوی باوك و دايك و برا و خوشكه گاني :

۱- باوكي (شيخ نه حمده عبدالرحمن به ننا) ئيجازهي زانستي مه بووه و
پيشنويزي مزگوت و ليكوله ري زانستي سوننهت بووه ، چه ندين په پاوي له سهر
فهرموده ي پيروز نووسيوه ، گرنگرينيان په پاوي (الفتح الرباني في ترتيب مسند
الإمام أحمد بن حنبل الشيباني) په ، باوكي خوي به قوتابي (شيخ محمد عبده)^(۱)
داده نا .

وهكو پيشهش بهرگي په پاوي دهگرت و سوعات سازيشي دهكرد ، ههريويه
نازناوي (الساعاتي) لينرابوو .

(۱) (محمد عبده) : له سالي (۱۸۴۸ م) له گونديكي سهر به كه ناري دهلتي ميصري به ناوي
(مه حلهت نه سر) له دايك و باوكيكي ميصري له دايكبووه ، له سالي (۱۸۶۶ م) چوته
زانكزي (نه زهر) و په كيكيش بووه له قوتابياني (جه ماله ديني نه فغاني) ، له سالي (۱۹۰۵
م) كړچي دوايي كړدووه (محمد عبده امام الحداثة والدستور - عبدالرزاق عبد / ص ۴۷) .

حەسەن بەننا

جمال الدين أفغانى

محمد عبده

شیخ محمد عبدالرحمن بهننا

باوکی پیشه‌وا بهننا

ب- دایکی به (أم سعد) ناسرابوو کچی پیاویکی چۆدار بوو له گوندی

(شمشیره) .

دایکی پیشه‌وا بهننا

دواتر چوووە ته پیزی کۆمه‌لی (برایانی موسوڵمانان) ه وه، پاشان سه‌فه‌ری کردووه بۆ عه‌ره‌بستانی سه‌عوودی و، له شاری (ریاض) بووه به (مستشار الثقافی) و هه‌ر له‌وێش نیشته‌جێ بووه، وه له سلّی (۱۹۶۵ م) له شاری مه‌دینه‌ی پیروژ کۆچی دوایی کردووه.

وینه‌س عبدالباسط له‌گه‌ڵ فه‌وزیه‌س خوشکید

چواره‌م: (جه‌مال) له (۱۵ / ۱۲ / ۱۹۲۰ م) له شاری (مه‌حمودیه) ی سه‌ر به پارێزگای (البحیره) له دایک بووه و، دوا‌ی ته‌واوکردنی قو‌ناغی سه‌ره‌تایی و ناوه‌ندی چوو‌ه ته‌ کولیبه و، پاشان کولیبه‌ی به‌سه‌رکه‌وتویی ته‌واو کردووه و، دواتر بووه‌ته نووسه‌ریکی کارامه و له‌م بواره‌دا توانیویه‌تی کتێبیکی زۆر به‌ره‌م به‌یئێ له‌وانه:

۱. المرأة المسلمة بين تحرير القرآن وتقييد الفقهاء.
۲. الحجاب.
۳. جواز إمامة المرأة الرجال.
۴. قضية الفقه الجديد.
۵. الإسلام والعقلانية.
۶. حرية الاعتقاد في الإسلام.
۷. الأصول الفكرية للدولة الإسلامية.
۸. ما بعد الإخوان المسلمين.

٩. مسؤولية فشل الدولة الإسلامية في العصر الحديث.
١٠. قيمة العدل في الفكر الأوروبي والفكر الإسلامي.
١١. نحو فقه جديد (٣ أجزاء).
١٢. قضية الفقه الجديد.
١٣. الإسلام هو الحل.
١٤. رسالة إلى الدعوات الإسلامية المعاصرة.
١٥. خطابات حسن البنا الشاب إلى أبيه.
١٦. البرنامج الإسلامي.
١٧. كلاً ثم كلاً.
١٨. العودة إلى القرآن.
١٩. الربا.
٢٠. قضية الحرية في الإسلام.
٢١. سيادة القانون والحكم بالقرآن.

وينه‌ی جه‌مال و فه‌وزیه و عبدالباسگ پینکه‌وه

جه مال برا گچکهی پیشه‌وا به‌ننا

د- خوشگه‌کانی (فاتیمه) هاوسه‌ری ماموستا (عبدالحکیم عابدین) بوو، و

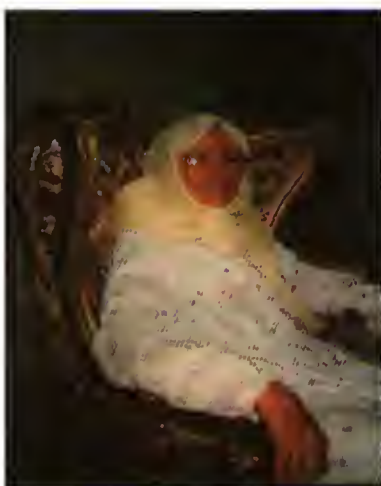
(فوزیه) هاوسه‌ری پاریزهر (عبدالکریم منصور) بوو.

عبدالکریم منصور

عبدالحکیم عابدین

عبدالکریم منصور له‌گه‌ل دایکیدا فوزیه خانم له تهمه‌نی پیریدا

پیشہ و بہنا لہ و ماوہیہ دا کاتہ کانی دابہ ش کردبوو، بہ یانیان خہریکی وانہ خویندن و دوائی عہ صر تا کاتی عیشا بہ سہ عات سازییہ وہ خہریک دہبوو، پاشان تا کاتی خہ و تن پیچوونہ وہی وانہ کانی دہ کرد و دوائی نویژی بہ یانیش ئہ نڈازیک قورٹانی لہ بہر دہ کرد^(۱).

پیشہ و بہنا دوائی ئہ وہی بؤ خویندن چوویہ خویندنگای مامؤستایانی (دہمہ نہور)، لہ سہر ہاوبہ شی کردن لہ چالاکیہ نیشتمانیہ کان کہ دژ بہ ئینگلیز و دارو دہستہ کہی دہ کران، بہر دہ وام بوو، چونکہ باوہ پی وابوو خزمہ تکردن بہ نیشتمان ئہرکیکی نایینیہ، دہ بیت ئہ نجام بدریت^(۲).

پیشہ و بہنا لہ سالی (۱۹۲۰ م) دا پروی لہ خانہی مامؤستایانی (دہمہ نہور) کرد، ہہرچہ نڈہ دوو کؤسپ لہ بہر دہ میدا ہہ بوون ..

یہ کہ میان: کؤسپی تہ مہن، کہ ئہ دہمہ تہ مہنی چوار دہ سال و نیو بوو، مہرجی ئہ و خانہ یہ ش بؤ قبول کردن گہ یشتن بوو بہ پانزہ سالی.

کؤسپی دووہ میان: ئہ وہ بوو ہیشتا ہہ موو قورٹانی لہ بہر نہ کردبوو .. بہ لام سہرپہ رشتیاری خانہ کہ مامؤستا (بشیر الدسوقی) چاپؤشی گرفتی تہ مہنہ کہی لی کردو بہ ئینی لیوہرگرت کہ ئہ و چوار یہ کہی قورٹان کہ ہیشتا لہ بہری نہ کردبوو لہ بہری بکات، پیشہ و بہنا لہ و ماوہیہ دا بہ شیوہ یہ کی گونجاو کاتہ کانی پیکخستبوو، پؤژہ کانی دہوامی لہ وئ بہ سہر دہ برد و دوائی نیوہ پؤی پینج شہ ممہ دہگہ پایہ وہ بؤ (مہ حمودیہ) و بہ یانی شہ ممہ دہگہ پایہ وہ بؤ (دہمہ نہور).

لہ (مہ حمودیہ) لہ پؤژدا سہ عات سازی دہ کرد و شہ ویش لہ گہل برایانی پیرہوی (الحصافیہ) دا خہریکی ویرد و زیکر بوو.

(۱) (مذکرات الدہوۃ والداعیہ / حسن البنا - ص ۱۵) .

(۲) (ظروف النشأۃ وشخصیۃ الإمام المؤسس / جمعیۃ أمین - ص ۱۷۹) .

له و ماوه‌یه‌دا ته‌زموونی لیها تووی (الكفاءة) ی دا ، له خۆیندنگاکه‌ی خۆیان به‌که‌م و له‌سه‌ر ئاستی ولات پێنجهم بوو^(١).

له‌ سالی (١٩٢٣ م) دا له (دار العلوم) ی (قاھیره) وه‌رگه‌را. له‌وێ ئاسۆی نوێ و فراوان له‌به‌رده‌میدا و‌الابوو ، جگه‌ له‌ هاویه‌شی کۆرەکانی په‌یره‌وانی (الصحافية) ی سۆفییه‌تی، سه‌ردانی کتێبخانه‌ی (السلفية) ی ده‌کرد و له‌وێ په‌یوه‌ندی له‌گه‌ڵ کۆمه‌ڵێک زانا و پیاوچاکان دروست کرد، له‌ سه‌رووی هه‌موویانه‌وه (محب الدين الخطيب) .

پيشه‌وا به‌ننا له‌ ته‌مه‌نی پێگه‌یشتندا

محب الدين الخطيب

(١) (مذكرات الدعوة والداعية / ص ٤٦)

ههروه ها هاویهشی (کۆری زانایانی نهزههر) ی دهکرد، که شیخ (محمد رشید رضا) سه رۆکیان بوو.

محمد رشید رضا

زانکۆی نهزههر

کاتیک له سالی (۱۹۲۷ م) دا (دار العلوم) ی به یه کهمی تهواو کرد، به مامۆستا له شاری (ئیسماعلیه) ی که نالی (سویس) دامه زرا.

کهواته مامۆستاکانی پێشهوا بهننا به پێی تهمهنی خوێندنی بریتی بوون له :
یه کهم: شیخ نهحمه د عبدالرحمن بهننای باوکی.

دووهم: شیخ محمد زههران: که یه کێک بووه له زاناکانی (مهحمودیه) و، خهریکی شاره زاکردن و فیڕکردنی منالانی نه و ناوچهیه بووه له خوێندنهوه و تهعلیمی قورئانی پیروژدا و، وه وتاری بۆ خهڵکی داوه له مزگهوتدا و، وه وانهشی به ئافرهتان و تۆتهوه له مالی خۆیدا و، وه کهسیکی زۆر به هیممهت بووه له بواری بانگه وازدا.

تا له سالې (۱۹۱۵) دا مه‌لده ستې به دامه‌زاندنې قوتابخانه‌ی (الرشاد الدينية) له (مه‌حموديه) بڼ پېگه‌ياندن و پوره‌رکړدنې منالان.

سپه‌م: شيخ عبدالوهاب حه‌صافي: شيخی پښاري حه‌صافيه بووه له (ده‌مه‌نهور) و جيتشيني (شيخ حسنين) ي باوکی بووه، نه و کاته‌ی پېشه‌وا به‌تنا به خزمه‌تی (شيخ عبدالوهاب) ده‌گا له (ده‌مه‌نهور) له قوتابخانه‌ی (المعلمين) له خویندندا بوو.

شيخ عبدالوهاب حه‌صافي

چواره‌م : شيخ محمد نه‌بوشوشه : يه‌کې بوو له بازرگانه‌کانی مه‌حموديه و پياوړکی صالح بوو، که ده‌ورېکی بالای مه‌بوو له پوره‌رده‌کړدن و خوږه‌وشتی جوانی پېشه‌وا به‌نناده.

(۵) هاوسه‌رگرتنې پېشه‌وا به‌ننا :

له سالې (۱۹۳۲ م) دا کاتيک له (ئيسماعيليه) بوو، له خيزانيکې بازرگانی مامناوه‌ندی نه‌وې، به ناوی خانه‌واده‌ی (الصولي) هاوسه‌ری گرت، له و هاوسه‌ره‌ی شه‌ش کچ و دوو کوپې بووه، کچه‌کانی بریتی بوون له :

۱- وه‌فا : هاوسه‌ری بانگه‌وازکاری کوچ کردوو (سه‌عيد په‌مه‌زان) بوو.

۲- سه‌نا : ماموستايه له کوليه‌ی کچان له ميصر.

۳- په‌جا : ده‌رچووی کزليجی کچانه.

۴- صەفا : ھەر لە ژيانى خۆيدا کۆچى دوايى کردووه .

۵- ھالە : مامۆستايە لە کۆليجى طب .

۶- ئىستيشھاد : وانه بێژە لە زانکۆى (مەليک سعود) لە سعودیە .

(سەنا) ى کچى پێشەوا بەننا دەڵێ : دوا منداڵى باوکم (ئىستيشھاد) بوو جا کاتى لە دايک بوو باوکم شەھید بوو بوو، ھەر بۆیە باپیرم ویستی ناوی بنى (دما) بەلام فەرمانبەرەکەى نەخۆشخانەکە بەو ناوہ پازى نەبوو، پاشان باپیرم ناوہکەى گۆپى بۆ (ئىستيشھاد) کەچى فەرمانبەرەکە بەو ناوہش پازى نەبوو ، بەلام باپیریشم کۆلى نەدا و وتى : بەخوا ھەر ناوی دەنیم (ئىستيشھاد) پێت خۆش بى یانا ، ئەگەرنا بى ناو قەیدى دەکەم با ناوی تۆمار نەکرى لە سجلاتى حکومەتدا ، ئیتر لە دوايیدا بە مەجبورى فەرمانبەرەکە ناوی (ئىستيشھاد) لە سجلاتدا تۆمار کردبوو، ئەو کاتەى کە باوکمان شەھیدکرا تەمەنمان بەم شیوہیە بوو : (وہفا) حەقدە سال بوو ، (ئەحمەد) چوار دە سال و نیو بوو، (سەنا) یانزە سال و نیو بوو..^(۱)

ئەو خانووێى بەنناى تێدا ژیاوہ

پێشەوا بەننا و منالەکانى

(۱) لە سايىتى (الملتقى) وەرگیراوہ .

پوځي ميک له ژيان نامه ی پيشه واپان

استشهاد کچه کچکه ی به ننا سنا سېبهم سنالې به ننا

دوو کوربه کاشی بریتین له :

۱- (نه حمده) : که ناسراوه به (سیف الإسلام) نیستا له ژياندايه و پاريزه ره .

۲- (محمد) : که ناسراوه به (حسام الدين) هر له ژيانی خویدا کؤچی دوايي کردووه .

به پټی گوره و بچووکیش مندا له کانی پيشه واه به ننا به م شپوره بووه : (وه فا ، نه حمده ، سنا ، محمد ، ره جا ، صه فا ، هاله ، نیستيشهاد) .

نه حمده ده سدن به ننا

۶) هه لسوکه وتی پيشه واه به ننا له گهال کهسانی چوارد موریدا :

پيشه واه به ننا له ناو خیزانه کیدا چ له پووی بیرکردنه وه و چ له پووی په فتاره وه پابه ندبوو به ناکاره نیسلامیه کانه وه ، کورپکی گوپراهیل بوو بؤ دایک و باوکی و ،

هاوسه ريكي دلسۆز و دلپر له خۆشه ويستی بوو بۆ هاوسه ره كه ی، باوكيكي
ميه ره بان و به سۆز بوو بۆ مناله كانی، براهه كي ره وشت جوان بوو بۆ براو
خوشكه كانی، په ره رشكار و ئامۆژگار بوو بۆ هه موویان، به جیهینه ری په یوه ندى
خزمایه تی خزمانی خۆی و هاوسه ره كه ی بوو.

(سەنا) ی كچی بۆمان ده گیریته وه و ده لئى : نهك هه ره ستمان به ره قى
نه ده كرد لئى، به لكو له سۆزو به زه یی و ميه ره بانیدا نغۆی ده كردین، به جوانترین
ناوو جوانترین شیوه بانگی ده كردین، ده گه را به سه رماندا تا دلنابیت كه سمان له
خه ودا ده رنه كه وتووین.. ده گه رایه وه مال ئه و شیوه ی كه پێشتر بۆی ئاماده بوو
ده یخوارد، بئى ئه وه ی دایكم یان كه سیكى ترمان بیدار بكاته وه.

(ئهحمه د) ی كوری بۆمان ده گیریته وه و ده لئى : باوكم تا ئه وپه ری ئاست
ميه ره بان بوو، په چاوی هه ستی منالی ده كردین، زۆر به توانا بوو له وه دا وامان لی
بكات گوپرایه لی بین بئى ئه وه ی پیمان بلێت.

٧) دید و تیروانینی پێشهوا بهننا بۆ چه مکه ئایینییهكان :

له په یامی (التعالیم) دا كه په یامیكى كورتی پێشهوا بهننايه و ئاراسته ی
برایانی كردوه، به و ئومیده ی كه ته نها بۆ زانیاری یان ته نها بۆ له به ركردن نه بیّت،
به لكو جئ به جئى بکه ن.

ئه و په یامه كه به بیست بنچینه كه (الأصول العشرین) ناسراوه و دیدی برایان
به رامبه ر چه مکه سه ره كیه كانی ئایینی ئیسلام و ده رباره ی بیروباوه پیش پوون
ده كاته وه وه رگیراوه كه بریتین له :

بنه ما ی به گه م : ئیسلام سیستمیكى گشتگیره، هه موو پوهه كانی ژیان له خو

ده‌گریت، نیسلام ده‌ولت و نیشتمان هه‌روهك حكومت و گه‌له، په‌وشت و هیزه هه‌روهك په‌حمت و دادپه‌روه‌ریه، سه‌روهت و سامانه هه‌روهك كه‌سابهت و ده‌وله‌مه‌ندیه، جیهاد و بانگه‌وازه هه‌روهك سوپا و فیکره‌یه، هه‌روه‌ها بیروباوه‌پښکی راسته‌قینه و، په‌رستش‌یکې دروسته وهك یهك.

بڼه‌مای دووهم : قورئانی پیروژ و سوننه‌تی پاک له ناسینی حوکه‌کانی نیسلامدا سه‌رچاوه‌ن بۆ هه‌موو موسولمانن، تیگه‌یشتن له قورئان به‌گویره‌ی پیساکانی زمانی عه‌ره‌بی ده‌بیټ، به‌بی زور له‌خوکردن و زیاده‌پوویی، بۆ تیگه‌یشتن له سوننه‌تیش ده‌گه‌پښه‌وه بۆلای پیاوانی متمان په‌یکراوی بواری فهرموده.

بڼه‌مای سیمه : باوه‌پری راسته‌قینه و په‌رستشی دروست و تیڅو‌شان نوورو شیرینه‌کی هه‌یه خوای گه‌وره ده‌یهاوښته دلای هه‌رکه‌سی خوی بیه‌وی، به‌لام خوږپه وشت بۆ ده‌رکه‌وتن و خه‌وبینین نابنه به‌لگه‌ی حوکه شه‌رعه‌کان و، نیعتیباریان پی ناکریت مه‌گه‌ر له‌گه‌ل حوکم و ده‌قه‌کانی ټاییندا پېچه‌وانه نه‌بن.

بڼه‌مای چواره‌م : نوشته و پته و موورو و پم‌ل لیدان و چاره‌نووس زانین و قسه‌کردن له زانینی غه‌یب و هه‌موو شت‌یک له‌و باب‌ه‌تانه خراب و بی شه‌رعین، پیویسته نه‌هیلرین و دژایه‌تی بکرین. سا مه‌گه‌ر ټایه‌تیکی قورئان، یان نزایه‌ك بیټ له پیغه‌مبه‌ره‌وه.

بڼه‌مای پینځه‌م : پای پیشه‌وای موسولانان و جیگره‌که‌ی له‌و مه‌سه‌لانه‌دا که ده‌ق ده‌رباره‌یان نه‌هاتووه، له‌وانه‌شدا که ده‌گونجی چهند پوویه‌کی تری هه‌بیټ، هه‌روه‌ها له (مصالح المرسله) شدا کاری پی ده‌کریت به‌مه‌رجی به‌ره‌نگار نه‌بیته‌وه له‌گه‌ل پیسایه‌کی شه‌رعیدا، نه‌و پایش به‌گویره‌ی بارودوخ و نه‌ریت و عاده‌تی خه‌لگی ده‌گوړیت. مه‌به‌ستیش له عیبادت په‌رستشه بی ټاوړدانه‌وه به‌لای واکاندا به‌لام له‌کاری ناسایی و مامه‌له‌کاندا گه‌رانه به‌شوین حکمه‌ت و نه‌پنی و مه‌به‌سته‌کاندا.

بەنەمای شەشەم : ھەموو تاکێک لە وتەکانی وەرەدەگیرێت و لێشی وەلا دەنرێت، جگە لە پێغەمبەری خوا کە لە گوناھو ھەڵ بە دوورە.

ئەو ھەش لە پێشینە چاک و دیندارەکان وەرگیراوە کە لە گەڵ قورئان و سوننەتدا گونجاو و پێکە وەری دەگیرن، ئەگەرنا قورئان و سوننەت بۆ گۆپراپەڵی و شوینکەوتن لە پێشترن ...

بەلام بە تانە لێدان یان بریندارکردن لە سەر پای جیاواز پووبە پووی کە سەکان نابینەو و دەیانسپێرین بە نییەتی خۆیان، ئیستا ئەوان ئێرەیان بە جۆ ھێشتوو و چون بۆلای خۆی گەورە و ئەو ھێ کردوو یانە دیتەو پێتان.

بەنەمای ھەوتەم : ھەر موسولمانێک نەگە یشتبێتە ئاستی تیگە یشتن و تیپوانین لە ناسینی بە لگەکانی فەرمانە شەرعییەکاندا، بۆی ھەبە شوین بە کێک لە پیشە واکانی ئاین بکەوێت و باشتیش وایە لە گەڵ ئەو شوینکەوتنەدا چەند بتوانێت ھەول بەدات، شارەزای ئەو بە لگانە بیت کە پیشە واکە ی کردوونی بە بە لگە بۆ ھەر فەرمانێک، ھەر ھە پێویستە پێنوینی بە لگەدار قبول بکات لە ھەر کەسیک کە بە زانا و خواناسی بزانی، ھەر وەکو ئەگەر خویندەوار بوو پێویستە ھەول بەدات ناتەواوییە زانستییەکانی خۆی تەواو بکات تا کو بگاتە پلە ی تیگە یشتن و تیپوانین.

بەنەمای ھەشتەم : جیاوازی تیگە یشتن لە فەرمانە شەرعییەکاندا نابێتە ھۆکاری ناکۆکی لە ئایندا و نابێت ببێتە ھۆی دووبەرەکی و کینە، چونکە ھەموو موحتەمیدێک پاداشتی خۆی ھەبە، لە گەڵ ئەو ھەشدا پێکە نەگیراوە لەو ھێ پرسە جیاوازیەکان لیکۆلینەو ھێ زانستییان لە سەر بکری، تا لە سایە ی خۆشەویستی و لە خوابووندا بتوانن بگەینە راستی، بێ ئەو ھێ ئەو لیکۆلینەو ھێ ببێتە مشتومری خراپ و دەمارگیری.

بەنەمای نۆیەم : ھەر بابەتێک کاریکی لە سەر بوونیاد نەنرێت، باسکردن و

ليکولینه وه ليی، نو خوږه تاندنه وه په که له شهر عدا لیمان قه دهغه کراوه.

له وانه : زور لږ و پهل کړدنه وه له نه حکامی نه و شتانه ی هیشتا پوویان نه داوه، یان مانای ثایه تیک هیشتا زانست په ی به ماناکه ی نه بردووه، یان قسه کړدن له سر پله به ندی هاوه لانی پیغه مبه ر و چوونه ناو نه و جیاوازیاننه ی له نیوانیاندا گوزه راوه، چونکه هر یه که یان پله ی هاوه لی هیه و پاداشتی به پی نییه تی خو په تی، چاک لیکدانه وه ی کاره کانیان، یان بیده نگ بوون بو نیمه چاکترین په ناگه یه.

بنه های ده یه م : خوا به یه کناسین و دووردانانی له هه موو ناتو او پیه ک، به رزترینی بیروباوه په کانی نیسلان و، ثایه ته کانی قورشان و فهرمووده راسته کان که باس له سیفه ته کانی خوا ده که ن و نه وانه یان که نیمه لیان زنی اگه ین، چون هاتون به و شیوه و هریان ده گرین و باوه پمان پیان هیه و له خو مانه وه لیکیان ناده ینه وه و له کاریشیان ناخه ین و ناچینه سر نه و باس و بابه تانه ی زانایان له سهری نا کوکن، نه و نه دمان به سه که پیغه مبه ری خوا و هاوه لانی به سیان بووه. نه و بابه تانه ی زانایانی شاره زا ده لین : باوه پمان پیان هیه و هه موویان له لایه ن په روه ردگارمانه وه هاتون :

﴿وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ يَقُولُونَ ءَامَنَّا بِهِ ؕ كُلٌّ مِّنْ عِنْدِ رَبِّنَا﴾ (آل عمران : ۷).

بنه های یانزه یه م : هه موو داهینراویک (بیدعه) یه ک له ئاییندا، که بناغه و سهرچاوه یه کی نه بیت، خه لکی به حه زی خو یان به باشیان دانابیت زیاد یان که میان کردیته وه، پی ونکردنه و پیویسته نه هیلریت و له ناو ببریت، نه وهش به هوکارو شیوازی گونجاو تا سهرنه کیشیت بو شتیکی خراپتر.

بنه های دوانزه یه م : په رستشه بی سنوره کان زیاد کردنیان یان که م کردنیان

يان پابه ندبون پټيانه وه، نه مانه جياوازي فيقهې نټوان زانا يانن و هر يه كه يان پاي
خوې هه يه. هه ولدان بو ساغ كړدنه وه يان و گه يشتن به پراستي به به لگه ي پوون و
ناشكرا شتيكي چا كه.

بڼه ماي سنانزه يه م : خو شو يستي پياوچاكان و پريزگرتن و به چاك باسكردنيان
به و كرده وه چاكانه ي نه نجاميانداوه هوي نزيك كه و تنه وه يه له خوا، نه ولياش
نه واننه كه خوا له قورئاندا باسي فرمون: ﴿أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفٌ
عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ * الَّذِينَ ءَامَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ﴾ (يونس: ۶۲ - ۶۳).

بووني كه رامت بويان په وايه، به لام به مержه شرعيه كاني و له گال باوه پوون
به وه ي كه نه وان بو خو يشيان خاوهني زيان و قازانچ نين، چ له ژيانياندا و، چ له دوي
مردنيان، چ جاي نه وه ي شتيك به كه سيكيتر ببه خشن.

بڼه ماي چوارده يه م : سهرداني گوړه كان هي هر كه س بن، به و شيوه ي شرع
باسي ده كات سوننه ته، به لام كومه كخواستن له گوړكراوه كان و هانا بردن بويان و
داواكردني جي به جي كړدني پټويستي لييان، له دوور يان له نزيكه وه و، نه زركردن
بويان و بيناكردني گوړ و داپوشيني و و چرا بو داناني و ده ست پياهيان و
سوئندخواردن به غيري خوا و هر شتيك له م بابنه تانه، پټويسته به شيوازيكي
دانا يانه به ره لستي بكرت و ليكدانه وه ي دروستيان بو ناكه ين، تاكو ده رگا به
پروياندا نه كړي ته وه.

بڼه ماي پانزه يه م : دروستي پارانه وه له خوا به خاترا ته ي كه سيك يان شتيك له
دروستكراوه كاني، جياوازيه كي فرعيه، چو نيه تي نزاكردن له پرسه كاني بيروباوه پ
نييه.

بڼه ماي شانزه يه م : باوي هه له پراستي و ته شرعيه كان ناگړيت، به لكو ده بيت

دلنیا بېن له سنوړی ټو مانایانه ی که مه به ستن لیان و له و ناسته دا بوه ستن، هـروهـا پټوېسته له هـموو کاروباریکی ټایینی و دنیا پیدا له خوځه له تاندن و خه لکی خه له تاندن به دوور بېن، چونکه مه به ست له ناوړه کاندایه نه ک له ناوړه کاندایه.

بڼه‌های هغه‌یهم : بیروباوه پ بناغی کارکردنه، کاری دلش له کاری ټه‌ندامه‌کانی لاشه گرنکتره و به ده‌ست هیټانی ته‌واوی (الکمال) له هـردووکیاندا داواکراوی شه‌ره... هـرچه‌نده ټاستی داواکردنیان جیاواز بیت.

بڼه‌های هژده‌یهم : ټیسلام عه‌قل و ژیری ټازاد ده‌کات و هانی ده‌دات له بوونه‌وه‌ر بکوټیته‌وه، هـروهـا بایه‌خ به زانست ده‌دات و پټزی زانست دؤستان ده‌گریټ و پټشوازی له هـموو شتیکی به سود ده‌کات و هـروهـکو پټغه‌مبهری سه‌ردار فره‌موویته‌ی: ((حیکمه‌ت و دانایه‌تی ټهو ونبوویه‌یه که باوه‌ردار عه‌ودالیته‌ی و له هـر کوټی دؤزییه‌وه ، ټهو شایسته‌ترین که‌سه پیی))^(۱).

بڼه‌های نوژده‌یهم : جاری وا هـیه تیپروانیی شه‌ری و تیپروانیی عه‌قلی پټکه‌وه پټک ناکه‌ون، به‌لام له شته یه‌کلابووه‌کاندا ناکوک نېن، هـرگیز سه‌لمیټراوټکی زانستی دژ به به پټسایه‌کی شه‌ری جیگیر نیه، ټه‌وه‌ی یه‌کلابووه‌ته‌وه له‌که‌ل یه‌کلابووه‌کاندا پټکه‌ه‌خړیت.

(۱) ټاماژیه بق ټهو فره‌مووده‌یه‌ی که پټغه‌مبهری خوا (ﷺ) ده‌فرموی: ((الْكَلِمَةُ الْحِكْمَةُ ضَالَّةٌ الْمُؤْمِنِ فَحَيْثُ وَجَدَهَا فَهُوَ أَحَقُّ بِهَا)) ضعیف جداً = (ترمذی) له کتابی (العلم) ، بابی : (ما جاء فی فضل الفقه علی العبادۃ) گټراویته‌وه به ژماره (۲۶۸۷) ، هـروهـا (ابن ماجه) له کتابی (الزهد) ، بابی : (الحکمة) گټراویته‌وه به ژماره (۴۱۶۹) ، هـروهـا شیخ (ټه‌لبانی) له (جامع الترمذی/ ج ۵ ، ص ۱۹۱، ح ۲۶۸۷) ، و (سنن ابن ماجه / ج ۲ ، ص ۱۳۹۵ ، ح ۴۱۶۹)، و (ضعیف الجامع الصغیر/ ح ۴۳۰۲) دا فره‌موویته‌ی : (ضعیف جدا) هـ.

ئەگەر ھەردوو لايان گومانی بوون (واتە: يەكلانە بووبوونەو) ئەوا تېرۋانينە شەرىعیەكە پېش دەخرىت، تاكو تېرۋانينە عەقلىيەكە دەسەلەي، يان ھەرەس دېنىت.

بەنەماي يىستەم : ئىمە ھەر موسولماننىك كە شاھتەمانى دەربېرى و بە گۆيرەى كارى كردو فەرزەكانى بەجئ ھىنا، ئىتر بەھۆى رايەكەوہ يان گوناھىكەوہ بە كافرى دانانىن، سا مەگەر خۆى دان بە بئى پروايسى خۆيدا بنىت، يان نكۆلى ئاشكرا و ناسراوىكى ئايىن بكات يان حوكمىكى ئاشكراى قورئان بە درؤ دابنىت، يان تەفسىرى قورئان بە شىۋەيەك بكات لە شىۋازەكانى زمانى عەرەبىدا جىگەيان نەبىتەوہ، يان كارىك ئەنجام بدات بەبئى باوہپىى نەبىت بە ھىچى تر لىك نەدرىتەوہ.

پېشەوا بەننا بە پۇشاكى مەلایەتپەوہ

۸) ههول و ټيکوشان بۇ دامه‌زاندني کۆمه‌ل و بزووتنه‌وه‌يه‌کي ئيسلامي که دواتر ناوړا به کۆمه‌لي براياني موسولمان (الإخوان المسلمون) : پېښه‌وا به‌ننا که له سالي (۱۹۲۸ م) دا کۆمه‌لي براياني موسولماني دامه‌زاند، دکتور (ريتشارد ميتشيل) نووسه‌ري کتبي (الإخوان المسلمون) ده‌رياره‌ي ده‌دويت و ده‌لئت : کاتيک به‌ننا له (قاهره) نيښته‌جي بوو کاتيکي پر له جوشي جونبوشي سياسي و هزي بوو، که ميصري بيسته‌کاني سه‌ده‌ي بيسته‌مي گوري، نه‌ويش به چاوي که‌نجيکي گوندنښيني ديندار ده‌پروانيه نه‌و ديمه‌نه ... نه‌وه‌ي لاي نه‌و گيروگرتي کاريگه‌ر بوو به‌م شيوه‌يه ديارى کرد.

هه‌ردو پارتي (وه‌فد) ^(۱) و (نازاديخوازاني ده‌ستوري سياسي) به مملاني به ده‌ست هيناني ده‌سه‌لاتي ميصروه‌ه سه‌رقال بوون و، گفتوگويه‌کي سياسي تووند و شپزه‌يه‌کي ديار دواي شوپشي (۱۹۱۹ م) سيماي کومه‌لگه‌ي ميصري نه‌و پوژگاره بوو.

(۱) (حيزبي وه‌فد) بريته له حيزبيکي شيعي ليبرالي ، سالي (۱۹۱۸) ي زايين له‌سه‌ر ده‌ستي (سه‌عد زه‌غلول و ، عبدالعزيز فهمي و، علي شه‌عراوي و، نه‌حمه‌د لوتفي و، که‌ساني تر) دامه‌زراوه، نه‌م حيزبه له پيش شوپشي (۲۲) يوليوي ميصر، که بووه هوي له‌ناوېردني ده‌ستوري مه‌له‌کي و هيناني ده‌ستوري جمهوري بۇ ولات زورينه بووه، به‌لام دواي نه‌و شوپشه ئيتر نه‌م حيزبه نه‌يتواني زورينه به‌ده‌ست بهيتي و به ته‌واوي چالاکيه‌کاني نه‌نجام بدا مه‌تا هاتني حوکمي (نه‌نوه‌ر سادات) که پيدا به کاري فره حيزبي، به‌مجوره له‌ژير ناوي (حيزبي وه‌فد) مايه‌وه تا سالا (۱۹۷۸) ئيتر ناوي خوي گوري بۇ (حزب الوفد الجديد) ..

بارەكا و ئارمى خېزىسى ۋەفد

- بانگەشە بۆ (ئىلحاد) و (ئازادى پەھا) دەۋرى جىھانى ئىسلامى گرتىبۇ.
- ھىرش كىرنە سەر نەرىت و بىروباۋە پەكانى خەلك. ئەم ھىرش كىرنە شۆرشى (كەمالىزم) - كە خەلافت و نووسىنى عەرەبى ۋە دەرنە - پىشتىگىرى دەكرد و بە شىۋازىكى پلاندار بىزۋىتە ۋەى (پىزگارى ھىزى و كۆمەلەتە) پىتى ھەلدەسا و پاشان پەۋتە نا ئىسلامىيەكانى تىرى مىصر كە بۆچۈنىيان ۋابو كۆمەلگە نابىتە عەلمانى تاكو دىرى ئايىن شۆرش نەكات و باۋو نەرىتە كۆمەلەتەتەكان تىك نەشكىتەت.

- جگە لەمانەش ئەو كۆر و ئامەنگ و كۆمەلە و پەپاۋو كۆشار و پۇژنامانى
- بازارى ئەو بىرو بۆچۈنەيان گەرم دەكرد، تاكە ئامانجىيان لاۋازكىرنى كارىگەرىي ئايىن بوو^(۱).

مصطفى كمال أتاتورك

(۱) (الإخوان المسلمون لريتشارد ميتشيل / ص ۷۱ - ۷۲) .

كاردانەوەى ئەم وێنەى لەسەر حەسەن بەننا و تێپوانینی بۆیان بەم شیوەى
 بوو، كە خۆى باسى لێوە دەكات و دەفەرموێ : جگە لە خوا كەس نازانێت چەندین
 شەومان دەبردە سەر بە باسى بارودۆخى نالەبارى ئومەتەوێ كە چۆن گەشتۆتە
 ئەو حالەتە نەخوازراوە و ھۆكارەكانمان شیدەكردەوێ و چارەسەرمان دیارى
 دەكرد، كاریگەرى ئەو بارودۆخە لەسەرمان ھەندێ جار دەیگەیانندینە گریان.

كە حەسەن بەننا گەشتە (قاھیرە) ھەندێ پەيوەندى لەگەڵ پەپرەوانى
 پێرەوى (الحصافى) كرد . . بەلام سەرنجى دا سوود ناگەيەتێ ، بۆ سالى دووھم
 پەيوەندى كرد بە (كۆمەلەى پرەوشتە جوانە ئىسلامیەكان) ە وە، كە گرنكى بە
 موخازەرەدان دەدا لە بابەتە ئىسلامیەكاندا، بەلام ئەوێش بۆ پرکردنەوێ ئەو
 كەلێنە گەورەى كە لە نێوان موسوڵمانان و بیروباوەر و خواستەكانى ئەو
 بیروباوەرەدا دروست بوو بوو بەس نەبوو.

دواى ئەوێ قەناعەتى بۆ دروست بوو خەمەكانى بوو بە خەمى بلاوکردنەوێ
 بیروباوەر بەناو خەلكدا، كە تەنیا مزگەوت بۆ ئەو كارە بەس نەبوو، ئەو ھەنگاویكى
 تری پێنا ئەوێش ئەو بوو، كە لە قوتابیانی (ئەزھەر) و (دارالعلوم) كۆمەلێكى
 پێكخست، تا لەسەر كاری ئامۆژگارى و پێنمایى خۆیان راپێنن و پاش ماوێەك
 ئەمانە بۆ ئامۆژگارى كردن چوونە ناو مزگەوتەكان، گرنكتر لەوێش ئەم ئامۆژگارییە
 كاتیك لە مزگەوتەوێ گۆیزرایەوێ بۆ چاپخانە و شوێنى كۆبوونەوێەكانى خەلك،
 سەرکەوتنیكى بەرچاوى بەدەست ھێنا.

لەو ماوێەدا پێشەوا بەننا پەيوەندى بە خاوەنى كتیبخانەى (السلفیە) ە وە
 كرد، كە ئەو كاتە (محب الدين الخطيب) بەرپۆوەى دەبرد، ھەروەھا پەيوەندى كرد
 بە مامۆستا (محمد رشيد رضا) وە، كە گۆڤارى (المنار) ى دەرکرد و، خەمەكانى بۆ

زاناکانی (ئەزھەر) باسکرد، کە لەسەر زمانی شیخ (دەجەوی) وەلامیان دایەو، با
 ھەركەس بۆ خۆی کار بکات و خۆی لەم بەلایە پزگار بکات.

تا لە کۆتاییدا لە ئاداری سالی (۱۹۲۸ م) دا گەشت بە کۆمەڵێک لە برائانی کە
 پێکەو کۆمەڵی برائانی موسوڵمانیان دامەزراند بۆ ئەوەش بپاری دابوو قبوڵی
 ھەرچی تالی و سەختی ھەیە بیکات.

شیخ یوسف دەجەوی

یەكەمین کۆبونووەی پیشەوا بەننا ئەگەڵ بەرپۆشەبەرائی

برائانی موسوڵمان ئە ئیسماعیلییە

پیشەوا بەننا لە یاداشتەکانیدا دەفەرموی : لە میصر و لە ولاتانی تری
 ئیسلامدا ھەندێ پووداو گیان و پۆحیان دەسووتاندم و سۆزی دلایان دەجوێاندم،
 لەو تێیان گەیاندم کە دەبێت چاکێ لی بکەیت بەلادا و دواي بێداربوونەو پێگای

پېكەيتان بگيرتە پيش و دواى ليكۆلئىنەو كۆمەلئىك بۆ ئەنجامدانى ئەو كارە پيرۆزە دامەزىنرئەت.

دەفەرموى : قسەم لەگەڵ زۆرئىك لە گەورە پياواندا كرد، كە پتويستە راپەرپىن و رېگاي كارو پېكەيتان بگيرنە بەر، هەندىك خاويان دەكرىمەو و هەندىكىش هانيان دەدام و هەندى كەسەش پېيان وەتم: پەلە مەكە، بەلام كەسئىكم دەست نەكەوت رېكخستن و بە كرداركرىنى هەولەكانى لامەبەست بئەت.

بۆيە پووم كرده هاوپېيان و ئەو برايانەى كە لە كاتى خويئندندا خوشەويستى و هەست كردن بە بەرپرسيارىتتى لە نۆوانماندا دروست بوو بوو، لەوانەو ئەمادەگىەكى باشم بىنى، لەگەليان پەيمانماندا كە هەريەكەمان بۆ ئەو مەبەستە كار بكەين، تاكو ئاراستەى ئوممەت بەرەو ئاراستەىەكى ئىسلامى چاك و پاك ببەين.

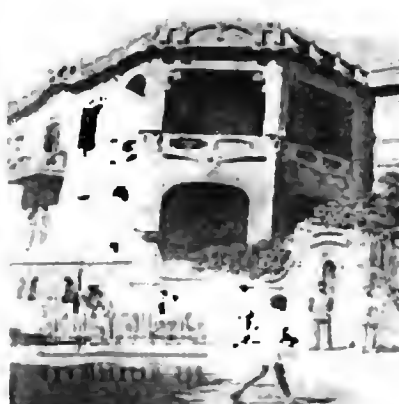
بۆيە لە (ئىسماعيليه) وە يەكەمىن ناوكى پېكەيتانى ئەم بېرۆكەيە دامەزراو، يەكەم دەستەى بچووكى ئەم كارە هاتە بوون، و پەيمانى گوپرايەلى لىبراوانەى لە ژيىر ناوى (براىانى موسولمان) دا بە خوادا.

ئەو دەش لە مانگى (ذوالقعدة) ى سالى (١٣٤٧) ى كۆچى بەرامبەر بە ئادارى سالى (١٩٢٨) زايىندا بوو^(١).

دروشمى نىخوان موسليمين

(١) (قائد الدعوة لأنور الجندي / ص ١٣٧) .

مەركەزى گىشتى ئىخوان لە تەوھىقىيە مەركەزى گىشتى ئىخوان لە حىلمىيە

گۆفارى فە تەجى ئىسلامى

يەكەمىن مەزگەوتى ئىخوان

(۹) دانراوو نووسىتەكانى :

۱. مجموعة الرسائل لإمام البنا (حوالي عشرين رسالة) .
۲. مذكرات الدعوة والداعية.
۳. رسالة العقائد.
۴. السلام في الإسلام.

۵. مباحث في علوم الحديث.
۶. تربية النشء.
۷. المناجاة.
۸. المرأة في الإسلام.
۹. بعض فتاوى الإمام البنا.
۱۰. تحديد النسل.
۱۱. قضيتنا.
۱۲. مقالات مجلة المنار (نشرها الأخ الفاضل طارق منصور في الملتقى).
۱۳. بعض مقالات للإمام البنا (۴۷ مقالاً).
۱۴. المأثورات.

۱۰) میژووی شەهیدبوونی :

لە بەرواری : (۱۲ / ۱۰ / ۱۹۴۹) ی زایینی بەرامبەر (۱۴) ی پەببەیی دووھمی سالی (۱۳۶۸) کۆچی دا لە تەمەنی (۴۹) سالییدا لە شاری (قاھیرە) شەھید کرا .
 بە پێویستە زانی کە وردەکاری شەھیدکردنی پێشەوا بەننا وەک خۆی کە لە دەمی (عبدالکریم منصور) ی زاواپووە گێژدراوەتەو و شەھیدەیان بوو بنووسم کە ئێویش بەم جۆرە بوو ^(۱) :

عبدالکریم منصور

پێشتر پێشەوا بەننا بۆ بەردانی براکانی و بەشی لە سەرکردەکانی برايان لە زیندان داوای لە سەرۆک وەزیران کردبوو کە بۆ بەردانی براکانی و دامرکاندنەوێ حکومەت لە بەرامبەر پەوتی براياندا هەموو جۆرە قوربانیەک بە خۆی بدات کە بریتی بوو لە سێ پێشنیار کە حکومەت خۆی سەرپەشک بێت کامیان هەڵدەبژێرێ بۆی ئەم قبوڵیەتی کە ئێویش ئەمانە بوو :

یەکەم : بەردانی سەرکردەکانی برايان و ئیش کردنی برايان بە پیتی ئەو تەوجیەیی کە حکومەت بۆیان دادەنێ تا حکومەت دلتیا بێت کە برايان هیچ نییەتیکی خراپیان لە پشتهووە نیە دژ بە حکومەت .

(۱) لە ساینی (التحریر) و (www.ikhwan.net) وەرگیراوە .

دووه م : ياخود دوور بخړيته وه بؤ گونديكي دووره ده ست .

سيه م : يان بنډرديته دهره وه ي ولات ټيتر ئه و ولاته هر دهلتيكي عره بي
يا ئيسلامي بيت .

به لام دياره حكومت به م پيشنياران ه پيشهوا به ننا پازي نه بوو ، هر بويه
حكومت به هيچ شپوهيك وه لام ي هيچ كام له وه لږاردنانه ي پيشهوا به ننا ي
نه دايه وه و پشتگوښي خست .

ئو ههنگاوانه ي كه حكومت گرتي بهر بؤ شهيدكردني پيشهوا به ننا :

جا بويه حكومت له سهره تاي تيروركردني پيشهوا به ننا وه چند ههنگاو يكي
نا تا هيچ لايه ك گومان نه خه نه سهر حكومت و دام و ده زگاكان ي ، هر بويه بؤ ئه و
مه به سته ئه م ههنگاوه به په لانه ي نا :

- ١- ده ستگيركردني زوربه ي سهر كرده كاني براي ان جگه له پيشهوا به ننا .
- ٢- لي سندنه وه ي ده مانچه مؤلث دراوه كه ي كه تاي بهت بوو به خوي ^(١) .

(١) لي ره دا جيگه ي خويه تي كه ئه و قسانه ي (سه نا) ي كچي بگيرينه وه كه نه نكي (واته
خه سووي حه سن به ننا) به پيشهوا به ننا ي وتووه به چند پوڅي پيش شهيدكردني ، پتي
ده لي : كوره ئه ي شيخ حه سن ! جو له كه كان ده تكوژن (ده بي زور ورياي خوتبي) .
پيشهوا به نناش به زرده خه نه وه و پي كه نينه وه ، هره كه ئه وه ي جه خت له پاستيتي
قسه كه ي نه نكم بكا ته وه پتي وت : هه موو حكومت به و په پي توانا يانه وه له هه ولي
پيلانگيريدان بؤ كوشتني من ، سهره پاي ئه وه ي كه من به ته نها هاموشو ده كه م و
ده سوړپمه وه و ، خو منداليكي ته مه ن ده سالانيس ده تواني من بكوريت !

جا كاتي (وه فا) ي كچي ده مانچه كه ي خسته ده ستيه وه بؤ ئه وه ي بييا له گال خويدا و پتي
بي ، پتي وت : ناي كچم تو پيت وايه نه گه ركه سي نيازي كوشتني مني هه بي منيش ده ست
به جي ده ست بؤ ده مانچه كه م پاده كيشم و ده يكوژم ؟ ! {له سايتي (ارض مص) وهرگيراه} .

- ٣- برینی هیلی ته له فۆنی ماله وهیان.
- ٤- دهست به سه راگرتنی ئه و ئۆتۆمبیله ی که تاییه ت بوو به گواستنه وه ی پیشه وا به نا (که مولکی تاییه تی زاواکه ی^(١) بوو) .
- ٥- بانگ کردنه وه ی ئه و پاسه وانه ی که پارتبی تاییه تی هه بوو له لایه ن حکومه ته وه بو پاسه وانی کردنی مائی پیشه وا به نا (له کاتی کدا که هه موو سه رکرده دیاره کان پاسه وانی تاییه تی خۆیانیا ن هه بوو له ماله وه) .
- ٦- دهستگیرکردنی پاسه وانه تاییه ته که ی که (عبدالبا س ط به نا) ی برای بوو.
- ٧- دهستگیر کردنی هه موو ئه وانه ی که سه ردانی ماله وه ی پیشه وا به ننا یا ن کردبیت، ئه گه رچی چا ویشیا ن پئی نه که وتبی.
- ٨- دهستگیر کردنی هه رکه سی که له پێگا و باندا سه لامی له پیشه وا به نا کردبیت ئه گه رچی ئه وکه سه له برایانیش نه بووی.
- ٩- قه دهغه کردنی پیشه وا به نا له چوونه دهره وه ی قاهیره و سه فه رکردن بو هه ر شوینیکی تر.
- ١٠- ناردنی (محمد الناعی) که یه کئ بوو له که سه نزیکه کانی سه رۆک وه زیر (ئیهرا هیم عبدالهادی) ، وه ئه ندامی (جمعیه الشبان المسلمین) بوو تا داوا بکات له (محمد اللیثی) که سه رۆکی (قسم الشباب) بوو له (جمعیه الشبان المسلمین) دا تا به پیشه وا به نا بلئ : که حکومه ت دهیه وی دانیشتنی له گه لدا بکه ن و دانوستا ن له نئوانیا ندا دهست پئی بکاته وه.

(١) مه به ست له (عبدال حکیم عابدین) ه .

جمعيۃ الشبان المسلمين

نيبراھيم عبدالهادي سرۆک و وزير

جا ليږه به دواوه قسه كان له (عبدالکريم) ى زاوى ده بيستين که شاهيدى نه و
پو دواوه دلته زيننه بووه و له گه ليدا برينار بووه :

(عبدالکريم) ده لى : نه و پوږه ى که پېښه واه بنناى تيدا شه هيدکرا پېښ نه و
پېښه واه بننا داواى لي کردم که بچم له تله فونى دهره وه په يوه ندى بکه م به شخ
(عبدالله النبراوى) له (بنها) تا داواى لي بکه م که پېښه واه بننا ده يه وي بچي ته لاي
نه و له وي نيشته جي بيى و پيکه وه بن، جا کاتى تله فون که م کرد خيزانه که ى
وه لاميان دايه وه و وتى : به پېښه واه بننا بللى با نه يه ت بؤ ئيره چونکه پوليس
زوريان لي داوين و شتومک و نه ساسى ماله که يان هه موو تيك و پيک داوه و شيخ
(عبدالله) شيان ده ستگير کردوه .

جا کاتى گەرامەوہ بۆ لای پيشەوا بەننا و ھەوالە کەم پى ڤاگە ياند، وتى:
 مامۆستا (محمد الليثي) سەرۆكى بەشى گەنجان لە (جمعية الشبان المسلمين)
 ھاتووہ بۆلام و پىي ڤاگە ياندم : کە حکومەت دەيەوى چاويان بە من بکەوى و
 دانىشتن و دانوستانەکان دەست پى بکاتەوہ، ھەر بۆيە منيش پازى بووم بەوہى
 کە چاوم پىيان بکەوى و دانوستانەکان دەست پى بکاتەوہ، بۆ ئەو مەبەستەش
 بارەگای (جمعية الشبان المسلمين) يان ديارى کردووہ بۆ ئەو کۆبوونەوہيە . جا
 منيش بە پيشەوا بەننام وت : کە نابى بچى بۆ ئەو کۆبوونەوہيە، چونکە حکومەت
 شىخ (عبدالله النبراوي) يان دەستگیر کردووہ و، نيازبان خراپە و دەيانەوێت تۆش
 دەستگیر بکەن ، بەلام پيشەوا بەننا (پەحمەتى خواى لى بى) بە گوێى نەکردم و بە
 قسەکانم پازى نەبوو، وە وتى : تازە من بەلێنم داوہ و بۆ منيش دروست نىە کە
 پىچەوانەى بەلێنە کەم بکەم.

پاشان (عبدالکریم) دەلێ : من و پيشەوا بەننا لە ئیوارەى پۆژى شەممە
 بەروارى (١١ / ١٠ / ١٩٤٩ م) چووين بۆ بارەگای (جمعية الشبان المسلمين) و لەوى
 چاوہ پى وەفدى حکومەت بووين ، بەلام کەس ديارنەبوو تا بوو بە کاتى عىشا و
 بانگ دراو پيشەوا بەنناش نوێژى عىشای بۆ کردین و، لە پاشا نا ئومیدبووين کە
 وەفدە کە نایەن، ئیتر پيشەوا بەننا داواى لە (محمد الليثي) کرد کە تاکسيە کى
 کریمان بۆ بگرێ تا پى بچینەوہ بۆ مال.

کاتى تیرۆز کردنى پيشەوا بەننا :

(عبدالکریم) دەلێ : لە پاشا من و پيشەوا بەننا و (محمد الليثي) کە بۆ بەرپى
 کردنى پيشەوا بەننا ياوہرى دەکردین چووينە خوارەوہ، ئەم پووداوہ دلته زینە کە
 پووى دا لە شەقامى (الملكة نازلي) بوو، لە ھەمووى سەیرتر ئەوہ بوو کە جگە لەو
 تاکسيە ھىچ تاکسيە کى تر لە گۆرپەپانە کە دا نەبوو تەنھا يە ک ئۆتۆمبیلی پەش نەبى

كە لەوبەرى شەقامەكە پاوهستا بوو، هەر چەند (عبدالكریم) دەلى : سەرنجى پېشەوا بەننام پاكیشتا بۆلای سەیارە پەشەكە كەوا چاودیریمان دەكەن، بەلام پېشەوا بەننا بە زەردەخەنە یەكەوہ تىی گە یاندم كە هیچ نیە و گوئی مەدەرى، لە پاشا كەسى كە (ئىبراهیم) ی ناوبوو لە بارەگای (جمعیة) دابەزى و هات بە (محمد اللیثی) وت : كە تەلەفۆن داوات دەكات. ئەویش دواى خواحافیزی لیمان سەركەوت چوووه بو شوینی خۆی لە بینای (جمعیة) .

پاشان پېشەوا بەننا چوووه دواوہى تاكسیەكە و لای راست دانیشت و منیش چوووه لای چەپیەوہ، بەلام تاكسیەكە یەكسەر دەستی نەكرد بە پۆیشتن بەلكو وردە وردە و لەسەر خۆ دەستی كرد بە پۆیشتن، تا نزیکەى پینج (مەتر) يك پۆیشت، ئیتر لە پرا دوو كەس دەرکەوتن كە بە پیادەیی دەپۆیشتن دەمانچەكانیان دەرکرد و یەكی بۆ لای من و ئەوى تریش بۆلای پېشەوا بەننا ، ئەوہى دەمانچەكەى پەوى كەردبوو پېشەوا بەننا نزیکەى حەوت گوللەى پیۆه نا، و وہ ئەوہى تریش یەك دوو فیشەكى نا بەسەر سنگى منەوہ، ئیتر خیرا پېشەوا بەننا لە تاكسیەكە دابەزى و ئەوانیش بە هەلەداوان پایان كرد بەرەو بارەگای (نقابة المحامین) كە ئۆتۆمبیلە پەشەكەى لەبەردەم وەستاوو ، نزیکەى (۱۰۰) مەترى پېشەوا بەننا هەر بە دوایانەوہ بوو ، بەلام دواتر لە دوروى یەك مەتر یەك فیشەكى تریشیان بە پېشەوا بەنناوہ نا، ئیتر خیرا خۆیان گەیانده ناو ئۆتۆمبیلە پەشەكە و بۆى دەرچوون ، ئیتر دواى ئەوہى كە هەردوو تاوانبارەكە پادەكەن پېشەوا بەننا بە بریندارىەوہ دیتەوہ من هەلدەگرئ و دەمخاتەوہ ناو تاكسیەكە، لەو كاتەشدا شۆفیترەكە بە حیساب لە هۆش خۆى چوو بوو، جا كاتى دیتەوہ هۆش خۆى پېشەوا بەننا دەینیرئ بۆ هینانى ئیسعاف بۆ من، كاتیكیش ئیسعاف دەگاتە جئ

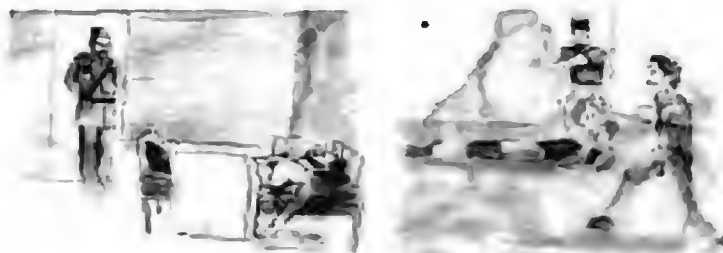
پیشەوا بەننا بە دکتۆره که دەلئ : خەریکی من مەبن بەلکو بچن بەلای مامۆستا
(عبدالکریم) ه وه چونکه ئەو بریندارییەکی سەخت تره و پتووستی بە
چارەسەرە .

له پاش بیستنی تەقەکان (محمد الليثي) دیتە خوارەوه بۆلامان و پیشەوا
بەنناش پیتی دەلئ : ئەمە ژمارەئێ ئه و ئۆتۆمبیلەیه که تاوانبارەکانی پتی
دەربازبوون، که بریتی یه له (۹۹۷۹) .

جا دواى چارهسەریکی بە پەله پیشەوا بەننا داوا دەکات که زوومن بگەیهننە
نەخۆشخانەئى (القصر العینى) و سووریش دەبئ لەسەر ئەوێ که بیئت لەگەڵما بۆ
نەخۆشخانە، هەرچەند پیکرانهکی پیشەوا بەننا بەو جۆره نەبووه که بیکوژئ ، له
پاش گەشتنمان بۆ نەخۆشخانەکه و چاوه‌پوان کردنی دکتۆره که بۆ ماوه‌یه، له‌و
کاتەدا ئەمیرالای (محمد وصفی) هاته ژووره‌وه بۆ لامان و به ده‌نگێکی بەرز پیتی

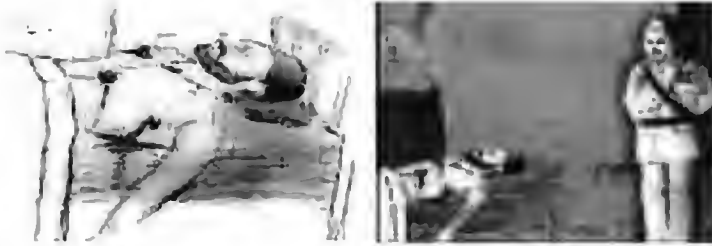
وتین : (انتهم لسه ما متوش یا مجرمین) واته : نهی تاوانباران نه وه هیڅا نه مردوون...

له پاشا په یوه نډیېان کرد به مالی دکتوری ئیشکگر که له (روکسي) له (مصر الجديدة) بو، ئیتر نه ویش به په له به ئوتومبیله که ی دیت بؤ نه خوشخانه، جا کاتئ گه یشته لاماڼ پېښه واهننا پېی وت : بچو خه ریکی مامؤستا (عبدالکریم) به چونکه نهو حاله تی باش نیه و پیویستی به چاره سهره. دواتر دکتوره که فهرمانی کرد به یه کئ له په رستاره کان که کراسه که له به ری پېښه واهننا دابکه نئ بؤ نه وهی ته داوی بکات، به لام پېښه واهننا نه یه یشته بؤی داکه نئ به لکو خوی کراسه که ی داکه ند، جا کاتئ ویستیان ناوو ناو نیشانم ئی وه ربگرڼ پېښه واهننا وتی: واز له مامؤستا (عبدالکریم) به ینن چونکه نهو حاله تی باش نیه، ورن من ناوو ناو نیشانتان پېی ده دم.

دیسان بؤ جاری دووهم نه میرالای (محمد وصفی) هاته ژووره وه بؤ لاماڼ و به دکتوره که ی وت: من له لایه ڼ حوکمداره وه هاتووم تا بزاین شیخ (حسین بهننا) حال و وه زعی برینداریه که ی چونه؟ دکتوره که ش پېی وت: حاله ته که ی زور مه ترسیدار نیه.

ئیت له دوی نه وه من و پېښه واهننا یان له یه کتر جیا کرده وه و نه ویان کرده ژووریکي ته نیاوه و منیشیان کرده لای نه خوشیکي تر.

لە پاشا بۆم دەرکەوت کە ئەمیرالای (محمد وصفی) نوێنەری مەلیک (فاروق) ە و
 ھاتووە تا ژيانى پېشەوا بەننا بخاتە مەترسیەوہ .
 جا بەھۆی نەھاتنى دکتۆر بە دەمیەوہ و نۆر لى پۆیشتنى خوین و نە
 دوورینەوہی شوینى پیکرانەکەى ئەوہ دەبیتە ھۆی شەھیدبوونی و لە ژيان
 دەرچوونی .

مەلیک فاروق

ئەسلىم کردنەوہى تەرمى پېشەوا بەننا بە کەس و کارەکەى:
 ئەو شەوہى کە پېشەوا بەنناى تیدا شەھیدکرا پەيوەندیەکی تەلەفۆنى لەلایەن
 بەرپۆه بەرایەتى پۆلیسەوہ کرا بۆ مالى باوکی پېشەوا بەننا کە پېشەوا بەنناى
 کوپى وەفاتی کردووہ، وە پێیان وتبوو: کە پاش کەمێکی تر تەرمەکەى
 دەھێنینەوہ بۆ مائەوہ، لەبەر ئەوہ نابى ھات و ھاوار بکەیت و کەس ناگادار
 بکەیتەوہ بۆ ئەوہى نەبیتە ھۆی کێشە و ھەراو ئازاوە نانەوہ، ئەگەر وا نەکەیت
 تەرمەکەت پى نادەینەوہ .

له پاش ماوهيك له يهك و دووى شهوا تهرمی پيشهوا بهننايان هينايهوه بۆ مالی
 باوکی و تنها باوکی و (مکرم عبید باشا) له پیشوازی تهرمهکهدا بوون ، چونکه
 چواردهوری مالکهکیان به پۆلیس تهنی بوو کهس نهی دهویرا له دراوسیکان بین بۆ
 پیشوازی له تهرمهکه و شۆردن و کفن کردنی، هر بۆیه باوکی دل سووتاو به دهم
 گریان و فرمیسک هه لپشتنهوه به تهنیا دهستی کرد به شۆردنی لاشهی کوچه
 شههیدهکی و کفنی کرد. له پاشا خۆی و (مکرم عبید باشا) و سئ ئافرهتی تر
 جه نازهکیان به شان هه لگرت و بردیان بۆ مزگهوتی (قیسون) تا لهوئ نویژی
 مردووی له سه ربکهن، پاشان له گه ل کارگوزارانی مزگهوت نویژیان له سه رکرد و دواتر
 جه نازهکیان هه لگرت و بردیان بۆ گورستانی (نیمام شافيعی) و لهوئ ناشتیان.

مکرم عید ہاشما

(عبدالکریم) ده‌لێ : سه‌یر له‌وه‌دایه‌ من ه‌یشتا له‌ نه‌خۆشخانه‌ بووم و له‌ ژێر چاودێری دکتۆردا بووم ، له‌ دوا‌ی چه‌ند پۆژێ له‌ شه‌هیدکردنی پێشه‌وا به‌ننا پۆژنامه‌ی (الاساس النقراشیة) پای گه‌یاندبوو که‌ من مردووم، که‌ له‌ بلا‌وکردنه‌وه‌ی هه‌واله‌که‌دا نووسی بووی (وفاة المصاب الثاني) .

جا کاتی نوینہری پوژنامہ کہ ماتبو کہ لہ کوئی دہ نیژئی ، ئیدارہی نہ خوشخانہ کہ پییان راگہ یاندبو کہ من زیندوم و بق ماوہی چہ ند مانگیک لہ ژیر جاودیزی دکتوردا دہ مینتہ وہ تا عیلاج وەربرگئی.

نه وشوهی که بو بهیانی بهنا شهید دهکړی:

پيشهوا بهنا بو هاوسه ره که ی دهگير پته وه و دهلی : نه مشه و له خه ومدا به
خز مه تی نیمامی (عہلی) گه ی شتم و له خه وما فه رموی پچ : که کاره که ت
نه نجامد او ه و په یامه که ت گه یاندو وه خوا لیت قبول بکات.
له پاشا به خیزانی دهلی : دیتنی نیمامی (عہلی) مزده ی شه هاده ته.

پرسه نامه یه ک له لایهن شیخ (أحمد عبد الرحمن البنا) ی

باوکی پیشهوا بهنا وه

ولدي الشهيد ...

رحم الله الرجل القرآني ، والداعية الكبير ، والمتقف الإسلامي ، والمجاهد العظيم الذي
جاهد ضد الطغيان ، إنه الأستاذ الشيخ المرشد حسن البنا رحمه الله رحمة واسعة ، وإنني والله
أحزن لأنني لم أستطع في هذا الرد أن أوفي هذا الضيغم الغضنفر حقه ، اللهم أكرم نزهه ، وأعلي
مرتبته ، واجعل الجنة مثواه ومستقره ، اللهم لا تحرمنا أجره ولا تفتننا بعده ، واغفر لنا وله .

(۱۱) نهو ده ورسپته ی که (پېښه وای بهننا) بؤ برایان و دؤستانی کردبوو:

یه کهم : (قم إلى الصلاة متى سمعت النداء مهما تكن الظروف).

دووهم : (اتل القرآن أو طالع أو استمع أو ذكر الله ولا تصرف جزءاً من وقتك في غير فائدة).

سییه : (اجتهد أن تتكلم العربية الفصحى فإن ذلك من شعار الإسلام).

چوارهم : (لا تكثر الجدل في أي شأن من الشؤون أيا كان فإن المراء لا يأت بخير).

پینجهم : (لا تكثر الضحك فإن القلب الموصول بالله ساكن وقور).

شههم : (لا تمزح فإن الأمة المجاهدة لا تعرف إلا الجد).

ههوتهم : (لا ترفع صوتك أكثر مما يحتاج إليه السامع فإنه رعونة وإيذاء).

ههشتم : (تجنب غيبة الأشخاص وتجريح الهيئات ولا تتكلم إلا بالخير).

نویهم : (تعرف إلى من تلقاه من إخوانك وإن لم يطلب إليك ذلك فإن أساس دعوتنا الحب والتعارف).

دهیهم : (الواجبات أكثر من الأوقات فعاون غيرك على الإنتفاع بوقته وإن كان لك مهمة فأوجز في قضائها).

(۱۲) نهو گتیبانه ی که لهسهر (پېښه وای بهننا) نووسراون:

۱ - الرجل القرآني حسن البنا - روبر جاكسون.

۲ - الفقه السياسي عند الإمام البنا - أبو فارس.

۳ - شخصية حسن البنا كما يراها الناس - لبيب البوهي.

۴ - معالم المشروع الحضاري عند الإمام البنا - محمد عمارة.

۵ - حسن البنا - عبد المجيد الباجوري.

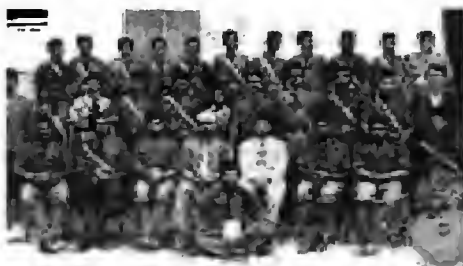
۶ - الإمام - أحمد أنس.

- ٧ - جهود الإمام البنا في إصلاح الريف المصري - علاء ممدوح.
- ٨ - الإمام البنا في المنوية الأولى لمولده - رجب البنا.
- ٩ - رسائل حسن البنا إلى أبيه - جمال البنا.
- ١٠ - لماذا اغتيل حسن البنا - عبد المتعال الجبري.
- ١١ - حسن البنا وثورة اليمن - حمادة حسني.
- ١٢ - مع الإمام الشهيد حسن البنا - محمود عساف.
- ١٣ - من قتل حسن البنا؟ محسن محمد.
- ١٤ - يا أيها العالم هذا هو حسن البنا.
- ١٥ - حسن البنا الرجل الأمة - أحمد قاسم محمد.
- ١٦ - قضية الشهيد الإمام حسن البنا ١ - فتحي عبد الحميد.
- ١٧ - نظرة إلى التراث الفكري والاجتماعي للشيخ حسن البنا - هادي خسروشاهي.
- ١٨ - البنا وتجربة الفن - عصام تليمة.
- ١٩ - حسن البنا والقضية الفلسطينية.
- ٢٠ - سطور من حياة الإمام المجدد "حسن البنا" - بدر محمد بدر.
- ٢١ - الإمام البنا والمشروع الإسلامي - جمال ماضي.
- ٢٢ - الأمل عند حسن البنا - جمال ماضي.
- ٢٣ - معالم الفكر التربوي لدى الإمام البنا - محمود أبو دف.
- ٢٤ - أكثر من عشرة أعوام... أنعم بالقرب من الإمام البنا - حلمي عبد المجيد.
- ٢٥ - الإمام حسن البنا والقضية الفلسطينية - محسن صالح.
- ٢٦ - الحكومة في بناء البنا تنظيريا وعمليا - محمد علي عطا.
- ٢٧ - البنا والقضية الفلسطينية - طارق عبد الرحمن.

(۱۳) همدې له وینه‌ګانې پيشه‌وا به‌ننا :

پيشه‌وا به‌ننا به‌جل و به‌رګی سهرېازيه‌وه
له‌کاتې جهنگ دژ به يه‌هووديه‌کان

پيشه‌وا به‌ننا و سريديه‌کی ئيخوان

پوښتیمک له ژياننامې پېښه وایان

پېښه وایان له پېښه وایان څه نه کورنۍ جیوازدا

پێشه‌وا به‌ننا له کاتی مه‌شقی سه‌ربازی

پێشه‌وا به‌ننا له‌گه‌ن خۆشه‌ویستانی

پىشەوا بەننا لەگەن پوختىمىك پىشەوايان

مورشىدەكانى ئىخوان لە دواى پىشەوا بەننا

سەرچاوەکان:

۱. ئیمام حەسەن بەننا / نووسینی (مصطفی محمد الطحان) وەرگیرانی :
(محمد عبدالرحیم) .
۲. أصول العشرين / نووسینی (پیشەوا حەسەن بەننا) .
۳. چەند پیگەیه‌کی ئینتەرنێت.

پوختەيەك

لى ژياننامەى پىشەوا سەيىد قوتب

- (۱) ناوى تەواوى
 - (۲) شويىنى لى دايىك بوون و پەرودەردەبوونى
 - (۳) ناوى باوك و دايىك و برا و خوشكەكانى
 - (۴) قۇناغەكانى خويىندىن و پىلەى زانىستى و لىياتوويى
 - (۵) تواناى ئەدەبىي و پۇشنىبىرى سەيىد
 - (۶) ھاوسەرگرتنى سەيىد قوتب
 - (۷) چەند سىفاتىكى بەرزى سەيىد لى گەل كەسانى چواردەورىدا
 - (۸) ھەول و تىكۆشان و لىپران بۇ كارى ئىسلامى
 - (۹) دانراو نووسىنەكانى
 - (۱۰) مېژووى شەھىدبوونى
 - (۱۱) ئەو كىتابانەى كە لى سەر (سەيىد قوتب) نووسراون
 - (۱۲) ھەندى لى وىنەكانى مامۇستاي شەھىد
- سەرچاۋەكانى ئەم ژياننامەيە

پوخته‌یه‌ك
له ژياننامه‌ی پیشه‌وا سید قطب

وینه‌ی ماموستای شه‌هید

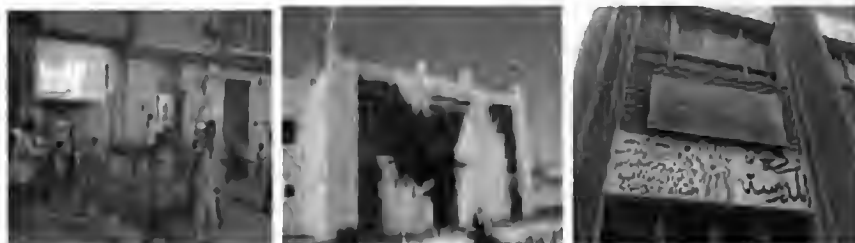
(۱) ناوی ته‌واوی :

(سه‌یید) کوپی (قو‌طب) ی کوپی (ئیه‌رامیم) ی کوپی (حوسین) ی شارلییه،
باپیره‌ی پینجه‌می له هینده‌وه هاتووه.
سه‌باره‌ت به ره‌چه‌له‌کی (سه‌یید) و بردنه‌وه‌ی بۆ ولاتی (هیند) هه‌ندی له
نووسه‌ران و میژوونوسان، نه‌و میژووه‌یان سه‌لماندووه که (سه‌یید) به ره‌گه‌ز
(هیندیه) و له ولاتی هیندستانه‌وه باپیره پینجه‌می بۆ ولاتی میصر کۆچیان کردووه
و له وی نیشه‌جی بوون.

(۲) شوینی له دایک بوون و پهرومردمبوونی :

له (۹ / ۱۰ / ۱۹۰۶) زاییندا له گوندی (موشا) ی سر به پاریزگای (نسیوط)

که دهکه ویتنه باشووری ولاتی میصره وه هاتوته دنیاوه .

گوندی موشا

(۲) ناوی باوک و دایک و برا و خوشکه گانی ^(۱) :

۱- باوکی : حاجی (قوطب) ی کورپی (نیراهیم) ی کورپی (حسین) ی شازلییه و، سټ خوشک و یه ک برای دایک و باوکی هیه .

باوکی سهید هم دیندار و دهست و داوین پاک و حال خور بووه و به دهسته گانی خوی په نجی کیشاوه و مناله گانی خواردنی حال لای پیداون، هم خوینده واریکی زرینگ و چالاک بووه و پوژنامه و گوفاره کان له مالی نه وان ده خویندیه و له ویره باس و خواسته گانی ناو گوفار و پوژنامه کان بو گونده که یان په خش ده کرایه وه .

نهمه کداری و میوان دؤستی حاجی قوتب باس و خواستی خه لکی گوند و ده وروبه ری گوند بووه و هه میسه خه لکی ناوایی پریزکی نیجگار گه وریه یان له حاجی

(۱) (طفل من القرية / ص ۲۸) .

قوتب ده‌گرت. له باری سیاسیشه‌وه حاجی قوتب په‌یوه‌ندی به پارتی نیشتمانییه‌وه هه‌بووه و نه‌ندامی لیژنه‌ی ئه‌و پارتیه‌بووه له گونده‌که‌یان و زۆرجار له مالیان کۆبوونه‌وه‌ی حیزبی کراوه.

ب- دایکی : دایکی سه‌ییدیش هه‌م له خیزانیکی خاوه‌ن پله و پایه‌ی کۆمه‌لایه‌تی و، هه‌م ژنیکی باوه‌ر‌دار و خواناس و له خواترس بووه و هه‌میشه له ماله‌که‌یاندا ده‌نگی زولالی قورئان گوێچکه‌ی خه‌لکی گونده‌که‌یانی ده‌هه‌ژاند.

سه‌یید له باره‌ی دایکیه‌وه له یه‌که‌م کتییی ئیسلامی خۆی که پێشکه‌ش به دایکی کردووه به‌ناوی (التصویر الفني فی القرآن) ده‌فه‌رموی : درێژه‌ی ده‌خایاند که له گونده‌که‌دا و له پشت په‌نجه‌ره‌وه گویت ده‌گرت بۆ قورئان خوێنه‌کان که له مالمندا به درێژی مانگی په‌مه‌زان قورئانیان ده‌خویند، منت له‌گه‌لدا بووم ده‌مویست وه‌ک منداڵ یاری و گاله‌گال بکه‌م، به‌لام له‌لایه‌ن تۆوه ئاماژه‌یه‌کی خیراو چرپاندنیکی بیده‌نگه‌ر ده‌یگێڕامه‌وه و بۆ ده‌نگ ده‌بووم و له‌گه‌ل تۆدا گویم له قورئان خویندنه‌که‌ ده‌گرت، ده‌روونم مۆسیقای قورئان خویندنه‌که‌ی ده‌چه‌شت ئه‌گه‌رچی تا ئه‌و کاته له واتاکی نه‌ده‌گه‌یشتم: کاتیک له‌به‌ر ده‌سته‌کانی تۆدا گه‌وره‌بووم منت نارده قوتابخانه‌ی سه‌ره‌تاییه‌وه له گونده‌که‌دا، یه‌که‌م ئاوانت ئه‌مه‌ بوو خوای گه‌وره ده‌روازه‌ی چاکه‌م لێ بکاته‌وه قورئان له‌به‌ر بکه‌م و ده‌نگیکی خوشم پێ ببه‌خشی تاکو هه‌موو کات قورئانت بۆ بخوینم^(١).

دایکی سه‌یید چوار باری هه‌بووه و دوانیان له ئه‌زه‌ر ده‌یان خویند و خیزانه‌که‌یان هه‌ردوو بواری زانستی و ئاینیان پێکه‌وه گرێدا بوو. دایکی سه‌یید ژنی دووه‌می باوکی سه‌یید بووه و یه‌که‌مین منال له باوکی سه‌یید بووه. هه‌ر بۆیه دایکی

(١) (طفل من القرية / ص ١٩٢).

زور گرنگی داوه به سهييد و به دينداري و زانست په روهري کوشي کردوه .

خوشه ويستی دايکی بؤ (سهييد) جيگای تيرامانی زور بووه و هميشه خوازياری ئوه بووه ئه م کوږه ي بېټه نمونه ي که سيکی خوینده وار و ديندار و په وشت پاک... که ليک جار هانی سهييد داوه که به رده وامي بدات به خویندن و داخوازيشی له براکانی ئوه بووه له ژيرچاوديري ئه وانداه سهييد دريژه به کاروانی زانست بدات هه تا دوا مه نزلتي خویندن .

ج- براگانې: سهييد قوتب تنها يه ک برای هه يه ئه ویش ناوی (محمد) ه ، به (۱۳) سال دواي له دايک بوونی سهييد له نیسانی (۱۹۱۹ م) دا له دايک بووه، (محمد قوتب) به و چه شنه يه که هه موو جيهان دهيناسی ...

ماموستای راسته قينه ي (محمد قوتب) سهييدی برای بوو، هه ر بویه له يه که م دانراوی به چاپ که يانراوی خوی پيشکهش به سهييدی برای دهکا به ناوی (سخریات صغیره) ، له پيشکهش کردنه که دا هاتوه: بؤ ئه و برايه م که فیری کردم چون بخوینمه وه و چون بنووسم، خستميه ژير چاوديري خويه وه له منداليه وه . ئه و بؤ من باوک و براو هاوپړی بوو، ئه م کتیبه پيشکهش به و ده که م به ئومیدی ئه وه ي توانيبيتم شتيک له و قه رزه که وره يه بده مه وه ^(۱) .

محمد قطب

(۱) (مقدمة سخریات صغیره لمحمد قطب/ ص ۵) .

۵- خوشگەکانی: سەيید تەنھا سۆ خوشکی ھەبە بەناوھەکانی :

یەكەم: نەفیسە: سۆ سالّ لە سەيید گەرەتر بوو، مارەبەر لە (بەکر شافع) ، نەفیسە چیرۆکیکی پر لە جیهاد و تیکۆشان و ئارامگرتنی ھەبە. ئەوھەبوو زیندانی کراو ئازارو ئەشکەنجە درا وەك ھەردوو کۆرەكە، یەكەمیان بەناوی (پەفەت) كە قوتابی كۆلیژی ئەندازیاری بوو لە زانکۆی (قەمیرە) ، كە دواي ئەشکەنجەدانێکی زۆر لە زیندانی سەربازی گیانی سپاردو، نەفیسەش ئارامی گرت و خۆپاگربوو. ھەروەھا کوپی دووھەمی بەناوی (عەزمی) كە قوتابی كۆلیژی پزیشکی بوو لەو كاتەدا دەستگیرکراو ھێندە ئەشکەنجە درا نزیک بوو ئەویش لە بەندیخانەدا گیان لەدەست بەدات.

دووھەم: ئەمینە : ئەمینە گرنگی بەلایەنی ئەدەبی دەداو ھاوبەشی ھەبوو لە کاری ئەدەبیدا ، بە چەند کورتە چیرۆکیکی خۆی بەشداری براکانی کرد لە کتێبە ھاوبەشەکاندا (الأطیاف الأریعة) .

ئەمینە مارەبەر لە یەكێك لە زیندانییەكان لە سالی (۱۹۵۴ م) كە ناوی (محمد كەمال ئەلسەنانیری) بوو، جا لە دواي ئەوھە كەمال سەنانیری لە سەرھەتای حەفتاكاندا و لە سالی (۱۹۷۳ م) لە زیندان ھاوئەدەرەوھە ئەمینە گواستەوھە، بەلام لە پاشان دەستگیر دەكرێتەوھە و بەھۆی ئازارو ئەشکەنجەدانێکی زۆرەوھە لە زیندان لە بەرواری (۸ / ۱۰ / ۱۹۸۱ م) گیانی سپارد و گەراپەوھە بۆلای خواي خۆی.

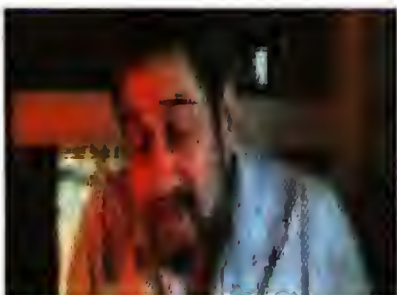

ئەمینەخانە خوشکی سەيید قەتب وینەنی ئەمینە و زەینەب ئەزالی

محمد کهمال نه لسه نانېرې

سنيهم: هميده : نه دې لای هميده جيگه ی گرنکی پيدان بو، نه ويرانه ی که به بېرووښيدا دهاتن دینوسين، هروها به شداری براکانی ده کرد له گوډاری (المسلمون) و (الإخوان المسلمون) و، له جگه له مانه شدا بابته ی بلاوده کرده وه.

دهمیده خانې خوشکې سہیید دکتور حمدي مسعود

له دواي کاره ساته که ی برايانی سالی (۱۹۵۴ م) له گهل دهسته يک له خوشکانی موسولمانی تیکوښه ردا هستان به چاودتري کردنی خيزان و مال و مندالی برا زيندانیه کان.

هميده دواي دهستگيرکردنی و دادگايی کردنی له لایه ن دادوهری سه ربازی (محمد فوناد) ه وه بؤ ماوه ی (۱۰) سال له گهل ئيشی قورسدا، شش سال وچوار

مانگی له زینداندان بردە سەر له نیوان زیندانی جەنگی و زیندانی (ئەلقەناتس) ^(۱) دا ،
 له کۆتاییدا له سەرەتای حەفتاکاندا له زیندان ئازادکراو دکتۆر (حەمدی مەسعود)
 ماری کردو له گەڵ هاوسەرەکی له (فەرەنسا) نیشتهجێ بوون.
 له پۆژی جومعه له بەرواری (۱۳ / ۷ / ۲۰۱۲ م) له ولاتی غەریبی (فەرەنسا)
 (حەمیدەخان) له تەمەنی (۷۵) سالییدا کۆچی دوایی کرد و گەشتەوه بە خزمەتی
 خوای مۆتەعال.

٤) قۆناغەکانی خویندن و پەلە زانستی و لیھاتوویی :

سەيید له گوندەکی خۆیان و له ژێر چاودێری دایک و باوکیدا له سالی (۱۹۱۲ م)
 دەخړیتە خویندنگای سەرەتایی و هەر لەوێ له سالی (۱۹۱۸ م) دا خویندنی
 سەرەتایی تەواو دەکا و دەبیتە هەلگری بڕوانامەیی سەرەتایی.
 پێی بە پێی هەلکشانی تەمەنی و پاش تەواو کردنی قۆناغی سەرەتایی و بە
 مەبەستی تەواو کردنی قۆناغەکانی دیکەیی خویندن و له سەر پاسپاردەیی دایکی
 سالی (۱۹۲۰ م) گوندی (مووشا) جێ دەهێلێ و پوو له قاهیرە دەکات و لەوێ له
 گەرەکیک له گەرەکیکانی قاهیرەدا که ناوی (زەیتون) ه لەلای خێڵ (ئەحمەد
 حەسەین) نیشتهجێ دەبیت.

بەلام بە هۆی شوێنی (۱۹۲۰ م) ه وه دوو سال له قوتابخانە دادەبڕیت، وه له
 سالی (۱۹۲۲ م) پەییوەندی دەکات بە خویندنگای مامۆستایانی سەرەتاییه وه له
 (قاهیرە) ، که ناوی خویندنگای (عبدالعزیز) بوو، سێ سالی خویندنی تێدا تەواوکرد
 و بوو هەلگری مۆلەتی (الكفاءة) بۆ خویندنی سەرەتایی و، بە هۆی لیھاتووییە وه
 له خویندندا له سالی (۱۹۲۵ م) پەییوەندی بە خویندنگای دواناوەندییه وه کرد، که

(۱) (مذایح الإخوان في سجون ناصر - جابر الرزق / ص ۱۱۵) .

بریتى بوو لە (تجهيزية دار العلوم) ، لەم خويندنگايەدا تەنها خویندکارە
لێهاتووکان وەر دەگیران، ئەم خويندنگايە خویندکاری ئامادە دەکرد بۆ ئەوەى لە
کۆلیژى (دار العلوم) وەر بگيرين.

خويندنگای عبدالعزیز جاویش

دواى ئەوەى قوناغى ئامادەیی بە سەرکەوتویی تەواو دەکات لە ساڵى (١٩٢٩)
(م) لە (دار العلوم) بەشى پێگەیاندى مامۇستایان وەر دەگیریت و ئەو قوناغەى
دیکەى خويندنىش سەرکەوتوانە تەواو دەکات. پاش چوار سال و لە ساڵى (١٩٣٣)
بروانامەى (لیسانس) یاخود (الإجازة العالية) لە ئەدەب و زمانى عەرەبیدا
وەر دەگیریت.

دار العلوم لە قاھیرە

دوا به دواى وهرگرتنى بپوانامه‌ی (لیسانس) سهیید له به‌رواری: (۲ / ۱۲ / ۱۹۳۳ م) له وه‌زاره‌تی (مه‌عاریف) به ماموستا دامه‌زی‌نرا، و پاشان ده‌بیته ماموستا له (دمیاط) و یه‌که‌م مووچه‌ش که وهریگرت شه‌ش (جونه‌یه) بوو.

دواتر له سالی (۱۹۳۵ م) وه‌زاره‌تی مه‌عاریف سه‌ییدی گواسته‌وه بوو خوی‌دنگای (به‌نی سیوف) وه‌ک ماموستا جی‌گیر ده‌بیته و هر له‌ویش خانویه‌کی خنجیلانه به کری ده‌گریته، ئیتر هه‌موو ژیا‌نی له‌گه‌ل که‌س و کاره‌که‌یدا له‌و خانوو‌ه‌دا برده‌سه‌ر.

(حه‌سه‌ن حه‌نه‌فی) که یه‌کێک له‌و که‌سانه‌یه‌ خۆی به ژیا‌نی سه‌ییده‌وه سه‌رقا‌ل‌کردووه، ژیا‌نی سه‌یید به‌سه‌ر چوار قوناغدا دابه‌ش ده‌کات...!

(۱) قوناغی نه‌ده‌بی... ئه‌م قوناغه (۲۰) سال ته‌مه‌نی سه‌یید ده‌بات، سالی (۱۹۳۰ - ۱۹۵۰ م).

(۲) قوناغی کۆمه‌لایه‌تی... سالی (۱۹۵۱ - ۱۹۵۴ م).

(۳) قوناغی فه‌لسه‌فه... سالی (۱۹۵۴ - ۱۹۶۲ م).

(۴) قوناغی سیاسى... سالی (۱۹۶۲ - ۱۹۶۶ م).

سه‌یید قوتب له‌و کاتانه‌ی که‌له‌ گه‌شتی نه‌هریکا بوو

(۵) توانای نه دهمې و پوښنېری سهيډ :

سالی (۱۹۲۳ م) نه و دهمې سهيډ قوتابی قوناعي سييهمی کوليز دهبیت بابته تیکی په خنهي به ناوی (مهمه شاعر في الحياة، و شعر الجيل الحاضر) وهک موازه ربه که له کوليز پيشکesh دهکات. موازه ربه کی هينده کاریگر دهبیت که نه که هر خويندکاران پیی سهرسام دهبن. به لکو ماموستاکی (مهمه د مهدي عهلام) سهر سورمانی خوی له ناست توانستی قول و زیره کی و توانای نه دانی سهرکه وتوانی سهيډ دهرده بریت و له باره یوه دیته ناخوتن و دهلی: (نه گهر چی من سهيډم وهک قوتابی پيشکesh کرد، شادومان دهم که یه کیک له قوتابییه کانم، من نه مړو ده لیم - کاتیک گویم له بابته که ی گرت - نه گهر جگه له سهيډ هیچ قوتابییه کی ترم نه بیت به سمه بو نه وهی دلخوشم بکات و متمانم پیی به خشی، دلنایام بو نه وهی نه مانه تی زانست و نه دهب هه لبرگم له که سیکا که گومانم له هه ستانی نییه به وکاره ی - من (سهيډ قوتب) داده نیم به شانازییه که له شانازییه کانی (دار العلوم) کاتیک وتم دار العلوم نه وه مه به ستم (دار الحکمة والادب) ه^(۱).

سهيډ قوتب

محمد مهدي عهلام

(۱) (سهيډ قوتب له هاتنه دنياوه تا شهيد بوون - د صلاح عبدالفتاح الخالیدی و طارق نجیب /

سەيید بە گەیشتنی بۆ (قاھیرە) ولە تەمەنى (۱۶) سالیدا دەستی بە نووسین کرد لە پۆژنامە و گۆڤارەکاندا، خالیشی کە پۆژنامە نووس بوو لە پال کارى پۆژنامە گەری خۆیدا هانى سەيیدی دەدا و پینمایى دەکرد کە لە سەر کارىکى مەدرۆس و پیتمیکی سەرکەوتوو بەردەوامى بە پیشەى پۆژنامەگەرى بدات. یەكەم بابەت کە سەيیدی لاو لە بواری پۆژنامەگەرىدا نووسی لە پۆژنامەى (البلاغ) سالى (۱۹۲۲ م) بلاوکرایەو.

پاشان سەيید بەردەوامیى بە کارى نووسین و پۆژنامە گەرىدا، لە پۆژنامەکانى (الأهرام، الاسبوع، الحياة الجديدة، كوكب الشرق، الوادي، المصور، الدعوة، الرسالة، الثقافة) و گۆڤارەکانى وەك (الاخوان المسلمون، الفكر الجديد، العالم العربي، البلاغ، الجهاد، المقتطف). بەبابەتى بە پیتز نووسراوەکانى بلاودەکردەو.

(۶) هاوسەرگرتنى سەيید قەتب:

سەيید هاوسەرى ژيانى دەست نیشان کردو مارەى برى ، بەلام بەهۆى ئەوہى کە پیتتر ئەو ئافەرەتە کەسیکی تر لە ژيانیدا بوو دەست بەردارى یەکترى بوون و لەیەك جیابوونەو و پاشان هەریەكەیان لە پێگەى خۆیەو پۆشت.

سەيید لە پیتز زیندانى کردنیەو لە سیلا (۱۹۵۴) زۆرى نەمابوو یەکیک لە کچە دیندارە مولتەزیمەکان دەستنیشان بکات، هەنگاوەکانى یەکەمى ئەم کارەى نا، بەلام پووداوە تازەکان بەرەو پووی بوونەو، پێگەى هەلداوەکانى لیگرت، ستەمکاران خزانديانە ناو زیندانەو تاكو سالاەکانى تەمەنى لە زینداندا بەریتە سەر، پاشان بە لیبوردنیکی تەندروستی لە سیلا (۱۹۶۴) لە زیندان دەرکرا، کە لەو کاتەدا تەمەنى لە پەنجا و نۆ (۵۹) سال نزیک بووبوویەو.

یەكەم شتیك دواى دەرچوون لە زیندان بیری لێكردەووە بریتی بوو لە گەپان بە دواى هاوسەرى ژياندا، گەپا تا نسیبی خۆى دۆزیووە لە یەكێك لە ئافەرەتە چاكەكاندا، ئەوەندەى نەمابوو دەستنیشان و ماری بكات، ستمكاران مۆلەتیان نەدا و هیندەى نەبرد زۆر بە خیرایی تووندیان كردەووە لە زیندان لە سلێ (١٩٦٥) تاكو بە شەهیدی بۆ دواچار مائاواى بكات و بگات بە خواى خۆى، لە سلێ (١٩٦٦) دا شەهیدكرا و پۆشت بۆ بەهەشتى نەپراوە تاكو لەو پشكى خۆى لە خۆریەكانى بەهەشت وەربگرێ (إن شاء الله) .

(٧) چەند سیفاتىكى بەرزى سهید لەگەڵ كەسانى چواردەوریدا :

یەكەم : بەخشینی ئەساسى مالهەكى بە هاوڕێهەكى كە دەبێت ژن بهێت :
 مامۆستا عەتار سەردانى سەیدى زۆر دەكرد لە مالى خۆیدا لە (حەلوان) ئەمەش لە سالاكەكانى چلەكاندا، دەلێت : كە ئەساسى ژوورى میوانەكەى زۆر سادە بوو بەهۆى كەمدەستیهووە كە نەیتوانیووە ئەساسى چاكتر بكێت.
 پۆزىكىان مامۆستا عەتار سەردانى دەكاتەووە دەبێت ژوورى میوان ئەساسىكى جوان و تازەى لێهە، بەمە دلخۆش دەبێت !
 پاشان دواى چەند پۆزىك سەردانى دەكاتەووە دەبێت ئەساسە كۆنەكان لە ژوورى میوان دانراونەتەووە، سەرى سوپما لەوێ كە بێنى، بۆیە زۆرى كرد لە سەید تا بزانی قەنەفە تازەكان چیان بەسەر هاتوو، لەبەر زۆر داكووى كردنى، سەید ناچار بوو هەوالەكەى پێ بێ : كە قەنەفە تازەكانى فرۆشتوو، پارەكەى بەخشیووە بەیەكێك لە برا (ئیمانیهەكانى) تا مەسروفاتى ژنەتیانى پێ تەواو بكات !!

أحمد عبدالغفور عطار

دوا نامہ ی (سہیید قوتب) بڑ ھاوڑی ئہ دبی (أحمد عبدالغفور عطار) بہ پڑگہز
(سعودی) کہلہ مانگی (صفہر) ی سالی (۱۳۸۶) ی ہجریدا بہ رامبہر (۱۹۶۶) ی
میلادی بڑی ناردوہ کہ بہ ہڑی ئہ فسہرئک لہ دہزگای ہہ والگری (عبدالناصر) کاری
کردوہ پڑی گہ یشتوہ، کہ تئیدا نووسیویہ تی :

[لقد وجدت الله : كما لم أجده من قبل قط .. لقد عرفت منهجه وطريقه : كما لم أعرفه
من قبل قط .. ولقد اطمأنت إلى رعايته ، ووثقت بوعده للمؤمنين : كما لم أطمئن من قبل
قط .. وأنا بعد ذلك على ما عهدتني : مرفوع الرأس ، لا أحنیه إلا لله .. والله يفعل ما يشاء ..
والله غالب على أمره ولكن أكثر الناس لا يعلمون ..]

ئەمەش دەقى نامەگەيە بە دەستور خەتى (سەيىد) خۆى :

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

آخر احمد

السيد عليه الرحمة. وبعد فقد أبلغني اخي
أنته اليكم باسمي لما أوصيته ، وأنتم دون علمي ما أوصيه
فلهذا أرمية نفسي .. فهل اشكر !

أصح من أن استكره . فإما اعتقد . أن أصله على
وأنه وضع الهمزة تقيده . ليعرف حيث العلم كالم آية . ومنه
قبل . ولقد عرفت منه وطريقه كالم أعرفه من قبل
قط . ولقد علمت أنه راجع . ووثقه . بوجه له فيه
كالم أصله من قبل قط . وإنما بعد ذلك ما عرفت
منه الرأس لأخيه الإله . والله يعقل ما شاء .
والله غائب عما أرى . والله أعلم .

فقال ارا افرأيت ان اقبله فم عنى

لأحد المراسيل [redacted] أشبه له بالامانة
والاستقامة والفضالة. وأحب أن تكون معه في

إلى شاء الله

دائماً تعليم و دروسه اند

داسم لکھنؤ

دووم : بەخشینی بەدەلەگەى بە خۆتەندگارىكى زانگۆ :

مامۇستا (عەلى عبدالعزیز حسەین) لە گوتارى (شاهد شەھید) كە لە گۆفارى (المجتمع) دا بىلوى كردۆتەو، دەربارەى كۆپەگەى خۆى دەگىرپیتەو، كاتىك كە قوتابى بوو لە كۆلىزى (دار العلوم) و لەو كاتەدا (سەيید قوتب) وانەبىژ بوو لەوئى : پۆژىكىان كۆپەگەى بۆى گىرپامەو، كاتىك قوتابى بوو لە كۆلىزى (دار العلوم) ، براى شەھیدمان مامۇستای وانەى ئەدەبى عەرەبى بوو لەوئى، مامۇستا لە سەرەتای سالدە بىنەت ئەم قوتابى بە بەدەلەگەى كۆنەو، هاتوو بۆ زانگۆ ، چونكە هەموو قوتابى بە جلوبەرگى نوێو لەو پۆژەدا دەهاتن و دەچوون.. لە كتوپرێكدا كۆپەگەى بانگرا بۆ ژوورەگەى مامۇستا (سەيید قوتب) ، كاتىك چوو ژوورەو مامۇستاش بەدەلە تازەگەى خۆى داكەندو داواى لێكرد كە ئەو لەبەرى بكات، مامۇستاش بەدەلە كۆنەگەى ئەو هەلبگریت بۆ خۆى.. بەبێ وتوێژىكى زۆر ئەوئى وىستى پوویدا ! كۆپەگەى من گەراپەو، بۆ مائەو، لە جلوبەرگىكى جیا لەوئى كە پێوئى پۆششتبوو، دەرەو، تاكو موفاجەئەكە بەو جلوبەرگە نوێیە بۆ خىزانەگەى زیاتر بێت ^(۱) .

سەيەم : ئارامگرتنى لەسەر كەمدەرەمەتى و خۆبەدەستەو نەدان بۆ پۆژمى

ستەمگار :

مامۇستا (ئەحمەد عبدالغفار عەتار) ئەم پوداوەمان بۆ دەگىرپیتەو كە خۆى بە چاوى خۆى بىنىوئەتى و لەگەڵیدا ژیاو، دەلێت : پۆژىكىان (سەيید قوتب) بە تەلەفۆن پەيوەندى پێو كردم، داواى لێكردم كە بەزوىى بگەمە مالىان، داواى لێكردم كە چەند (دە) جۆنەپهێكى بە قەرز بۆ بىم (لە سەيەو تەنەو) تا

(۱) گۆفارى (المجتمع) ژمارە (۸۳۲) ، بەروارى : ۱ / ۹ / ۱۹۸۷ .

دهرمانی پئی بکړیت، چونکه نه خوښ بوو، پاره ی نه بوو دهرمانی پئی بکړیت !!
 منیش به په له پوښتم بۆ مالیان، بړه پاره داواکراوه که شم له گه لّ خوږم برد، کاتیک
 چوومه ژووری به خیر هاتنه وه، دیمه نیکي سه یرم بیني، سویند به خوا واقم وړما له وهی
 که بینیم! له ژووره که دا کارمه ندیکي دیبلوماسی له بالویند خانهای ولایتیکي عه ره بی
 خاوه ن (نهوت) ه وه دانیشتبوو، له به رده میدا جانتایه کی پر له پاره ی جوړاو جوړی
 دانابوو که کزی هه مووی دهگه شته چهند هه زار (جونیه) ښک !!

نه و کارمه نده زور به گهرمی و تکاو پچاو داکوکی لیگردنه وه داوای له سه یید
 ده کرد که جانتا پاره که ی لی وه ربگریت ... ، که له و کاته دا سه یید سه رگهرمی
 ده کردنی گوڅاریکی نه ده بی و فیکری نیسلامی بوو - که له وانه یه (العالم العربی)
 یان (الفکر الجدید) - بوویت.

منیش پوانیم بۆ سه یید قوتب که نه خوښ بوو دانیشتبوو، بینیم خه م و خه فته
 به دهم و چاویه وه دیاره ..

پاشان سه یید به دامه زراویه وه دیاری پیاوړه که ی په د کرده وه، تووړه یی و
 تووندی به ناوچاویه وه ده رکه وت، له کاتیکدا پئی دهوت : من خوږم و فیکره م
 نافروشم به سه روهت و سامانی دنیا، ماله که ت بگړه وه بۆ ناو جانتاکه ت !!

پاشان سه یید لای به لای مندا کرده وه و پئی وتم : ثایا نه وه ی داوام لی
 کردبووی ئاماده ت کردوه ؟ منیش پیم وت : به لی ، بړه پاره که م دایه ، له کاتیکدا
 له وپه پی سه رسوپمان و هه لچوون، و واق وړماندا بووم !

کاتیک دیبلوماته که چیروکی نه م بړه پاره یه ی زانی ، به په شوکاوی
 سه رسوپمانه وه چووه ده ره وه !!

۸) ھەول و تېكۆشان و لېپران بۆكاری ئىسلامى :

دوا بە دواى گەرانه‌ودى له ولاته يەكگرتووھكانى ئەمرىكا و شاد بوونى بە زىدى خۆى و ولاتى مىسر، بېرىدا چىتر خۆى بۆكارى ئىسلامى يەكلایى بکاته‌وه و ئەو تەمەنەى كە ماویەتى بخاتە خزمەتى بانگە‌وازی ئىسلامیە‌وه. سەيید نەك ھەر زانایەكى تەقلیدی بىر وشك نەبوو، بەلكو بېریارىكى گەرە بوو، لە گەلیك لە چەمكەكان و جومگە ھەستیارەكانى زیندەگیدا ئاخاوتن و پای سەرەخۆى خۆى ھەبوو... نەدەكەوتە ژێر کاریگەرییەك كە لە دەزگای ھەز و پوانىنى ئەمدا پێك نەدەھاتە‌وه.

ھەر بۆیە لە سالى (۱۹۵۱ م) چووہ پىزى برايانى موسولمان (الإخوان المسلمون) ە وە ، سالى (۱۹۵۲) بە ئەندامى (مەكتەب ئىرشاد) ى برايان ھەلبژێراو كرا بە سەرۆكى بەشى بۆلۆكرنە‌ودى بانگە‌واز لە بارەگای ناوہندى برايان.

وہ لە ھەمان سالدا بەشداری كۆنگرەى (دیمەشق) ى كرد، كە لە ژێر ناوى (التربية الخلقية كوسيلة لتحقيق التكامل الإجتماعي) دا گىرا.

وہ لە سالى (۱۹۵۴ م) كرا بە سەرنووسەرى پۆژمانەى (برايانى موسولمان) كە ھەر لەو سالەدا داخرا، چونكە دژى پێكەوتنى مىصر و بەرىتانیا وەستا. كە پیاوانى شۆرشى! یۆلیۆى مىصرى كردیان.

۹) دانراوو نووسینەكانى :

سەرچەم كەتبەكانى (سەيید قوتب) خۆى لە (۲۸) كەتبى دانسقە دەبینیتە‌وه. (۲۶) كەتیبیان خۆى لە ژياندا بوو بۆلۆكرایە‌وه و بە چاپ گەيەنرا ، تەنھا دوو كەتب نەبیت ئەویش (نحو مجتمع إسلامي) و (مقومات التصور الإسلامي) بوو كە چاپ

كردنى كه‌وته دواى له سیداره‌دان و كوچى مائثاوايى (سه‌يید قوتب) خۆى.
دانراوو نووسینه‌كانى (سه‌يید قوتب) زۆږن و خۆيان له چه‌ند بواړيكي جوړاو
جوړدا ده‌بينتته‌وه :

یه‌که‌م : دانراوه‌كانى له بواړى نه‌ده‌بى دا :

۱. طفل من القرية (سيرة ذاتية) / به‌همان شیوه‌ ئه‌م كتیبه‌ش (له‌لایه‌ن
(لجنة النشر للجامعين) ه وه له سالى (۱۹۴۶) دا بلاوكرايه‌وه.

۲. اشواك (رواية) / بریتیه له چیرۆكى خۆشه‌ويستیه‌كى پاسته‌قینه، سه‌يید
له ده‌روونى خۆیدا له‌گه‌ڵ ده‌سگيرانه‌كه‌یدا تيايدا ژياوه، سه‌يید ئه‌م كتیبه‌ى له
مانگى ئايارى (۱۹۴۷) دا له (دار سعد) له (قاھیره) ده‌ركرد.

۳. المدينة المسحورة / چیرۆكى خه‌يالیه له چیرۆكه‌كانى (ألف ليلة وليلة) ه
وه وه‌ريگرتوه، (دار المعارف) له ميانه‌ى زنجیره‌ى (اقرا) دا سالى (۱۹۴۶) بلاوى
كردۆته‌وه.

۴. النقد الأدبي: أصوله ومناهجه / له مانگى حوزه‌يرانى سالى (۱۹۴۸) ده‌رى
كرد چواره‌م و كو‌تا كتیبى نه‌قدى سه‌يید بوو.

۵. التصوير الفني في القرآن / ئه‌م كتیبه‌ یه‌كه‌م كتیبى سه‌يید بوو، كه له
مانگى نيسانى (۱۹۴۵) دا له (دار المعارف) له ميسر ده‌رچوو.

۶. مشاهد القيامة في القرآن / سه‌يید ئه‌م كتیبه‌ى له مانگى نيسانى (۱۹۴۷)
دا له (دار سعد) له (قاھیره) ده‌ركرد، ئه‌مه دوهم كتیبى بوو له (مكتبة القرآن
الجديدة) كه ده‌يوست ده‌رى بكات.

۷. كتب وشخصيات / ئه‌مه سییه‌م كتیبه‌ كه له سالى (۱۹۴۶) دا بلاوى
بكاته‌وه.

۸. مهمة الشاعر في الحياة وشعر الجيل الحاضر / ئەم کتیبە سالی (۱۹۳۳)

به چاپی گه یاندووه.

۹. الأطفاف الأربعة / ئەم کتیبە (خۆی و محەممەد و فاتیمە و ئامینە

نووسیویانە) له لایەن (لجنة النشر للجامعين) ه وه ده‌رچوو، کتیبخانە‌ی (میسر)

سالی (۱۹۴۵) چاپی کرد.

۱۰. نقد كتاب مستقبل الثقافة في مصر / د. تەها حسەین سالا (۱۹۳۸)

کتیبکی ده‌رکرد به‌ناوێشانێ (مستقبل الثقافة في مصر) ئەم کتیبە مشتومڕکی

زۆری به‌ چوارده‌وردا دروست بوو، چونکه (تەها حسەین) له‌ کتیبە‌که‌یدا داوای

ئەوه‌ی کردبوو که‌ میسر بپێته‌ به‌شێک له‌ جیهانی پۆژئاوا، هه‌روه‌ها داوای

وه‌رگرتنی ژیا‌ری پۆژئاوا و پۆشنی‌ری پۆژئاوای کردبوو به‌ تال و شیرین و چاک و

خراپیه‌وه‌. سه‌ییدیش بۆ به‌رپه‌چدانه‌وه‌ی ئەم بیروبو‌چوونه‌ له‌ سالا (۱۹۳۹) ئەم

بابه‌ته‌ لای سه‌ره‌وه‌ی نووسی و به‌ چاپی گه‌یاند.

دکتور تەها حسین

۱۱. روضة الطفل / زنجیره‌ چیرۆکێک بوو بۆ منالان که‌ به‌ هاوبه‌شی له‌ گه‌ڵ

(ئەمینە سه‌عید) و (یوسف موراد) ده‌ریان کرد. له‌م باخچه‌یه‌ ته‌نها دوو به‌شیان

ده‌رکرد: یه‌که‌م : أرنب والکنز. دووه‌م : کتکت المدهش. هه‌ردوو به‌شه‌که‌ (دار

المعارف) ي ميصري سالي (۱۹۴۷) چاپي كړد.

يوسف موراډ

نهمينه نلسمه عيډ

۱۲. الجديد في اللغة العربية.

۱۳. الجديد في المحفوظات / نه ماته دوو كتيبې مهنه جي بوون، يو قوتابيانې قوتابخانه كاني وه زارهي مه عاريف، كه له گه ل بهرپرسانې دانانې پروگرامه كاني خوښندن له وه زارهي مه عاريف دهريان كړد، نه م كتيبېه دان پيانراو بوو، له قوتابخانه كاني وه زارهي مه عاريف ده خوښترا.

دووه م : دانراوه كاني له بواري ئيسلامې دا :

۱. معالم في الطريق / دواكتيبې سهبيد قوتبه كه له زيندان نووسيويهي و به پوخته ي ديدې (سهبيد) داده نريت.

۲. هذا الدين / نه م كتيبېه له زيندان نووسراوه ويلا (۱۹۶۰ م) له لايېن ده زگاي (دار القلم) له قاهرېه چاپكراوه.

۳. المستقبل لهذا الدين / راسته وخو پاش كتيبې (هذا الدين) نووسراوه و له لايېن كتيبېخانه ي (وه هبه) وه له قاهرېه چاپكراوه.

۴. في ظلال القرآن / له هه شت بهرگ پيكتهاتوه كه بريتيه له ته فسيري قورناني پيرؤز، سه رها له گوڅاري (المسلمون) يه كه م نه لقي (الظلال) ي له ژماره سيي گوڅاره كه بلاوكرايه وه، كه له مانگي شوباتي سلا (۱۹۵۲) دا ده رچوو، نه وه بوو تا

حه‌وت ئه‌لقه‌ی لی ب‌لاوکرده‌وه‌و ، ئه‌لقه‌ی حه‌وته‌م له‌ ئایه‌تی (۱۰۳) ی سورته‌ی (البقرة) دا وه‌ستا. پاشان له‌ کۆتایی ئه‌لقه‌ی حه‌وته‌می (ظلال) له‌ گو‌فاری (المسلمون) دا سه‌یید رای‌گه‌یاند که له‌ ئه‌لقه‌ی داهاتووی گو‌فاره‌که‌وه‌ ب‌لاوکرده‌وه‌ی ته‌فسیره‌که‌ی راده‌گریت و له‌ جی‌گه‌ی ئه‌ودا باسیکی نوی ب‌لاوده‌کاته‌وه‌، ئه‌ویش (نحو مجتمع إسلامی) بوو. سه‌باره‌ت به‌ ته‌فسیره‌که‌شی (الظلال) رای‌گه‌یاند که له‌ کتییی سه‌ربه‌خۆدا ده‌رده‌که‌ویت ، به‌پیی ژماره‌ی جوژنه‌کانی قورئان هه‌موو جوژنیک له‌ قورئان له‌ جوژنیک له‌ (الظلال) دا، له‌ هه‌موو دوو مانگی‌کدا جوژنیک دهرده‌چیت. به‌شی یه‌که‌می له‌ مانگی تشرینی یه‌که‌می سالی (۱۹۵۲) دا دهرچوو له‌لایه‌ن (دار الإحياء الكتب العربیة) له‌ قاهره‌ چاپکرا. له‌ ماوه‌ی نێوان تشرینی یه‌که‌می سالی (۱۹۵۲) تا کانونی دووه‌می سالی (۱۹۵۴) شانزه (۱۶) به‌شی لی دهرکرد. پاشان به‌هۆی زیندان و ئه‌شکه‌دانی ژۆر و دوورخستنه‌وه‌ی له‌ بواری نووسین ته‌فسیری (الظلال) وه‌ستا ، به‌لام به‌هۆی گرێبه‌ستیکه‌وه‌ که سه‌یید به‌ستبووی له‌گه‌ل چاپخانه‌ی (دار الإحياء الكتب العربیة) له‌سه‌ر نووسینی ته‌فسیری قورئان به‌ ته‌واوه‌تی.. چاپخانه‌که‌ سکا‌لانامه‌یه‌کی دژ به‌ حکومه‌ت به‌رز کرده‌وه‌، تیایدا داوای هه‌زاره‌ها جو‌نه‌یه‌ی ده‌کرد وه‌ک قه‌ره‌بوونه‌وه‌ بۆ ئه‌و زیانه‌ی لێی که‌وتوو به‌هۆی وه‌ستانی سه‌یید له‌ نووسینی ته‌فسیره‌که‌ی به‌ بۆنه‌ی حکومه‌ته‌وه‌، حکومه‌ت له‌ جیاتی پێدانی ئه‌و بره‌ پاره‌یه‌ ئه‌وه‌ی هه‌ل‌بژارد که‌ پێگه‌ به‌ سه‌یید بدات ده‌ست به‌ نووسین بکاته‌وه‌ ، به‌لام به‌ مهرجی شیخ (محمد غزالی) پیش به‌ چاپ گه‌یاندنی ته‌فسیره‌که‌ چاودێری و پێداچوونه‌وه‌ی بگریته‌ ئه‌ستۆ. پاشان کۆکراوه‌ته‌وه‌ له‌ چه‌ند به‌رگیکی قه‌شه‌نگدا و له‌ چاپ دراوه‌. شایانی باسه‌ (في ظلال) له‌به‌ر گرنگیه‌که‌ی وه‌رگێردراوه‌ته‌ سه‌ر ژۆرێک له‌ زمانه‌کان له‌وانه‌: (ئینگلیزی و، فه‌ره‌نسی و، فارسی و، توورکی و، ئوردی و، ئه‌نده‌نووسی و، هه‌روه‌ها هه‌ولیک هه‌یه‌ بۆ وه‌رگێرانی بۆ زمانی کوردیش).

شيخ محمد غزالي

۵. العدالة الاجتماعية في الاسلام / سهيد پيش سهفه رهكې بؤ نه مهريكا سالي (۱۹۴۸) له داناني نه م كتيبي لي بوويه وه و نهركي به چاپ گه ياندي سپارد به (محمد قوتب) ي براي، له مانگي نيساني سالي (۱۹۴۸) دا كه و ته بازپړه وه، نه مه يه كه م دانراوي سهيد بوو له فيكري نيسلاميدا.

۶. دراسات إسلامية / نه م كتيبه بريته له كومه له مه قالاتيك كه پيشتر سهيد له گوفاره نه ده بي و نيسلامييه كاندا له پيش شوپش ه روه ها راسته وخو له دواي شوپشدا بلاوي كردونه ته وه، وهك گوفاره كاني : (الرسالة ، الدعوة ، الاشتراكية) ، دواتر له دوو تويي كتيبيكدا به ناوي (دراسات إسلامية) له سالي (۱۹۵۳) دا چاپي كرد، كه كتيبخانه ي ليژنه ي لاواني موسولمان بوي بلاوكرده وه، كه له سي و پيښج بابه تي نيسلامي پي كهاتووه.

۷. السلام العالمي والاسلام / دواي چنډ مانگيك له كتيبي (معركة الإسلام والرأسمالية) سهيد به كتيبكي تري شوپشگيړانه ي نيعلامي دهركه وت كه بريتي بوو له (السلام العالمي والاسلام) هه مان شيوه (دار الكتاب العربي) له مانگي تشريني يه كه مي سالي (۱۹۵۱) بلاوي كرده وه.

۸. خصائص التصور الإسلامي ومقوماته / سهيد نه م كتيبي تايبه ت

کردووه به سروشت و تاییه تمه‌ندییه‌کانی عه‌قیده‌ی ئیسلامی، پیشتر له ژیر ناویشانی (فکرة الإسلام عن الله والكون والحياة والإنسان) دا رایگه‌یاند، له پاشدا ناویشانه‌که‌ی گۆری به (خصائص التصور الإسلامي ومقوماته) ، له سالی (۱۹۶۲) م) دا ده‌زگای (دار إحياء الكتب العربية) بۆی چاپ کرد.

۹. معركة الإسلام والراسمالية / له مانگی شوباتی سالی (۱۹۵۱) دا له لایهن (دار الكتاب العربي) به چاپ گه‌یه‌نرا.

۱۰. قصص الأنبياء للأطفال / له گه‌ل (عبد الحميد جهودهت نه‌لسه‌حان) زنجیره‌ی یه‌که‌می له‌م زنجیرانه‌ ده‌رکرد که کتیبخانه‌ی (سعد) له سالی (۱۹۴۷) دا له (قاھیره) چاپی کرد.

۱۱. الإسلام ومشكلات الحضارة / نه‌م کتیبه‌ش له هه‌مان سالد (۱۹۶۲) ، به هه‌مان شیوه له‌لایهن (دار إحياء الكتب العربية) ه وه به چاپ گه‌یه‌نرا.

۱۲. مقومات التصور الإسلامي / به‌شی دووه‌می کتیبی (خصائص التصور الإسلامي) یه و ته‌واوکه‌ری نه‌و کتیبه‌یه، ته‌واوکه‌ری بابه‌ته‌کانیه‌تی، هه‌ردوو کتیبه‌که له عه‌قیده و تاییه تمه‌ندی و خاله به‌هیزه‌کانی عه‌قیده‌ی ئیسلامی ده‌دوین، نه‌مه یه‌که‌م کتیبه‌که بیست سال دوا‌ی شه‌هیدکردنی خاوه‌نه‌که‌ی چاپ بکریت، چاپی یه‌که‌می له‌لایهن (دار الشروق) ه وه سالی (۱۹۶۸) بلۆکرایه‌وه..

سیهم : چهند بابته و نووسینیک که له گو‌فارو رۆژنامه‌کاندا بلۆی کردونه‌وه ، پاشان گو‌کراونه‌وه و به چاپ گه‌یه‌نراون:

۱. سیناء بین اطماع الاستعماریین والصهيونیین / نامیلکه‌یه‌که براییانی موسولمان سالی (۱۹۶۷) بلۆیان کردۆته‌وه، تیایدا نه‌و مه‌ترسیانه پوون کردۆته‌وه که پووبه‌پووی (سینا) ده‌بیته‌وه، وته‌ی پیشه‌وا (حه‌سه‌ن به‌ننا) و (سه‌یید قوتب) و (کامیل شه‌ریف) ی تیدا تو‌مار کراوه، به‌شی سه‌یید له‌م نامیلکه‌یه‌دا بابه‌تی‌که له

گۆډاری (الرسالة) له سالی (۱۹۵۲) دا بلاوی کردۆته‌وه، به ناوێشانى (إلى النائمین فی العالم الإسلامی) .

سەید قوٲب

کامیل شەریف

حەسەن بەننا

۲. الجهاد فی سبیل الله / نامیلکه‌یه‌که (الإتحاد الإسلامی للمنظمات الطلابیة) سالی (۱۹۶۹) بلاوی کردۆته‌وه، که به‌ره‌می سی ناوداری مه‌یدانی فیکرو بانگه‌وازه که برتین له: پېشه‌وا (حەسەن بەننا) و (سەید قوٲب) و (ئەبوئەعلای مه‌ودودی) .

ئەبو ئەعلای مه‌ودودی

۳. معرکتنا مع اليهود / کۆمه‌له بابەتیک بوو له سه‌ره‌تای په‌نجاکاندا له گۆډاری (الدعوة) دا بلاوی کردنه‌وه ، دواتر (زین العابدین الركابی) ئه‌و نووسینانه‌ی کۆکردنه‌وه و پېشه‌کیه‌کی بۆ نووسین و له کتێبیکدا به‌ناوی (معرکتنا مع اليهود) له‌لایه‌ن (الدار السعودیة للنشر) به چاپی گه‌ياند.

زين العابدين الركابي

۴. في التاريخ فكرة ومنهاج / سهييد له گوڤاري (المسلمون) دا بابه تيکي له دوو نه لقه دا به ناو نيشاني (في التاريخ فكرة ومنهاج) له ژماره يه ک و دوو سالي يه که مي گوڤاره که دا له سالي (۱۹۵۱) بلاو کرده وه، له دواي شهيد کردني (دار السعودية للنشر) هستا به وهرگرتني نه م دوو بابه ته له گوڤاري (المسلمون)، پاشان له که ل دوو بابه تي تري سهييد دهر باره ي (التصور الإسلامي والأدب) له کتبيکدا بلاوي کرده وه له ژير نه و ناوه ي سهره وه دا به يي نه وه ي ثمازه به سهرچاوه ي بابه ته کاني بکات.

۵. تصورات إسلامية (مجموعة مقالات في كتاب).

۶. مفترق الطرق.

۷. قيمة الفضيلة بين الفرد والجماعة.

۸. لماذا اعدموني؟ (مجموعة مقالات كتبتها جريدة المسلمون التي تصدر في

لندن باعتبارها الشهادة التي كتبها الإمام بخط يده قبل إعدامه).

۹. امريكا من الداخل بمنظار سيد قطب / نه مه ش نه و زنجيره باسانه بوون

که سهييد له کاتي نارندنه دهره وه ي به ياوه ري وه فديکي وه زاري حکومه تي ميصري بو نه مه ريکا نووسيوني، پاشان به پښ (صلاح خاليدى) ش هستاوه به کوکردنه وه و ثاماده کردني له دوو تمږ کتبيکدا به و ناوه ي که له سهره وه ثمازه مان پيکړد.

دکتۆر سەلام نەلخالیدي

۱۰. نحو مجتمع إسلامي / ئەمەش ئەو زنجیرە باسانە بوون سەيید دواي ئەوەی لە ئەلقەکانی (في ظلال) وەستا دەیناردن بۆ گۆفاری (المسلمون) ، دواتر (مكتبة الأقصى) پاش لە سیدارەدانی (سەيید) هەستا بە کۆکردنەوێ ئەو بابەتانەي پيشووی سەيید کە لە گۆفاری (المسلمون) بلای کردبوو وە کردی بە کتیبیک و بەناو نیشانی (نحو مجتمع إسلامي) لە سالی (۱۹۶۹) دا بلای کردەو.

۱۱. افراح الروح / کۆمەلێک بیرۆکە و تیبینی و بیربۆچوونی تایبەتی سەيید مەبوون، لە کاتییدا کە لە ئەمەریکا بوو لە نیوان سالی (۱۹۴۸) بۆ (۱۹۵۰) ، پاشان لە چەند نامەیهکی برایانەي شەخسیدا تۆماری کردن و ناردنەو بۆ براو خوشک و هاوڕێکانی لە میصر و ولاتە عەرەبیەکان و فەرەنسا و ئینگلتەرە، دواي گەڕانەوێ لە ئەمەریکا هەندیک لەو نامانەي لە گۆفارەکاندا بلۆک کردەو.

چوارەم : چەند دانراو و کتیبیک کە لە تەفسیری (في ظلال القرآن) ه وە

وەرگیراون لەوانە:

۱. تفسیر آیات الربا.

۲. تفسیر سورة الشورى.

۳. طريق الدعوة.

۴. فقه الدعوة.

سهييد قهتاب

٥. قصة الدعوة.
٦. رسالة الصلاة.
٧. إسلام أو لا إسلام.
٨. إلى المتثاقلين في الجهاد.
٩. استعلاء الإيمان ومعالم الطريق إلى الله.

پيښهم : چهند مه قالات و بلاؤ کړاوه يه ک که نووسيو به تی :

١. كيف وقعت مراكش تحت الحماية الفرنسية؟
٢. قيمة الفضيلة بين الفرد والجماعة.
٣. الدلالة النفسية للألفاظ والتراكيب العربية.
٤. هل نحن متحضرون؟
٥. وظيفة الفن والصحافة.
٦. شيلوك فلسطين أو قضية فلسطين.
٧. أين أنت يا مصطفى كامل؟
٨. فلنعتد على أنفسنا.
٩. ضريبة الذل.
١٠. أين الطريق؟

شه شه م : دانراو و نووسينه کانی له بواړی شيعردا :

١. الصبح يتنفس (قصيدة)
٢. حدثيني (قصيدة)
٣. هم الحياة (قصيدة)
٤. هتاف الروح (قصيدة)
٥. تسبيح (قصيدة)

۶. اخي انت حر بتلك القيود.
۷. الشاطئ المجهول / له سالي (۱۹۳۵) دا به چاپي گه ياندووه، ديوانيکي شيعري چاپ کړاوي سه بيده، هره ها کوتايي ديوانيته تي، چونکه دواتر هيچ ديوانيکي چاپ نه کړاوه.

حه وتهم : نو داندراو و نووسينانه ي که بلاونه کړاونه توه :

- ۱- دراسة عن شوقي.
- ۲- مهمة الشاعر في الحياة.
- ۳- المذاهب الفنية المعاصرة.
- ۴- في ظلال السيرة.
- ۵- في موكب اليمان.
- ۶- اوليات في هذا الدين.
- ۷- تصويبات في الفكر الاسلامي المعاصر.
- ۸- النماذج الانسانية في القرآن.
- ۹- المنطق الوجداني في القرآن.
- ۱۰- لحظات مع الخالدين.
- ۱۱- امريكا التي رايت.
- ۱۲- اساليب العرض الفني في القرآن.
- ۱۳- هذا القرآن.
- ۱۴- معالم في الطريق: المحجوبة الثانية.
- ۱۵- المرأة في قصص توفيق الحكيم.
- ۱۶- المراهقة اخطارها وعلاجها.
- ۱۷- الكأس المسمومة.

- ۱۸- قافله الرقیق.
- ۱۹- القصه فی الادب العربی.
- ۲۰- شعراء الشباب أو (الشعر المعاصر) .
- ۲۱- عرابی المفتري علیه.
- ۲۲- القصه بین التوراة والقرآن.
- ۲۳- القصه الحديثه.
- ۲۴- المرأة لغز بسيط.
- ۲۵- الشریف الرضی.
- ۲۶- اصداء الزمن.
- ۲۷- حلم الفجر.
- ۲۸- القطط الضالة.
- ۲۹- من اعماق الوادي.
- ۳۰- الصور والظلال فی الشعر العربی.

(۱۰) میژووی شهیدبوونی :

له پاشا (سهیید قوتب) برپاری زیندانی کردنی دراو خرایه زیندانی (القلعة ، السجن الحری ، أبوزعبیل ، ولیمان طرة) و بۆ ماوه یه کی زۆر له وی مایه وه .
 وه له ئایاری (۱۹۵۵ م) دا خرایه نه خۆشخانه ی سه ربازی بۆ تیمارکردنی شوینه واری سزاو نه شکه نه جی زیندان و ، نه خۆشییه کانی که له زیندانداندا تووشی ببوون ، وه ک : نه خۆشی (سنگ و ، دل و ، پۆماتیزمی ئیسک) .
 وه له بهرواری (۱۲) ی ته مووژی (۱۹۵۵ م) دا دادگای گهل (محکمة الشعب!)
 بۆ ماوه ی (۱۵) سال زیندانی له گهل کاری گران و ناره حهت حوکمی دا به سهردا!!
 هه رچه نده نه شیتوانی له بهر نه خۆشی و نازارو ناره حهتی ئاماده ی دادگا که بیته .

وه له سالی (۱۹۶۴ م) دواي ه و ل د ا ن ي ک ي زور له لايه ن (عبدالسلام عارف) ي
سه ر و ک ي (کوماري عيراق) ي نه و کاته له زيندان ه ي ن رايه دهره وه ، به لام دواي چه ند
مانگنک گيرايه وه و له زيندان تووندکرا.

عبدالسلام عارف

له پاش راگه يانراو ي ک ي (جمال عبدالناصر) له (مؤسکو) له سه ر پيلاني ک ي بؤ
داړيژراو (سه ييد قوتب) له به رواړي (۹ / ۸ / ۱۹۶۵) ده سته گير کرايه وه .

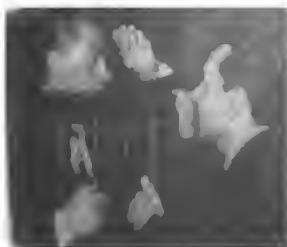
جمال عبدالناصر

له (۱۹ / ۱۲ / ۱۹۶۵) ليکولينه وه له گه ل (سه ييد) دا له زينداني جهنگيدا بؤ
ماوه ي س ي پوژ ده ستي پيکړد.

له (۱۲ / ۴ / ۱۹۶۵) دادگايي کړدن ي (سه ييد قوتب) له لايه ن دادوهر
(فريق محمد فوئاد) ده ستي پيکړد.

سهیید قه‌تب

وینه‌کانی سهیید قه‌تب له کاتی دادگایی کردنیدا

له (۲۱ / ۸ / ۱۹۶۶) ده‌جەوی فه‌رمانی له سێداره‌دانی بۆ (سهیید) و دوان له

هاو‌پێانی ده‌رکرد.

پوختەیک له ژياننامەى پيشه‌وايان

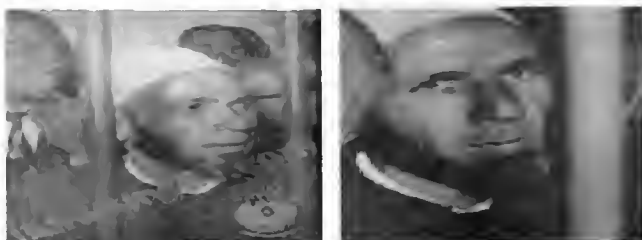

ليوا محمد فواد دجەوى

له به‌روارى (٢٩ / ٨ / ١٩٦٦ م) سه‌ييد قوتب له گەڵ دوان له هاوه‌لانی که بریتى بون له: (محمد يوسف هه‌واش و عەبدولفەتاح ئىسماعيل) له سەنداره دران.

محمد يوسف هه‌واش

عبدالفتاح إسماعيل

(١٩٦٦ - ١٩٢٥)

په‌حمەت له گيانى سه‌ييدى مامۆستا ، سه‌ييدى ئەديب و نووسەر ، سه‌ييدى
موجاهيد و تىكۆشه‌ر، سه‌ييدى موفه‌سير و پافه‌كارى قورئان ، سه‌ييدى
سياسه‌تمدار و پۆشنه‌ير ، سه‌ييدى پاستگۆ و ماندوونه‌ناس ، سه‌ييدى شه‌هيد ...

(١١) نهو كتيبانهي كه لهسهـر (سهييد قوتب) نووسراون؛

- ١ - سيد قطب الشهيد الحـي- صلاح الخالدي.
- ٢ - الأستاذ سيد قطب - بقلم: عبد القادر عـبار.
- ٣ - دراسة نقدية لأهم ما يميز تفسير في ظلال القرآن عن غيره من التفاسير.
- ٤ - مراحل التطور الفكري في حياة سيد قطب.
- ٥ - سيد قطب بين مؤيديه ومعارضيه - أحمد عبد المجيد.
- ٦ - لماذا أعدم سيد قطب وإخوانه؟.
- ٧ - معالم الفكر التربوي عند سيد قطب من خلال تفسير الظلال.
- ٨ - الجهاد في سبيل الله في ظلال القرآن.
- ٩ - المرأة في كتابات سيد قطب.
- ١٠ - التوجهات الأدبية والروحية عند سيد قطب في المراحل الأولى من حياته ١٩٠٦ - ١٩٣٨ د. عدنان مسلّم.
- ١١ - أثر البيئة في فكر وتفسير سيد قطب.
- ١٢ - سيد قطب ضد العنف - منير الغضبان.
- ١٣ - في ظلال سيد قطب -وصفي عاشور.

(۱۲) همدی له وینه‌کانی ماموستای شهید :

The young Sayyid Qutb

سهييد قهتب

سهييد قوتب به جل و بهرگي زيندانيه وه

سهييد قوتب له قه قهزي دادكايي دا

سهرچاومكان:

۱. سهيډ قوتب له هاتنه دنياوه تا شهيدبوون / نووسينی (د. صلاح عبدالفتاح الخالدي) و مرگيرانی : تارق نه جيب.
۲. چند سهرچاويه کی تر که له شوينی خويدا ناماژمان پيکردوه.

پوختەمەك

لە ژياننامەى پيشەوا ئەحمەدى موفتى زاده

(۱) ناوی تەواوی

(۲) شوپىنى لە دايك بوون و پەرورمەدەبوونی

(۳) ناوی باوك و دايك و برا و خوشكەكانى

(۴) قۇناغەكانى خویندن و پلەى زانستى و لیها توویى

(۵) هاوسەرگرتنى كاك ئەحمەد

(۶) هەتسوكەوتى كاك ئەحمەد لەگەڵ كەسانى چواردەورىدا

(۷) دید و تىپروانىنى كاك ئەحمەد بۆ هەندى چەمكى ناپىنى

(۸) كاك ئەحمەد و هەستى نیشتمان پەرورەرى

(۹) كاك ئەحمەد و گرتنەبەرى رپى بانگەواز

(۱۰) كاك ئەحمەد و سەفەرى حەج

(۱۱) هەول و چالاكیە ئىسلامیەكانى (كاك ئەحمەد) لە پيش پاپەرىن و شۆرشى گەلانى

ئىراندا

(۱۲) هەول و تىكۆشان و دروشمى (كاك ئەحمەد) لە كاتى پاپەرىندا

(۱۳) هەول و تەقەللای (كاك ئەحمەد) بۆ هینانەدى ئۆتۆنۆمى ئىسلامى (خودمختارى) بۆ

كوردستانى ئىران

(۱۴) دامەزراندنى (حیزبى موساواتى ئىسلامى)

(۱۵) هەول و تىكۆشان بۆ دامەزراندنى (شورای مەركەزى سوننەت) كە ناسراوبوو بە

(۱۵) دانراو نووسینەكانى

(۱۶) بەرھەمە تۆماركراوەكانى (كاك ئەحمەد) بەھەردوو زمانى فارسى و كوردى

(۱۷) دواپىن هەول و تىكۆشانى (كاك ئەحمەد) لەگەڵ سەرانى شۆرش و دەستگیرکردنى

(۱۸) میژووى كۆچى دواپى

(۱۹) ئەو كتیببەنەى كە دەربارەى (كاك ئەحمەد) نووسراون بە زمانى كوردى

(۲۰) هەندى لە وێنەكانى پيشەوا ئەحمەدى موفتى زاده

سەرچاوەكانى ئەم ژياننامەى

پوخته یهك
له ژياننامه ی پيشهوا نه حمەدی موفتی زاده

(۱) ناوی تهواوی :

(نهحمەد) ی کوپی (مهلا مهحمود) ی کوپی (مهلا عبدالله) ی دشهیی به.

(۲) شوینی له دایك بوون و پهرومردمبوونی :

له مانگی بهمهنی سالی (۱۳۱۱) ی کوچی مهتاوی ، بهرامبهه (۱۹۳۴) ی زایینی، له شاری (سنه) ی پایتهختی کوردستانی ئێران، له بنه ماله یهکی ئایینی و خاوهن زانست ، به ناوی بنه ماله ی (موفتی) چاوی به دنیا مه لهیناوه.

شاری سنه

(٢) ناوی باوك و دايك و برا و خوشكه گانی :

١- باپیری و باوکی و مامه گانی :

ناوی باوکی (مه لا مه حمود) ی موفتی کورپی عه للامه (مه لا عبدالله) ی دشه یی
یه ، ماموستا (مه لا عبدالله) خه لکی (دشه) ی لای شاری (پاوه) یه و ، له ویوه
هاتوته شاری (سنه) و له وی سقامگیر بووه .

نه م به پړزه ساله گانی فیه قییه تی له ناوچه گانی کوردستانی ئیران و غیرا قدا
پابواردووه ، پاشان ده بیته به کیک له زانایانی گه وره و ناوداری کاتی خو ی له
کورده واریدا ، هینده زانایه کی شیاو ده بیته که به ناوی (عه للامه ی دشه یی) ناویانگ
پهیدا ده کات و، له (سنه) ده بیته وانه بیژی مزگه وتی جامعیه (دار الإحسان) ی
(سنه) و، موفتی کوردستانی ش .

ماموستا (مه لا عبدالله) خاوه نی شه ش کورپ بووه که گشتیان زانا و به ناویانگی
کات و ولاتی خو یان بوون ، که نه مه ش ناوه کانیانه :

(١) ماموستا مه لا (مه حمود) که کورپه گه وره ی بووه و ، باوکی (کاک نه حمود)
بووه ، له هه موو زانیاریه ثابینی په کاندایه دستی بالای هه بووه ، به تایبته له :

(فقه) و (أصول الفقه) و (فلسفه) دا ، هیشتا باوکی له زیاندا بووه که بووه ته (موفتی) و حاکم شرعی کوردستان و یه کێک له مامۆستایانی فیهقی شافیهی زانستگای تاران.

(۲) مامۆستا مهلا (محهمهد پەشید) که زانایهکی گهوره بووه و، له شاری (بهیروت) ی لوبنان کۆچی دوایی کردووه .

(۳) مامۆستا مهلا (خالید) ی موفتی ، موفتی و حاکم شرعی پەسمی کوردستان تا سالی (۱۳۵۵) ی کۆچی مهتای.

(۴) مامۆستا مهلا (موحههمهد) ی موهری، به ناویانگ به (برهان الإسلام) که وانه بیژ و مامۆستای (حقوق و أدبیات) عه ره ب بووه، له زانستگای نه ستامبولی تورکیا.

(۵) دکتۆر (موحههمهد) سدیقی موفتی زاده، دوکتۆرای (ئیهلاهیات) و مامۆستای زمانی کوردی له زانستگای تاران ، ماوه یه کیش له بهشی کوردی پادویتی تاراندا وانه ده لیته وه .

(۶) دوکتۆر (عبدالرحمن) موفتی زاده ، که زۆر مروفیتی دلپاک و پیاوچاک بوو.

دکتۆر محمد صديقى لە لاسى راستەوه

وێنەى کاک ئەحمەد و مامۆستا مەلا مەحمودى باوکى

ب- براکانى:

کاک ئەحمەد تەنھا دوو براى هەبوو، ئەویش بەناوى کاک (عبدالله) و کاک (هادى) ، براکانى کاک ئەحمەد هەرچەندە چالاكى ئایىنيان نەبوو، بەلام مەروڤىكى تىگەيشتوو بە ئيمان بوون، هەردووکیان دواى (کاک ئەحمەد) کۆچى دوايان کردوو.

ج- خوشگەکانى:

کاک ئەحمەد تەنھا يەك خوشكى هەيە ئەویش بەناوى (سەعیدە خان) ، کە هاوسەرى (بابا مەردۆخى پۆحانى) بوو، (بابا مەردۆخ) يەكێکە لە کەسە لێتاتووەکانى بواری شیعرو ئەدەب و بە هەرسى زمانى (کوردى ، فارسى ، عەرەبى) نووسىویەتى.

لە بنەپەتدا (بابا مەردۆخ) نازناویەتى و ناوى خۆى (ئىسماعیل) ى کوپى شیخ

(حبیب الله پۆحانی کاشتری) یه و ، له سهردهستی هەردوو زانای گەرە (مەلا عبدالعظیم) و (مەلا محمودی موفتی) سنه ئیجازه نامەی وهگرتهوه .

بابا مەردۆخی پۆحانی

٤) هۆناغهکانی خویندن و پلهی زانستی و لیها تووی :

(كاك نهحمەد) هەر له منداڵیدا زۆر زیرهك و بلیمهت بووه، به پادهیهکی وا كه كه م كتیبی دهرسی تا ئاخیر خویندووه، له گهڵ ئەمەیشدا هەر به مۆتالای خۆی توانیویهتی ئه و كتیبانه له پادهیهکی بهرزدا بلیتهوه .

ئهو هەر له حوَجَره خنجیلانهکانی ئه و کاتهی کوردستاندا وانهی خویندووه ، وهك شارهکانی (سنه ، مەریوان ، بیاره ، سلیمانی ، .. هتد) .

وه لیی دهگیرنهوه كهوا فهرموویهتی: یه كه م جار له گوندی (بالهك) له نزیک (مەریوان) لای مامۆستا (مهلا باقر) دوو مانگ ماومه تهوه و، كتیبی (سیوطی) م له لای خویندووه، دواتر چوومه ته شارۆچكهی (بیاره) له کوردستانی عێراق و، لای مامۆستا (مهلا عبدالکریم مدرس) ماومه تهوه و، (عبدالله یزی) و (طلعمبوی برهان) م له لای خویندووه . پاشان (هەر به نیازی خویندن له ساڵی ١٩٥١ دا) چوومه ته

(تەوێڵە) و، دواتریش چوومەتە گوندی (عەبابەیلێ) ی نزیک (هەلەبجە) ^(۱).

مامۆستا مەلا باقر مامۆستا مەلا عبدالکریم مدرس

هەروەها دەفەرموێ: ئەو کەلکەلە و موشتاقە عەجیبە لە دڵما پەیدا بوو، پۆشتم ئەو ماوە لە دێهاتی کوردەواری مامەوێ لە عێراق، تەنھا ماوەیەکی نەبیست، کە لاموایە مانگیك دەبوو لە (سلێمانی) بووم لە مزگەوتی (بن تەبەق) ، کە مامۆستا (مەلا مصطفی زەلمی) هەورامان، مامۆستا بوو لە خزمەتی ئەودا بێرێک دەرسم خوێند، چەند شتیك پوویدا تا وای لێهات گەرامەوێ بۆ دێهات و لە گوندی (عەبابەیلێ) و (هەلەبجە) و ئەوانە دەرسم خوێند ^(۲).

هەروەها دەفەرموێ: پێمواییت کۆتا زستانم بوو لە (عێراق) ، لە ناوچەی (سەرگەلو) کە لەوانە یە بکەوێتە باکووری خۆرئاوای (سلێمانی) یەو، برادەرێکم هەبوو (مەلا عبدالله بانەیی) ، بێریار بوو لەلای من دەرس بخوێنێت، زۆر هانی دام،

(۱) (ژياننامەي زانای گەورەي کوردستان مامۆستا ناصری سوبحانی — ئامادەکردنی: عبدالله عبدالعزيز عەبدی / ل ۱۶۳).

(۲) لە کاسیتی (ئەمانەت) وەرگیراوە، ئەم کاسیتە بریتیە لە وتاریکی (کاک ئەحمەد) لە بارەی ئەمانەتداریەو.

كە مەلایەكى خویته وار مەیه، وتی: بابچم بۆلای بزانم لە وییه، ئەگەر لە ویش نەبوو لە
(پشده) مەلایەكى باش مەیه دەچین بۆلای، هەر چۆنێك بێت مەلایەكى باش پەیدا
دەكەین كە دلخۆش ببین..

كوندى سەركەلو

بە پۆشاكى مەلایەتیه وه

ویتهى كاك نهحمەد

هەر لە ساڵەكانى گەنجیدا (كاك نهحمەد) وانەى وتۆتە وه لە خۆپەندى ئایىنى

مەزگەوتى (دار الإحسان) ى (سنه) ۰۰

مەزگەوتى (دار الإحسان)

پاشان چۆتە تاران و لە دەفتەریكى (ئەسناد و ئەملاك) ^(۱) دا كارى كردوو،
 ماوه يەكیش لە زانستگای تاران بەشى زانیاری ئایینی وانهى و قوتەوه، لە پادوویی
 تاران و کوردستانیشدا كارى كردوو، پاش بەجێ هێشتنى تاران لە سالى (۱۳۴۲)
 ى كۆچى هەتاويدا و گەپانهوى بۆ ولاتهكەى كه كوردستانه، يەك دوو سالیكیش لە
 دێكانى (زاخه) و (بەردەپەش) ى سەر بە شارى دیواندەرە خەریكى كارى
 كشتوكاڵ بووه.

(۱) واتە: نوسینگەى كپین و فرۆشتنى خانووبەرە.

سی چوار سالیش پیش پاپه پینی خه لکی موسولمان تا نه و کاته له گه ل چه ند
که سیکی تردا شه ریکه ی هاو به شی دروست کردنی خانووبه ره و پرد و لوله کیشی
ناو، به ناوی (نه مانیه) ده بن به پیره .

(۵) هاوسه رگرتنی کاک نه حمده :

(کاک نه حمده) دوو ژنی هیتاوه ، ژنی یه که می به ناوی (حه سیبه خانم) ، که
خوشکه زای دایکیتی و له کاتی فیه تیدا دایکی بوی خواستوه ، به لام نوری پی
ناچی دهرده که وی که بابته یه ک نین و بوی یه ک نابن و نیتر به په زامه ندیه وه لیک
جیا ده بنه وه .

ژنی دووه می ناوی (خه دیجه) ی موته دی بووه ، کچی حاجی (په حمانا غای)
موته دی بۆکانه ، حاجی (په حمانا غا) یش که سایه تیه کی زانیاری ثابینی بووه ، که
نه و کاته له گه ل باوکی (کاک نه حمده) له تاران ، له زانستگا ماموستای فیه ی
مه زه بی نیمام شافیه ی ده بن ، هاو پیه تی حاجی (په حمانا غا) له گه ل باوکی (کاک
نه حمده) و ، وریایی و لیها تووی (کاک نه حمده) یش هانی دده که بیکاته زاوی
خوی، زور کات (کاک نه حمده) به خیر و خوشه ویستی و په زامه ندیه وه باسی له
خاتوو (خه دیجه) ده کرد ، نه م خاتوونه به پیره له سالی (۱۳۵۰) ی کوچی مه تاویدا

دلّه گه‌ورده‌کې له لیدان که‌وتوو مال‌ثاوابی له دنیای فانی کرد.

شایانی باسه (کاک نه‌حمده) له م خیزانه‌ی ته‌نھا یه‌ک کوپې بووه نه‌ویش به ناوی (حه‌مه ژيان) که نیستا له ژياندا ماوه و خاوه‌نی مال و مندالې خوږه‌تی ، خواي گه‌ورده‌ خوې و مال و مندالې بپارېزې ..

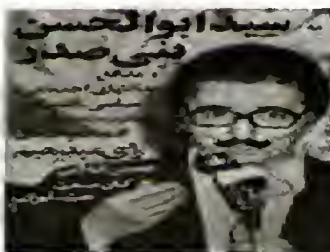

کاک نه‌حمده له‌گه‌ل حه‌مه‌ژيانې کوپې

(۶) هه‌لسوکه‌وتی کاک نه‌حمده له‌گه‌ل که‌سانی چواردموړیدا :

یه‌گه‌م: یه‌کېک له نه‌ندامانی (پېکخراوی چریکه‌ی فیدایی خه‌لق) به‌ناوی (ع - ب) له زیندانی (نه‌وین) ، وه‌حده‌ی (۳۲۵) ، به‌ندی (۳) ماوه‌ی دوو سال له‌گه‌ل (کاک نه‌حمده‌ی موفتی زاده) دا زیندانی بووه .

ده‌لېت : وه‌حده‌کې نی‌مه (۱۲۰) که‌س بوو، (۲۰) که‌سیان له که‌سه ناوداره‌کانی وه‌ک (عه‌باسی نه‌میر نینتیزام) و (بابه‌ک زه‌هرایی) بوون، که (بابه‌ک زه‌هرایی) له سه‌رانی چریکه‌کانی فیدایی و له گه‌ورده‌ترین تېروریسته‌کانی نه‌و پېکخراوه‌ بوو، باوکی و باوه گه‌ورده‌ی له (پړحانییه‌کان) بوون.

بابەك زەھرايى

عەبباسى نەبىر نىننىيازام

ھەروەھا دەلئىت : (كاك ئەحمەد) بۇ ئىمە ۋەك دەرزى ئازار شكىن بوو، ئەو مەنى بەدەفەر و شەپانى جەزبى خۆى كرد، مەن ھەرىص و تىنۋى بووم و زۆر بە سۆراغى دەپۇيشتەم.

لە خراپترىن تا چاكتىرىن كەسى ناو زىندانەكە پىزىيان ئى دەگرت و ھەيىبەتتىكى تايىبەتى ھەيىبوو، پىياو كۆزىك كە لەسەر شەقامەكان پىگەى بە خەلگى گرتىبوو، (۲۷) كەسى كۆشتىبوو كەچى كاتىك بە لاي (كاك ئەحمەد) دا تىدەپەپى لە شەرماندا سەرى دادەخست، (كاك ئەحمەد) ۋەك مۇۋىك خۆشى دەويست و موحىببەتى پى دەدا، بەلام ئەو لەتاو شەرم نەيدەتوانى تەماشاي چاۋەكانى بكات. ھەموو زىندانىيەكانى ئەو (جەناھە) پىيان خۆشبوو لەگەل (كاك ئەحمەد) مامەلەيەك بكن، سلاۋىكى ئى بكن و تەۋقەيەكى لەگەلدا بكن، تەنھا ئەو چەند ساتە كەمە بەسبوو بۇ ئەۋەى چەند پۇزىك بەو لەزەتەۋە زىان بگوزەرىن.

زۆر پاك و خاۋىن و بە لەزەت نانى دەخوارد، زۆر بەى جار ئاۋوگۆشت يان ئۆكاو بوو. ئۆكەكەى جىادەكردەۋە و نانى ورد دەكردە ئاۋەكەيەۋە، پاشان خويى زىاتىرى دەكرد بە ئۆكەكەدا ئاۋا زۆر ھەزى ئى دەكرد. ھىچ كەسىك ئەۋەى لىتى دەمايەۋە ھەللى نەگرت، بەلكو دەپىشت، تەنھا (كاك ئەحمەد) نەبىت ئەۋەى لىتى دەمايەۋە ھەللىدەگرت و پاشان ھەزى لىدەكرد و دەيخوارد!

مەن ئەۋكاتە گەنج بووم و شتىكى وام نەدەزانى، نە قسە كردن، نە

پرسياركردن، هه‌ميشه سه‌رنجم له هه‌لسوكه‌وت و جموجو‌لی (كاك ئه‌حمه‌د) ده‌دا و، له خوام ده‌ويست كارێكي هه‌بیت و بيسپيژیت به‌ من.

هه‌ر چه‌ند پيم خۆش بوو وه‌ك كو‌پي خۆي كاري بۆ بكه‌م، به‌لام هه‌يچ كات پيگه‌ي نه‌ده‌دا كاري بۆ ئه‌نجام ده‌م. چه‌ندين جار كه ده‌چوو بۆ هه‌مام من خاويليم بۆ ده‌برد، نه‌يده‌هيلا كه‌س كاري بۆ بكات، هه‌ركات پي‌داگريم ب‌كردايه ده‌يووت: كورم! هه‌يشتا قاچه‌كانم توانايي پي و پوشتنيان هه‌يه، بۆيه ده‌بیت خۆم كاره‌كانم ئه‌نجام ده‌م.

(بابه‌ك زه‌هرايی) په‌يوه‌نديه‌كي تاييه‌تي به‌ (كاك ئه‌حمه‌د) ه وه‌ هه‌بوو، زۆر برپاي پي هه‌بوو، ئه‌گه‌ر كيشه‌يه‌كي بۆ پيش بهاتايه ده‌چوو پاويژي پي ده‌كرد. كاتي‌ك كه (ئيمام خومه‌يني) نامه‌ي بۆ (غورباتشوف) نووسي، ئه‌وان داوايان له (بابه‌ك زه‌هرايی) كرد له‌و باره‌يه‌وه بۆچووني خۆي بليت، ئه‌گه‌ر بيوتايه قبو‌لمه له‌ پابردووي خۆش ده‌بوون، ئه‌گه‌ر په‌دي ب‌كردايه‌ته‌وه خۆي گيرده‌كردوه له‌ زيندان. پاويژي به‌ (كاك ئه‌حمه‌دي مو‌فتي زاده) كردبوو، وتبووي: راستگو‌يانه بۆچووني خۆت بلي.

غورباتشوف

خومه‌يني

له‌ ده‌رگاوان و هه‌ره‌س تا گه‌وره‌ترين به‌رپرس هه‌مويان له (كاك ئه‌حمه‌د) شه‌رميان ده‌كرد، ئه‌ويش له‌ قيافه و قه‌د و بالا‌ي نه‌ ده‌ترسان، به‌لكو له‌ نيگا و مه‌عه‌نه‌وييه‌تي شه‌رميان ده‌كرد.

ئەو كەسانەى ئەشكەنچە ياندا نۆر پاشگەز و پەشيمان بوون، ھەريەكەيان بە بەلایەك گرفتار بوو. (حاجى مەھدى) لوغى پېدا تەقيەو ھە و سى بەشى جەستەى نوقسان بوو. وتبوى: پاداشتى ئەنجامى ئەشكەنچەدانى (ئەحمەدى موفتى زادە) م ھەرگرت، بېستبوم وتبويان: ئەگەر خۆش بەخت بوويناىە ئەركى ئازاردانى (ئەحمەدى موفتى زادە) يان بە ئىمە نەدەسپارد!

يەككە لە زىندانىيەكان ئەفسەرى ھىزى ئاسمانى بوو، لە پىلانى كودەتادا دەستى ھەبوو، بۆيە زىندانى كرابوو. لەگەل (كاك ئەحمەد) پىكەو ھەبوون. دەيووت: چەندىن سال نىزامى بووم ھەموو جۆرە مۆفئىكم بىنيو ھە (دەسەلاتدار، سەرسەخت، باش، خراب) بەلام ھەرگىز نەمدىو ھە مۆفئىك ئەشكەنچە بدريت و شەقازلە بخوات و زەردەخەنە لەسەر لىو ھەكانى نەچرئ ! (كاك ئەحمەد موفتى زادە) لە كاتى ئەشكەنچەدانىدا بە زەردەخەنەو ھە ديوانى بۆ ئەشكەنچەدەرانى، جا زەردەخەنەى مەسخەرەكەر و گالته جارائە نا، بەلكو دلى بۆ بەدبەختى ئەشكەنچەدەرانى دەسووتا.

لەگەل ھەموو كەسكدا بە موحىبەت بوو، ئەوانى دىكەش موحىبەت لەو ھەو ھەبوون. (دكتور شىرازى) كورد بوو لە ھەوشەكەدا نانى بە مېروولەكان دەدا ئەم وانەيەش لە (كاك ئەحمەد) ھەو ھەبوو.

دەيووت: من ھىچ كارە نىم ھەمووتان دەتوانن (ئەحمەدى موفتى زادە) بن. خوای گەرە ھىدايەتى لە دلى ھەمووتاندا پواندو ھە تەنھا پىويستى بەو ھەچرا بگرە دەستتان و ھەرەكەت بكەن.

ئەو تەنھا دەيووت: (مۆف) بە، پىزى بۆ ھەموو كەس دادەنا و لەگەلى بە موحىبەت بوو، ھەرگىز نەمبىنى بە كەسك خراب بلئىت، نەمبىنى كەسك نەفرىن

بکات، نه و تهنات دوزمنه کاشی نه فرین نه ده کرد.

بؤچوونی (موفتی زاده) دهریاره ی دوزمنه کانی نه مه بوو دهیوت: کوپم! گریمانه ی نه وه بکه له کولانیکه وه تیده په پیت و مندالیک به ردیکت تیده گریت و بهر سهرت ده که ویت و سهرت ده شکینیت، توجی ده که یت؟ توش ده پویت و حقه ی خوت ده که یته وه و سهری ده شکینیت؟ نا نه وانه مندال گه لیکن و بهر ده گرنه منی پینگوزار.

مروځیکي زور گه وره بوو! بی نه ندازه دوعای بؤ هه موو مروځه کان ده کرد و دهیوت: خدایه نه گهر ده کړیت هه موو دهرده کانی عالم بده به سهرمندا تا که سیک دهرده دار نه بیت. تهنات ناره زوی نه وه بوو دوزمنه کانیشی دهرده دار نه بن! هه روه ها دهیفرموو: به خدا قه سه م ناماده م ته وای عومرم به نه زیهت و نازار و نه شکه نجه وه ببه مه سهر و، له قیامه تیشدا (به بی پسوایی) له بهرام بهر خواوه بوه ستم و عذاب بدریم به مهرجیک ته وای به نده کانی خوا له خوشبه ختیدا بن... خودایا له بهر خاتری من هیچ به نده یه کی خوت عذاب مه ده..

پوځیکیان چه ند مندالیک به شیوه ی کور له ته له فزیوندا قورثانیان ده خوین، زور زور گریا و وتی: کوپم! ده بینیت نه وانه قورثانیان وه ک یاری گرتوه، له کرده وه دا چه نیک له قورثانه وه دوون. دهیفرموو: تاوانی من پاریزگاری کردنه له قورثان. (کاک نه حمده) دهیفرموو: ته ماشای نه مړو مه که له م چوار دیواره داین، پوځیک دیت ده بینیت نه ندیشه و پینگای من په پره وی زور ده بیت.

هه روه ها ده لی: (کاک نه حمده) تیکه لوی له گه ل هه رکه سیکا بکر دایه دینی تیدا ده وه شاند. ده توانم له یه ک پسته دا بلچ: (نه حمده ی موفتی زاده) به مانای واقعی ئینسان بوو. نه و باسی دینی نه ده کرد، نه هلی قسه کردن نه بوو ته نها به

مەنە و بیەت، بە ئەخلاق و شەخسییەت و و یقار دینی دەوێشانە. کاتێک هەوایمان بیست لە زیندان مەرەخەس بوو، تەنانت ئەوانەش کە حوکمی سێدارەیان هەبوو لەبەر خاتری حوکمەکی خۆیان ناپەڕەت نەبوون، بەلکو لەبەر خاتری دوورکەوتنەوەی (کاک ئەحمەد) لێیان حەسرەتیان دەخوارد.

مرۆڤ ئەگەر هاوسەر یان منداڵەکی لە دەست بدات دواى (۱۸) سال کەم کەم ئاسایی دەبێتەو لەلای، بەلام دواى (۱۸) سال تا ئێستا (ئەحمەدی موفتی زاده) م لەلا ئاسایی نەبۆتەو، تا ئێستا یەك پۆل لە هەموو یادگارێیەکانم نەسپاوەتەو کە لەگەڵیدا بووم.

هەرکەسێک ئەوی خوش بویت ئەوا منیش خوشم دەوێت و، شانازی دەکەم لە خزمەتی (ئەحمەدی موفتی زاده) دا بووم، من ئەوکاتە دەرکەم بەو نەدەکرد ئێستا دواى (۱۸) سال دەزانم چەنێک پێویستم پێیەتی، دەزانم ئێستا ئێوەش قەدری نازانن.

ئەگەر تا بەیانی باسی (ئەحمەدی موفتی زاده) بکەم پێم خوشە و ماندوو نابم. ئەم شەو دواى (۱۸) سال خوشترین شەوی منە.

لە وەلامی ئەم پرسیارەدا، کە خوشترین یادگارییە لە زینداندان چى بوو؟ وتی: ئەوکاتە بوو کە لەسەر بینینی (کاک ئەحمەد) کۆتەکم خوارد ^(۱).

دووهم: زانای بەناوبانگی کوردستانی ئێران مامۆستا (مەلا محمد رەبیعی) لە وتاریکدا کە لە مەراسیمی بە خاک سپاردنی (کاک ئەحمەدی موفتی زاده) دا پیشکەشی کردووە، دەلێت: (کاک ئەحمەد) ئەو پیاوێر بوو کە دەچووێر دەروەهی مأل، کەسێکی هەژاری دەبینی چاکەتی لەبەردا نییە چاکەتەکی خۆی پێدەدا، یان

(۱) (بونیادی خیزان و پەرۆردەکردنی تاک - سەرۆت عبدالله / ل ۱۳ - ۲۰).

هه‌زارىكى ده‌بينى پىلاوى له پىدا نيه پىلاوه‌كانى خۆى پىدا ، بۆيه ده‌بينرا
نۆرجار گه‌راوه‌ته‌وه ماله‌وه يه‌كێك له‌وانه‌ى به‌خشيوه‌ته هه‌زار و نه‌دارێك^(۱).

مامۆستا مه‌لا محمەدى ره‌بىسى

سێهه‌م: ئەم به‌سه‌رهاته هى كه‌سێكه كه وه‌ختى خۆى له سه‌ره‌تای ئىنقلابدا
يه‌كێك بووه له ئەندامانى (كۆمه‌له‌ى ماركسى كوردستانى پۆژه‌لات) دواى ئەو كردار
و گوفتارانه‌ى به‌رامبه‌ر به (كاك ئەحمەد) به‌كارى ده‌هێنى و ئەويش به‌ ئارامى و
شيرينه‌وه وه‌لامى ده‌داته‌وه له‌ كۆتايى دا له‌سه‌ر ده‌ستى (كاك ئەحمەد) تۆبه
ده‌كات.

به‌سه‌رهاته‌كه‌ش ئەوكه‌سه به‌ ده‌مى خۆى بۆمان ده‌گيڕێته‌وه كه به‌م جۆره‌يه:
من كه‌سێك بووم له كاتى ئىنقلابدا خزمه‌تێكم به‌ گه‌ل و نيشتمان پێ نه‌ده‌كرا، جگه
له‌وه‌ى پۆژانه چاره‌كه سه‌عاتێك تا بيست خوله‌كێك به‌ ته‌له‌فۆن جوین و قسه‌ى
ناشرين و ناشايسته‌م ئاراسته‌ى (كاك ئەحمەدى موفتى زاده) ده‌كرد، به‌م شێوه‌يه
زياتر له‌ دوو مانگ و نيو به‌رده‌وام بووم.

(۱) (بونیادی خیزان و په‌روه‌رده‌کردنى تاك – سه‌روه‌ت عبدالله / ل ۱۵۳ ، ۲۲۲) .

قەسەكانى من بۇ گىرپانەۋە ناشىن لەبەر ناشىرىن و نابەجىيى، ئەگەرنا سەگ
بۇنى پىۋە نەدەكرد! (كاتىك ئەم پىاۋە قەسەكانى دەگىرپايەۋە دەگىرپاۋ ھۇن ھۇن
فرمىسكى شەرمەزارى و پەشىمانى لە چاۋەكانى دەھاتە خوارەۋە) كاك
ئەخمەدېش ھەموو جارېك دۋاي ئەۋەي من لى دەبوۋمەۋە، دەيفەرمۇ: براگيان
تەۋاۋ بوۋىت؟ ئىشت نەما؟ ئەم وت: ھىچى تىرى خراپم لەبىر نىيە پىتتى بلېم، ئىنجا
بە دەنگىكى نەرم كە ھەرگىز لە يادم ناچىت، دەيفەرمۇ: كاكەگيان من زۆر لەۋە
خراپترم كە تۆ دەيزانى، خوا باش من دەناسىت، ئەگەر تۆ باش منت بناسىايە زۆر
خراپترت پى دەۋتم، چونكە شايستەي خراپترم.

پۇژىكىيان بىرم لەۋە كەردەۋە كە پىاۋە گەۋرەكانى ئىمە ھەرگىز بە خۇيان نالېن
خراپ و، بەردەۋام ۋەسفى خۇيان دەكەن و زۆر كەيف خۇش دەبن و، كاتىكىش
كەسىك پىاياندا ھەلدەدات بالا دەكەن، كەسىكىش ھەلەيەك بكات بەرامبەريان
بازنەي سوۋرى بە دەۋردا دەكىشن و مندالەكانىشى لەناۋ دەبەن، ئەي ئەم پىاۋە
بۇ ۋانىيە؟ لەۋ كاتەدا لە دلى خۇمدا وتم: ئەرى ئەم پىاۋە ئەم ھەموو ھىرشە
نارەۋايەي دەكەمە سەر، چىاي سەخت و سەرکەشە، يان زنجىرە چىاي
كوردستانە، كەزى كەلىخانە، چۆنە ئەۋەندە خۇپاگرە؟! دەي بەخوا دەبىت
سەردانى بكم و ببىنىم، ۋادىارە پىاۋىكى زۆر گەۋرە ۋە مەزنە.

بەللى چوۋمە بازار بۇ دوكانىكى گولۋ فرۇش و گولۋىكى جوان و گران بەھام
ھەلېژارد، كە شايستەي ئەۋ پىاۋە گەۋرەيە بىت، كە نىزىكەي سى مانگە بە ھەر
ۋشەيەكى خراپ كە زانىبىتەم بۇم نەلەخشاۋە، گولەكەم ھەلېژارد و بە ترس و
لەرزەۋە پۇشتم. كاتىك لە دەرگامدا زۆر بە گەرمى فەرموۋيان لىكردم، چوۋمە ئەۋ
ژوۋرەي (كاك ئەحمەد) لى لىبۋو، سەلامم كىردو گولەكەم لەبەردەمى دانا و

ويستم قاچ و دەستى ماچ بکەم نەبەيشت، ھەر چۆنىک بێت ئەملاو ئەولایم ماچ کرد. وتم: قوربان دەمناسى؟ سەرى بەرز نەکردەو و لەبەردەم خۆیەو و فەرمووی: ئەرى خەلکینە چۆن کەسێک ناناسم نزیکەى سێ مانگە ھاوێمە و ھەموو پۆژیک بیست خولەک پێکەو وە قسە دەکەین؟!

لەوکاتەدا ھەستم کرد لەبەردەم پیاویکی زۆر گەورە و پایەداردا دانیشتووم و تاوانەکەشم زۆر گەورە... ئینجا فەرمووی: ئەو گۆلە ھەلگرە و ببەرەو و بۆ دوکانەکە و پارەى گۆلەکەم بۆ بەینەرەو، منیش یەکسەر بە گویم کرد، بى سى و دوو، چوومە بەردەم دوکانەکە و گۆلەکانم دایەو و داواى پارەکەم کرد، بینیم (خاوەن دوکانەکە) پێى ناخۆش بوو، وتى: لە ماوێکەى کەمدا ئەمە زیاتر لە (۲۵۰) گۆلیان بۆ ھێناوتمەو، جەنابیشت بۆ (کاک ئەحمەدى موفتى زادە) ت برد؟ وتم: بەئى، وتى: بە مەرجێک لێت وەردەگرەو، کە داواى ئەوێ پارەکەت بۆ برد، پێم بلێیت چى لە پارەکە دەکات؟ منیش بەلێنم پێدا.

پارەکەم بردەو، لە بەردەمى (کاک ئەحمەد) دامنا، فەرمووی: کاکە ھەلێگرە، ببە بۆ مالى فلان ھەتیوو لە فلان شوین، ناو نیشانەکەشى دامى، کە چووم بۆ مالا کە راستبوو بۆ ھەژار لەگەڵ مندالێکی ھەتیوو لە خانوویەکی کۆندا بوون، پارەکەم دایە دەستى بۆ ھەژارە و گەرامەو، لە پێگەو چووم بۆلای کابرای گولفرۆش و بەسەرھاتەکەم بۆ گێرپایەو، وتى: توخوا بەجێم مەھێلە، منیش لەگەڵ خۆت ببە بۆلای ئەو پیاو. دوو دوو پۆیشتین بۆ خزمەتى (کاک ئەحمەد) و ھەردوو کەمان لەسەر دەستى تەو بەمان کرد...^(۱)

(۱) (پایزە برا - مەلا ئەحمەدى شەریعت / ل ۷۰ - ۷۲) .

(۷) ديد و تېروانىنى (كاك ئەحمەد) بۇ ھەندى چەمكى ئايىنى ^(۱) :

يەكەم : كۆمەلگاي (ئايىنى) : ئەو يەكەوا (قورئان) بۆمان ديارى دەكا و تېمان دەگەيەننى كە برىتيە لە كۆمەلگايەك بەبى ئىمتىيازات، بىي چىنايەتى، بىي گەورە و بچووك، كۆمەلگاي بىي ئەداو ئەتوار، كۆمەلگاي بىي فىزىو تەكەببور، بىي لەقەب و تايىبە تەمەندى.

دووم : كۆمەلگاي تاغوتى : واتە كۆمەلگاي پلە پلە، كۆمەلگاي سىلسىلە و مەراتىب و ئىمتىيازات، واتە كۆمەلگاي لەقەب و مەداليا، كۆمەلگاي ماقول و ناماقول و ئەشرافى، كۆمەلگاي ھەزار و دەولە مەند.

سىيەم : ئيمان (باوەر) : برىتيە لە دوو پايە (پوكن) :

(۱) پەيدا بوونى مەعرفەت و ناسىنى دروست نىسبەت بە ئىسوللى گەورەى بىروباوهرى ئىسلامى.

(۲) بەجى ھىنان و ھەماھەنگ بوونى كەسايەتى ئىنسان لەگەل ئەو مەعرفەت و ناسىنەدا كە ھەيەتى لە بەرامبەر بىروباوهرى ئىسلامىيە ھە.

واتە : شوئىن كەوتن و ھەماھەنگ بوونى ئاوات و ئارەزووھەكانى بەپىي ئەو مەعرفە و ناسىنەى كە ھەلى گرتووه و بپواى پىيەتى.

كەواتە (باوهردار) كەسەكە قىلىق كەردووه و خوشى دەوى و تەسلىمە بەسەر جەم پەيامەكانى و بەھۆيانە ھە دل و گيانى گەشە و نەشونما پى دەكات و تا ئاستى (لە پىناو دانانى تەواوى بەرژە ھەندىيە دروستەكانى و تەنانەت گيان بەخشىنىشى) بەرگرييان لى دەكات.

(۱) (دەروازە يەك بۇ خەباتىكى نەناسىتراو - سەرھەت عبد اللہ / ل ۱۷۱ - ۱۷۲).

چوارهم : کوفر (بڼی باوهړی) : بریتیه له دوو پایه (پوکن) :

(۱) په یدابوونی مه عریفهت و ناسینی دروست نیسبهت به ئصولی گه وړه ی بیروباوهړی ئیسلامی.

(۲) به جئ نه هیتان و هه ماهه نگ نه بوونی که سایه تی ئینسان له گه ل ئه و مه عریفهت و ناسینه دا که هه یه تی له بهرام بهر بیروباوهړی ئیسلامیه وه.

که واته (بڼی باوهړی) که سیکه قبولی حقه ی نه کردووه و ته سلیم نه بووه پیی و ،
به ته واویش حقه ی بؤ پوښن بؤ ته وه و ناشیه وئ که س بیناسی و لیی نزیك بیته وه و
هه موو هه وله کانیشی بؤ له باربردن و دژایه تی کردنیه تی.

پنجه م : مونافیق (دووروو) : بریتیه له سئ پایه (پوکن) :

(۱) په یدابوونی مه عریفهت و ناسینی دروست نیسبهت به ئصولی گه وړه ی بیروباوهړی ئیسلامی.

(۲) به جئ نه هیتان و هه ماهه نگ نه بوونی که سایه تی ئینسان له گه ل ئه و مه عریفهت و ناسینه دا که هه یه تی له بهرام بهر بیروباوهړی ئیسلامیه وه.

(۳) له پووکه ش و پوخساردا کردار و په فتاری موسولمانانه ئه نجام ددها و خوی وهك ئه وان نیشان ددهات.

که واته (مونافیق) بریتیه له وکه سه ی که به ته واوی حقه ی بؤ پوښن بؤ ته وه و ،
له دل و دهر وونیدا رقی لیی ده بیته وه و ته سلیمی نابڼی و، وه له پووکه ش و
پوخسار و نواندنیدا موسولمانانه په فتار ده کات.

شه شهم : (ئیسلام) و (موسولمان) :

(ئیسلام) یش دوو پیئناسه ی هه یه :

(۱) په یدابوونی ئیمان و کرده وه ی چاکه (که ئه مه پیی ده وترئ : موسولمان) .

(۲) تەنھا خاوەنی کردەوێ چاکە بێت (کە ئەمە دەبێتە سیفەتی مەزنی موناڤیق) .

واتە: مەعریفەت و ناسینی بە بیروباوەری ئیسلامی هەیە، بەلام خۆی هەماهەنگ نەکردووە لەگەڵیدا و، تەنھا کردەوێ چاکە ئەنجام دەدات.

هەوتەم : ئەهلی فەترە : ئەوێهە وای هێشتا تەواو حەقق و پەیامی خوایی بۆ پۆشن نەکراوەتەو و هێشتا بە جوانی و دروستی نازانی وەحی ئیلاهی و پەیامی ئایین چیه و چۆنە و چیشیان لەو داوایە ؟

لەبەر ئەوە بە ئارەزووی خۆیان یان بوونەتە گاور ، یان جوولەکە، یان لەسەر داب و نەریتی باوو باپیریان لەسەر بت پەرسی و هاوبەش پەیداکردن ماونەتەو ..

(۸) کاک ئەحمەد و هەستی نیشتمان پەرورە :

(کاک ئەحمەد) لە سالاڵەکانی (پەنجە) و (شەستەکان) دا کەسیکی نیشتمان پەرور و ئازادی خواز بوو و، هەمیشە حەزی بە پرزگاری میللەتەکەیی کردووە، بەپێی هەندی زانیاری کاتی لە (تەویڵە) بوو لەگەڵ چەند هاوڕێیهکی تریدا حیزبێکی سیاسییان دامەزراندووە بە ناوی (شۆرش) ، پاش ماوەیهک حیزبهکە هەلۆهشاوەتەو و، دواتر هاوکاری (حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران) ی کردووە، کە لەو کاتەدا تەنھا حیزبێک بوو کە تێکۆشان و جوولانەوێ وای بوو کە بۆ کورد هەول بەدات و ، هەرۆهە دژی ئایینی ئیسلام و داب و نەریتی لە میژینهی کوردەواریش نەبێت. هەر بۆیه (کاک ئەحمەد) ی ئازادی خواز دەبێتە ئەندامی چالاکی ئەم حیزبه و، دواتر دەبێتە سەرۆکی (کۆمیتەی تاران) ^(۱) .

(۱) (چپ در ایران / ل ۲۲۹) ، و (ژياننامه‌ی زانای گەورەیی کوردستان مامۆستا ناصری

سوبحانی - ئامادەکردنی: عبدالله عبدالعزیز عەبدی / ل ۱۶۲) .

ليرەدا (كاك ئەحمەد) بۆمان دەگيرپتەو و دەفەرموئ : لە كۆتايى سالى (۱۳۴۲) ى كۆچى ھەتاوى بوو لە تاران سەرۆكى (حيزبى ديموكراتى تاران) بووم، كۆميتەيەك بوو لە تاران من سەرۆكى ئەو كۆميتەيە بووم، تا ئەو ئەندازەيە چالاك بووم بۆ حيزبى ديموكرات، جگە لەو ھى لەو كاتەدا، لەگەڵ ژمارەيەك لە كوردەكان پوژنامەى (كوردستان) مان دەردەكرد، ھەروەھا لە پادىۆى (كوردى تاران) يش كارم دەكرد كە مەتالبيك ھەبوو پوونم دەكردنەو^(۱).

سەرەنجام لە سالى (۱۳۴۱) ى كۆچى ھەتاويدا بە تۆمەتى ئەندام بوون لەو حيزبەدا و لاپسرسراوى يەكەمى ئەو حيزبە لە تاران خۆى و نزيكەى (۱۲۰) كەس لە كوردە (ناسيۆناليستەكان) ى تاران، كە خەريكى كارو چالاكى نەتەوايەتى بوون دەستگير دەكرين و دەخريئە زيندانى ترسناكى (ئەوين) لە تاران.

بەلام پاش ماوھەيك لە زيندان (كاك ئەحمەد) بەم ئاكامە دەگات : كە پزگارى گەلى كورد بەبى باوھەپى دينى بە دەست نايە و سەرناگريئ ، چونكە كى دەلى ئەگەر ولات و گەليان پزگار كرد و ھيزيان پەيدا كرد ، ئەمانيش وەكو دالگيركەران و ماف خۆرانى پيشوو خراپتر نابن.

و ەك دەفەرموئ :

گورگيكي ناسراو تەفرو تونابوو بۆ گورگيكي تر سەر ئەخەوينن

و ە لە بارەى نيشتمان پەرەريەو ە (كاك ئەحمەد) ھۆنراوھەيكى دريژى داناو ە ەناوى (لافاوى داخ) ھەر بۆيە پيمان خوشتبوو ئەو ھۆنرايەو ە بخەينە بەر ديدى خوینەران:

(۱) لە كاسيتى (ئەمانەت) وەرگيراو ە، ئەم كاسيتە بريتيە لە وتاريكى (كاك ئەحمەد) لە بارەى ئەمانەتداريەو ە.

لافاوی داخ

دنیسان خه یائی دمردی گرانی گهل و ولات

لافاوی داخی رشته که لاومی دئی کلؤن

داخی ولاته له تله ته که ی لاشه پر له داخ

زوخاوی دمردی مله تی داماوی خه م له کؤن

نهو نیشتمانه بی که سه ، وهک مائی نازیته تی

ژورودمری هه رایه له هاواری پؤله پؤ

وهک باخی په له یکی که ویتته دهسی دزی

میراتیی که به شبهری ، شه ریانه خو به خو

نهو خه لکه وا په تاو و شهل پهت بوه نه ئیی

رانیکه تی رژاوه له هه ر لاوه گورگه ئی

خوی ژیر چه پوکئی دایکه دمردانئ بهر په ئی

مائی ، له شئ له بهر په ئی هه درنه ئی په ئی

کؤسار و دهشتی ، گوئگوئی خوینی جعیل و پیر

دنیات و شاری ، دل پره هاواری دایک و باب

ترساوه شینی بیده مندائی باب کوژراو

وهخته که جهرگی یه دیدیش نهکا که باب

ناخ خوینه واره خواری زک و دهسته لانه کان

هه ندیکی سه ر به گوذه له برئ سه ر به میزمره

نهم گشته دمردی خه نک و ولاته له نیوهیه

هه ربؤ خوه تانه هه رچئ ته قالاو سه رو دمرده

یهک هه ل نه ئی به مهرحه مهت و عه دئی زالما

یهک هه ل نه ئی به ره و هه نه تی مهرگئی لاوه کان

نهو به شکه خوان و کوانوی بگریت و پرگری

نهم بؤ به شئ له دهست و برؤی ئاوگو تاوهمکان

ئەي خوايە ئەو خەمانە ھەمۆ لايى، لايى تر
 خۆم شەرمەزاري دينى تۆ و بەندە کاتى تۆ
 رى تۆم ئەگەر بە جوانى بەدايە نيشانى خەك
 نە راوى رېسوئ و نە لە بۆگورگ بۆن گرو
 تەنيا ئەگەر ئە دوو کەليمەي دينى تۆ، گە ئەم
 کردايە شارەزا نە ئەبۆن وايىنە دەردەدار
 خوا ھەريەکیکە، ملکزي لای غەيرى خوا مەبن
 رى کفرە: چەندى سەرمەس و ماقول گەلى ھەزار
 خوايە خەجالەتى دلى قرچاوى مللەتم
 ھى خەلکى ديل و ملکزي بەردەستى زالمەن
 ئازانە نەمبى گەلى (اندر عشىرتک)
 تاوا گەلم لە پەل و تەلەکە و زۆر نەبى بەران
 ئەي خوايە خۆت ئەزانی خەيالى خەيانەتم
 ھەرگيز نەبۆ نە بۆگەلى خوم نە دينى تۆ
 بىم بەخشە: خوم و ھاوريەکانم بتەوکە، و
 ئەو خەلکە موخيسانە لەرى تۆ بخەينە خۆ
 چوار پۇژى عەيش و نۆشى ھەوارگەي نەقام بەزىن
 بۆ موئکى بى زەوائى پەزاي تۆ فدا بکەين
 ھەم خۆ بە بەختى بەختە وەرەن شوينى وان کەوين
 ھەم خەلکى وئلى بەختە وەرى ھەردولا بکەين

(كاك ئەحمەد) لە كىتەبى (دەربارەى كوردستان) دا كە دواى سەر كە وىنى شۆرپى خەلگى موسولمانى ئىران نوسىويەتى ، دەفەرموى : تەنیا هۆى چارە پەشەكانى موسولمانان دور كە وىتنە وەيان لە (قورئان) بوو ، ئىستاكەيش تەنیا هۆكارى هۆشيار بوونەو و بەختەو وەرى و پزگارى موسولمانان ، وە نەجاتيان لە بەند و زنجىرى كۆيلەيى دنياخۆران و داوەكانى هەلخەلە تاندنيان ، هەر گە پانەو وەيە بۆلاى (قورئان) ، بىجگە لەمە پىگەيەكى دروست و سەر پاست نىە .

۹) كاك ئەحمەد و گرتنەبەرى پى بانگەواز :

مامۇستا (بورهان محمد ئەمىن)^(۱) كە يەككە لە دۆستە نزىكەكانى (كاك ئەحمەد) و سالانى لە خزمەتيدا ژياو وەلى : جارێكىيان لە (كاك ئەحمەد) م پرسى : ئەم پىيازى ئىستات چۆن گرتەبەر؟

فەرموى : لە كاتى زىندانى كردندا بووم شەوێك خەوئىكى سەيرم بىنى : بە خزمەت پىغەمبەر (ﷺ) گەيشتم ، ئەو تەشرىفى دانىشتبوو ، منىش وەكو مندالێكى تەمەن حەوت هەشت سالان دەستم خستبوو سەرشانى پىروۆزى ، ئەویش قورئانىكى بە دەستەو وە بوو ، هەولێ دەدا قورئانم بە وردى فێر بكات .. چەند ئايەت

(۱) خاوەنى (تەفسىرى ئاسان) .

و سورەتێکی پێ و تم، ختوپر خەبەرم بوو، خەوم زپا، هەستم بە گۆڕانیکی نۆر دەکرد لە دل و دەرووندا، ئەسڕین لە چاوانم باری، لە دلی خۆمدا دەموت: ئەمە بەلگەیە لەسەر ئەوەی کە من شارەزاییم لە قورئان کال و کرج و کەمە، دەبێ لەمەودوا بە وردی سەرنجی بدەم و بیکەمە پەيامی پزگاریی بۆ گەلەکەم.

ئەو شەو دەم بە شەونۆیژ بەسەر بردو دیمەنی پێغمەبەرم (ﷺ) هەر لەبەر چاوانم بوو، کاتی قورئانم دەخویند لە نوێژەکاندا دەتوت تازە دەبخوینم و نەم خویندوو، ئەو و نەم بیستوو، دواي کە پۆژ بۆوه هەولمدا قورئانیکم پەیدا کرد و دەستم کرد بە دەورکردنەوه و تەفکیرین و پامان لە ئایەتەکان، دەم خویندەوه، بیرم دەکردەوه لە فەرمانەکان تا چ ئاستیک من و ئەو خەلکە پابەندین پێوەی !! هەستم کرد لە شوێنی ئایەتەکاندا کە مەرفاھەتی بە درێژایی میژوو گیرۆدەي دەستی ستەمکار و ملھوپرەکانە.

مەرفاھەتی دوو دەستی سەرەکیە لەلایەکەوه.. هەیانە ئیماندار و دەست و دلپاک و خواناسە. هەشیانە بێ ئیمان و دڕندە و خوینپرێژ و ناپاک، لەلایەکی تریشەوه دەستەبەکیان (مستکبر) و زالم و ستەمکار، دەستەبەکیش (مستضعف) و چەوساوه و لاواز و گەلەکەي منیش لەم دەستە دوانییە دەهاتە بەرچاوبۆیە بپارمدا هەر کە ئازاد کرام هەولبەدەم بەم قورئانە گەلەکەم پزگار بکەم..

كاك نەحمەد

م. بۇرھان مەھمۇد نەھىن

(۱۰) كاك نەحمەد و سەفەرى ھەج :

كاك نەحمەد لە ساڵەكانى ھەفتاكاندا سەفەرى ھەجى بە نەسىب بوو و چاوى
پووناك بۆتەو بە دیدارى كەعبەى پیرۆز و خانەى خوا و، ھەروەھا شوپىنى لەدايك
بوونى سەردارى مەرقاىيەتى (مەھمۇدى خۆشەويست) و مەدینەى مەنەووەرە .

وێنەى كاك نەحمەد لە عەرەفە و مینادا

(۱۱) ھەول و چالاکیە ئیسلامیەکانی (کاک ئەحمەد) لە پێش راپەرین و شۆرشى گەلانى ئێراندا :

(کاک ئەحمەد) دواى ھەول و تەقەللایەکی زۆر بە وانە و تنەوہ لە مالى خۆی و مزگەوتدا و پيشکەش کردنى وتار و ئامۆژگارى لە مونسەبە ئایینی یەکاندا وەك : (مەلودنامە و ، کۆپى سەرەخۆشى و ، .. ھتد) دا ، دەست دەکات بە پوون کردنەوہى ئامانجەکانى ئیسلامى راستەقىنە و ، ھەرۆھا ئاگادار کردنەوہى خەلکى لە زولم و ستەمى حکومەت و درۆ و دەلەسەى زۆریەى راپەرانی ئایینی بە ناوی ئیسلامەوہ ، بە تايبەت لە شارى سنە و مەریوان و دەوریەریان ، کە پای گشتى زۆریەى خەلک بەرەو خۆى پا دەکیشى سەرەنجام ھەندى لاوو گەنجى کوپ و کچ دەبنە لایەن گرى.

شایانى باسە لە شارەکانى (سەقز) ، (بۆکان) ، (مەریوان) ، (پاوہ) ، (جوانرۆ) ، (کرماشان) ، (کامێران) یش ھەندى کەسایەتى ئازادى خواز و زانای ئایینی و شارەزا لە ئیسلام و دەردى گەلەکیان دەبنە ھۆگرى (کاک ئەحمەد) ، کە ھەندیکیان دینیتە شارى سنە تا بە یارمەتى ئەوان پێگەيەکی بەھیزی ئایینی و ئازادى خواز دابمەزینیت ، سەرەتا لە بەھارى سالى (۱۳۵۶) ى کۆچى ھەتاویدا لە شارى مەریوان مەدرەسەيەکی قورئانى دامەزراند ، پاش چەند مانگىک لە شارى سنەیش ، کە بەم چەشنە ھەول و تیکۆشانە تەنیايى یەکەى بوو بە ئیشى کۆمەل و دەستە جەمعی ، سالى دوايى لە شارەکانى (سەقز) و (بۆکان) یش مەدرەسەى قورئان دانرا ..

(۱۲) هه‌وۆ و تیڤۆشان و دروشمی (کاک نه‌حمه‌د) له کاتی راپهرینه‌دا:

هاوکات له‌گه‌ڵ راپه‌رین و خۆنیشاندان و ده‌رپرینی بێزاری خه‌لکه‌کانی تری ئێران ، (کاک نه‌حمه‌د) یش زۆر به‌ تووندی و پته‌وی هه‌ر له‌ و مه‌دره‌سانه‌ی قورئانه‌وه ، خه‌لکه‌کانی ماف خوراوو سته‌م لێکراوی له‌ میژینه‌ی کورد و سوننی هه‌ڵساند و خستنیه‌ رێگه‌ بۆ ده‌رپرینی ناره‌زایه‌تی و بێزاری.

(کاک نه‌حمه‌د) به‌ سێ دروشمه‌وه ده‌ستی پێکرد و تا مردنیش به‌م دروشمانه‌

به‌ ئه‌مه‌ک و باوه‌ردار بوو ، دروشمه‌کانیش ئه‌مانه‌ بوون :

یه‌که‌م: نه‌هێشتنی سته‌می نه‌ته‌وايه‌تی. دووهم: نه‌هێشتنی سته‌می

مه‌زه‌بی. سێیه‌م: نه‌هێشتنی سته‌می چینه‌ایه‌تی.

خه‌لکی پاك و ساغیش هه‌رسی دروشمه‌که‌یان زۆر به‌لاوه‌ گرنه‌گ و به‌ نرخ بوو ،

هه‌ر بۆیه‌ له‌ ئاکامدا له‌ کۆتایی سالی (۱۳۵۷) ی کۆچی هه‌تاویدا راپه‌رینه‌که‌

سه‌رکه‌وت، (کاک نه‌حمه‌د) زۆر به‌ دلپاکی و چالاکیه‌وه چووه‌ به‌ره‌وه‌ تا به‌ راپه‌رانی

که‌ بوونه‌ته‌ خاوه‌نی به‌روبۆی راپه‌رینه‌که‌ به‌سه‌لمیانی که‌: به‌ سه‌رنجدان و

پیاوه‌کردنی ئه‌م سێ دروشمه‌، - نه‌ به‌ وته‌ی پووچ!

یه‌که‌م: راپه‌رینه‌که‌ ده‌بێته‌ ئیسلامی.

دووهم: گەلانى فراوانى جۆراو جۆرى نەتەوايەتى و باوەپى ئێران - چ ئىسلامى و چ غەيرە ئىسلامى - پاپەپىنەكە بەهەى خۆيان دەزانن و دلى پىي خوش دەكەن و گيان فیدایى بۆ دەكەن.

سێيەم: دەبیته سەرمەشق و سەرچاوە بۆ گەلان و موسوڵمانانى دیکەى دنياش.

بەلام بەداخووە ههچكام لەم دروشمانە نەبوونە بنەما و بەرنامەى ياسا و مەلسوپانى بەپێوەبەرانى پاپەپىن و حکومەتەكەى !!، جا بۆيە (كاك ئەحمەد) زۆر بە داخ و خەفەت و ناھومدییەووە لە یارمەتیدانیاى دەستى ھەلگرت و گەراوە سەر بارودۆخ و، جوولانەوہى پێش پاپەپىن ، لەم ھەلسوکهوتانەدا و، بەپوالەت! بىي ھیز بوون و تیکشکانەدا ، ھەندێ لە خزمان و قوتابیانى نزیک و، بڕیکیش لە یاران و ھۆگرانى ، لێى جیا بوونەووە و بەجیيان ھێشت !!

ويتهى جه ساوهرى راپه ريو و كاك نه حمدهى موفتى زاده

۱۳) ھەول و تەقەللای (كاك ئەحمەد) بۇ ھېئانەدى ئۇتۇنۇمى ئىسلامى
(خودموختارى) بۇ كوردستانى ئىران:

لە دواى بلۆكرىنە ۋەى ئاگادارى نامەيەك لە لايەن (كاك ئەحمەد) ە ۋە لە
بەرۋارى (۱۸ / ۳ / ۱۳۵۸) بۇ ھەموو كۆمەلە و پېكخراۋو حىزبە كوردستانىەكان بۇ
بەستنى كۆنگرەيەكى نىشتمانى لە شارى (سنە) بە مەبەستى ھاۋەلۆيىستى ھەموو
لايەك سەبارەت بە يەكگرتوۋىيى مىللەتى كورد و داۋاكرىنى (خودموختارى) بۇ
ئاۋچەكانى كورد نشين، كە ئەمەش دەقى بلۆكراۋەكەيە^(۱):

(۱) (دەرۋازەيەك بۇ خەباتىكى نەناسىنراۋ - سەرۋەت عبداللا / ل ۲۸۱ - ۲۸۳) .

بەناوى خواى بەخشندە و مېرەبان

هاونيشتمانىيە خۆشەويستەكان! ئەو گرفتارى و مەحرومەتيانەى ميللەتى كورد لە زەمانى بەردەوام بوونی دەستەلاتى ستەمكارى شاهەنشاهى لە كورشەو و تا ئاريان مەر تەحەممولى كردوو و بەرگرى كردن و كۆششى ئەم ميللەتە لە پېناوى لابردنى زۆل و زۆر زياتر لەو دەيه وەسف بكرىت.

ئىستاش كە هەستانەو دەى ميللەتە موسلمانەكانى ئيران بە بەرھەم گەيشتوو و لەجياتى سىستەمى ستەمكارى شاهەنشاهى سىستەمى دادپەرورەى جەمھورى ئىسلامى جىگىر بوو و لىپرسراوانى كۆمەلگا لە بەرامبەر داواكارىيەكانى ميللەتى كورد، لەوانە پرۆژەى مافى خودمختارى، پشتگىرى خويان دووپاتكر دۆتەو، هەر تاكە مرقىكى وشيارو دلسۆزى كورد بەرپرسىارە كە ئەوپەرى توانايىەكانى خوى لە پىگەى بەكارھينانى دروست و سەركەوتن و بۆ خوشى و مسۆگەرى ئايىندەى ميللەتى كورد بەكاربھيئىت.

پوون و ئاشكرايە، كە لەم جۆرە پرسانەدا تاكيك يان چەند كەسيكى ميللەت حەقى برباردانىان نى، بەلكو تەنھا پىگەى لۆژىكى كۆبوونەو دەى چەند تاكيكە لە ھەموو گروپ و تويزە سياسىيە جياوازەكان، تا لەم پىگەيەو كۆمەلەك بۆ نوينەرايەتى ھەلبژيرن. ئەم كۆمەلە پرۆپۆزەلى پىويست بۆ وتويزكردن لەگەل گەورە لىپرسراوانى ميللەت ئامادە دەكەن، ئەوكە سانەى لەم پىگەيەو ھەلدەبژيرن دەتوانن خويان بە نوينەرى ميللەت بزانن، بە نوينەرى ميللەت لە خەيرو خوشى ئەواندا. بۆ ھينانەدى ئەم پرسە گرنگە و دروستكردى ئەم جۆرە گروپە جارېك لە (سەقز) و جارېك لە (كرمانشان) ھەولى بۆ درا، كە بە داخەو ھەندىك پووداو بوونە ھوى بە نەتيجە نەگەيشتنى كۆتا، بەلام بە ھەر حال ناتوانرئە لەبەر ھەندىك پووداو

چاپۇشى بىكرىت لەۋەى مایەى ئازادى و خوشگوزەرانى مىللەتى كوردە .
 بە ناچارى جارىكى تر لە بانگەشت نامەىە كدا ھەموو كەسايەتە دلسۆزەكانى
 كورد بانگەشت كراۋە، كەلە (۲۰) ى (خورداد) ى مانگى ئايندەدا ئامادەبن و پاش
 مونا قەشە و لىكدانەۋەى بىرو بۆچۈنە جىاۋازەكان و ھەلبىزاردنى باشتىنى ئەوان،
 كۆمەللىك ۋەك نوپنەر ھەلبىزىرىن، بۆ ئەۋەى باشتىن پىرۆپۆزەل بۆ ھىنانەدى
 داۋاكارىيە جۆراۋ جۆرەكانى مىللەت، لەۋانەش ھىنانەدى مافى خودموختارى
 كوردستان لە چوارچىۋەى جەمھورى ئىسلامى ئىران يىتەدى و چاپۇشى بىكرىت. بەم
 شىۋەىە داۋا لە ھاۋنىشتىمانىيە كوردە خوشەۋىستەكان دەكەين، كە بەشدارى
 بكەن و لە ھەموو جۆرە كىنە و پا جىاۋازە تايىبەتەكان خۇيان چاپۇشى بكەن و
 بەرژەۋەندى مىللەتى كورد لەپىش ھەموو تىببىيەكانى ترەۋە پەچاۋ بكەن و لە
 كۆنفراسى پۆژى (۲۰) ى (خورداد) بەشدارى بكەن.
 بەشدارىۋان دەبى لە كاتژمىر (۷:۳۰) ى سەر لەبەيانى (۲۰) ى (خورداد) لە
 مزگەۋتى (جامىيە) ئامادەبن، شوپنى كۆبۈنەۋە و پىشۋازى و ھەسانەۋە پىشتر
 ئامادە كراۋە .

وسلام عليكم ورحمة الله وبركاته

براقان / نەحمەدى موفتى زادە

۱۸ / ۳ / ۱۳۵۸

وینځن کاک نه حمده له گهال مهلا محمدی په بیعی

له کونفراسی خودموختاری کوردستاندا

(کاک نه حمده) نه م کونگره یه ی به ست، دواتر کونگره که گیشته نه و نه نجامه ی که پاگه یه نراوینکی (۱۵) خالی پابگه یه نن به کورتی بریتی بوون له ^(۱):
 یه گهم : پتویسته مافی ئوتوتومی ئیسلامی به شیوه ی یاسایی و یه کسانى به هموو میلله تانی ئیران بدرئ و، یاسای بنه پرتیش له سر نه م پتسایه دارپژړیت.
 دووهم : بؤ (شیعه) و (سوننی) دهسته واژه ی که مینه و زورینه به کار نه برئ.
 سیهم : به پپی سروشتی پژی می پیشوو کومه لگه ی ئیران به کومه لگه یکی چینایه تی له قه له م دراوه، هه ول بدرئ سیاسه تی کومه لایه تی و نابووری ولات وای که جیاوازی به چینایه تیه کان هه لگیرین.

چوارهم : پیشت کوردستان له پووی پیشه سازی و ئاوه دانی و پشتگیری نابووریه وه سته می لیکراوه. پتویسته داهات یه کسان دابه ش بکړیت.

پنجهم : له بهر نه وه ی حکومت له ئیسلامدا بریتیه له شورا و هیزی یاسا دانه ر، بویه ړنگه ی مسوگه ربوونی خودموختاری (ئوتوتومی) بریتیه له پیکه پنانی

(۱) (شهیدى نازادى بیروپا ماموستا ناصرى سوبحانی / ل ۴۹ - ۵۱).

(شورا خود موختارەكان) لە ھەر ناوچەيەكدا، كە لە پالاياندا ھېزىكى جى بەجى كەرو، ھېزىكى قەزائى و، ھېزىكى ترى (دارايى) ديارى بكوڭ . دواتر نوڭنەرى ئەمانە لە (شوراي مەركەزى) و (حكومەتى مەركەزى) دا بەشدارىن، بەپىي پېژەيەكى گونجاو لە ھەر شوڭىن.

شەشەم : حكومەتە خود موختارەكان ھەر شىۋە جىموجۆلىكى جودايى خوازى فەرھەنگى، كۆمەلايەتى، سىياسى و ئابوورى مەحكوم دەكەن.

ھەوتەم : حكومەتە خود موختارەكان مافى سوود وەرگرتن لە زمانى خۇيان ھەيە .
ھەشتەم : پۇلىسى ناوچە ئۆتۆنۆمىيەكان بۇ ئاسايشى ناوخۇن و لە ژىر فەرمانى قەزائىدان، بەلام سوپا بۇ پوو بەپوو بوونەوھى دەرەككەيە و مافى نىيە دەست وەرداتە كاروبارى ناوخۇ.

نۆيەم : ھەموو ناوچە ئۆتۆنۆمىيەكان لە تاييەتمەندى پەيوەندىيە نىۋەتەوھەيەكان، بەپىي پېژەي دانىشتوان، بەھرەمەند دەبن.

دەيەم : سنورى ناوچەي ئۆتۆنۆمى كوردستان، بەپىي خواست و ئىرادەي مىللەت، بەبى كەمترىن سەپاندن ديارى دەرگىت.

يانزەيەم : دەولەتى كۆمارى ئىسلامى ئىران، دەبى ھەموو ئەو بېيارە پېشوانەي ئىران كە دژى نەتەوھى كورد دراون، ھەلوەشىننەتەوھ.

دوانزەيەم : كەمىنە مەزھەبى و نەتەوھەيەكانى سنورى ناوچە ئۆتۆنۆمىيەكان دەبى داراي مافى تەواوى كار و بارى فەرھەنگى و سىياسى و كۆمەلايەتى و مەزھەبى خۇيان بن.

سيانزەيەم : پاش ئەم كۆنگرەيە، بۇ پېگىرى لە ھەر جۆرە دووبەرەككەيەك، كۆنگرەيەكى تر بگىرى و، كەسانى تر كە لىزە بەشدار نەبوون بەشدار بگىرىن.

چواردەهەم : ئەو نوێنەرانی لەم کۆنگرەيەدا هەڵدەبژێردرێن هەولێدەن لەگەڵ کەسانی پەسپۆر پلانێکی ورد و دوور بۆ ئۆتۆنۆمی کوردستان ئامادە بکەن.

پانزەهەم : ئەم بەیاننامە کۆتایی یە کە پۆزی سێ شەممە (۲۲ / ۳ / ۱۳۵۸) هەتاوی لە دانیشتنی کۆتایی کۆنگرەدا (۱۵) ماددە داپێژراوە هەنگاوێکە بۆ هەلگرێتی هەموو جۆرە ستمەکان کە ساڵەهایە درێی گەلی کورد بەکار دەبرێن.

شایانی باسە لە بەستنی ئەم کۆنگرەيەدا کە هەولێک بوو بۆ یەكخستنی تواناکانی میلله‌تی کورد و داواکردنی (ئۆتۆنۆمی بۆ کوردستانی ئێران) بەپێی ئەو زانیارانەى پۆژنامەى (کیهان) لە بەروارى (۲۱ / ۳ / ۱۳۵۸) بڵاویکردۆتەو ئەو لایەن و پێکخراوو حیزب و کەسایەتیانەى کە ئامادەى کۆنگرە کە بوون و لەگەڵ دەرئەنجامەکانیدا بوون بریتی بوون لە :

- (۱) گروپی عەدالەت و یستانی کوردستان.
 - (۲) گروپی ئیسلامی نەصر.
 - (۳) ئەنجومەنى ئیسلامی بازارەکانی سنە.
 - (۴) ئەنجومەنى ئیسلامی (دانش آموزان) .
 - (۵) ئەنجومەنى ئیسلامی گەنجان.
 - (۶) ئەنجومەنى ئیسلامی خوێندکارانی زانکۆ.
- هەروەها مامۆستا (ناصرى سوبحانی) ش یەكێك بوو لەو کەسانەى کە بەشداری بەرچاوی تێدا کردووە و وتار و قسەى بوو.

کاک ناصری سوبحانی

ئەو لایەن و ڕێکخراوو حیزب و کەسایەتیانی کە ئامادەیی کۆنگرە کە نەبوون

بریتی بوون لە :

(١) سەید عیزالدین حسینی (ئیمام جومعهی مەهاباد) .

(٢) کۆمەڵەی مامۆستایانی کوردستان.

(٣) کۆمەڵەی پارێزگاری لە ئازادی و ئینقلابی کوردستان.

(٤) شورای هاوکاری کۆمەڵەکانی کوردستان.

(٥) ڕێکخراوی چریکەکانی فیدای خلق شاخ کوردستان.

(٦) ڕێکخراوی ئینقلابی زەحمەت کێشانی کوردستان.

(٧) خۆبندکارانی زانکو.

(٨) خۆبندکارانی پێشەنگ.

هەر چه‌نده ب‌پ‌یار‌یش بووه خودی (دکتۆر عبدالرحمن قاسملۆ- حیزبی

دیموکراتی کوردستانی ئێران) لەو کۆنگرە یەدا بەشداری بکات.

پوختەیک لە ژياننامەى پێشمهوايان

شیخ عزالدين حسينى

دکتۆر عبدالرحمن قاسمى

له لای راستهوه وهفسهنجانى ، بههشتى ، تالهقانى ،

كاك نهحمه دى موختى زاده و محمد رهبيى

كاك نهحمه له دوو كۆبوونهوهى گشتيدا

۱۴) دامەزراندنى (حيزبى موساۋاتى ئىسلامى) :

(كاك ئەحمەد) لە سالى (۱۳۵۹) ى كۆچى ھەتاۋى دا (حيزبى موساۋاتى ئىسلامى) دامەزراند بە ۋە مەبەستەى كە بېيتە ھۆكارىك بۆ زياتر پىكخستنى موسولمانى ئەھلى سوننەى ئىران و، ۋە بېيتە ھۆكارى فراوان كردنى بانگەوازى ئىسلامى ، ھەر بۆ ئە ۋە مەبەستە پەيۋەندى كرد بە ھەموو مامۇستايان و موسولمانانى دىسۆزى ھەموو ناۋچەكانى كوردستان، بەلام سەد مەخابن بەھۆى كە مەرخەمى و بەدەمەۋە نەچوونى مامۇستايان و دۆستانى دەۋرۋەريەۋە ئەم حيزبە ئىسلامىيە شىكستى ھىتا و ھەر زوۋ لەبەين چوۋ...

مامۇستا (عبدالقادىر تەۋھىدى) كە يەككى بوۋە لە ۋ مامۇستا خەمخۆرانەى كە لە دەۋرۋەرى (پاۋە) لەگەل (كاك ناصرى سوبخانى) و چەند مامۇستايەكى تردا دەۋرى كاريگەرەيان ھەبوۋە لە بانگەوازكردنى خەلك بۆ پىيازى ئىسلام، بۆمان دەگىرپتەۋە و دەلى: ئە ۋە بەرنامەيەى ئىمە دامان نابوۋ ئىخوانى بوۋن بەلام لەدۋاى ئەۋەى كە (كاك ئەحمەدى موفتى زادە) ئىعلانى (حيزبى مساۋاتى) كرد، ئىمە كە چەند حىزىمان بەلاۋە دروست نەبوۋ كاتى لەگەل (كاك ئەحمەدى موفتى زادە) كە وتىنە گفتوگو (كاك ئەحمەد) ئە ۋە بەرنامەى ئىمە كە بەرنامەى ئىخوان بوۋ پەسەند كرد، بەلام وتى: كاتەكە كاتىكى شىپىزە و ئەم بەرنامەش بۆ ئەم كاتەى ئىستا ديارە ئىمە دەبىت ھەموو ئە ۋە خەلكە كۆكەينەۋە و جا ئەۋكاتە ئىۋە ئەۋان بە ۋە بەرنامەى خۆتانه پىكبخەن، من و (رحمة الله على پورى) سەردەشتى، كراين بە مەسئولى پىكخستنى ئە ۋە حيزبە، ماۋەى يانزە پۆژ ئىمە ئەۋانەى كە (كاك ئەحمەدى موفتى زادە) پەۋانەى دەكرد بۆلامان كە لە حيزبەكەدا پىكبخەين ھىچكام حازر نەبوۋن مەسئولىيەت قەبول بەن جا بۆيە بە (كاك ئەحمەد) مان پاگەياند كە

وه زعه كه وايه و حيزبه كه سهرناگرېت، جا بويه وازمان له و هيناو (مدرسه قورئان)، كه پېشترېبوو كرا به (مكتب قورئان)، واته: به فيكره ی ئيخوان و ناوی (مكتب قورئان) ئيشمان ده كړد و همومومان به يه ك ناو بووین و قهرارېشماندا جگه له ناوی (مكتب قورئان) كه س ناوېكي تر نه هينيت^(١).

(١٥) ههول و تېكوشان بؤ دامه زړاندنی (شورای مهرکزی سوننهت) كه ناسراوېوو به (شورای شه مس):

پاش نه وهی ههول دیلو ماسیه کان له گه ل سهرانی شوړش بؤ به دمه وه هاتنی مافه نه ته وهی و مه زه به یه کانی نه ته وه و مه زه به كه مینه کانی ئیران بئ ناکام بوو، نه وه بوو (كاك نه حمده ی موفتی زاده) به هاوکاری هندی له زانا و سهرکرده کانی نه هلی سوننهت، وهك (مهوله وی عبدالعزیز مه لا زاده)^(٢) پابه ری خه لکی (سیستان و بلوچستان) و، هندی له زانایانی ناوچه به نده ریبه سوننه کان، كه وتنه بیري کؤکرده وهی زانا و كه سایه تیه به توانا کانی نه هلی سوننهت (كه ماموستا ناصر یه کئ بووه له و زانایانه)، به مه به سستی کؤنگره یه کی فراوان، تاییهت به هموو ناوچه سوننی نشینه کانی سهراسه ری ئیران، هر بؤ نه و مه به سته (كاك نه حمده) په یامیکی ئاپاسته ی هموو نه هلی سوننه ی ئیران کرد تا به شدارین له دامه زړاندنی شورایه کی مهرکزی بؤ نه هلی سوننه ی ئیران كه نه مه ش ده قی

(١) (گوفاری پښتای شهرع / ل ٦٦ - ٧١).

(٢) (مهوله وی عبدالعزیز مه لازاده) له سالی (١٢٩٥) کؤچی ههتاوی دا له دایک بووه و، له (٢١) ی مانگی (مرداد) ی سالی (١٣٦٦) ی کؤچی ههتاوی دا کؤچی دواپی کردوه.

بلاوکراوه که به زمانی فارسی^(۱):

بِشْرَ اللَّهِ الْخَيْرُ

﴿وَلَتَكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾

(آل عمران / ۱۰۴)

"عرب، خود را بنور مصطفی سوخت

چراغ مرده مشرق برافروخت

ولیکن آن خلافت، راه گم کرد

که: اول، مؤمنان را شاهی آموخت"

(اقبال لاهوری)

از زمانی که. به طفته شاعر آگاه: اقبال. حکومت شوری و دولت خلافت، راه گم کرد و سلطنت جای آن را گرفت، انواع بدبختیها بسوی مسلمانان روی آورد، که "تفرق" معلوم مستقیم این انحراف و ریشه باقی دردها و "ام الأمراض" بود. در قرون انحراف، مردانی بزرگوار با بذل تمام تلاش و توان و نیز با ایثار و فدا کردن جان علیه تمام بدبختیها و علیه ریشه آنها: تفرق، و علیه "علة العلل" همه: حکومت‌های ضد شورای دانشمندان اسلامی، قیام کردند. اما ذات تفرق، همیشه حربه‌هایی بدست خود کامگان داده که بوسیله آن از تأثیر مطلوب تلاش قیام کنندگان علیه تفرق و علیه ریشه و علت و علیه پیامد و معلولهای آن، جلوگیری کرده‌اند.

قیام با عظمت مردم با ایمان ایران، تا آنجا پیش رفت که به صورت انقلابی حکومتی، تخت یکی از حکومت‌های خود کامه تاریخ را سرنگون ساخت. امید چنان بود که این انقلاب با انداختن علة العلل در ایران بتواند راهش را

(۱) له سابتی (شورای مهرکزی سوننه‌ت) وهرگیراوه.

بسوی درمان دیگر دردها و ریشه همه: تفرق، ادامه دهد، تا در نهایت از مذاهب اسلامی و فرقه‌های مسلمان در ایران و سراسر جهان، دین واحد و امت واحده را باز سازد. اما از آنجا که: پس از کتاب و سنت تنها وسیله وحدت و رفع تفرق اجتماع اولی الامر (شورای اهل رأی، یا اهل حل و عقد، یعنی: تمام دانشمندان اسلامی) است، و حکومت در دست گیرنده زمام انقلاب نتوانست شرایط اینچنین اجتماعی را . علیرغم آمادگی مشتاقانه همه دانشمندان اسلامی سراسر عالم . فراهم سازد.

انقلاب بجای پیشروی بسوی کارهای اساسی پس از طی اولین مرحله از حیات دچار "ارتجاع" و ناتوانی گردید و راهش از مسیر انقلابی که شعارهای ایام قیام تصویر میکرد منحرف شد. زیرا "کارنامه" این انقلاب بصورت قانونی اساسی درآورد که بجای ریشه کن کردن "تفرق" آنرا تثبیت کرد و با اصول متعدد نیز بر آن مهر "مشروعیت" زد! . کاری که حکومت‌های ارتجاعی صلاحیت آنرا در خود نمیدیدند، و.....و.....

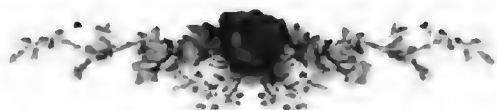
از پیش از انقلاب ایام تشکیل مجلس "خبرگان" و نیز بهنگام فعالیت آن تلاش فراوان شد که "وارثان انقلاب" بینش اسلامی دردها را بشناسند و بدرمان آنها بپردازند. تنها دو نماینده حدود یک پنجم جمعیت ایران (یعنی: پیروان سنت) که از بلوچستان بودند باز بسیار کوشیدند که سایر نماینده‌ها را راضی کنند که لااقل تا حدی از شدت تفرقه اندازی اصل دوازدهمین قانون بکاهند.

اما متأسفانه قدرت پژیروش و حتی درک عمیق حقایق واقعیات در اکثریت نمایندگان تا حد لازم برای استمرار بخشیدن به حرکت انقلاب گرانقدر ملت ایران نبود. و مجموعاً، قانونی تصویب کردند که علاوه بر تفرقه اندازی از جهات مختلف دیگر نیز چندان ایراد و نقص دارد که بهیچوجه صلاحیت " کارنامه شدن" برای انقلاب ملت با ایمان و ایثارگر ایران را . که در طول ایام یکساله پیش از انقلابش همواره با " تکبیر" و سایر شعارهای نوید دهنده آینده‌ای اسلامی، به استقبال شهادت میرفت . ندارد.

و اکنون بر تمام مسلمانان آگاه ایرانی است، اعم از سنی و شیعی، که از سقوط انقلاب با عظمت خود یا عقیم ماندن آن جلوگیری کنند، و نگذارند که خونبهای دهها هزار شهید ابران و میلیونها و دهها میلیون شهید تاریخ اسلام و آمال ملت ایران و همه مسلمانان جهان فدای کوتاه‌بینی و تنگ نظری عده‌ای شود. و بطور خاص بر پیروان صادق سنت حضرت محمد . صلی الله علیه وسلم . است که . علاوه بر تلاش مشترک با تمام مسلمانان شیعی دلسوز اسلام بخاطر مستقیم گردانیدن راه انقلاب . بکوشند تا از استمرار حرکت ارتجاعی انقلاب، در جهت تفرق و اعمال هر گونه ستم نسبت به اهل سنت قاطعانه جلوگیری شود. بخصوص که پس از تصویب اصل ۱۲ و سایر اصول تبعیض آمیز و تفرقه انداز قانون اساسی کم و بیش قولا و فعلا در اینجا و آنجا آثار سوء نیت مدافعان استمرار تفرق علیه اهل سنت بچشم می خورد، و اعدام مرحوم شهید شکوری، و توجیه‌های «حاکم شرع» صادر کننده حکم اعدام، نموداری رسمی و علنی از صدها و هزاران نمونه از این آثار است. و به حکم موازین سیاسی و اخلاقی اسلام، هر مسلمانی چه شیعی و چه سنی، بتواند علیه این جنایات و ستمها اقدامی بکند، ولی دریغ ورزد در بارگاه حساب الهی شریک جرم شناخته خواهد شد.

و با توجه به ای مسائل، و بنا به حکم «ما لا یتیم الواجب المطلق الا به، فهو واجب» - و بدون اجتماع و تبادل نظر و همفکری صاحب نظران اهل سنت، تصحیح قانون، و رفع هر گونه ستم دیگر از این مسلمانان، مقدور نیست . خود را مکلف دیدیم که مرکزی برای تشکیل چنین اجتماعاتی در تهران فراهم آوریم تا با شرکت همه دلسوزان مسلمانان سنی، شورایی از افراد واجد شرایط تشکیل گردد. هم اکنون با استقبال گرم و صمیمانه جمعی از جوانان با ایمان از اهل سنت مناطق مختلف ایران، تشکیلات «دفتر مرکزی» این شوری ترتیب یافته است. امیدوارم با توفیق و تایید خدای متعال، تلاش صمیمانه این جوانان بتواند بزودی به برگزاری اولین اجتماع بینجامد.

تهران ١٣٥٩/١٢/٢٠

هه‌ر بۆیه بانگێشتی زیاتر له (٥٠٠) که‌سایه‌تی و زانایان کرد و له (تاران) کۆنگره‌که له (١ / ٤) بۆ (٣ / ٤ / ١٩٨١ م) گری‌ درا..^(١)

مه‌وله‌وی عبدالعزیز مه‌ل‌زاده

دوای ئاماده‌بوونی نوێنه‌ری ناوچه‌کانی ئێران، وه‌ك (به‌نده‌ر عه‌باس و، سیستان و، بلوچستان و، کوردستان ..) به‌ پابه‌رایه‌تی (کاک ئه‌حمه‌د) و (مه‌وله‌وی عبدالعزیز) شورایه‌ك دروستکرا، که ئه‌ندامانی بالای ئه‌و شورایه پێکهاتبوو له (١٠) نه‌فه‌ر، که خودی شورا (١١) که‌س بوون، به‌لام هه‌یچکام له (کاک ئه‌حمه‌د) و (مه‌وله‌وی عبدالعزیز) نه‌بوونه‌ته ئه‌ندامی بالای شورا، که جێ بۆ زیاتر ناسنا‌بوون به‌ دامه‌زرێنه‌ری شو‌رای شه‌مس که‌له‌لایه‌ن هه‌ردوو سه‌رکرده‌ی کۆچکردوو‌ه‌وه دامه‌زرا به‌ پێو‌یستمان زانی که

(١) (شه‌هیدی ئازادی بیروپا مامۆستا ناصری سوبحانی / ل ٧٧ - ٧٨).

كورتەيەك لە ژياننامەى ئەودوو سەركردەيە و تەواوى ئەندامانى شورای شەمس
بخەينە بەردیدی خوینەرانی ، کە ئەویش بریتی بوون لە^(۱) :

(۱) (كاك نەحمەدی موفتی زاده دەروازەيەك بۆ خەباتیكى نەناسیتراو/ ل ۱۱۸ — ۱۱۹) و،

سایتی (شورای مەركەزی سوننەت) .

یه‌كه‌م : كاك ئه‌حمه‌دی موفتی زاده :

ناو : كاك ئه‌حمه‌دی موفتی زاده .

میژووی له دایك بوون : مانگی (به‌همه‌نی) سالی (۱۳۱۱) کۆچی هه‌تاوی به‌رامبه‌ر (۱۹۳۳) ی میلادی .

شوینی له دایك بوون : سنه - کوردستانی ئێران .

پله‌ی زانستی : ئیجازه‌ی عیلمی و ، ئیجازه‌ی فتوا و ئیجتیهاد .

به‌رپر سياره‌تی :

۱- دامه‌زێنه‌ری (مه‌کته‌ب قورئان) له سالی (۱۳۵۶) ی کۆچی هه‌تاوی .

۲- حاکم شه‌رعی کوردستان .

۳- رابه‌ری پۆچی نه‌هلی سوننه‌ی کوردستان .

۴- دامه‌زێنه‌ری (حیزبی موساواتی ئیسلامی) له سالی (۱۳۵۹) ی کۆچی

هه‌تاوی .

۵- یه‌کیکه‌ له دامه‌زێنه‌رانی (شورای مه‌رکه‌زی سوننه‌ت) له ئێران .

ماوه‌ی زیندان کردنی : (۱۰) سال .

هۆی زیندانی کردنی : پارێزگاری کردن له مافی میللەتی کورد و سه‌رجه‌م

که مه نه ته وایه تیه کانی تری ئیران و داواکردنی مافی هه ژاران و که م دهستان له کاریه دهستانی ولاته که ی.

میژووی شهید بوونی : (۲۰) ی (به مهنی) سالی (۱۳۷۱) ی کۆچی مه تاوی.

دووهم : مه وله وی عبدالعزیز مه لازاده :

ناو : مه وله وی عبدالعزیز مه لازاده .

میژووی له دایک بوون : سالی (۱۳۹۵) ی کۆچی مه تاوی.

شوینی له دایک بوون : گوندی (دپکور) له ناوچه ی (سرباز) سه ر به هه ریمی

(بلوچستان) .

پله ی زانستی : ده رچووی کۆلیژی (دارالعلوم) و خویندنگای (ئه مینییه ی ده هلی)

له هیندستان.

به رپر سیاره تی :

۱- بۆ ماوه ی (۲) سالّ مامۆستا بووه له خویندنگای (صولتییه) له (حیجان) .

۲- دامه زڕینه ر و مامۆستای قوتابخانه ی (دارالعلوم) له زاهیدان له هه ریمی

(بلوچستان) .

- ۳- پابەرى پۆجى ئەهلى سوننەى بلوچستان.
- ۴- دامەزىنەرى (حەزىبى ئىتىحادى مەسولمانان).
- ۵- يەككە لە دامەزىنەرانى (شورائى مەركەزى سوننەت) لە ئىران.
- مىژووى كۆچى دوايى : (۲۱) ى (مەرداد) ى سالى (۱۳۶۶) ى كۆچى مەتاوى.

شارۆچگەى سرباز

سېئەم : كاك ناصرى سوبحانى :

ناو : كاك ناصرى سوبحانى.

مىژووى لە داىك بوون : سالى (۱۳۳۰) ى كۆچى مەتاوى.

شۈپىنى لە داىك بوون : گوندى (دوريسان) سەر بە قەزاي (پاوه) ى پارىزگاي
(كرمانشان) .

پلەي زانستى : ئىجازەي عىلمى و ، ئىجازەي فتوا و ئىجتىھاد.
بەرپرسيارىيەتى :

۱- نوپنەري خەلكى (كرمانشان) لە كۆنگرەي يەكەم و دووهمى (شوراي
شەمس) دا.

۲- دامەزىنەري قوتابخانەي (زانستى ئايىنى) لە گوندى (دوريسان) ى سەر بە
قەزاي (پاوه) .

۳- يەككىكە لە دامەزىنەرانى (رابىپىيەي ئىسلامى كورد) .

۴- يەككىكە لە دامەزىنەرانى (كۆمەلەي لايەنگران لە حكومەتي قورئان) .

۵- ئەندامى بالاي (شوراي مەركەزي سوننەت) .

۶- موجدەھىدى سەردەم.

ماوەي زىندان كردنى : (۹) مانگ و چەند رۆژتيك.

مىژووي شەھىدبووني : (۲۸) ى ئەسفەندى سالى (۱۳۶۸) ى كۆچى مەتاوى.

چواره م : ماموستا مهلا (عبدالله محمد) :

ناو : مهلا عبدالله محمدی.

میزووی له دایک بوون : سالی (١٢٩٦) ی کوچی مهتاوی.

شوینی له دایک بوون : گوندی (سوتووی بهرده پرهش) سهر به قهزای (بانه) .

پلهی زانستی : ئیجازه ی عیلمی و ، ئیجازه ی فتوا و وانه وتنه وه.

به رپر سياره تی :

١- ئیمام جومعه ی پیشووی شاری (سه قز) ی سهر به پاریزگای (سنه) .

٢- نوینه ری خه لکی شاری (سنه) له ئه نجومه نی (خبرگان) .

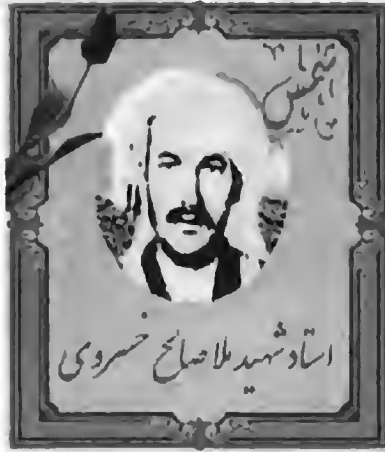
٣- یه کیکه له زانا به ناوبانگه کانی کوردستانی ئیران.

٤- ئه ندامی بالای (شورای مه رکه زی سوننه ت) .

میزووی کوچی دوا یی : (٦) ی مانگی (تیر) ی سالی (١٣٧٤) ی کوچی

مهتاوی.

پنجەم : مامۆستا (مەلا صالح) خوسرهوی:

ناو : مەلا صالح خوسرهوی.

مێژووی لە دایک بوون : (۵) ی (مەرداد) ی سالی (۱۳۰۰) ی کۆچی هەتاوی.

شوێنی لە دایک بوون : گوندی (زندان) سەر بە شاری (سنه) .

پلە ی زانستی : ئیجازە ی فتوا و وانه وتنه وه لە سەر مەزەهە بی ئیمام شافعی.

بەرپرسیاریه تی :

۱- پێش نویژی مزگه وتی (شیخ محمد ئاقا زه مان) لە (سنه) .

۲- یه کێکه لە زانا به ناوبانگه کانی کوردستانی ئێران.

۳- ئەندامی بالای (شورای مەرکەزی سوننه ت) .

مێژووی شه هیدبوونی : (۲۴) ی (مەرداد) ی سالی (۱۳۶۰) ی کۆچی هەتاوی.

شەشەم : (شیخ عبدالعزیز) حسینی :

ناو : شیخ عبدالعزیز حسینی.

مێژووی لە دایک بوون : نەزانراوە.

شوێنی لە دایک بوون : نەزانراوە.

پلەي زانستی : کەسیکی شارەزا و بە ئاگا بوو لە زانستە شەرعیەکاندا.

بەرپرسیاریەتی :

۱- ئیمام جومعەي پيشووی شاری (قەصری شیرین) سەر بە پارێزگای

(کرمانشان) .

۲- ئەندامی بالای (شورای مەرکەزی سوننەت) .

مێژووی کوچی دوايی : نەزانراوە.

جهوټم : (مهوله وی عبدالحمید) :

ٺاٺو : مهوله وی عبدالحمید إسماعیل زهی.

میٺووی له دایک بوون : سالی (۱۳۲۶) ی کوچی مهتاوی.

شوټی له دایک بوون : نه زانراوه.

پله ی زانستی : نیجازه ی فتوا و وانه و تنه وه.

به رپر سیاریه تی :

۱- ٺیستا نیمام جومعه ی زاهدانه له (بلوچستان) .

۲- به رپټوه بهر و ماموستای قوتابخانه ی (دار العلوم) ی زاهدان له

(بلوچستان) .

۳- سه روکی (شورای هه ماهه نگی قوتابخانه ٺایینیه کانی ٺه هلی سوننه ت) له

پاریزگای (سیستان) و (بلوچستان) .

۴- ٺه ندای بالای (شورای مه رکه زی سوننه ت) .

۵- ٺه ندای (مجمع بین المللی) فیهی ٺیسلامی.

هشتم : (مولوی عبدالملک ملازاده) :

ناو : مولوی عبدالملک ملازاده کورنۍ مولوی عبدالعزیز.

میزووی له دایک بوون : سالی (۱۳۲۸) ی کوچی هتاوی.

شوینی له دایک بوون : گوندی (حیط سربان) سهر به شاری (نیرانشهر) له ناوچه ی (بلوچستان) .

پله ی زانستی : دهرچووی کولیزی (ده عوه و نیرشاد) له شاری مه دینه ی منه وهره له عهره بستانی سعودی.

به رپر سیاریه تی :

۱- په کیک بووه له کادیږه به رچاوو دیاره کانی (حیزی ئیتیحادی موسولمانی) بلوچستان.

۲- دامه زړینه ری (پیکخواوی ئیسلامی محمدی) نه هلی سوننه ت.

۳- ماموستای تیپوانینی ئیسلامی و زمانی عهره بی دواناوهندی (زاهیدان) ی سهر به پاریزگای (بلوچستان) .

۴- نه دمای بالای (شورای مهرکه زی سوننه ت) .

۵- سه‌رۆکی نه‌نجومه‌نی بالا‌ی نه‌هلی سونته‌تی ئێران.

ماوه‌ی زیندان کردنی : (۶) مانگ.

میژووی شه‌هیدبوونی : (۱۴) ی (نه‌سغه‌ند) ی سالی (۱۳۷۴) ی کۆچی مه‌تاوی،

به‌رامبه‌ر (۱۴) ی (شه‌وال) ی سالی (۱۴۱۶) ه‌یجری.

نۆیه‌م : (مه‌وله‌وی سه‌ید محمد سعید فاضلی) :

ناو : مه‌وله‌وی سه‌ید محمدی کۆپی سه‌عیدی فاضلی.

میژووی له‌ دایک بوون : (۷) ی (مه‌ر) ی سالی (۱۳۳۰) ی کۆچی مه‌تاوی.

شوینی له‌ دایک بوون : (شه‌هر گزیک) سه‌ر به‌ شاری (درمیان - أسدییه) ی

پاریژگای (خوراسانی جنوبی) .

پله‌ی زانستی : ئیجازه‌ی فتوا و وانه‌وتنه‌وه.

به‌رپرسیاره‌تی :

۱- ئیمام جومعه‌ی شاری (تایباد) سه‌ر به‌ پاریژگای (خوراسان) .

۲- دامه‌زڕینه‌ر و مامۆستای (حه‌وزه‌ی عیلمی) زانکۆی نه‌حنافی تایباد.

۳- دامه‌زڕینه‌ری (شورای زانایان و پۆحانیه‌کانی) شاری تایباد.

- ۴- دامه‌زړینه‌ری یه‌که‌م (دار الحفاظ القرآن الکریم) له ناوچه‌ی (خوراسان) .
- ۵- نه‌ندامی بالآی (شورای مه‌رکه‌زی سوننه‌ت) .
- ۶- یه‌کټکه‌ له زانا به‌ناوبانگه‌کانی ناوچه‌ی خوراسان.
- ۷- بناغه‌دانه‌ری (دار العلوم تعلیم القرآن والسنة) له ناوچه‌ی خوراسان.
- ماوه‌ی زیندان گردنی : نه‌زانراوه .
- میژووی شه‌یدبوونی : (۸) ی (نه‌سفند) ی سالی (۱۳۸۳) ی کټچی مه‌تاوی،
به‌رامبه‌ر (۱۴) ی (محرم) ی سالی (۱۴۲۶) هجری.
- ده‌یه‌م : مه‌وله‌وی عبدالعزیز الله یاری :

- ناو : ماموستا عبدالعزیز الله یاری.
- میژووی له دایک بوون : نه‌زانراوه .
- شوینی له دایک بوون : نه‌زانراوه .
- پله‌ی زانستی : نیجازه‌ی عیلمی .
- به‌رپر سیاره‌تی :
- ۱- نیمام جومعه‌ی شاری (بیرجند) ی سه‌ر به‌ پاریزگای (خوراسان) .
- ۲- یه‌کټکه‌ له زانا به‌ناوبانگه‌کانی ناوچه‌ی خوراسان.

۳- نه‌ندامی بالایی (شورای مه‌رکه‌زی سوننه‌ت) .

میژووی شه‌یدبوونی : نه‌زانراوه .

یانزه‌یه‌م : مامۆستا نظر محمد دیدگاه :

ناو : مامۆستا نظر محمد دیدگاه .

میژووی له‌ دایک بوون : سالی (۱۳۱۱) ی کۆچی مه‌تاوی .

شوینی له‌ دایک بوون : (کوران سفلی) ی خوارووی (ئیرانشه‌هر) سه‌ر به‌ ناوچه‌ی

(بلوچستان) .

پله‌ی زانستی : زانسته‌ ئایینه‌کانی له‌ (پاکستان) خویندوو و دیراسه‌ی کردوون .

به‌رپرسیاریه‌تی :

۱- له‌ سه‌رده‌می (شا) دا سه‌رۆکی (شورای شاری ئیرانشه‌هر) بووه .

۲- یه‌کیک بووه له‌ زانا به‌ناوبانگه‌کانی پارێزگای (سیستان) و (بلوچستان) .

۳- له‌ یه‌که‌مین کۆبوونه‌وه‌ی (نه‌نجومه‌نی شورای ئیسلامی) نوینه‌ری شاری

(ئیرانشه‌هر) بووه .

۴- تا نوینه‌ر بوو له‌ (نه‌نجومه‌نی شورای ئیسلامی) ئیمام جومعه‌ بوو .

۵- نه‌ندامی بالایی (شورای مه‌رکه‌زی سوننه‌ت) .

دوانزەيەم : مامۆستا مەولهوى شمس الدين مطهرى :

ناو : مامۆستا مەولهوى شمس الدين مطهرى.

مێژووى له دايك بوون : سالى (١٢٨٢) ى كۆچى هەتاوى.

شوێنى له دايك بوون : گوندى (تيزاب) سەر بە ناوچهى (خواف) ى (خوراسان) .

پلهى زانستى : دەرچووى كۆليژى (دار العلوم) ى ديوهند له ولاتى (هندستان) .

بەرپرسارىهتى :

١- يەكێكه له زانا بەناوبانگهكانى ناوچهى (خوراسان) .

٢- بۆ ماوهى دوو سال مامۆستا بووه له يەكێ له قوتابخانه ئابيينيهكانى (شهر

بريلى) له هندستان.

٣- ئەندامى بالائى (شورائى مەركهزى سوننهت) .

مێژووى كۆچى دوايى : (١١) ى مانگى (تير) ى سالى (١٣٦٩) ى كۆچى هەتاوى.

شايانى باسه كۆنگرهى يەكهمى (شەمس) دواى سێ پۆژ كۆبونوه و

گفتوگۆ كردن كۆتايى هات و له پۆژى (٣ / ٤ / ١٩٨١ م) دا بە لاغى كۆتايى كۆنگره

له (١٦) خالدا نوسراو و بلاوكرايهوه كه ئهويش بریتى بوو له ^(١):

(١) (هه مان سه رچاوهى پيشوو / ل ٣٦٩ - ٣٧١) .

يەكەم : بەپىي ناۋەپۆكى ناوخۆى كاتى (شوراي ناوخۆى سوننەت) يەكەم كارى برىتيە لە ھەولدان بۆ زىندووكردنە ۋەى ئوممەتى يەكگرتوۋى ئىسلامى، ۋە لائانى دىمەن ۋ دياردەكانى دووبەرهكى لە نىوان ئەم ئوممەتەدا.

دوۋەم : ھەولدان بۆ يەكپىزكردنە ۋەى ئەھلى سوننەتى ئىيران بەرەو يەكبوۋنى ئىسلامى.

سىيەم : پىكھىتەنى شوراگەلى سەر بە شوراي مەركەزى سوننەت لە شارو ناۋچە سوننى نشىنەكاندا، لە كەسانى مەرجدار، تا بىنە ئەلقەى پەيوەندى نىوان خەلكى ۋ شوراي مەركەز.

چوارەم : ھەولدانى بەردەوام ۋ سەرۈمپ بۆ ھەلگرتنى ستەمى مەزھەبى ۋ نەتەوايەتى ۋ چىنايەتى لە سەرانسەرى ئىراندا لە سەر ئەھلى سوننەت، بەھۆى چاكسازى لە بىنەما جۆراۋجۆرەكانى ياساى بىنەپەتيدا، بە تايىت بىنەماى دوانزەھەم.

پىنجەم : كۆششكردن بۆ دامەزراندنى مەركەزىك لە تاران - ۋەك مزگەوتىك - بۆ كۆبوۋنە ۋە پىكخستنى بۆنەكان ۋ خزمەتە ئايىنىيەكان، ۋەك نوپۇزى جومعه ۋ جەماعەت ۋ وتارخوئىندن.

شەشەم : ھەولدان بۆ دامەزراندن ۋ بەھىزكردنى قوتابخانە ئايىنىيەكان لە تەواۋى ناۋچە سوننى نشىنەكان، ھەرۋەھا كىردنە ۋەى خولى كارگىرپى بۆ مامۇستايانى تەئلىمى ئايىنى.

ھەوتەم : پىكھىتەنى دەستە ۋ گروپى جۆراۋجۆر، لە كەسانى بىرۋادار ۋ مولتەزىم بە ئاگابى ۋ زانىارى گونجاۋە ۋە، بە مەبەستى كارى تەبلىغات لە تەواۋى ناۋچەكانى ئەھلى سوننەتدا.

هه شتم : پښخستنې دهسته يه كي تايبه تي به توانا بؤ نوسينه وه ي ته علماتي
تاييني قوتابخانه كاني نه هلي سوننه ته ئيراندا.

نويه م : هه ولدان بؤ پښخستنې بلاو كراوه يه كي هه ميشه يي، كه په ننگدانه وه ي
داوا و ناوا ته كاني كومه لگاي نه هلي سوننه بښت.

ده يه م : هه نكاوانان بؤ به ربه ست دانان له به رده م سو كايه تي و جنښودان به
كه وره كاني ئيسلام و، گونجاندني له ياساي بڼه پره تيدا.

يانزه يه م : هه ولدان بؤ تايبه ت كردني چنه د كاترميرك له شه وو پوژدا، له كاتي
په خشي راديوو ته له فزيوني سهرانسهر ي و خوجي، بؤ به رنامه ي ته بليغات ي تاييني
نه هلي سوننه ته، له ژير چاوډيري نه م شورايه دا.

دوازه يه م : دامه زراندني پيش نويزاني جومعه و حاكم شرعيه كاني ته واوي ناوچه
سوننيه كان، ده بې به پي پاي خه لگي ناوچه كه، و په سه ندكردني نه م شورايه بښت.

سيانزه يه م : هه ولدان بؤ كوكردنه وه و خستنه گه پري سامان و داهاتي
موسولماناني نه هلي سوننه ته، له بواي وه به رهيتان و خزمه تي ناوچه كانيان،
به مه به ستي به ره و پيشبردني ئامانجه ئيسلامييه كان.

چوارده يه م : هه ولدان بؤ په يوه ندي كردن به ته واوي موسولماناني تري ئيران و
جيهانه وه، به مه به ستي توكمه كردني بناغه ي په كيوون و براي ته ئيسلامي، به
تايبه ت سوود وه رگرتن له هاوكاري كه ساني ناره زوومه ند به به رنامه ي كاري
(شوراي مه ركه زي سوننه ت) .

پانزه يه م : هه ولدان بؤ ناردني كه ساني به توانا بؤ ناوه نده ئيسلامييه
جيهانييه كان، به مه به ستي وه رگرتن و فيربووني زانست و زانياريه ئيسلامييه كان.
شانزه يه م : به پي پيشنيار و پشتگيري ته واوي به شداراني نه م كوښونه وه يه،

برپاره‌گانی (شورای مهرکه‌زی سوننه) ، ده‌بی له‌ژیر چاودیری و به‌په‌زامه‌ندی
جه‌نابی زانای به‌توانا (کاک نه‌حمه‌دی موفتی زاده) و جه‌نابی (مه‌وله‌وی عبدالعزیز)
دا واژۆ بکریڻ.

نارهنی شورای مهرکه‌زی سوننه‌ت

۱۵) دانراوو نووسینه‌گانی :

نه‌و کتیبانه‌ی که به زمانی فارسی نووسیونی بریتین له :

۱. درباره‌گردستان (بریتیه له‌و نامه و به‌یاننامه‌ی که ناراسته‌ی
سه‌رانی ده‌وله‌تی کردبوو ده‌رباره‌ی کیشه‌ی که لی کورد) .
۲. حکومت اسلامی.
۳. ریساله درباره‌شورا.
۴. دین و انسان.
۵. فطرت و هدایت.
۶. اهتمام به شوری.
۷. پرورش و آموزش.
۸. مجموعه مقالات (که له پوژنامه‌کاندا بلاوی کردونه‌ته‌وه) .
۹. دیالکتیکی اسلامی.
۱۰. نامه‌های پراکنده.

وه نه‌و کتیبانه‌ی که به زمانی کوردی نووسیونی بریتین له :

۱. ديارىي بۆ ياران / بريتيە لە ديوانى شيعرى كاك ئەحمەد
(نامادە كردنى : حەسەنى ئەمىنى) .
۲. مەولودنامە.

مەرۆهە (كاك ئەحمەد) خاوەنى چەند نامەيەكە كە بۆ (كاك فاروق فرساد) و
(حەمەژيان) و دۆستانى نووسىونى كە بريتين لە :

۱. نامەي ژمارە يەك.
۲. نامەي ژمارە دوو.
۳. نامەي ژمارە سێ.
۴. نامەي ژمارە چوار.
۵. نامەي ژمارە پێنج.
۶. نامەي ژمارە شەش.
۷. نامەي ژمارە حەوت.
۸. نامەي ژمارە هەشت.
۹. نامەي ژمارە نۆ.
۱۰. نامەي ژمارە دە.
۱۱. نامەي ژمارە يانزە.
۱۲. نامەي ژمارە دوانزە.
۱۳. نامەيەك بۆ كاك فاروق فرساد.
۱۴. نامەيەك بۆ حەمەژيانى كورێ.

وێنەي كاك ئەحمەد و كاك فاروق فرساد

(۱۶) بەرھەمە تۆماركراۋەكانى (كاك ئەھمەد) بەھەردوو زمانى فارسى و

كوردى؛

رېزىبەند كاسىت	ناونىشان	زمانى ئاخاوتن	ماۋەكەى بە دەقىقە	مىژۋوى تۆماركردن ھىجرى شەمسى	ژمارى كاسىتەكان
۱	كورتىيە لە مىژۋوى ئىران بەر لە ھاتنى ئىسلام	فارسى	۹۰	۱۳۵۴	۱
۲	موناچات	كوردى فارسى	۶۰	۱۳۵۶	۲-۱
۶	پېشەكى مىعراج	كوردى	۶۰		۱
۸	ھىكمەت و واڭاى نوپۇز	كوردى	۶۰	۱۳۵۶/۹	۲-۱
۹	ھىكمەتى نوپۇزى جەماعەت و باسى لەبارەى (ملا ، مترفين ، مستضعفين)	كوردى	۶۰	۱۳۵۶/۹	۲-۱
۱۰	ھىكمەتى دەستنوپۇز و خوشۇردن	كوردى	۶۰	۱۳۵۶	۲-۱
۱۱	بىڭ در يك مجلس مولودى دربارەى سىرەى حضرت	كوردى	۶۰	۱۳۵۶	۱
۱۲	توضيح وقف و تفسير				
۱۳	بىڭى دربارەى چگونكى ديد و بازديد اسلامى	كوردى	۶۰	۱۳۵۶	۱
۱۴	چەند ۋانەيەكى تەفسىر لە پەخشى رادىيوى سەنۋە	كوردى	۶۰	۱۳۵۶	۱
۱۵	عبادەتى مالى و بەدەنى و باسنى دەربارەى كۆپى فاتىحە خوئندن	كوردى	۶۰	۱۳۵۶/۹	۱

۱	۱۳۵۶	۶۰	کوردي	در مورد چگونگی حمله‌ی اعراب به ایران	۱۹
۱	۱۳۵۷	۶۰	کوردي	باسی خواناسی	۲۱
۱	۱۳۵۷	۶۰	فارسی	درباره‌ی حجاب اسلامي	۲۳
۱	۱۳۵۷/۴	۶۰	کوردي	پرورش و آموزش	۲۴
۱	۱۳۵۷/۴	۶۰	کوردي	هملوه‌شاندنه‌وی یاسای به‌نده و کۆيله له نیسلا ما	۲۵
۴-۳-۲-۱ ۶-۵-		۱۰۶+۶۰	فارسی	خلقت و تکامل	۲۶
۱	۱۳۵۷	۹۰	فارسی	اساس توحید	۲۷
۲-۱		۶۰	فارسی	مصابحه‌ی يك جوان شیعی با كاك احمد	۲۸
۵-۴-۳-۲-۱	۱۳۵۷/۴	۶۰	کوردي فارسی	جبر و اختیار	۲۹
۱	۱۳۵۷	۶۰	کوردي	پایه‌کائی نابووری نیسلا می	۳۰
۱	۱۳۵۷	۶۰	کوردي	شرك و توحید در مسجد ده مرخوز بوکان	۳۱
۱	۱۳۵۷	۶۰	کوردي	پرسیارو وه‌لامی جیا جیا (له) مرگه‌وتی ترجان	۳۳
۱	۱۳۵۷	۶۰	عربی	خویندی چهند نایه‌تیکی قورئان له‌لایه‌ن كاك نه‌حمه‌ده‌وه	۳۴
۱	۱۳۵۷	۶۰	کوردي	ماتریالیسم فکری و اخلاقی	۳۵
				مجموعه درسهای تفسیر در مدرسه‌ی قرآن آیهای ۱ الی ۸۷ سوره‌ی بقره	۳۶

۳۷	کۆمه‌له‌ پرسیارو وه‌لامی	کوردی	۶۰	۱-۲-۳-۴- ۵-۶-۷-۸- ۹-۱۰-
۳۸	مالکیت خصوصی در رابطه با توحید	فارسی	۶۰	۱-۲
۴۰	بحث تلویزیونی	کوردی فارسی	۶۰	۱
۴۵	سخنرانی در بوکان	کوردی	۹۰	۱
۵۸	حکومت اسلامی	کوردی		۱-۲-۳
۶۱	نیاز جامعه به حرکت و تکان	کوردی	۶۰	۱
۶۵/۶	فلسفه‌ی محراب و تفسیر آیه‌ی (اطیعوا الله و اطیعوا الرسول ...)	فارسی	۶۰	۱-۲
۶۵/۸	انقلاب حسینی	فارسی	۹۰	۱
۶۶	درباره‌ی انقلاب فرهنگی (مسجد جامع)	فارسی	۶۰	۱
۶۷	تصفیه‌ی فرهنگی (انقلاب فرهنگی)	کوردی	۶۰	۱
۷۲	بهرپرسیاریه‌تی ناده‌میزاد له‌به‌را به‌ر پیره‌وی میژووه‌وه	کوردی	۶۰	۱
۷۷	بحثی در مورد خلقت و امتیاز انسان بر حیوان	کوردی	۹۰	۱
۷۸	برتری حکومت اسلامی نسبت به حکومت مارکسیستی	کوردی	۶۰	۱
۸۰	سخنرانی در مسجد پیر محمد	کوردی	۶۰	۱-۲
۸۱	پرسیارو وه‌لام له (مزگه‌وتی حاجی نه‌حمده به‌گ)	کوردی	۶۰	۱-۲

۱۰۸	اقتصاد اسلامی	فارسی	۶۰	۱۳۵۷	۲-۱
۱۱۰	پیدایش مذهب و کارگزاران تاریخ	فارسی	۶۰	۱۳۵۷	۱
۱۱۱	سخنرانی در وزارت امور خارجه	فارسی	۶۰	۵۷/۱۱	۲-۱
۱۱۳	باسی دهرباره‌ی حیجابی نیسلا می	کوردی	۶۰	۱۳۵۷	۱
۱۱۶	پرسیار و وه‌لام دهرباره‌ی چه‌ند مه‌سه‌له‌یه‌کی گرنگی نیسلا م	فارسی	۶۰	۱۳۵۷	۲-۱
۱۲۹	وحدت اسلامی	فارسی	۶۰	۵۸/۲	۱
۱۳۸	باسی دهرباره‌ی شه‌وی میعراج	کوردی	۶۰	۵۷/۳	۲-۱
۱۴۱	نرخ‌ی کار و که‌سایه‌ت له نیسلا م	فارسی	۶۰	۱۳۵۸	۲-۱
۱۴۲	باسی دهرباره‌ی دیاله‌ک‌تیک‌ی نیسلا می	فارسی	۹۰	۱۳۵۸	۱
۱۵۳	تفسیری سوره‌تی العلق	کوردی	۶۰		۱
۱۵۵	کورته‌یه له میژووی میله‌تی کورد و دوژمنان	کوردی	۶۰	۱۳۵۸	۱
۱۵۷	تفاوت ایمان و اسلام و ایمان و کفر و نفاق	کوردی	۶۰	۵۸/۱۱	۱
۱۶۲	باسی دهرباره‌ی شه‌فاعه‌ت و که‌رامه‌ت و نیج‌تیهاد	کوردی	۶۰	۵۹/۱	۳-۲-۱
۱۶۴	باسی نایین و ئاده‌میزاد (دین و إنسان)	کوردی فارسی	۶۰	۵۹/۳	۵-۴-۳-۲-۱ ۹-۸-۷-۶ ۱۳-۱۲-۱۱-۱۰ ۱۶-۱۵-۱۴ ۱۸-۱۷
۱۷۰	لیبرالیسم	کوردی	۶۰	۵۹/۱۲	۲-۱

۱	۶۰/۱	۶۰	کوردی	به‌پرسیاریه‌تی دایک و باوک له‌به‌رابهر منالیه‌وه و منالیش له‌به‌رابهر دایک و باوکیه‌وه	۱۷۱
۱	۶۰/۱	۹۰	کوردی	زه‌ماوه‌ن له ئیسلاما	۱۷۲
۱	۶۰/۱	۶۰	کوردی	باسی حور ، غیلمان ، ویلدان	۱۷۴
۲-۱	۶۰/۱	۶۰	کوردی	تشکیلات زندگی . علم زندگی	۱۷۵
۱	۵۹/۲	۹۰	کوردی	برگزیده‌ی رمضان (خطبه)	۱۷۸
۱	۶۰/۱۰	۶۰	فارسی	برگزیده‌ی تفسیر آیاتی از سوره‌ی آل عمران	۱۸۳
۱	۶۰/۷	۶۰	کوردی	سؤال و جواب : ۱- بقای ماده و انرژی ۲- جاریه	۱۸۵
۱	۶۰/۷	۶۰	کوردی	توضیحی در مورد کفر و اسلام و حدود آن	۱۸۷
۲-۱	۶۰/۷	۶۰	کوردی	توضیحی راجع به حکمت تعدد زوجات حضرت - ص - و عدم ازدواج زنان حضرت بعد از وفاتش	۱۸۸
۱	۶۰/۷	۶۰	کوردی	در مورد مبارک بادی، ارزش کار شهیدان، نهی از منکر ظن و گمان	۱۸۹
۱	۶۰/۷	۶۰	کوردی	نهرکی مروقی موسولمان (دایک و باوک) له‌به‌رابهر پۆله‌کانیانیه‌وه	۱۹۰
۱	۶۰/۷	۶۰	کوردی	نیاز به سنت لفظی و عملی با توجه به کفایت قرآن . تصوف . عرفان	۱۹۲
۲-۱	۶۰/۸	۶۰	کوردی	رابطه و مراحل ماده و حیات روح و میزان آگاهی انسان نسبت به ذات خالق	۱۹۶

۱۹۷	باسی شه‌مادت و پژو و پله‌وپایه‌ی شه‌مید	کوردي	۶۰	۶۰/۸	۱
۱۹۸	باسی فطرت و هدایت	کوردي	۶۰	۶۰/۸	۱
۱۹۹	باسی خيلافهت ، سوننهت ، ثيمامهت ، صه‌حابه ، عيصمهت	فارسي	۶۰	۶۰/۸	۲-۱
۲۰۰	پاک و خاويښی له ئيسلاما	کوردي	۶۰	۶۰/۸	۱
۲۰۱	دنياي ضمير و علت گريز از مسؤوليت - انواع نفس	کوردي	۹۰	۶۱/۱	۱
۲۰۲	رابطه‌ي شيطان با نفس و راه مبارزه‌ي با آن	کوردي	۹۰	۶۱/۱	۱
۲۰۴	هدف از خلقت هستي و انسان . علت تزلزل فکر و روان و راه چاره	کوردي	۹۰	۶۱/۱	۱
۲۰۶	پاسخ به پرسش : لباس و اعضاي ظاهري از لحاظ ادب حجاب و نظافت و مختصري درباره‌ي فطرت	کوردي	۹۰	۶۱/۱	۱
۲۰۸	عوامل نابسامانيه‌ي فکري و انزوي جوانان	کوردي	۹۰	۶۱/۱	۱
۲۰۹	تقيه . شرايط امام . عوامل نقص عضو نوزاد	کوردي	۹۰	۶۱/۱	۱
۲۱۰	باسن درباره‌ي ثابته‌ي (عسی آن تکرهوا شيا ..) و ثرکی ناده‌میزاد سه‌بارهت به کومه‌لگا و خیزان	کوردي	۶۰	۶۱/۱	۱
۲۱۲	چه زماني با حکومتهاي غير اسلامي جنگ مسلحانه لازم است	کوردي	۶۰	۶۱/۱	۱

۱	۶۱/۱	۶۰	کوردی	حیکمته‌تی ته‌وافی که‌عبه - سيع طرايق	۲۱۳
۱	۶۱/۱	۶۰	کوردی	ملاکهای تشخیص حق و باطل	۲۱۴
۱	۶۱/۱	۶۰	کوردی	پاسخ به پرسشها : زکات . حج در جامعه‌ی اسلامی . تیمم . قصر و جمع نماز . ارث	۲۱۵
۱	۶۱/۱	۶۰	کوردی	رابطه‌ی زن و شوهر- زمان ازواج - حزب سازی و جدایی از مردم	۲۱۷
۱	۶۱/۱	۶۰	کوردی	کیفیت ترکیب خلقت موجودات اولیه	۲۱۸
۲-۱	۶۱/۱	۶۰	فارسی	باسی جبر و نیختیار	۲۱۹
۲-۱	۶۱/۱	۶۰	کوردی	برخورد حق و باطل و کمک خدا به حق	۲۲۰
۱	۶۱/۱	۶۰	کوردی	باسی پیه‌وندی نیوان کرده‌وی چاکه و خراپه	۲۲۱
۲-۱		۶۰	کوردی	باسی دهم‌یاره‌ی شهوی قدر	۲۲۵
۱	۶۱/۵	۹۰	فارسی	باسی ترس و خوف	۲۲۸
۲-۱				تنها طریقه‌ی رسیدن دانشمندان به وحدت	۲۳۲
۵-۴-۳-۲-۱ -۹-۸-۷-۶- ۱۳-۱۲-۱۱-۱۰			کوردی	چگونگی آموزش دین	۲۳۸
۱		۹۰	کوردی	باسی پیه‌وندی نیوان ژن و میزد (ناخاوتنه له‌گه‌ل همه‌ژیان و داده گولاله)	۲۴۱

۲-۱	۶۸/۱۰	۶۰ ۹۰	کوردی	باسی زێهن و قەلب و نەفس	۲۴۲
- ۴-۲-۲-۱ ۸-۷-۶-۵	۶۹/۱۰	۶۰	کوردی	دیداری گشتی	۲۴۳
۲-۱			کوردی	باسی شیعری کۆنەوی مه‌وا (دار الهوی)	۲۴۴
۱	۷۰/۵	۶۰	کوردی	سەخەراڤی در دیدار صد و پنجاه نفری	۲۴۵
۲-۱	۷۰/۸	۶۰	کوردی	ئامۆزگاری ماڵ و منال (خاووخیزان)	۲۴۶
۲-۱	۷۰/۱۰	۶۰	کوردی	دیداری جەماعی	۲۴۷
۳-۲-۱	۷۰/۱۱	۶۰	کوردی	دیداری گشتی	۲۴۸
۲-۱	۷۰/۱۲	۶۰	کوردی	جەمال دۆستی (کاسیتی فیدیوی - ۳)	۲۴۹
۳-۲-۱	۷۰/۱۲	۶۰	فارسی	باسی ترس و ئومید (کاسیتی فیدیوی - ۴)	۲۵۰
۲-۱	۷۱/۳	۹۰	کوردی	باسی ئێراوە و گۆڕینی کەسایەتی شێخ شکرالله (کاسیتی فیدیوی ۵-۶)	۲۵۱
۱	۷۱/۵		کوردی	پەیامی کاک ئەحمەد لەدوای مەرەخەس بوونی لە زیندان	۲۵۲
۱	۷۱/۵		کوردی	پەیام	۲۵۳
۱	۷۱/۵	۶۰	کوردی	مەراسیمی مەرلۆدی و باسی ئیمتیازات و نازناو لەقەب (کاسیتی فیدیوی - ۷)	۲۵۴

۱	۷۱/۷	۶۰	کوردی	باسی دهر باره‌ی قه‌زاو قه‌دەر و مه‌شیئەت و ئیزن	۲۵۵
۱		۶۰	کوردی	باسی کوفر و ئیمان (کاسیتی فیدیویی - ۸)	۲۵۶
۲-۱	۷۱/۱۰	۶۰	کوردی	ته‌فسیری ئایه‌تیک له‌ سوره‌ی (الأحزاب) (کاسیتی فیدیویی - ۹)	۲۵۷
۲-۱	۷۱/۱۰	۶۰	کوردی	باسی نیشتمان په‌روه‌ری و به‌لگه‌ی ڕێگری له‌کاری سیاسی (کاسیتی فیدیویی - ۱۰)	۲۵۸
۳-۲-۱		۶۰	کوردی	پرسیار و وه‌لام دهر باره‌ی ئەند مه‌سه‌له‌یه‌کی جیا جیا	۲۵۹
	۷۱/۱۱	۶۰	فارسی	پیام بیمارستان	۲۶۰
۲-۱	۷۱/۵	۶۰	کوردی	منتخب مراسم مرخص شدن از زندان	۲۶۱
۴-۳-۲-۱- ۵-	۷۱/۱۰	۹۰	کوردی	منتخب مراسم درگذشت کاک احمد	۲۶۲
۱	۷۱/۱۰	۶۰	کوردی	منتخب اشعار مراسم درگذشت کاک احمد	۲۶۳
۳-۲-۱	۷۱/۸	۶۰	کوردی	باسی ده‌ف و شمشال و شیعر	۲۶۴
۲-۱		۶۰	کوردی	مه‌لودنامه	۲۶۷
۱		۶۰	کوردی	شیعری په‌مه‌زان	۲۶۸
۲-۱		۶۰	کوردی	روخوانی دفتر شعر ۲	۲۶۹
۲-۱		۶۰	کوردی	روخوانی دفتر شعر ۳	۲۷۰
۲-۱		۶۰	فارسی	سخرانی در بلوچستان	۲۷۱

۲-۱		۶۰	فارسی	سخراني در کرمانشاه	۲۷۲
۲-۱		۶۰	فارسی	سخراني در حسینیه ارشاد - تهران	۲۷۳

۱۷) دوايىن ھەول و تىكۇشانى (كاك ئەحمەد) لەگەل سەرانى شۆپش و دەستگىرکردنى؛

(كاك ئەحمەد) كاتى ھەستى كرد يادخستەو و نامە نووسراوھەكانى گوييان بۆ ناگىرى، لە پايزى سالى (۱۹۷۹ م) دا لە (حوسەينىي ئىرشاد) ى تاران وتارىكى گىنگى دا بەناوى (دوا دىدار و دوا وتار) و، بە دوورو درىژى دەستى خستە سەر گرفت و برىنەكان و چەند پيشنيارىكى خستە پوو، لەوانە:

۱- پىكھيتانى لىژنەيەكى دلسۆز لەلايەن رابەرەوھە بۆ خەمخواردنى ئۆرگانە حكومىيەكان.

۲- ھەركەس و گروپى كە پەخنى ھەيە لە (ياساى بنەپەتى) كۆكرىنەوھە و نوپنەرى خويان ھەلبژىن و گوييان لى بگىرى.

۳- شورا لە شارەكان دانرى و گوئى لە نەتەوھە و مەھەزبەكان بگىرى.

پاشان لە مانگى (۱۰) ى سالى (۱۹۷۹ م) دا پەيامى دا بە مىللەتى ئىران كە شۆپش لايداوھ، بۆيە پيشنيارى كرد كە لىژنەيەك دانرى بۆ ھەلسەنگاندنى بەرپىسان لە دەزگاكانى ئىراندا و، پسپۆر و شارەزاي تر دابنرىن بۆ داپشتەوھەى ياساى بنەپەتى (قانون ئەساسى).

لە مانگى (۱۱) ى سالى (۱۹۷۹) دا كەنار گىرى كرد لە شۆپش و، شارى (سنە) ى بەجى ھىشت بەرەو (كرمانشان) و (ھەمەدان) كەوتە پى.

لە مانگى (۴) ى سالى (۱۹۸۰) وەفدىكى سى نەفەرى، سەركردايەتى نىو نەتەوھەى برايانى موسولمانان (الإخوان المسلمين) كە ناويان (غالب ھىمەت) و (يوسف نەدا) بوو، سەردانى (كاك ئەحمەد) يان كرد و پىداگرييان لى كرد كە ھەولتيكى تر بدات لەگەل سەرانى ئىران، لە و كاتەدا دوو پوونكردنەوھەى نووسى

به ناوی (لېکوالینه وه یه کی گشتی له مه سائیلی کوردستان) و (پلانی ریفورمی یاسای بڼه پرتی) و، له گه ل نامه یه ک ناردی بۆ سه روک کوماری نه و کاته ی ئیران.

غالب همت

یوسف ندا

دواتر له مانگی (۶) ی سالی (۱۹۸۱) دا نووسراویکی به په سمی بلاوکړده وه و پوونی کړده وه که نه وه نگاوه ش بې ناکام بووه، هه روه ها تیايدا پایگه یانده له و میژووه به دواوه له هه ر جوړه پووبه پووبوونه وه یه کی سیاسی که نارگیری ده کا و، ده ستي خالی ده کات بۆ په روه رده و فیږکردن و بانگه وازی ئیسلامی.

له دواي هه ولدان و ټيکوشانيکی زږی بې وچانی (کاک نه حمده) و هه وادارانی و ترسی حکومت له و باره وه سه ره نجام له به روارې : (۸ / ۶ / ۱۳۶۱) ی کوچی هه تاویدا ، (کاک نه حمده) له شاری تاران له مائی خوشکی که خپزانی (بابا مه ردڅی پڅحانی) بوو، ده ستيگيرکرا و خرايه به نديخانه ی (هاودینان) و ! (یاران) و هاوسه نگه رانيه وه .

نه و هوکارانه ی بوونه هو ی زندانی کردنی (کاک نه حمده) به کورتی و پوختی بریتی بوون له چهند داواکاره ک :

یه که م : چاککردنی ماده ی (۱۲) له ده ستور^(۱).

(۱) ماده ی (۱۲) له ده ستور بریتی بوو له : (ثایینی په سمی ئیران ئیسلام و مه زه بی جه غه ری دوازه ئیمای یه . نه م نه صله ش هه تا هه تايه نابې بگوږي) .

دوۋەم : نەھىشتى سىتەمى نەتەۋايەتى و، مەزھەبى و، چىنايەتى.

سىيەم : گرنگيدان بە ئاۋەدان كۈرەنەۋەى كۈردستان لە پۈرى كۈرەنەۋەى

كارخانه و بنكەى تەندروستى و سىستەمى خويىندەۋە.

چۈارەم : داننان بە مافى خودمۆختارى بۆ كۈردستان.

پىنجەم : دروست كۈردنى شوراي شەمس بۆ موسولمانانى ئەھلى سۈننەى ئىران.

شەشەم : دەرخستى كەم و كۈرپەكانى سەرانى شۆپش و تانەدان لەو

دەستۈرەى كە سەرانى شۆپش دايان نابو.

(۸) مېژۋى كۆچى دۋايى:

لەبەر پادەبەدەر ناخۆشى جىگە، نەبوۋى پىداۋىستى ژيان، تارىكى ناو

بەندىخانە ، نەبوۋى تىشكى خۆر ، ئەشكەنجە و ئازارى كەم وىنەى بەدەنى و

پۆخى، لە سالەكانى كۆتايى زىندان و ژيانىدا زۆر بە توۋندى بى ھىز و لاۋاز بوو، وە

زۆر نەخۆشيشى توۋش بوو ، چەند ئىسكى پىشت مىلى دەشكى كە تا مردن ھەر

چاك نەبوۋەۋە و پەنجى كىشا ، لە ھەمۋى ناخۆش تر دۋاي دە سال پاكىرتن لە

بەندىخانە توۋشى نەخۆشى سەرەتان دەبى و ھەر بەۋ نەخۆشيش كۆچى دۋايى

دەكات.

کاک نه حمله له دواي مهړه سېوونى له زېندان

ویننه ده سالیی به ندو زیندانه ویننه تیځلاص و عهد و په یمانه

ویننه نه ترسان له غهیري خواجه نیشانه ی حویی (رسول الله) یه

ویننه دلسوزی دهرده دارانه نیشانه ی دیقاع له هه ژارانه

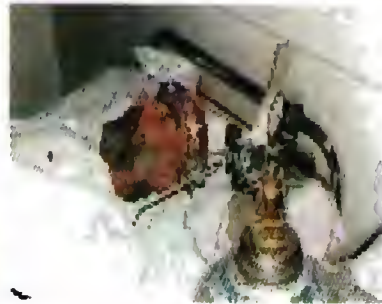
ویننه مه حرومی له نازادیه نیشانه ی به ندی نینفرا دیه

ویننه ژیانته با هه دیار یېن بو پاشه پوږه هه یادکار یېن

له بهر واری : (۱۹ / ۵ / ۱۳۷۱) ی کوچی هه تاویدا به نه خوشی و لاوازی و

دهست داشوردن له مانی !! ؟ له بهندیخانه ناردیانه ده ری ، به لام زوری پینه چوو

دوای به‌ندیخانه، به ناچاری چوو نه‌خۆشخانه و، دوای ماوه‌یه‌ک له نه‌خۆشخانه‌ی (ئاسیا) ی تاران له (۲۰ / ۱۱ / ۱۳۷۱) ی کۆچی مه‌تاویدا پاش ته‌نیا شه‌ش مانگ له هاتنه‌ دهره‌وه‌ی له به‌ندیخانه دله پر له ئه‌وین و کوله‌که‌ی بۆ ئایین و نه‌ته‌وه به‌ش خوراو و سته‌م لیکراوه‌که‌ی له لێدان و خه‌م خواردن که‌وت و ، چوو‌وه‌ بۆلای خولقینه‌ره‌که‌ی.

كاك نه‌حمده له دواي نه‌شته‌رگه‌ري و دوا ساته‌كانس ژيانيدا

پاشان تهرمي پيرؤزي هينرايه‌وه بو شاري سنه و ويسترا به دزييه‌وه نه‌سپرده بگريټ... به‌لام جه‌ماوه‌ري موسولماني شاري سنه و دوستان و شاگرداني پټيان زانسي و خه‌لگيكي زور كټوبونه‌وه و به‌پړز و قه‌دريكي زوره‌وه به‌دهم نه‌سريني ساپړزه‌وه له ديده‌ي برايان و خوشه‌ويستانه‌وه له گورستاني (حه‌مه باقر) له‌ناو جه‌رگه‌ي شاري سنه‌دا نه‌سپرده كرا.

هه‌زاران درود و په‌حمه‌ت له گياني پاكي ته‌م رابه‌ره مه‌زنه و، ته‌م خه‌مخوره نه‌حه‌ساويه كه هه‌موو ژياني خوي به‌خت كرد له‌پيناو پټيازي خوا و داواكردني مافي گه‌لي كوردي به‌شخوراو.

شوكر بو خوا له سالي (۱۹۹۹) دا خواي گه‌وره ته‌و شه‌ره‌فه‌ي پيدام كه بچمه سه‌ر نارامگه‌كي و تير له خزه‌تيده دابنيشم و نه‌سريني حوزن و وه‌فا هه‌لرپژم بو رابه‌ري گه‌وره و خه‌مخوار و دلسؤز بو ناييني خوا و ميلله‌تي كورد و سه‌رجه‌م به‌شخوراواني هه‌موو دنيا.

گۆڭۈيى كاك نەحمەدى موفتى زادە

لە گۆڭۈستانى (جەمە باقىم)

۱۹) ئەو كىتەپبەنەنى كە دەربارى (كاك ئەحمەد) نووسراون بە زمانى

كوردى؛

۱- كاك ئەحمەدى موفتى زادە (دەروازەيەك بۇ خەباتىكى نەناسىنراو)

كىتەپى يەكەم - نووسىن و ئامادەكردنى: سەرۋەت عبداللىھ.

۲- كاك ئەحمەدى موفتى زادە (ھەۋلىك بۇ ناساندنى بەشىك لە بۇچوونە

پەرۋەردەيى، فىكىرى، فەلسەفەكانى) - ئامادەكردنى: سەرۋەت عبداللىھ.

۳- پەيامەكەنى موفتى زادە لەنيوان چەقبەستىن و گۆڭۈران دا - نووسىنى:

عبدالكرىم فتاح.

۴- ئەحمەدى موفتى زادە ترووسكىئ لە پەيامەكانى - نووسىنى: كاك شىخ.

(۲۰) همدی له وینه کانی پېښه وانه حمده موفتی زاده،

ویتهی کاک نههمهده له پیتش زیندان کردنیدا

کاک نههمهده له کاتی چوونه سهه شاکدا

کاک نه محمد له کاتې چوونه سر شاخدا

کاک نه محمد له کاتې قورن خوينددا

کاک نه محمد له کاتې نوټزکردندا

کاک نه حمده له گهڼ م. محمد په بیعی و

کوټه لڼ خوشکې راپه ریوی کوردستاندا

کاک نه‌حمەد له دواى سه‌ره‌خه‌سبوونى له زیندان

کاک نه حمده له پېښ زیندان و دواي زینداند

سهرچاومکان:

١. دیارین بویاران - دیوانی شیعی کاکه نه حمده موقتی زاده /
ناماده کردنی : حهسن نه مینی.
٢. کاک نه حمده موقتی زاده د مروازهیهک بو خه باتیکی نه ناسینراو / نووسین و
ناماده کردنی : سهرهت عبدالله.
٣. ژياننامه ی زانای گه وره ی کوردستان ماموستا ناصری سوبحانی /
ناماده کردنی : عبدالله عبدالعزيز عهبدی.
٤. چه ند پینگه یه کی نه نته رنیت.

پوختەمەك

لە ژياننامەى پيشەوا كاك ناصرى سوبحانى

(١) ناوى تەواوى

(٢) شويىنى لە داىك بوون و پەرورەدەبوونى

(٣) ناوى باوك و داىك و برا و خوشكەگانى

(٤) قوناغەگانى خويندەن و پلەى زانستى و لياھاتوويى

(٥) ھاوسەرگرتنى مامۆستا ناصىر

(٦) پيشەى سەرھەڵدانى ھۆشيارى ئىسلامى لای مامۆستا ناصىر

(٧) ديد و تىروانىنى (كاك ناصىر) بۆ ھەندى لە چەمكە ئايىنيەگان

(٨) بەشداری (كاك ناصىر) لە كۆنگرەى (شەمس) و دامەزراندنى (شورای

مەركەزى سوننەت) دا

(٩) ھەول و تىكۆشان بۆ دامەزراندنى كۆمەڵ و بزووتنەوھىەكى ئىسلامى كە

دواتر ناوێرا بە (كۆمەڵى بانگەواز و ئىصلاح)

(١٠) دانراو و نووسىنەگانى

(١١) پەيوەندى نيوان (كاك ئەحمەدى موفتى زادە) و (كاك ناصىر سوبحانى)

(١٢) بىروپاى كاك ناصىر سەبارەت بە جىھاد و خەباتى چەكدارانە

(١٣) ميژووى شەھيدبوونى

(١٤) ئەو خزمەتە نايابانەى كە بە (مامۆستا سوبحانى) كراوھ لە دواى شەھيدكردنى

(١٥) ئەو كتيبانەى كە لەسەر (كاك ناصىر) نووسراون

(١٦) ھەندى لە وێنەگانى كاك ناصىر سوبحانى

سەرچاوەگانى ئەم ژياننامەى

پوخته یه ك

له ژياننامه ی پيشه واک ناصری سوبحانی

(۱) ناوی ته وای :

(ناصر) ی کوپی (محمد پەشید) ی کوپی (کاکه نه حمەد) ی کوپی (سوبحان)

ی کوپی (ئاغاوەیس) ی کوپی (پەسولە کوردە) ی کوپی (محمد) ی کوپی

(ئیلیاس) ۰۵

(۲) شوېنی له دایک بوون و پمرومردمبوونی :

کاک (ناصری سوبجانی) له پوښی شهمه (۱۲) ی موحه رمی سالی (۱۳۷۱) ی کړچی بهرامبر (۱۳ / ۱۰ / ۱۹۵۱) ی زایینی له گوندی (دوریسان) ^(۱) ی نزیك شاری (پاوه) که سر به پاریزگای (کرماشان) ی نیرانه له دایک بووه و چاوی به دنیا مه لپیناوه.

گوندی دوریسان

(۲) ناوی باوک و دایک و برا و خوشکه گانی :

۱- **باوکی :** ناوی (محمد پرهشید) ی کوپی (کاکه نه حمده) ی کوپی (سوبجان) ه ، (کاکه نه حمده) ی باپیری کاک ناصر له مه نسوبه گانی ته ریکه ی (قادی) بووه ، خانه قایه کی په ناویانگی مه بووه و موریدی شیخ (مه حمودی تاله بانی) بووه ، کاتی (کاکه نه حمده) و ه فات ده کات ، ده یانه وی (محمد پرهشید) ی

(۱) گوندی (دوریسان) کاتی خزی یه کیلومه تر له شاری (پاوه) دور بووه ، به لام نیستاکه به مزی فراوان بوونی شاری پاوه وه به کیکه له گه پره که گانی نه و شاره .

باوکی کاک ناصر بخه نه جیی، به لام پازی نابیت.

ب- **دایکی** : ناوی (په عنا) ی کچی (کاکه برا) ی کوپی (فتح الله) یه، به دینداری و خواناسی ناسراوه، به پیی بوچوونی بنه مالّه یان ئه سلّیان ده گه پیتته وه سهر زانای ناوداری ناوچه ی هورامان که به ناوی (مهولانا گوشایش)^(۱) ناسراوه و له سه ده ی نوی کوچیدا ژیاوه.

له (۱۴ / ۱۲ / ۱۹۶۱) ی میلادیدا دایکی (کاک ناصر) کوچی دواپی ده کات، که ئه و ده مه (کاک ناصر) له ته مه نی (۱۰) سالیدا ده بج، دۆستانی لیی ده گپنه وه که له و کاته وه تا کاتی ده ستگیر کردنی که یادی دایکی ده که وته وه، یان باسی دایکی ده کرا، سۆزی ده جولّا و فرمیسک به چاوانیدا ده هاتنه خواره وه^(۲).

ج- **براکانی** : دوو برای هه بووه به ناوی (مه نوچه هر) و (مه نصور) .

د- **خوشکه گانی** : ته نها یه ک خوشکی بووه ئه ویش ناوی (سه لما) یه.

کاک ناصر جگه له م دوو براو خوشکه که له باوک و دایکی خۆین، له باوکیه وه دیسان دوو برای تری هه یه به ناوی (جه وه هر) و (کامه ران) ، هه روه ها دوو خوشکی تریشی هه یه به ناوی (زوه ره) و (ئوره ییا) .

(۱) مامۆستا (مه لا عبدالکریم مدرس) له کتیبی (بنه مالّه ی زانیاران / ل ۱۲۹) دا ده فهرموی: مه لا گوشایش کوپی (بابا محمد) ی مه ردوخ، پاش ماوه یه ک له مردنی باوکی له هه وراماندا ناوده رده کاو به مه ولانا گوشایش ناویانگی ده رده چی، له (۸۴۲) کوچیدا زۆر ناویانگ ده رده کا و له سهر ئه و خزمه تی عیلم و دینه ده وام ده کا. هه تا له سلّا (۸۷۳) ی کوچیدا له هه وراماندا له جیهان ده رده چی.. کوپیکی به ناوی (مه لا عه باس) له هه ورامانا ماوه ته وه و باپی ره ی قازییه کانی هه ورامانه .

(۲) له یاداشتنامه یه کی (کاک مه نصوری سوبحانی) برای وه رگیراوه.

٤) قۇناغەکانی خویندن و پلەي زانستی و لیھاتوویی :

لە سالی (١٩٦٠ م) لە تەمەنی (٩) سالیدا خرایە بەر خویندن و چووہ پۆلی یەکەمی سەرەتایی، دواي چەند پۆژیک کە مامۆستاگان زیرەکی و لیھاتوویی کاک ناصر یان بۆ دەرکەوت بە بریارێکی خویندنگاکە خستیانە پۆلی دووہم..

ھۆی دواکەوتنی بۆ خویندنگای سەرەتایی ئەوہ بوو کە لە گوندەکە یاندا تا ئەو کاتە خویندنگا نەکرا بوو، بەلام لای خالێکی ھەندێ بابەتی سەرەتایی نووسین فێرکرا بوو.

وێنەي کاک ناصر لە تەمەنی لاویتیدا

بەھۆی ئەو زیرەکی و لیھاتووییەي کە لە خویندندا ھەیبوو قۇناغی سەرەتایی و ناوھندی ھەر لە گوندەکەي خۆيان بە سەرکەوتوویی تەواو دەرکات و پاشان لە لایەن مامۆستاگانیا ئەوہ پيشنيار بۆ باوکی و بنەمالەکەيان دەرکری کە کاک ناصر بنێردریتە شاری (کرماشان) بۆ تەواوکردنی قۇناغەکانی تری خویندن، تەنانەت یەکی لە مامۆستاگانێ کە (کادریکی چالاکی حیزبی کۆمونیستی ئێران بوو) بەلێنی

نډه وې دابو به باوکی که خوی خه رچی بکیشی، به لام بنه مالله کی به و داوایه پازی نه بوون.

له پاشا باوکی داوای لی ده کا که بجی و دريژه به خویندن بدات، به لام کاک ناصر چه زی ده کرد که له حوچره و خویندنگا ئیسلامیه کاندبا خوینی.

چه ندین جار خوی ده گیږایه وه ده یوت : له و سه رو به ننده دا پرسیاریکم بو دروست بوو که ثایا : نه گهر خوا یه که و قورئان یه ک قورئانه، بوچی ده وتری : چوار مه زه ب؟ چه زم ده کرد بچم زانسته ئیسلامیه کان بخوینم، تا وه لامی نه و پرسیارهم ده سته وئی!

له سالی (۱۹۶۸ م) له ته مه نی (۱۷) سالیډا کاک ناصر لای که سی به ناوی (میرزا ئیبراهیم موراد) له ماوه ی چل (۴۰) پوژدا قورئانی خه تم کرد، دواتر بو ماوه ی دوو مانگ لای ماموستایه کی شاری (پاوه) به ناوی (کاکه مه لا) کتیب و وانه سه ره تاییه کانی فیږبوونی زمانی عه ره بی خویند.

دوای نه وه پویشته گوندی (نؤدشه) و وانه کانی (شرح عوامل) و (هدایه) و (إظهار) و (تصریف ملا علي) و (وضع و إستعارة) و (صرف میر) و (أنموذج) و (جامع المقدمات) و (فتح القریب) و (فتح المبین) و (ذات الشفاء - که زیاننامه ی پیغه مبه ره به شیعر) لای ماموستا (مه لا فه تاحی مطلق) ته واوکرد.

ماموستا (مه لا فه تاح) لی دی ده گیږایته وه : که له ماوه ی دوو مانگدا کتیبی (سیوطی) له شهرجی (ألفیه ابن مالک) دا لای نه و خویندووه، له کاتیکا هندی فه قی به دوو سال نه و کتیبه ته واو ناکه ن..

گوندی نۆدشە

وینەى كاك ناصر لە تەمەنى فەقییه تیدا

بۆ ماوهى دوو ساڵ لە گوندی (نۆدشە) مایهوه، دواتر لەسەر پێشنیاری
مامۆستا (مەلا فەتاح) گەڕایهوه بۆ شارى (پاوه) و لە پێى دۆستیکهوه (عبدالرحمن
یەعقوبی) که دواتر بووه هاوکارێکی مامۆستا ناصر، ناوی لە حوجره کهى مامۆستا
(زاهیدی ضیائی) تۆمارکراو و لهوێ درێژهى دا به خوێندن.

وینهنی عبدالرحمن یه عقوبی و کاک ناصر پیکه وه

ماموستا مهلا محمدی زاهیدی ضیانی

له و قوتابخانه یه دا لای (مهلا ناصر) ی کوپی (مهلا زاهیدی ضیانی) کتیبی (شرح النظام) ی خویند. پاشان (مغنی اللیب) و، (شرح عبدالله یزدی) و، (مطول) و، (گلنبوی آداب) و، ته فسیری (بیضاوی) و ژوبه ی کتیبی (تحفة المحتاج) ی فیهی شافیهی و، (فرائض) ی شیخ (مه عروفی نودینی) لای ماموستا (مهلا زاهیدی پاوه) ته واو کرد.

ماموستا مهلا ناصری ضیانی

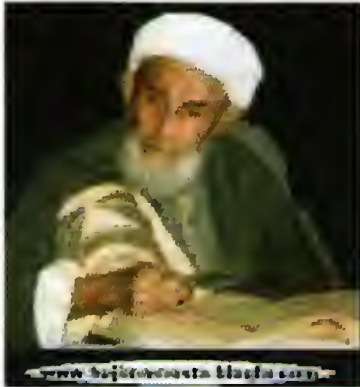
مهروه ها به مه بهستی زیاتر خویندن سهردانی ناوچه ی (پیرانشهر) ی کردو له مه دره سه ی گوندی (سلیم جاران) گیر سایه وه، ماوه ی سالتیک له و مه دره سه یه شدا مایه وه و لای ماموستا (مهلا محمد به داقی) که خه لکی (لامیجان) بوو کتیبی

(که له نبوی بورهان) له (منطق) و، (جمع الجوامع) ی له (أصول فقه) دا خویند.

ماموستا مهلا محمد به داقی

پاشان له مەدره‌سە‌ی گوندی (کانی سانان) ی سەر به شاری (مەریوان) له‌لای
ماموستا (مه‌لا حە‌مه‌ومینی کانی سانانی) گیرسایه‌وه، هەر له‌وێ مایه‌وه تا
خویندنی حوجره‌ی ته‌واو کرد.

م. مه‌لا حە‌مه‌ومینی کانی سانان م. مه‌لا زاهیدی پاوه

شیخ عوسمانی نه قشبه نندی

دواتر له سالی (۱۳۵۳ ک - ۱۹۷۳ م) ی لای ماموستای ناوبراو و به
 ناماده بوونی ماموستا (مه لا زامیدی پاوه) و، ماموستا (مه لا محمدی به داقی) و، لای
 (شیخ عوسمانی نه قشبه نندی) له خانه قای دوپرووه ی (سه لواوا) نیجازه ی عیلمی
 وه رگرت.

پاشان که پایوه به گونده که ی خویان که (دوريسان) ه و له مزگه وتی
 (حه زره تی عبدالله) بؤ ماوه ی دوو سال وانه ی وته وه و دهستی کرده وتاردان..

مزگه وتی حه زره تی عبدالله

له گوندې دوريسان

(۵) هاوسه گرتنی ماموستا ناصر :

ماموستا ناصر له تهمني (۲۷) ساليدا له سالي (۱۹۷۹ م) دا خاتوو (جهيران) كه نافره تيكي خواناس و پره وشتبه رزي گونده كه ي خويان بوو، ده خوازي و، له ناهه نكيكي شهرعي خنجيلانه دا خزمان و دوستان كوده كاته وه.

خيواني ده لئ : ماره ييه كه م دوو هزار تهن بوو، كه دواتر فره شيكمان پي كړي و سوودمان لي وه رگرت و كردي به ناوي منه وه تا قه رزار نه بي.

ماموستا هر نه و ژنه ي هيناوه، ته نها چوار كچي له دوا به جي ماوه به ناوي (نه صيره ، نوسه ييه ، نه مينه ، نه جيبه) . دوا مندالي خويشي نه ديوه، چونكه له پاش گرتنی له دايك بووه. كوپي نه بووه، ئيستا خيواني و مناله كاني هر له گونده كه ي خويان (دوريسان) ژيان به سر ده بن.

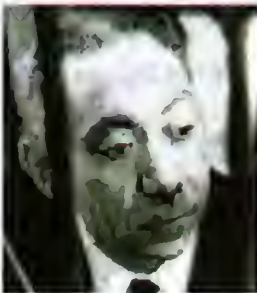

ماموستا ناصر له گل كچه خنجيلانه كيدا

(۶) پشه ي سره ه لداني هوشيار ي ئيسلامي لي ماموستا ناصر :

نۆر جار دهیوت : هندی نوسراو تهفکاری نووسه ره هاوچه رخه کانی جیهانی
نیسلامی بوونه هوی گۆرپانکاری له بیرکردنه وه و گرتنه پیشی پهوت و پېبازنکی
تازه ی مندا، دواتریش که چاوم به چهند هۆگرنکی پهوتی نیسلامی هاوچه رخ کهوت
دلنیا بوومه وه له پاده ی سهلامه تی نه و پېبازه .

جاریک لییان پرسی بوو : گرنترین نه و کتیبانه ی له سه ره تاوه کاریان تی
کردی چی بوون ؟ وتی : له تیگه یشتنی قورئاندا کتیبی (مفردات القرآن) ی پاغیبی
نه صه هانی ، له بوعدی دهعه ویشدا کتیبی (أصول الدعوة) ی دکتۆر (عبدالکریم
زیدان) ، نۆر کاریان تی کردم، بۆ بوعدی عه قیدیش کتیبی (المصطلحات الأربعة)^(۱)
ی (أبو الأعلى المودودی) کاریگر بوو، دواتر (فی ظلال القرآن) ی (سه یید قوتب) و
(مجموعه الرسائل) ی پیشه وای شه هید (حه سه ن به ننا) به ته وای دلنیا یان
کردمه وه له سه ر نزیکی نه و په وته له چه مکه قورئانیه کان و، دلنیا بووم که نه و
قوتابخانه فیکریه توانای گتپانه وه ی سه ره وه ره کانی نوممه تی نیسلامی پتیه ..

سه یید قوتب

د. عبدالکریم زیدان

أبو الأعلى المودودی

(۱) دواتر (ماموستا ناهر) خوی سه رنج و تیبینی له سه ر نه م کتیبه هه بوو.

(۷) دید و تیروانینی (کاک ناص) بۆ هه‌ندئ له چه‌مکه ناپینیه‌گان^(۱) :

یه‌که‌م : به‌ندایه‌تی (عیاده‌ت) :

ئه‌گه‌ر ئاده‌میزاد ئیمانی به‌ قیامه‌ت وا جیگیر بوو، که هه‌ست به‌ به‌رپرسیاریه‌ت هه‌موو گیانی داگیرکرد، ئه‌و کاته زۆر ئاسان له‌گه‌ڵ خوای خۆی په‌یمانی به‌ندایه‌تی ده‌به‌ستئ و، گه‌تی پێده‌دا که له هه‌موو ژيانیدا فه‌رمانبه‌رداری ئه‌و بێت.

دووهم : داوای کۆمه‌کی کردن له‌خوا (استعانه) :

باسی (توکل) له‌سه‌ر خواجه، به‌ پشت و په‌نا زانینیه‌تی، داوای کۆمه‌ک لیکردنی له‌ ژياندا، بۆ ئه‌وه‌ی فه‌رمانبه‌رداری و عیاده‌ت وابێ که خۆی له‌ ئاده‌میزاد داوای کردووه .

سێهه‌م : واتای په‌روه‌ردگاریتی خوا (رب) :

واتای خاوه‌ن بوونی خوا ئه‌وه‌یه که ده‌سه‌لاتی هه‌یه به‌سه‌ر ئاده‌میزاد و غه‌یری ئاده‌میزادا و، چاره‌نووس ته‌نها له ده‌ستی ئه‌ودایه، هه‌م ئیستای دروستکراوان له ده‌ست خوادایه، هه‌م دواپۆژیشیان.

چواره‌م : واتای (لا إله إلا الله) :

واته بێجگه له خوا فه‌رمانپه‌وای تر نه‌یه، بێجگه له‌و فه‌ریادپه‌سی تر نه‌یه .

پنجه‌م : واتای (سابقین أولین)^(۲) :

(سابقین) واته : ئه‌وانه‌ی پێشپه‌و بوون و پێش که‌سانی تر که‌وتوون .

ئه‌وانه‌ی له‌ پێگای به‌نده‌یی‌دا وه‌ستانیان نه‌بووه و، تووشی لادان نه‌بوون، تووشی ئه‌نجامدانی کرده‌وه‌ی ناشایسته و گوناها‌ی گه‌وره نه‌بوون، هه‌میشه له

(۱) (به‌ندایه‌تی - زنجیره‌ی به‌ره‌مه‌کانی مامۆستا ناصری سوپحانی (۲) / ل ۱۵۹ - ۱۶۵) .

(۲) (هه‌مان سه‌رچاوه‌ی پێشوو / ل ۱۷۲) .

حه ره كهت و پۆشتنابوون به ره و خوى گه وره .

(أولين) واته: پيش له خه لكى موسولمان بوون. ئه و موسولمانانه ي پيش له كوچ كردن بۆ مه دينه بپويان هيتا، ئه و موسولمانانه ي مه دينه ش كه پيش له وه ي پيغه مبه رى خوا (ﷺ) و ياراني كوچ كه ن بۆ ئه وي، موسولمان بوون.

۸) به شدارى (كاك ناصر) له كۆنگره ي (شه مس) و دامه زراندى (شوراي مه ركه زى سوننه ت) دا :

پاش ئه وه ي هه وله ديبلۆماسيه كان له گه ل سهرانى شۆرش بۆ به ده مه وه هاتنى مافه نه ته وه ي و مه زه به به كانى نه ته وه و مه زه به به كه مينه كانى ئيران بى ئاكام بوو، ئه وه بوو (كاك ئه حمه دى موفتى زاده) به هاوكارى هه ندئ له زانا و سه ركرده كانى ئه هلى سوننه ت، وه ك (مه وله وي عبدالعزيز) له ناوچه ي به لوجستان و، هه ندئ له زانايانى ناوچه به نده رييه سوننيه كان، كه و تنه بىرى كۆكرده وه ي زانا و كه سايه تيه به تواناكانى ئه هلى سوننه ت (كه مامۆستا ناصريه كئ بووه له و زانايانه) ، به مه به ستى كۆنگره يه كى فراوان، تاييه ت به هه موو ناوچه سوننى نشينه كانى سه راسه رى ئيران، بۆيه بانگيشتى زياتر له (۵۰۰) كه سايه تى و زانايان كرد و له (تاران) كۆنگره كه له (۱ / ۴) بۆ (۳ / ۴ / ۱۹۸۱ م) گري درا ..

پاش وتاره كان و، له پۆژى كۆتايى كۆنگره دا هه لبژاردن كرا بۆ نوينه رانى شارو ناوچه كان و، مامۆستا ناصر به نوينه رايه تى شارى كرماشان و، جيگري سه روكى كۆنگره ي (شه مس) هه لبژي درا ^(۱).

(۱) (شه هيدى ئازادى بىروپا مامۆستا ناصرى سوبحانى / ل ۷۷ - ۷۸) .

(۹) هەول و تیکۆشان بۆ دامەزراندنی کۆمەڵ و بزووتنەوێهکی ئیسلامی که دواتر ناوێرا بە (کۆمەڵی بانگەواز و ئیصلاح) :

مامۆستا ناصر لە ساڵ (١٩٧٠ م) لە گەڵ دەستەيەك له زانایانی ناوچه که بەلێنیان دا بە یکتەر که پێخستنێکی ئیسلامی ساز بکەن و هاوکاری یەکتەر بکەن، بۆیە هەر لەو ساڵەدا بە دەیان گەنج و مەلای ناوچهی هەورامان و جوانپۆ و پوانسەر پەيوه‌ندیان پێوه کردن...

بەپێی لێدوانی یەکتی له بەرپرسیانی کاری ئیسلامی ئەو سەردەمە، تا ئەو کاتە ئەو ژمارەيە له بەرپرسیانی ئەو پێکخستنه ئیسلامی یە، (کاک ئەحمەدی موفتی زاده) یان ئەناسی بوو، که ئەویش له ناوچهی (سنه) دا خەریکی چالاکی ئیسلامی بوو. ئەو جموجۆڵەي مامۆستا ناصر و هاوکارانی هاوکات بوو لە گەڵ هەندی جموجۆلی تری ئیسلامی ناوچهی مەریوان، بەلام پەيوه‌ندییەکی ئەو تۆیان بەیەکەوه گرتی ئەدا بوو^(١).

لە گەڵ ئەفەسی ئازادی و شۆر و شەوقی خەلکی ئێران بە گشتی و، بە مەبەستی دەربیرینی هەلوێستی پەسەن و ئیسلام خوازانەي جەماوەری پاوه مامۆستا ناصر و هاوکارانی هەستان بە پێکھێنانی کۆمەڵەيەکی سیاسی بەناوی (کۆمەڵەي لایەنگران له حکومەتی قورئان) و، له مانگی ئازاری (١٩٧٩ م) واتە مانگیك پاش گەڕانەوهی راپەری شۆرش بۆ ئێران، پەیرەوو پرۆگرامەکیان بڵاو کردەوه، که لەبەر بایەخی میژوویی پوختەکەي بڵاو دەکەینەوه که سەرەتا بەم نایەتە دەستی پێکردبوو :

(١) (شەهیدی ئازادی بیروپا مامۆستا ناصر ی سوبحانی / ل ٢٦) .

﴿وَلَتَكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأُولَٰئِكَ هُمُ

الْمُقْلِحُونَ﴾ (آل عمران : ۱۰۴)

یه کهم : بیروباوه پیمان ئیسلامی راسته قینه یه، چونکه پییمان وایه (به پای ئیمه ی موسولمان) ئیسلام چاره سازی گرفته کانه.

دووهم : بپرومان وایه ده بی له هر حاله تیگدا پووبه پووی واقعیه کان ببینه وه، تا بتوانین بگهین به راستیه کان، بویه له گه ل ئه و کۆنه په رستانه دا که وینه ی ئیسلام ناوه ژوو ده که نه وه، پووبه پوو نه ببینه وه.

سییهم : له پیناوی مافه نه ته وه ییه کانی گه لی کوردا تیده کۆشین و، له سه ره تاوه له بهر ئیلهامی ئایه تی : ﴿وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ﴾ دا بۆ لابرندی سته می نه ته وه یی له سه ره خه لکی سته م لیکراوی کورد، ده ست پی ده کهین.

چوارهم : دژی هر نایه کسانیه کی کۆمه لایه تی ده وه ستین و، بۆ گه یشتن به کۆمه لگه یه کی یه کسانى دوور له چینه یه تی تی ده کۆشین.

پنجهم : دژی هر جوړه داگیرکردن و، دیکتاتوریه ت و، ئیستغلالیکی سته مکارانه یین و، پووبه پووی ده ببینه وه.

شه شهم : هه ولده ده یین بۆ ده ستخستنی ئازادی تاك و کۆمه ل له هه موو ئاست و

ناوه نده کاند... (۱)

دروشمی جهماعی ده عوه و نیصلاح

۱۰) دانراوو نووسىنەكانى :

ئەۋەى بە زمانى غەرەبى نووسىۋى برىتىن لە :

۱- الولاية والإمامة.

۲- زبدة كتاب الإعتصام للإمام الشاطبي.

۳- رسالة في علوم الحديث.

۴- تلخيص التهذيب (لكتاب تهذيب مدارج السالكين لابن قيم الجوزية) .

كە ئەم سىيانەى دواييان بە (مجموعة الفتاوى) لە دەستنوسەكەى خۆيدا

ناۋزەدى كىردۈۋە، كە دواتر (دەزگای بەرەم) لە سى كىتەبى سەربەخۇدا بىلاۋيان

كىردۈتەۋە بە ناۋەكانى :

۵- أسس التصورات والقيم.

۶- احكام شرعية.

۷- الإبتداع في الدين.

ئەۋەى ياداشتە و لەلاى خۆى نووسىۋى و بەلام كار بەدەستان بىردۈۋىانە و فەوتاندۈۋىانە

برىتى يە لە:

۱- ۋەسىت نامەيەكى دۈۋرۈ دىرئ (كە ناديارە) .

۲- دەفتەرىكى گەرە كە مامۇستا دوا سەرنجى خۆى لەسەر ھەندى مەسەلەى

زانستى و بۆچۈۋى قورئانى تۆمار كىردۈۋ.

(۱۱) په پيوندی نيوان (كاك نه حمده دی موفتی زاده) و (كاك ناصری سوبحانی) ^(۱)؛

یه که م: خه مخوری (كاك نه حمده) سه باره ت به (كاك ناصر) :

له سه ره تاي سالی (۱۹۸۱) دا به پریز (كاك نه حمده) داوای کرد که (كاك ناصر) بۆ چهند پوژیک بجیته لای خوی که له شاری (کرماشان) بوو.. (كاك ناصر) یش داواکه ی (كاك نه حمده) ی قبول کرد و ماوه ی سی ههفته له خزمه تی مایه وه.

دووهم: دیدارو سهردانی گردنی (كاك نه حمده) :

كاك مه نصوری برای ماموستا ناصر ده لئ: سالی پاش شوپش له گه ل برای شه هیدم (كاكه ناصر) چووینه خزمه تی (كاك نه حمده) ، هه ندی قسه و باسی زانستی چوو به نیوانیاندا، كاكه ناصر عه رزی (كاك نه حمده) ی کرد: پیم باشه كه مئ زیاتر موتاله عه ی هه دیس و فهرمووده كانی پیغه مبه ر (ﷺ) بكه یت، ئه ویش فهرمووی: به چاوان. به چاوان..

سییه م: به گه وره ته ماشگردنی (كاك نه حمده) له لایهن (كاك ناصر) ه وه:

أ- ده باره ی كه سیه تی (كاك نه حمده) له كاك ناصریان پرسی بوو، وتبووی: (كاك نه حمده) وهك (سه ید قوتب) ده بینم. (كاك نه حمده) موخته هیدیکی گه وره یه. نه گه ر شورایه کی جیهانی بۆ موسولمانان دروست بیی، به ناوی (أولوالأمر) ی موسولمانان، هه ركه سی تیدا بی، به لام (كاك نه حمده) ی تیدا نه بی، ئه و شورایه ناته واوه.

ب- ماموستا (بورهانی حاجی هادی) ، كه یه كێك بووه له هاوپی نزیکه كانی

(۱) (ژياننامه ی زانای گه وره ی كوردستان ماموستا ناصری سوبحانی — ئاماده گردنی: عبدالله

(كاك ناصر) له باره ى ديد و بۆچوونى (كاك ناصر) ه وه بۆ (كاك ئه حمەد) به م جۆره ده گىرپته وه: مامۆستا ناصر به جۆرىك (كاك ئه حمەد) ى خوشده ويست و به ريز بوو له لاي، ئه گهر كه سىك له پاليدا بيوتايه (ئەحمەدى موفتى زاده) زۆر زۆر پيى بى تاقەت ده بوو ده موچاوى گرژده بوو، ده توت ئيهانەت به خودى (مامۆستا ناصر) خۆى كردوه، هه ميشه ده بوايه بتوتايه (كاك ئه حمەدى موفتى زاده)، به به رده وامى (مامۆستا ناصر) ده يگوت: ئه گهر شورايەك دروست بكرىت بۆ هه موو ئوممەى ئيسلامى ده بىت (كاك ئه حمەد) بىتته سه رۆكى ئه و شورايه، ئه گهر نه شكريتته سه رۆكى ده بىت ئه نداميكي گهره ى ناو ئه و شورايه بىت^(۱).

چوارەم: راو بۆچوونى (كاك ئه حمەد) سه بارەت به (كاك ناصر) :

أ- مامۆستا (سيف الله حوسيني)، كه هاو پييه كى نزيكى سه رده مى فه قيبايه تى مامۆستا (ناصر) بووه بۆمان ده گىرپته وه و ده لى: له سالى (۱۳۶۱) ى كۆچى هه تاوى دوورخرامه وه بۆ شارىك له شاره كانى پاريزگاي (كرماشان) ناوى (كه نكاوه) ه، له ئاماده يى شه ريعه تى كه نكاوه وانەى (عه ره بى و مه نتيق و جيهان بىنى دينى و ئه ده بيات) م ده وته وه. خوالىخوشبوو (كاك ئه حمەد) له وكاته دا له (سنه) وه كۆچى كردبوو بۆ (كرماشان). پۆژى (۳) ى مانگى خورداى (۱۳۶۱) ى كۆچى هه تاوى، نزيك سه عات (۱۰:۳۰) بۆ (۱۱) تاقىكرده وه ى قوتابيه كانم ته واو كرى وه ره قه ى تاقىكرده وه كانم هينايه وه بۆ (جوانرۆ) و هات به خه يالما برۆم سه رىك به م له (كاك ئه حمەد). چووم بۆ (كرماشان) و له وى سه ردانى (كاك ئه حمەد) م كرى دواى سه لام و ئه حوال پرسىن ماوه يه ك دانىشتىن، چى له پر يه كيك زهنگى ده رگاي لىداو (كاك ئه حمەد) به عينوانى خاوه نمال ته شريفى برد ده رگاكه ى كرده وه، چى ديمان (كاكه

(۱) (كاك ئه حمەدى موفتى زاده ده روازه يه ك بۆ خه باتىكى نه ناسينراو- سه روه ت عبدالله / ل ۲۵۸).

ناصری سوبحانی) یه نه ویش له (پاوه) وه هات، هاته سهره وه و هرسیکمان دانیشتین و دهستکرا به گفتوگو و قسه کردن، دواي قسه و باسی دهریاره ی بارودوخی (پاوه) وه و نه و پووداوانه ی به سهریدا هاتووه هه مووی بۆ گپړاينه وه، پاشان (کاک ناصر) نایه تیکی قورنانی خوینده وه نایه تی: ﴿وَأَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي﴾ (طه : ۱۴) ، ماوه یه ک ته وزیحیدا و باسی نویژی کرد، نه گه ر نویژ واقعیعه ن یادی خوی تیدانه بیت به مانای واقعی ئیتر نه و نویژه نویژی راستی نیه، هه ر وه کو خوا ده فره مووی : ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَقْرَبُوا الصَّلَاةَ وَأَنْتُمْ سُكَرَىٰ حَتَّىٰ تَعْلَمُوا مَا تَقُولُونَ﴾ (النساء : ۴۳) ، له و کاته دا (کاک نه حمده) باوه شی پیداکرد و فره مووی: تو موجههیدی، نه ویش موه وازیعانه وتی: قوریان نه خیر، من ئیدیعام نیه، نه مه هه ر شتیکی شه فافه و پوښنه و هه ر نه فره ریک پیویسته بیزانیت^(۱).

ب- ده گپړنه وه کاتئ (کاک نه حمده) له زینداندا بوو هه ندئ لیدوان و هه لویستی (کاک ناصر) گه یه نه رابونه وه به (کاک نه حمده) ، گوايه پیچه وانه ی پابوچوونی نه و بوون و، هه ندئ دوست و لایه نگری (کاک نه حمده) پییان گران بوو، به لام (کاک نه حمده) فره موو بووی: (کاکه ناصر) موجههیده، هه رچی وتبئ وه ک زانایه کی موجههید وتوویه تی.

پېنجه م: دوعا و نرای (کاک ناصر) بۆ ئازادبوونی (کاک نه حمده) له زندان و گه یشته وه به دیداری:

(کاک ناصر) له وتاریکیدا که به بۆنه ی (یادی له دایک بوونی پیغه مبه ره وه) ﴿﴾

(۱) (کاک نه حمده ی موفتی زاده ده روازه یه ک بۆ خه باتیکی نه ناسیتراو- سهرهت عبدالله / ل

وتوویه تی، وهک پیشه ی هه میشه ی له کوتایی باسه کهیدا له لوتکه ی بهرزی ئیمان و به دلئیکی پر له هه سرهت و به دهنگیکی پر له ناسه ی دیداره وه،... له پهروه ردگاری داوا دهکات: له خوای گه وره داوا نه کهم که جارئیکی تر له ناوا مه جلیسیکدا (کاک نه حمده) بڅ دانیشیت.

۱۲) بیروپای کاک ناصر سه بارهت به جیهاد و خهباتی چه کدارانه:

له وهلامی پرسپاریکی گۆفاری (پښگای شهرع) ^(۱) دا ماموستا (عبدالقادر تهوحیدی) دهلئ: بهلئ ئیمه له سالی (۱۳۶۲) ی کۆچی هه تاوی، دژ به حکومه تی ئیران دهستان کرد به خهباتی چه کدارانه... سئ سال پیش نه م پښکه وته، واته: له سالی (۱۳۶۰) ی کۆچی هه تاوی، له کۆبوونه وهیه کدا که له شاری (پاوه) سازکرا، من و نو نه فرهیتر له براییانی سه رهکی نه وکاته ی (ئیخوان) له م کۆبوونه وهدا به شداربووین تا له سه ره چۆنیه تی مامه له کردن له گه ل بارودوخی دژواری نه وکاته که حکومه تی ئیران بۆ سوننیه کانی دروستکردبوو قسه بکریت و پښگایه کی باش هه لبرئیردی. له م کۆبوونه وهدا من و (ناصری سوبحانی) و (حاجی مه لا مه حمودی مه حمودی) و (مه لا نه حمده ی به هرامی) و (مه لا غه فار میرانی) و (مه لا عبدالرحمن یه عقوبی) و (مه نصوری سه لیمی) و (مه لا نه مین) و (مه لا حسین عینی) و برابه کی تریش که ئیستا ناوی له بیرم نه ماوه تییدا ناماده بووین، جا هه رکه س بیروپای ده ربپی له و کۆبوونه وهدا، (کاک ناصر) جهختی له سه ره خهباتی چه کدارانه کرد و ده یوت: دانیشتنی ئیمه و ده ست نه بردنمان بۆ سیلاح خیانه ته به دین و به گه له که مان، زۆر له سه ره نه م بیروبوو چوونه ی خۆی سووربوو جا نه وکاته منیش پیم وت: (کاک ناصر) جیهاد پیاوی خۆی ده ویت که من پیموایه پیاوی وامان نیه، به لام

(۱) گۆفاری (پښگای شهرع) / ۷۰ ل - ۷۱.

ئەو برايه ھەر لەسەر قسەى خۆى جەختى دەكردهو، جا منيش پيموت: بىرام تۆ
 تۆ كەسم بۆ بهينه با وەك خۆم بىرىكاتەو، پەيمانبيت كە من دەهەميانيم لە
 قسەكەش وا ھەلە تينەگەن كە خۆم ھەلنيم و بلنيم وەك خۆم بە تەقوابن، بەلكو
 مەبەستم ئەو ھەيە كە كەسانىكەن ھەرچى بەسەر ئەوان يان بنەمالەكەياندا ھات با
 كەس بە تاوانبار نەزانن و لۆمەى كەس نەكەن، جا ئەگەر نۆ كەسى وات ھينا،
 سويندبيت من ھەر ئىستا نەچمەو ھە بۆ مال و بەرھەو چياكان بکەومەپى، لەو
 كۆبوونەو ھەدا جا من پووم ليكردن و پيموتن: لە ئىو كەماتان حازرن؟ تەنھا
 يەككيان حازر بوو كە ئەو پىيە بەو مەرجە بگريتەبەر، جا بۆيە بۆچوونەكەى (كاك
 ناصر) پەسەند نەكرا، بەلام پاش سى سال جيناىەتى پزىمى ئىران و دەرکەوتنى
 خيانەتى ئەم پزىمە بە سوننى بە گشتى و بە گەلى كورد بە تايبەت، ئىمە پاش
 پرس و پاىەكى زۆر ئەو بۆچوونەى سى سال پيشى (مەلا ناصر) مان بۆ ئەو كاتە
 پەسەندكرد كە زياتر لە سەدو پەنجا كەس تەنھا لە مامۇستايان نامادەيى خويان بۆ
 ئەو ئىشە دەرپى و بەلنينايدا، بەلام كۆمەلنك لە برايانى كوردستانى پۆژئاوا^(۱) كە
 لەوى ميوان بوون، دەوروبەرى (كاك ناصر) و كۆمەلنك لە (مەكتەب قورئان) يان
 گرت و (كاك ناصر) يان دانا بە قسەكەرى خويان تا بەم شىو بەرەنگارىيى ئەو
 بۆچوونە بکەن، ئەو ھەبوو لەسەر ھەتاي مانگى پينجى سال^(۱۳۶۳) ى كۆچى
 ھەتاوى، ئىمە چووينە (سنە) و چەند پۆژنك لە ویدا ماينەو و چەندىن دانىشتمان
 ئەنجامدا، تىگەيشتم كە دەوروبەرى كاريكى زۆرى تىكردو، جا لە كۆتايى دا كە
 دووبەدوو بووين پيموت: تۆ سى سال لەمەوپيش دەتوت: دانىشتن ھەرامە، ئىستا

(۱) واتە: برايانى (يەكگرتو)، كە ئەو دەمە ھەندى لەسەر كردهكانيان لە ئىران بوون و لە
 دەوروبەرى (پاوه) و (مەريوان) خەرىكى چالاكى و بلاوكردنەو ھەي فیکرەى ئىخوانى بوون.

له گه‌ل چاكتەر پۆشنبوونه وه‌ی جینایه ته‌کانی حکومه‌ت و په‌یدا بوونی براینیکی چاک و چالاک چۆن ئاوا بۆچوونه‌که‌ی خۆت گۆڕی ؟ پیتوانیه جارێکی تریش ئهم بۆچوونه‌یشت ده‌گۆڕیت؟ وتی: نالیم نایگۆڕیم، به‌لام ئیستا په‌ئیم وایه. وتم: ئایا به‌م بۆچوونه‌ی تۆ نه‌گه‌ر من ده‌ستم به‌و کاره‌دا و کۆژراوی لیکه‌وت ئایا به‌ تاوانی ده‌زانیت؟ وتی: من پیم وانییه که ئه‌وه تاوان بێت، چونکه ئه‌وه ئیجتیهادیکه و کردووته و قه‌ناعه‌ت پیتی هه‌یه...

به‌لام کاک (عبدالله عبدالعزيز عه‌بدی) له کتێبه‌که‌یدا ده‌لێ^(۱): ئهم بیرۆکه‌یه (واته: بیرۆکه‌ی خه‌باتی چه‌کداری) له‌لایه‌ن مامۆستا ناصر و براییانی ئه‌و کاته‌ی ئێران هه‌ به‌ تووندی په‌تکرایه‌وه، به‌ هه‌له‌یه‌کی ستراتیژی و مه‌ترسیه‌کی گه‌وره‌یان زانی، بۆیه مه‌سئوله‌تی هه‌ر خوین پزانیکیان خسته ئه‌ستۆی ئه‌وانه‌ی بانگه‌شه‌ی بۆ ده‌که‌ن. به‌لام لێره‌دا پرسیارێ له‌سه‌ر ئهم دوو گێڕانه‌وه‌یه سه‌ر هه‌له‌دات ئه‌ویش ئه‌وه‌یه: ئایا چۆن هه‌ماهه‌نگی بکه‌ین له‌نیوان گێڕانه‌وه‌که‌ی مامۆستا (عبدالقادر ته‌وحیدی) و ئه‌وه‌ی کاک (عبدالله عبدالعزيز عه‌بدی) که له کتێبه‌که‌یدا هێناوه‌تی؟!!

۱۳) میژووی شه‌هیدبوونی :

مامۆستا (ناصر) به‌ یاوه‌ری دۆستێکی و خێزانی هه‌ردووکیان، به‌ ئۆتومبیلێک، له‌ به‌رواری (۴) ی حوزه‌یرانی ساڵی (۱۹۸۹ م) سه‌ردانی شاری (سنه) ی کرد، به‌مه‌ستی دیدار له‌گه‌ل دۆست و هاوکارانی له‌و شاره‌ و، خۆحه‌شاردانێکی تر له‌ ده‌زگا موخابه‌راتیه‌کانی ئاشری (کرماشان) که چاودێرییان خستبووه سه‌ر. دوا‌ی چه‌ند پۆژێ له‌ دیدار له‌گه‌ل دۆستانی و مانه‌وه‌ی له‌و شاره‌، ده‌زگای موخابه‌راتی ئێران پێیان زانی و شه‌وی (۸ / ۶ / ۱۹۸۹ م) هه‌لیان کوتایه سه‌ر ئه‌و

(۱) (زیاننامه‌ی زانی گه‌وره‌ی کوردستان مامۆستا ناصری سوبحانی / ل ۱۰۴).

ماله ی تیدا بوو، که مالی (کاک فاروق فیرصاد) ^(۱) بوو.

شهید فاروق فیرصاد

کاتې مه لیان کوتایه سر نه و ماله، که مالی (کاک فاروق) بوو، خاوه ن مال زور مه ولې دا که له جیې ماموستا ناصر خوی ده ستگیر بکه ن و، ناماده ی له نه ستوگرتنی هه موو به رپرسیار یتیه که، به لام ده زگای موخابه رات پازی نه بوون و وتیان نیمه فرمانی گرتنی (ناصری سوبحانی) مان پییه.

هیزه چه کداره کان زور په لیان بوو، ماموستا (ناصر) یش داوای کرد که نویژی عیسا له گه ل خیزانی به جه ماعت بکات.. نه وانیش پییان عیب بوو داوای وا پرت بکه نه وه، ماموستا نویژکی به خشوعی به جه ماعت کرد بؤ خیزانی و خاوه ن ماله که، به ده نگیکی نارام و کاریگر و زورخوش، که له پکاتی په که مدا سوره تی (البروج) ی تیدا خویند.. نیتر دواتر ماموستا (ناصر) به ته نها راپیچ کرا بؤ زیندان ^(۲).

(۱) (کاکه فاروق) په کیکه له شاگرد و قوتابیه دلسوز و نزیکه کانی (کاک نه حمه دی موفتی زاده)، که دواتر له لایه ن حکومت هه بؤ ماوه ی (۵) سال نه فی ده کړی بؤ شاری (اردبیل)، دواتر له شهوی (۲۷) ی په مه زاندا له هه لومه رجیکي ته مومز اویدا له لایه ن چه ند ده ستیکي چه په لوه شهید ده کړیت (هزاران سالو له پوچی کاکه فاروق و هاوسه نگرانی بیت).

(۲) (شهیدی نازادی بیروپا ماموستا ناصری سوبحانی / ل ۹۱ - ۹۲).

ئو تۆمهتانه چی بوون که (کاک ناصر) ی له سهر دهستگیر کرابوو؟

دوای کۆبوونهوهی سببی که سایهتی ناودار و زانای ناوچه جیاجیاکانی ئه هلی سوننه ی ئیتران و سهردانی کردنی داواکاری گشتی ئه وکاته ی ئیتران که (په ی شه هری) بوو له تاران، له وه لامي ئه م که سایهتی و زانا به پیزانه دا (په ی شه هری) وتبووی: پاسته ئاغای سوبحانی چه کی دژی ئیمه هه لئه گرتوو، به لام به قه له مه که ی در یغی نه کردوو دژی ئیمه.

ئو (واته: سوبحانی) تاکه که سیکه که له سه ره تای دامه زرانندی حکومه تی ئیمه وه سه رسه ختانه دژمان وه ستاوه و، به جور ئه ته وه داکۆکی له عه قیده و بۆ چوونی خۆی کردوو.

بۆ نمونه: دوای پێشه وا مه عصومه کان که سی شک نابه ی جگه له ئیمام خومه ینی، به لام ئاغای سوبحانی چه ندین به لگه ی هینا وه ته وه بۆ کافر کردنی و، به گومرا ناوی ده بات..

له کۆتایی قسه کانی دا (په ی شه هری) به ئوسلو بیکی ناشایسته (به وه فده که ی) وتبوو: بۆیه پیتان پاده گه یه نم که من بۆ خۆم مو حاکه مه م کرد! خۆشم حوکمی ئیعدام دهره قی دهر کرد! به پاشکاویش پیتان ده لیم: هه رکه س وه کو ئه و بیر بکاته وه یا هه رکه سی تر له ئیتراندا وه ک سوبحانی بیر بکاته وه، حوکمی ئیعدامی هه یه و شایانی له ناوبردنه، ئه گه ر ده هه زار که سی واش هه بیته...!!^(۱)

(۱) (هه مان سه رچاوه ی پێشو / ل ۱۰۴ - ۱۰۵).

ویننه ی پهی شه هری

هه والی شهید بوونی:

له بهرواری (۲۸) ی په مه زانی سالی (۱۴۱۰) ی کوچی بهرامبر (۲۳ / ۴ / ۱۹۹۰) ی میلادی بهرپرستیک له داواکاری گشتی شوپشه وه له (سنه) په یوه ندي کرد به مائی ماموستای شهیده وه له گوندی (دوریسان) ، داوای کرد که (مه تصور) ی برای له (سنه) ناماده بی، نه ویش پوژی دوايي گه یشته شاری (سنه) و، سهردانی نوسینگه ی شوعبه ی یه کی کرد، به لام هه موو بهرپرسته کان نکولیان کرد که ته له فونی وا کرا بی! ^(۱)

دوا پوژه گانی شهید بوونی (کاک ناصر) : له بهرواری (۱۵ / ۱ / ۱۹۹۰) میلادیدا ماموستا ناصر له زیندانی گهره ی (نهوین) ه وه له تارانی پایتهخت ده گويزرته وه بۆ گرتوخانه ی سیاسی شاری (سنه) و، بۆ ماوه ی (۱۰) پوژ له وی ده یهیلنه وه. دواتر له بهرواری (۲۶ / ۱ / ۱۹۹۰) ی میلادیدا براوه ته وه بۆ زیندانی (نهوین) له تاران و بۆ ماوه ی (۱۵) پوژ له وی هیلراوه ته وه.

بۆ جاريکی تر له بهرواری (۱۲ / ۲ / ۱۹۹۰) ی میلادیدا هیلراوه ته وه بۆ گرتوخانه ی (سنه) و بۆ مانگیکی ته و او خراوه ته ژیر لیکنولینه وه و دادگایی کردنی

(۱) (هه مان سهرچاوه ی پېښو / ل ۹۷) .

به‌رده‌وام.

سه‌ره‌نجام له به‌رواری (۱۶ / ۲ / ۱۹۹۰) ی میلادیدا له کاتژمیر هه‌شت و چاره‌کی شه‌ودا (۸:۱۵) به بیانوی گواستنه‌وه‌ی بۆ زیندانی (کرماشان) ، ئه‌یه‌نه بۆ دادگای (سنه) . له‌وێ که ده‌بینێ درۆیان له‌گه‌ڵ کردووه، پێیان ده‌لێ : بۆ درۆم له‌گه‌ڵ ده‌که‌ن؟ بۆ پاستیه‌که‌تان پێ نه‌وتم؟ له‌وێ سه‌رئێشه‌یه‌کی زۆری بۆ دروست ده‌که‌ن و جۆره‌ها ئازاری ده‌روونی و جه‌سته‌یی ده‌ده‌ن، تا پازی ببێ که په‌شیمان نامه‌یه‌ک بنووسی و ته‌سلیمیان ببێ.. ئه‌ویش به هیچ جۆرێک وه‌لامیان ناداته‌وه.

دواچار پێی ده‌لێن: تۆ حوکمی له سێداره‌دانت دراوه، ئه‌گه‌ر تۆ به نامه و په‌شیماننامه‌یه‌ک بنووسی، حوکمه‌که‌ت سووک ده‌کری، به‌پێی قسه‌ی یه‌کێ له به‌رپرسان که له‌وێ ئاماده بووه، مامۆستا له وه‌لامدا وتویه‌تی: جاجی باشته له‌م خێرو به‌ره‌که‌ته که خوا به نسیبی منی کردووه..

به هه‌رحال، پاش هه‌ولێکی زۆر له‌گه‌ڵ ، چاوی ده‌به‌ستن و ئه‌یه‌نه شوینی تایبه‌تی له‌سێداره‌دان. له‌وێ (خبیب) ئاسا و به‌هیممه‌تیکی به‌رزه‌وه و سه‌ربه‌رزانه پاده‌وه‌ستی و داوایان لێ ده‌کا که مۆله‌تی پێ بده‌ن نوێژی عیша بکات.. ئه‌وانیش مۆله‌تی ده‌ده‌ن و، نوێژیکی خۆی ئاسایی ده‌کات. پاشان داوایان لێ ده‌کا مۆله‌تی بده‌ن نوێژی (أوابین) بکات، به‌لام مۆله‌تی ناده‌ن و ئه‌یه‌نه سه‌ر سه‌کزی له سێداره‌دان. له‌وێشدا جاریکی تر داوای لێ ده‌که‌ن که په‌شیمانی ده‌ربهری، تا حوکمه‌که‌ی بۆ سووک بکه‌ن. ئه‌ویش باسیکی ئیمانیان بۆ ده‌کات ده‌رباره‌ی (قه‌زا و قه‌ده‌ر) و پێیان ده‌لێ : ئه‌گه‌ر من بۆ پزگارکردنی خۆم له هه‌لوێسته‌کانم په‌شیمان بيمه‌وه و، ئیوه‌ پازی بکه‌م و، ئیوه‌ش ئازادم بکه‌ن، پاش ده‌رچوونم له زیندان، له‌سه‌ر ئه‌و جاده‌یه ئوتومبیلێک بمکات به ژێره‌وه و یه‌کسه‌ر له‌ناو بچم. فه‌رقی ئه‌و دوو مردنه چی یه به‌لاتانه‌وه؟ جا بۆچی به په‌غه‌بت و شه‌وقی خۆم ئه‌م

يەكەيان هەلنەبژێرم كە مردنە لە پێی خوادا ؟ كە لە راستیدا مردنیش نیه و دەستكەوتنی ژيانی هەميشهیی لەگەڵدايه ؟!

پاش ئەم قسانە بە دەنگی بەرز شایه تمانی خوێندەوێ و وتی: کاری خۆتان بکەن و، پووی کردە چەند كەسێك لەوانه‌ی كە ئاماده‌ی ئەو مەراسیمه بوون و فەرمووی: وەصیه‌تتان بۆ دەكەم كە بەره‌وخوا بگه‌ڕێنەوه، تۆبە بکەن، لە گوناھه‌كه‌تان په‌شیمان ببەنەوه، چونكه ژيانی دنیا كورته و مردن لە هەموو كەس نزیکه، غه‌یری کردەوه‌ی چاكیش هیچ شتێ فریای ئینسان ناکه‌وێ.

بەو جۆره لە شه‌وی (١٦ - ١٧ / ٣ / ١٩٩٠) ی میلادیدا مامۆستا ناصر شه‌هید کرا و، گیانی پاك و سه‌ربه‌رزى به‌ره‌و کاروانی شه‌هیدانی پێی سه‌ربه‌رزى گه‌راپه‌وه...^(١)

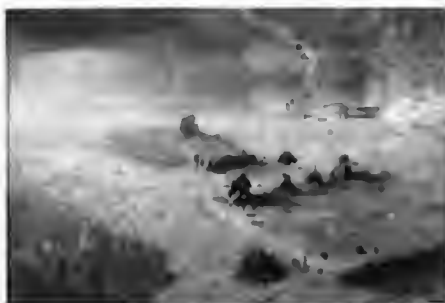
شاردنه‌وه‌ی گۆڤه‌كه‌ی له‌ كەس و كاره‌كه‌ی:

دوای چه‌واشه‌كاریه‌کی زۆر له‌لایه‌ن ده‌وله‌ته‌وه و شاردنه‌وه‌ی شه‌هیدکردنی مامۆستا (ناصر) سه‌ره‌نجام كە سوکاره‌كه‌ی شوینی ناشتنی مامۆستا (ناصر) ده‌دۆزنه‌وه كە له‌ شاری (قوڤوه) له‌ گۆڤستانی (گولزاری شه‌هیدان) به‌ خاك سپێرراوه له‌لایه‌ن چەند فه‌رمانبه‌ریکی شاره‌وانیه‌وه و، دواتر بۆ دانیابوون له‌ ته‌رمه‌كه‌ی دوای سێ مانگ له‌ ناشتنی، گۆڤه‌كه‌ی هه‌ڵده‌ده‌نه‌وه و كاكه مه‌نصور كه‌ برای مامۆستای شه‌هیده ده‌چێته‌ ناو گۆڤه‌كه‌وه و كفنێ سه‌ری ده‌كاته‌وه و ئیتر به‌ ته‌واوی بۆی مه‌علوم ده‌بێ كە ئەمه ته‌رمی مامۆستای شه‌هیده و پاشان دای ده‌پۆشنه‌وه.^(٢)

(١) (هه‌مان سه‌رچاوه‌ی پيشوو / ل ١١٠ - ١١١) .

(٢) له‌ یاداشتنامه‌یه‌کی تایبه‌تی (كاكه مه‌نصور) ، برای مامۆستا ناصری سوبحانی وه‌رگه‌راوه .

(مه‌زاران سلاو له پۆحی مامۆستا سوبحانی و نه‌وانه‌ی له پیناوی په‌یامی
ئیسلامدا گیانیان به‌خت کرد و سه‌ریان نایه‌وه) .

۱۲) نه‌و خزمه‌ته‌ نایابانه‌ی که به (مامۆستا سوبحانی) گراوه له دوا‌ی
شه‌یدکردنی :

به‌که‌م: له‌لایه‌ن ده‌زگای به‌ره‌م بۆ بلا‌و‌کردنه‌وه‌ی به‌ره‌ه‌گانی سوبحانی:
نه‌و چاپانه‌ی که به‌ زمانی عه‌ره‌بی کردوویانه و له‌ نووسینی مامۆستا خۆیه‌تی
بریتین له‌:

- ۱- الولاية والإمامة.
 - ۲- زبدة کتاب الإعتصام للإمام الشاطبي.
 - ۳- رسالة في علوم الحديث.
 - ۴- تلخيص التهذيب (لکتاب تهذيب مدارج السالکين لابن قيم الجوزية) .
 - ۵- اسس التصورات والقيم.
 - ۶- احکام شرعية.
 - ۷- الإبتداع في الدين . (ئه‌م کتیبه‌ له‌لایه‌ن به‌‌شیر عبدالکريم وه‌لی یه‌وه
وه‌رگێڤدراوه‌ته‌ سه‌ر زمانی کوردی) .
- نه‌و چاپانه‌ی که به‌ زمانی کوردی کردوویانه بریتین له‌:
- ۱- شه‌هیدی ئازادی بیروپا مامۆستا ناصری سوبحانی (کۆکراوه‌ی ژبان و

خەباتي مامۇستا سوبحاني يە) .

۲- بەندايەتي (پوختەي سيازە شريتي بەندايەتي كە خۆي باسي كەردووە) .

۳- خەلقى ئادەم (لە كاسيئە تۆماركراوەكاني خۆي وەرگيراوە) .

دووهم: لەلايەن (پروژەي بەرھەمي ياد) ە وە :

كە ھەستاوە بە چاپ گەياندن كتيبي ژمارە (۱) كە تا ئيستا ھەرئەو ژمارەيان لێ دەر كەردووە ئەويش بەناوي : (لادانەكاني بەشەرييەت و ژياني موئمينانە) ئامادە كەردني سەرۆت عبدالله ، لەلايەن پروژەي بەرھەمي يادەو بە چاپ گەيەنراوە، ئەمەش ھەر لە كاسيئە تۆماركراوەكاني خۆي وەرگيراوە .

سێھم : ھەندى كەسي تريس لەلاي خويانەو ھەلساۋن بە خزمەت كەردني (مامۇستا ناصر) لەرپي نووسينەو ەي كاسيئە تۆماركراوەكاني و پاشان كەردني بە كتيب، ئەويش بریتين لە :

۱- تەفسيري سورەتي يونس (لەلايەن ئيبراھيم ئەحمەدەو نووسراوەتەو و پاشان لەرپي موسولمانيكی ترەو بە چاپ گەيەنراوە) .

۲- خواناسي (لە كاسيئە تۆماركراوەكاني خۆي وەرگيراوە و، لەلايەن ئارام محمد و إسماعيل باقى يەو نووسراوەتەو و ئامادەكراوە بۆ چاپ و (كتيبخانەي كاك شېخ) چاپ و بڵاوي كەردۆتەو) .

۳- سيستەمي ئابووري لە ئيسلامدا (لە كاسيئە تۆماركراوەكاني خۆي وەرگيراوە و، لەلايەن ئارام محمدەو نووسراوەتەو و ئامادەكراوە بۆ چاپ و (كتيبخانەي كاك شېخ) چاپ و بڵاوكەردنەو ەي گرتۆتە ئەستۆ) .

۴- بانگەواز و قوناغەكاني بانگەواز كەردن (لە كاسيئە تۆماركراوەكاني خۆي وەرگيراوە و، لەلايەن ئارام محمد و سەرۆت عبدالله و نووسراوەتەو و

ئامادەكراوه بۆ چاپ و بە ھەمان شىۋە (كتىبخانى كاك شىخ) چاپ و بىلاۋى
کردۆتەوھ) .

۵- نامەيەك لە زەھرى مەينەتبارەوھ بۆ خزمەتى كۆمەلى پىڭھەمبەران (ئەمە
رېسالەيەكە لەلايەن مامۇستا ناصرەوھ بە زمانى عەرەبى نووسراوھ و ئاراستەى
گشت پىڭھەمبەرانى كردوھ (كە برىتيە لە: رسالة الألام من أرض البلايا إلى معشر
الأنبياء) ، كە لەلايەن جوامىر ئەحمەدەوھ وەرگىردراوھتە سەر زمانى كوردى) .

۶- تەفسىرى سۈرەتى القدر (لەلايەن موسوئلمانىكەوھ نووسراوھتەوھ و بە
چاپ گەيەنراوھ ، بەلام ناۋى خۆى تۆمار نەكردوھ) .

۷- مەسەلەكانى ئافرەت (لە كاسىتە تۆماركراوھكانى خۆى وەرگىراوھ و،
لەلايەن ئارام سالم بىستانى يەوھ نووسراوھتەوھ و ئامادەكراوھ بۆ چاپ) .

چوارەم: بەندە لە سەلەكانى (۱۹۹۷ - ۲۰۰۱) ھەستاوم بە نووسىنەوھى ھەندى لە
كاسىتە تۆماركراوھكانى (مامۇستا سوبحانى) ، بەلام بەھۆى چەند گىرتىكەوھ تا ئىستا
نەم توانىوھ بە چاپىان بگەيەنم لەوانە :

۱) قەزا و قەدەر (نووسىنەوھى ھەردوو كاسىتى قەزا و قەدەرە، كە سالى
(۱۹۹۷) دام بە برايەك كە تايپى بكا و پاشان بە چاپى بگەيەنم، بەلام بەداخەوھ لە
كاتى مال باركردندا ونى كردبوو) .

۲) باسى قىتال (نووسىنەوھى ھەرسى كاسىتى باسى (قىتال) ە كە داۋمە بە
يەك دوو برا كە پىداچوونەوھى بۆ بگەن، بەلام تا ئىستا تەواو نەبووھ) .

۳) مەسەلەكانى ئافرەت (نووسىنەوھى يەك دوو كاسىتى مەسەلەكانى
ئافرەت، كە خۆش بەختانە برايەكى تر پىتى ھەستاوھ و بە چاپى گەياندوھ) .

١٤) ئەو كەتەيبانەى كە لەسەر (كاك ناصر) نووسراون:

- ١- ژياننامەى زانای گەورەى كوردستان مامۆستا ناصرى سوبحانى -
ئامادەکردنى: عبدالله عبدالعزيز عەبدى.
- ٢- شەهیدى ئازادى بیروپا مامۆستا ناصرى سوبحانى ، كەتەيبى يەكەم -
ئامادەکردنى: دەزگای بەرەم بۆ بلاوکردنەوێ بەرەمەكانى سوبحانى.
- ٣- ناصرى سوبحانى زانایەكى پەببانی - نووسینی: عبدالکریم فتاح.

١٥) هەندێ لە وێنەكانى كاك ناصر سوبحانى :

كاك ناصر لە تەمەنى لاوێتى و فەقییه تیدا

کاک ناسری سوبحانی

عبدالرحمن به عقوبی و ناصر سوبحانی

کاک ناصر به پوشاک سربازیه وه

کاک ناصر و کچه خنجيلانه کهي

وينه ي کاک ناصر و چوار له هاوړپياني

له بهر دهم نارامگاي نيمام غزالې دا

وینہی کاک ناصر و چوار لہ ھاوپیانی
لہ بہر دہم نارامکای نیمام غزاللی دا

وینہی کاک ناصر و ھندین لہ ھاوپیانی

ويته ي کاک ناصر و دوان له هاوړپياني

ويته ي کاک ناصر و هندن له هاوړپياني

سەرچاوه‌كانى ئەم ژياننامەيه:

۱. شەهیدى نازادى بیرورا مامۆستا ناصرى سوبحانى / کتیبى یه‌که‌م - نه‌
بلاوکراوه‌كانى ده‌زگای (به‌ره‌م).
۲. ژياننامەى زانای گه‌وره‌ى کوردستان مامۆستا ناصرى سوبحانى/
ناماده‌کردنى : عبدالله عبدالعزيز عه‌بدى.
۳. پێگای شه‌رع / ژماره‌ (۲) سالى (۲۰۱۱) ى زاین.
۴. چه‌ند سەرچاوه‌یه‌کى نه‌نته‌رنیت.
۵. هه‌ندى سەرچاوه‌ى تر که‌ نه‌ جێى خۆیدا ناماژه‌ى پێکراوه‌.

ناومەۋك

پېشكەشە..... ۵

پېشەكى..... ۶

پوختەپەك لە ژياننامەى پېشەوا سەعیدى نورسى..... ۱۱

(۱) ناوى تەواوى و شوپىنى لە دايك بوونى..... ۱۲

(۲) ناوى باوك و دايك و برا و خوشكەكانى..... ۱۲

بەخشىنى (ئىجازە عىلمى) لەلايەن مامۇستا نوورسىيەو بە..... ۱۴

(عبدالجيد) ى براى گچكەى..... ۱۴

(۲) قۇناغەكانى خويندەن و پلەى زانستى و لىهاتووى..... ۱۵

(۴) قۇناغەكانى ژيانى سەعید نوورسى..... ۱۶

(۵) ھاوسەرگرتنى سەعید نوورسى..... ۱۷

(۶) ھەئسوكەوتى مامۇستا نوورسى لەگەل كەسانى جواردمورىدا..... ۱۷

(۷) چاكسازىيەكانى مامۇستا نوورسى..... ۲۲

يەكەم چاكسازى لە بوارى پەروەردمىي دا..... ۲۳

دووهم چاكسازى لە بوارى زانستى دا..... ۲۴

- ۲۶..... سېپه چاكسازى له بوارى كۆمه‌لايه‌تى دا
- ۲۶..... چوارم چاكسازى له بوارى نابوورى دا
- ۲۸..... پېنجه چاكسازى له بوارى سياسى دا
- ۸) نهو هه‌واله‌ى كه سهرله‌به‌رى ماموستا نوورسى گۆرى و پاشان كه‌وته هه‌ول و تېكۆشان
- ۲۸..... بۆ بلاوكرندنه‌وه‌ى په‌يامى نيسلام كه دواتر ناوى دمرگرد به (كۆمه‌لى نوور)
- ۹) دانراوو نووسينه‌كانى ماموستا نوورسى
- ۳۰..... نهو كتيپانه‌ى كه ته‌نها به زمانى (توركى) نووسيونى برىتين له
- نهو كتيپانه‌ى كه به زمانى (توركى و عهره‌بى) ش نووسيونى و له ژيرناونيشانى
- ۳۳..... (آثار بديعية) له به‌رگى (صيقل الإسلامى) دا كۆى كردونه‌ته‌وه برىتين له
- ۳۳..... نهو كتيپانه‌ى كه ته‌نها به زمانى (عهره‌بى) نووسيونى برىتين له
- ۱۰) مېژووى كۆچى دوايى
- ۳۴.....
- ۱۱) نهو خزمه‌ته نايابانه‌ى كه به ماموستا نوورسى كراوه له دواى ومفات كردنى برىتين له
- ۳۵.....
- ۱۲) نهو كتيپانه‌ى كه له‌سهر (سه‌عيد نوورسى) نووسراون به زمانى عهره‌بى برىتين له
- ۳۶.....
- به زمانى ره‌سه‌نى گوردیش نه‌م بابه‌تانه‌ى له‌سهر نووسراوه
- ۳۸.....
- ۱۳) هه‌ندى له وېنه‌كانى پېشه‌وا نوورسى
- ۳۸.....
- سهرچاوهمكان
- ۴۲.....

- پوختمهك له ژياننامه‌ى پېشه‌وا مه‌ودودى
- ۴۵.....
- ۱) ناوى ته‌واوى
- ۴۵.....
- ۲) شوئنى له دايك بوونى
- ۴۵.....

- ۴۷..... ناوی باوك و دايك و برا و خوشكهكانى
- ۵۳..... شىوازی پەروەردەكردن و پېگەياندننى ئىمام مەودودى
- ۵۵..... قۇناغەكانى خويندن و پەلەى زانستى و لىھاتووىى
- ۵۸..... ئىمام مەودودى و كارى پۇژنامەوانى
- ۶۱..... سەرپەرشتى كردنى گۇڧارى (ترجمان القرآن)
- ۶۲..... ھاوسەرگرتنى مەودودى
- ۶۳..... ھىجرەت كردنى پېشەوا مەودودى بۇ (دار الإسلام)
- ۶۷..... ھەول و تېكۇشان بۇ دامەزراندنى كۆمەلېكى ئىسلامى
- ۶۸..... ئامانچ لە دامەزراندنى ئەم جەماعەيە بە كورتى برىتى بوو لە
- ۷۰..... نووسىنى تەفسىرى (تفھيم القرآن)
- بەرھەلستى كردنى دوژمنانى ئىسلام و ھەلۆستىكى جوامىرانە لەلايەن
- ۷۰..... مەودودىيەو
- ۷۱..... زىندانى كردنى پېشەوا مەودودى
- ۷۳..... بىريارى لەسیداردانى پېشەوا مەودودى لەلايەن دەسلەتەو
- ۷۵..... پېشەوا مەودودى و سەفەرى مالى خوا
- ۷۵..... دەورى پېشەوا مەودودى لە دامەزراندنى چەند كۆمەلە و دەزگاپەكى ئىسلامى دا
- ۷۶..... ھەلۆمشاندنەو جەماعەى ئىسلامى و دەستگىر كردنى پېشەوا مەودودى
- ۷۷..... بەرھەنگارىوونەو جەمەت لە مەسەلەى بېنىنى مانگ و ھاتنى جەژندا
- ۷۷..... وازھىنان لە ئەمىرى (جەماعەى ئىسلامى پاكستان)
- ۷۷..... بەخشىنى مەدالىاي (مەلىك فەيصەل) بە پېشەوا مەودودى
- ۷۹..... دانراو نووسىنەكانى مەودودى
- ۸۰..... يەكەم ئەو كىتابنەى كەلە بابەتى (تەفسىر و فەرمودە) دا نووسىونى

- ۸۲..... دووہم ئەو کتیبانەى کە لە بابەتى (سیرەى نەبەوى) دا نووسیونی
- سپیهەم ئەو کتیبانەى کە لە بابەتى (بیروباوەرى ئیسلامى و بناغەى ئایین) دا
- ۸۳..... نووسیونی
- چوارەم ئەو کتیبانەى کە لە بابەتى (بانگەوازی ئیسلامى و پپۆیستیهکانى) دا
- ۸۴..... نووسیونی
- پینجەم ئەو کتیبانەى کە لە بابەتى (جیهاد و تیکۆشانى ئیسلامى) دا نووسیونی..... ۸۸
- شەشەم ئەو کتیبانەى کە لە بابەتى (حکومەتى ئیسلامى و حوکمرانى) دا نووسیونی..... ۸۹
- هەوتەم ئەو کتیبانەى کە لە بابەتى (ئابوورى و بزپوى) دا نووسیونی..... ۹۲
- هەشتەم ئەو کتیبانەى کە لە بابەتى (ئەخلاق و تەزکیە) دا نووسیونی..... ۹۳
- نۆیەم ئەو کتیبانەى کە لە بابەتى (ژيانى کۆمەڵایەتى) دا نووسیونی..... ۹۴
- دەیهەم ئەو کتیبانەى کە لە بابەتى (فیرکارى و رۆشنیرى) دا نووسیونی..... ۹۴
- یانزەهیم ئەو کتیبانەى کە لە بابەتى (رپگرى لە بەرەنگاربوونەوى دوژمنانى ئیسلام)
- دا نووسیونی..... ۹۵
- دوانزەهیم ئەو کتیبانەى کە لە بابەتى (لاوان و گەنجان) دا نووسیونی..... ۹۶
- سیانزەهیم ئەو کتیبانەى کە لە بابەتى (مەسەلەکانى جیهانى ئیسلامى) دا نووسیونی..... ۹۷
- چواردەهیم ئەو کتیبانەى کە لە بابەتى (حیزب و گروھەکانى دژ بە ئیسلام و
- روخینەرەکانى) دا نووسیونی..... ۹۹
- پانزەهیم ئەو کتیبانەى کە لە بابەتى (مەسەلەکانى ناوخۆى ولات) دا نووسیونی..... ۱۰۰
- شانزەهیم ئەو کتیبانەى کە لە بابەتى (مەوسوعاتى ئیسلامى) دا نووسیونی..... ۱۰۱
- هەفدەهیم ئەو کتیبانەى کە لە بابەتى (چەند باسپکى جیاواز) دا نووسیونی..... ۱۰۲
- هەژدەهیم ئەو کتیبانەى کە پپش بانگەوازی ئیسلامى نووسیونی..... ۱۰۴
- ۱۲) میژووى کۆچى دواى..... ۱۰۵
- ۱۳) ئەو کتیبانەى کە لەسەر (مەودودى) نووسراون بە زمانى عەرەبى لەوانە..... ۱۰۷
- ۱۴) ستایشى زانایان لە بارى پپشەوا (مەودودى) یەوہ..... ۱۰۷
- یەکەم (ئەبولحەسەنى نەدموى)..... ۱۰۷
- دووہم شەهیدى ئیسلام (سەمید قوتب)..... ۱۰۸

- سېيەم (محمد نىقبال) ۱۰۸
 چوارەم (عومەر تەلەسانى) ۱۰۹
 پېنجەم راپۈزگار (عبدالله عوقەيل) ۱۰۹
 (۱۵) پەيۋەندى نىۋان نىخۋان مۇسلىمىن و پېشەوا مەودودى ۱۱۰
 (۱۶) ھەندى لە ۋىتەكانى پېشەوا مەودودى ۱۱۳
 سەرچاۋەكان ۱۱۵

پوختەمەك لە ژياننامەى پېشەوا ھەسەن بەننا..... ۱۱۷

- (۱) ناۋى تەۋاۋى ۱۱۷
 (۲) شۈپنى لە دايك بوون و پەرورمەدبوونى ۱۱۷
 (۳) ناۋى باۋك و دايك و برا و خوشكەكانى ۱۱۸
 (۴) قۇناغەكانى خويندەن و پلەى زانستى و لىھاتوۋىى ۱۲۴
 كەۋاتە مامۇستاكانى پېشەوا بەننا بەپىي تەمەنى خويندەنى برىتى بوون لە ۱۲۷
 (۵) ھاسەرگرتنى پېشەوا بەننا ۱۲۸
 (۶) ھەئسوكەۋتى پېشەوا بەننا لەگەل كەسانى چۈاردەۋرىدا ۱۳۰
 (۷) ديد و تىپروانىنى پېشەوا بەننا بۇ چەمكە ئايىنىيەكان ۱۳۱
 (۸) ھەۋل و تىكۇشان بۇ دامەزراندنى كۆمەل و بزۈوتنەۋمەكى ئىسلامى كە دواتر ناۋىرا
 بە كۆمەلى برايانى مۇسولمان (الإخوان المسلمون) ۱۳۸
 (۹) دانراۋو نوۋوسىنەكانى ۱۴۳
 (۱۰) مېزۋوى شەھىدبوونى ۱۴۵
 نەۋ ھەنگاۋانەى كە حكومەت گرتىيە بەر بۇ شەھىدكردنى پېشەوا بەننا ۱۴۶
 كاتى تىرۆركردنى پېشەوا بەننا ۱۴۹
 تەسلىم كردنەۋى تەرمى پېشەوا بەننا بە كەس و كارەكەى ۱۵۳

پوختمهك له ژياننامه‌ی پېشه‌وايان

- ۱۵۵..... ئه‌و شه‌وه‌ی که بۆ به‌یانی به‌ننا شه‌هید ده‌گرئ.....
- ۱۵۵..... پرسه‌نامه‌یه‌ک له‌لایه‌ن شیخ (احمد عبد الرحمن البنا) ی.....
- ۱۵۵..... باوکی پېشه‌وا به‌نناوه.....
- ۱۵۶..... (۱۱) ئه‌و ده‌ و مسیته‌ی که (پېشه‌وا به‌ننا) بۆ برایان و دۆستانی کردبوو.....
- ۱۵۶..... (۱۲) ئه‌و کتیبانه‌ی که له‌سهر (پېشه‌وا به‌ننا) نووسراون.....
- ۱۵۸..... (۱۳) هه‌ندئ له‌ وینه‌کانی پېشه‌وا به‌ننا.....
- ۱۶۲..... سه‌رچاوه‌کان.....

- پوختمهك له ژياننامه‌ی پېشه‌وا سه‌هید قوتب..... ۱۶۵.....
- (۱) ناوی ته‌واوی..... ۱۶۵.....
- (۲) شوینی له‌ دایک بوون و په‌روهرده‌بوونی..... ۱۶۶.....
- (۳) ناوی باوک و دایک و برا و خوشکه‌کانی..... ۱۶۶.....
- (۴) قۆناغه‌کانی خویندن و پله‌ی زانستی و لیهاتوووی..... ۱۷۱.....
- (۵) توانای نه‌دمبی و رۆشنیری سه‌هید..... ۱۷۴.....
- (۶) هاوسه‌رگرتنی سه‌هید قوتب..... ۱۷۵.....
- (۷) چه‌ند سیفاتیکي به‌رزی سه‌هید له‌گه‌ل که‌سانی چواره‌ووریدا..... ۱۷۶.....
- یه‌که‌م به‌خشینی نه‌ساسی ماله‌که‌ی به‌ هاوړپیه‌کی که‌ ده‌یویست ژن به‌ئینیت..... ۱۷۶.....
- دووهم به‌خشینی به‌دله‌که‌ی به‌ خویندکاریکي زانکۆ..... ۱۷۹.....
- سییه‌م نارامگرتنی له‌سهر که‌مه‌رامه‌تی و خۆبه‌ده‌سته‌وه‌ نه‌دان بۆ رژی می‌سته‌مکار..... ۱۷۹.....
- (۸) هه‌ول و تیکۆشان و لیپران بۆ کاری ئیسلامی..... ۱۸۱.....
- (۹) دانراوو نووسینه‌کانی..... ۱۸۱.....
- یه‌که‌م دانراوه‌کانی له‌ بواری نه‌دمبی دا..... ۱۸۲.....
- دووهم دانراوه‌کانی له‌ بواری ئیسلامی دا..... ۱۸۴.....

- ۲۲۵..... لافاۋى داخ
- ۲۲۷..... (۹) كاك ئەحمەد و گرتنەبەرى رېنى بانگەواز
- ۲۲۹..... (۱۰) كاك ئەحمەد و سەفەرى جەج
- (۱۱) ھەول و چالاكىە ئىسلامىيەكانى (كاك ئەحمەد) لە پېش راپەرپىن و شۆرشى گەلانى
- ۲۳۰..... ئىراندا
- ۲۳۱..... (۱۲) ھەول و تېكۆشان و دروشمى (كاك ئەحمەد) لە كاتى راپەرپىندا
- (۱۳) ھەول و تەقەللای (كاك ئەحمەد) بۆ ھىنانەدى ئۆتۆنۆمى ئىسلامى (خودموختارى) بۆ
- ۲۳۵..... كوردستانى ئىيران
- ۲۴۲..... (۱۴) دامەزراندنى (حيزبى موساۋاتى ئىسلامى)
- (۱۵) ھەول و تېكۆشان بۆ دامەزراندنى (شورای مەرکەزى سوننەت) گە ناسراۋبوو بە
- ۲۴۴..... (شورای شەمس)
- يەكەم كاك ئەحمەدى موفتى زادە
- ۲۵۱..... دوووم مەولەۋى عبدالعزىز مەلازادە
- ۲۵۲..... سىيەم كاك ناصرى سوبحانى
- ۲۵۴..... جۋارەم مامۇستا مەلا (عبدالله محمد)
- ۲۵۵..... پېنجەم مامۇستا (مەلا صالح) خوسرەۋى
- ۲۵۶..... شەشەم (شىيخ عبدالعزىز) حسىنى
- ۲۵۷..... ھەوتەم (مەولەۋى عبدالحميد)
- ۲۵۸..... ھەشتەم (مەولەۋى عبدالملك مەلا زادە)
- ۲۵۹..... نۆيەم (مەولەۋى سەيد محمد سەيد فاجلى)
- ۲۶۰..... دەيەم مەولەۋى عبدالعزىز الله يارى
- ۲۶۱..... يانزەيەم مامۇستا نقر محمد دىدگاہ
- ۲۶۲..... دوانزەيەم مامۇستا مەولەۋى شمس الدين مگھرى
- ۲۶۵..... (۱۵) دانراۋو نووسىنەكانى
- ۲۶۷..... (۱۶) بەرھەمە تۆماركراۋمكاني (كاك ئەحمەد) بەھەردوو زمانى فارسى و كوردى
- ۲۷۷..... (۱۷) دوايىن ھەول و تېكۆشانى (كاك ئەحمەد) لەگەل سەرانى شۆرش و دەستگىر كردنى

- ۲۷۹..... (۱۸) مېژووی کۆچى دوايى
- ۲۸۳..... (۱۹) ئەو كىتەپبەنەى كە دەر بارەى (كاك ئەحمەد) نووسراون بە زمانى كوردى
- ۲۸۴..... (۲۰) ھەندى لە وېنەكانى پېشەوا ئەحمەدى موفتى زادە
- ۲۹۲..... سەرچاۋەكان

- ۲۹۵..... بوختەبەك لە ژياننامەى پېشەوا كاك ناصرى سوبحانى
- ۲۹۵..... (۱) ناوى تەواوى
- ۲۹۶..... (۲) شوئىنى لە داىك بوون و پەرورەدمبوونى
- ۲۹۶..... (۳) ناوى باوك و داىك و برا و خوشكەكانى
- ۲۹۸..... (۴) قۇناغەكانى خوئندن و پلەى زانستى و لىھاتوووى
- ۳۰۴..... (۵) ھاوسەرگرتنى مامۇستا ناصر
- ۳۰۴..... (۶) رېشەى سەرھەلدانى ھۆشيارى ئىسلامى لای مامۇستا ناصر
- ۳۰۶..... (۷) دىد و تېروانىنى (كاك ناصر) بۆ ھەندى لە چەمكە ئايىنەكان
- ۳۰۶..... يەكەم بەندايەتى (عیبادەت)
- ۳۰۶..... دووہم داواى كۆمەكى كردن لە خوا (استعانه)
- ۳۰۶..... سىيەم واتاى پەرورەدگاريتى خوا (رب)
- ۳۰۶..... جوارەم واتاى (لا إله إلا الله)
- ۳۰۶..... پېنجەم واتاى (سابقين أولین)
- ۳۰۶..... (۸) بەشدارى (كاك ناصر) لە كۆنگرەى (شەمس) و دامەزراندنى (شورای مەرکەزى سوننەت) دا
- ۳۰۷..... (۹) ھەول و تىكۆشان بۆ دامەزراندنى كۆمەل و بزووتنەوہیەكى ئىسلامى كە دواتر ناوئرا
- ۳۰۸..... بە (كۆمەللى بانگەواز و ئىصلاح)

- ۱۰) دانراوو نووسينهكانى ۳۱۱
- ۱۱) پەيوەندى نىوان (كاك ئەحمەدى موفتى زاده) و (كاك ناصرى سوبحانى) ۳۱۲
- يەكەم خەمخۆرى (كاك ئەحمەد) سەبارەت بە (كاك ناصر) ۳۱۲
- دووهم ديدارو سەردانى كردنى (كاك ئەحمەد) ۳۱۲
- سپيەم بە گەورە تەماشكردنى (كاك ئەحمەد) لەلایەن (كاك ناصر) ە وە ۳۱۲
- پينجەم دوعا و نزاى (كاك ناصر) بۆ ئازادبوونى (كاك ئەحمەد) لە زیندان و ۳۱۲
- گەشتنەو بە دیدارى ۳۱۴
- ۱۲) بیروپرای كاك ناصر سەبارەت بە جیهاد و خەباتى چەكدارانە ۳۱۵
- ۱۳) میژووی شەهیدبوونی ۳۱۷
- ئەو تۆمەتەنە چى بوون كە (كاك ناصر) ى لەسەر دەستگیر كرابوو؟ ۳۱۹
- هەوالى شەهید بوونی ۳۲۰
- شاردنەوى گۆرەكەى لە كەس و كارەكەى ۳۲۲
- ۱۴) ئەو خزمەتە نایابانەى كە بە (مامۆستا سوبحانى) كراوە لە دواى شەهیدكردنى ۳۲۳
- يەكەم لەلایەن دەزگای بەرھەم بۆ بڵاوكردنەوى بەرھەكانى سوبحانى ۳۲۳
- دووهم لەلایەن (پروژەى بەرھەمى یاد) ە وە ۳۲۴
- سپيەم ھەندئ كەسى تریش لەلای خۆیانەو ھەلساون بە خزمەت كردنى (مامۆستا ناصر) لەرپى نووسینەو ھى كاسیتە تۆماركراوكانى و پاشان كردنى بە كتیپ، ئەویش بریتین لە ۳۲۴
- چوارەم بەندە لە سائەكانى (۱۹۹۷ - ۲۰۰۱) ھەستاوم بە نووسینەو ھى ھەندئ لە كاسیتە تۆماركراوكانى (مامۆستا سوبحانى) ، بەلام بەھوى چەند گرفتیکەو ە تا ئیستا نەم توانیو ە چاپیان بگەيەنم لەوانە ۳۲۵
- ۱۴) ئەو كتیبانەى كە لەسەر (كاك ناصر) نووسراون ۳۲۶
- ۱۵) ھەندئ لە وینەكانى كاك ناصرى سوبحانى ۳۲۶
- سەرچاوەكانى ئەم ژياننامەى ۳۲۲
- ناوهرۆك ۳۳۳